

การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ขายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และ

สำนวนไทย

นางสาวปณจิตา ดิยวุฒิโรจนกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARATIVE STUDY OF CONCEPTUAL METAPHORS CONCERNING MEN AND WOMEN IN
CHINESE IDIOMS AND THAI WORDS AND IDIOMS

Miss Pantita Tiyawutirojanakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts Program in Chinese
Department of Eastern Languages
Faculty of Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2021
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย
โดย	นางสาวปณิตตา ดิยวุฒิโรจนกุล
สาขาวิชา	ภาษาจีน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศันสนีย์ เอกอัจฉริยา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรเดช โชติอุดมพันธ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ประพิน มโนมัยวิบูลย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศันสนีย์ เอกอัจฉริยา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรีย์ ชุณหะเรืองเดช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศรัักษ์ เพชรเชิดชู)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(Professor Wang Baohua, Ph.D.)

ปณิตตา ดิยวุฒิโรจนกุล : การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิง
ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย (A COMPARATIVE STUDY OF CONCEPTUAL
METAPHORS CONCERNING MEN AND WOMEN IN CHINESE IDIOMS AND THAI
WORDS AND IDIOMS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ.ดร. ศันสนีย์ เอกอัจฉริยา, 252 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิง
มโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

ผลการวิจัยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีนพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์จาก
ความหมายต้นทาง 3 วงความหมาย ได้แก่ อุปลักษณ์สัตว์ อุปลักษณ์สิ่งของ และอุปลักษณ์พืช แสดงถึง
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ 4 มโนทัศน์ ได้แก่ รูปลักษณ์ของผู้ชาย กิริยาท่าทางของผู้ชาย นิสัยและความ
ประพฤติกของผู้ชาย และสถานภาพของผู้ชาย ในคำศัพท์และสำนวนไทยพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์จาก
ความหมายต้นทาง 5 วงความหมาย ได้แก่ อุปลักษณ์สัตว์ อุปลักษณ์สิ่งของ อุปลักษณ์พืช อุปลักษณ์
ธรรมชาติ และอุปลักษณ์สิ่งเหนือธรรมชาติ แสดงถึงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ 3 มโนทัศน์ ได้แก่ รูปลักษณ์
ของผู้ชาย นิสัยและความประพฤติกของผู้ชาย และสถานภาพของผู้ชาย โดยในภาษาจีนและภาษาไทยพบ
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสัตว์] มากที่สุด

ผลการวิจัยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์จาก
ความหมายต้นทาง 5 วงความหมาย ได้แก่ อุปลักษณ์สัตว์ อุปลักษณ์สิ่งของ อุปลักษณ์พืช อุปลักษณ์
ธรรมชาติ และอุปลักษณ์สิ่งเหนือธรรมชาติ พบมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง 4 มโนทัศน์ ได้แก่ รูปลักษณ์ของ
ผู้หญิง กิริยาท่าทางของผู้หญิง นิสัยและความประพฤติกของผู้หญิง และสถานภาพของผู้หญิง ในคำศัพท์
และสำนวนไทยพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์จากความหมายต้นทาง 5 วงความหมาย ได้แก่ อุปลักษณ์สัตว์
อุปลักษณ์สิ่งของ อุปลักษณ์พืช อุปลักษณ์อาหาร และอุปลักษณ์ธรรมชาติ พบมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง 4
มโนทัศน์ ได้แก่ รูปลักษณ์ของผู้หญิง กิริยาท่าทาง นิสัยและความประพฤติกของผู้หญิง และสถานภาพของ
ผู้หญิง โดยในภาษาจีนพบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นพืช] และในภาษาไทยพบอุปลักษณ์เชิง
มโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสัตว์] และ [ผู้หญิงเป็นพืช] มากที่สุด

ภาควิชา ภาษาตะวันออก

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา ภาษาจีน

ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2564

6080129122: MAJOR CHINESE

Pantita Tiawutirojanakul : A COMPARATIVE STUDY OF CONCEPTUAL METAPHORS CONCERNING MEN AND WOMEN IN CHINESE IDIOMS AND THAI WORDS AND IDIOMS. Thesis Advisor: Asst.Prof. Sansanee Ek-atchariya, Ph.D., 252 pages.

This research aimed to analyze and compare metaphor words and conceptual metaphors concerning men and women between Chinese idioms and Thai words and idioms.

The study results about conceptual metaphors concerning men in Chinese idioms found the use of metaphor words from 3 source domains, i.e. animal metaphors, object metaphors, and plant metaphors, showing 4 conceptual metaphors, i.e. men's physical appearance, men's manner, men's habits and behaviors, and men's status. In Thai words and idioms found the use of metaphor words from 5 source domains, i.e. animal metaphors, object metaphors, plant metaphors, natural metaphors, and supernatural metaphors, showing 3 conceptual metaphors, i.e. men's physical appearance, men's habits and behaviors, and men's status. In Chinese language and Thai language, the most commonly found conceptual metaphor is men are animals.

The study results about conceptual metaphors concerning women in Chinese idioms found the use of metaphor words from 5 source domains, i.e. animal metaphors, object metaphors, plant metaphors, nature metaphors, and supernatural metaphors, showing 4 conceptual metaphors, i.e. women's physical appearance, women's manners, women's habits and behaviors, and women's status. In Thai words and idioms found the use of metaphor words from 5 source domains, i.e. animal metaphors, object metaphors, plant metaphors, food metaphors, and natural metaphors, showing 4 conceptual metaphors, i.e. women's physical appearance, women's manners, women's habits and behaviors, and women's status. In Chinese language, the most commonly found conceptual metaphor is women are plants and in Thai language, the most commonly found conceptual metaphors are women are animals and women are plants.

Department of Eastern Languages

Student's signature.....

Department of Chinese Language

Advisor's signature.....

Academic year 2021

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเป็นรูปเล่มได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศันสนีย์ เอกอัครนิยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เสียสละเวลาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางและคำแนะนำ เป็นแรงผลักดันยามที่ผู้วิจัยท้อแท้และมีปัญหา ตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ Professor Wang Baohua, Ph.D. ที่ให้ความช่วยเหลือในการตรวจทาน แก้ไขภาคผนวก (วิทยานิพนธ์ที่แปลเป็นภาษาจีน) รวมทั้งให้คำแนะนำต่างๆ อันมีค่าต่อผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ประพัฒน์ มโนมัยวิบูลย์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรีย์ ชุมหะเรืองเดช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศรัักษ์ เพชรเชิดชู กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคุณยาย คุณแม่ คุณพ่อ พี่สาว สมาชิกครอบครัวทุกคนคอยให้กำลังใจและคอยอยู่เคียงข้างผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณนางสาวพิชชาวีร์ กิจประภาศิริ ที่คอยช่วยเหลือเรื่องต่างๆ ทั้งในตอนเรียนและตอนทำการวิจัย ทั้งเห็นใจและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณ Miss Na Tang เพื่อนชาวจีนที่แนะนำและตรวจแก้ภาคผนวกฉบับแปลเป็นภาษาจีนให้กับผู้วิจัย ขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยอยู่เคียงข้าง ให้กำลังใจยามผู้วิจัยท้อแท้ เป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยเสมอมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.5 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	2
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.9 ระบบสัทอักษรที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	6
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับอุปลักษณะ.....	6
2.1.1 อุปลักษณะตามแนวคิดเดิม.....	6
2.1.2 อุปลักษณะเชิงภาษาศาสตร์ปริชาน.....	7
2.2 คำจำกัดความของสำนวน.....	10

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวน.....	11
2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์.....	12
บทที่ 3 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	15
3.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีน.....	15
3.1.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสัตว์].....	15
3.1.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสิ่งของ].....	39
3.1.3 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นพืช].....	42
3.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในคำศัพท์และสำนวนไทย.....	46
3.2.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสัตว์].....	47
3.2.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสิ่งของ].....	59
3.2.3 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นพืช].....	61
3.2.4 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นธรรมชาติ].....	63
3.2.5 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ].....	64
บทที่ 4 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	69
4.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีน.....	69
4.1.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสัตว์].....	69
4.1.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสิ่งของ].....	77
4.1.3 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นพืช].....	90
4.1.4 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ].....	100
4.1.5 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ].....	101
4.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในคำศัพท์และสำนวนไทย.....	105
4.2.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสัตว์].....	105
4.2.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสิ่งของ].....	112

4.4.3	อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นพีช].....	118
4.4.4	อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นอาหาร].....	123
4.4.5	อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ].....	127
บทที่ 5	การเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และ สำนวนไทย.....	132
5.1	การเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีนกับคำศัพท์และ สำนวนไทย.....	132
5.1.1	สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายชนิดเดียวกัน และสะท้อนมนทัศน์เหมือนกัน.....	132
5.1.2	สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายชนิดเดียวกัน แต่สะท้อนมนทัศน์แตกต่างกัน.....	133
5.1.3	สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายแตกต่างกันแต่ สะท้อนมนทัศน์เดียวกัน.....	137
5.1.4	ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายที่พบเฉพาะคำศัพท์และสำนวนไทย.....	138
5.2	การเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และ สำนวนไทย.....	139
5.2.1	สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้หญิงชนิดเดียวกัน และสะท้อนมนทัศน์เหมือนกัน.....	139
5.2.2	สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้หญิงชนิดเดียวกัน แต่สะท้อนมนทัศน์แตกต่างกัน.....	143
5.2.3	สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้หญิงแตกต่างกัน แต่สะท้อนมนทัศน์เดียวกัน.....	145
5.2.4	ถ้อยคำอุปลักษณะที่พบเฉพาะในสำนวนจีนหรือคำศัพท์และสำนวนไทย.....	146
บทที่ 6	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	148
6.1	สรุปผลการวิจัย.....	148

6.1.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ขายที่พบในสำนวนจีนกับคำศัพท์และ สำนวนไทย.....	148
6.1.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	151
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	154
บรรณานุกรม.....	155
ภาคผนวก.....	160
ภาคผนวก ก การแปลสรูปวิทยานิพนธ์เป็นภาษาจีน.....	161
ภาคผนวก ข สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยเกี่ยวกับผู้ขายและผู้หญิง.....	237
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	252

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนเงินที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับรูปร่างของผู้ชาย.....	16
ตารางที่ 2 จำนวนเงินที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับหน้าตาของผู้ชาย.....	19
ตารางที่ 3 จำนวนเงินที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับน้ำเสียงของผู้ชาย.....	24
ตารางที่ 4 จำนวนเงินที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับกิริยาท่าทางของผู้ชาย.....	26
ตารางที่ 5 จำนวนเงินที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย.....	28
ตารางที่ 6 จำนวนเงินที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้ชาย.....	36
ตารางที่ 7 จำนวนเงินที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณ์ของผู้ชาย.....	39
ตารางที่ 8 จำนวนเงินที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้ชาย.....	40
ตารางที่ 9 จำนวนเงินที่นำพืชมาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย.....	43
ตารางที่ 10 ถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในจำนวนเงิน.....	45
ตารางที่ 11 จำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับรูปลักษณ์ของผู้ชาย.....	47
ตารางที่ 12 คำศัพท์และจำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย.....	48
ตารางที่ 13 คำศัพท์และจำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้ชาย.....	55
ตารางที่ 14 คำศัพท์และจำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย.....	59
ตารางที่ 15 จำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้ชาย.....	60
ตารางที่ 16 คำศัพท์และจำนวนไทยที่นำพืชมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณ์ของผู้ชาย.....	61
ตารางที่ 17 จำนวนไทยที่นำพืชมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้ชาย.....	62
ตารางที่ 18 คำศัพท์ภาษาไทยที่นำธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณ์ของผู้ชาย.....	63
ตารางที่ 19 คำศัพท์และจำนวนไทยที่นำสิ่งเหนือธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณ์ของผู้ชาย.....	64
ตารางที่ 20 จำนวนไทยที่นำสิ่งเหนือธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย.....	66
ตารางที่ 21 ถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในคำศัพท์และจำนวนไทย.....	67

ตารางที่ 22	สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบเสียงของผู้หญิง.....	70
ตารางที่ 23	สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบความงามของผู้หญิง.....	71
ตารางที่ 24	สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบรูปร่างของผู้หญิง.....	73
ตารางที่ 25	สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกิริยาท่าทางของผู้หญิง.....	74
ตารางที่ 26	สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้หญิง.....	76
ตารางที่ 27	สำนวนจีนที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบบุคลิกของผู้หญิง.....	78
ตารางที่ 28	สำนวนจีนที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบนิสัยและความประพฤติกของผู้หญิง.....	83
ตารางที่ 29	สำนวนจีนที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้หญิง.....	84
ตารางที่ 30	สำนวนจีนที่นำพืชมาเปรียบเทียบบุคลิกของผู้หญิง.....	90
ตารางที่ 31	สำนวนจีนที่นำพืชมาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้หญิง.....	95
ตารางที่ 32	สำนวนจีนที่นำธรรมชาติมาเปรียบเทียบบุคลิกของผู้หญิง.....	100
ตารางที่ 33	สำนวนจีนที่นำสิ่งเหนือธรรมชาติมาเปรียบเทียบบุคลิกของผู้หญิง.....	102
ตารางที่ 34	ถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีน.....	103
ตารางที่ 35	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบบุคลิกของผู้หญิง.....	106
ตารางที่ 36	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกิริยาท่าทางของผู้หญิง.....	107
ตารางที่ 37	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบนิสัยและความประพฤติกของผู้หญิง.....	108
ตารางที่ 38	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้หญิง.....	110
ตารางที่ 39	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบบุคลิกของผู้หญิง.....	112
ตารางที่ 40	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกิริยาท่าทางของผู้หญิง.....	114
ตารางที่ 41	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบนิสัยและความประพฤติกของผู้หญิง.....	115
ตารางที่ 42	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้หญิง.....	116
ตารางที่ 43	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำพืชมาเปรียบเทียบบุคลิกของผู้หญิง.....	119
ตารางที่ 44	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำพืชมาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้หญิง.....	120
ตารางที่ 45	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำอาหารมาเปรียบเทียบบุคลิกของผู้หญิง.....	124

ตารางที่ 46	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำอาหารมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้หญิง.....	125
ตารางที่ 47	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณะของผู้หญิง.....	127
ตารางที่ 48	คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้หญิง.....	128
ตารางที่ 49	ถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในคำศัพท์และสำนวนไทย...	130
ตารางที่ 50	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “ผึ้ง” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	132
ตารางที่ 51	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “เสือ” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	133
ตารางที่ 52	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “วัว” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	135
ตารางที่ 53	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “หนู” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	136
ตารางที่ 54	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายที่แตกต่างกันในสำนวนจีนกับคำศัพท์และ สำนวนไทยแต่สะท้อนมโนทัศน์เดียวกัน.....	137
ตารางที่ 55	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “ดอกไม้” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	139
ตารางที่ 56	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “หญ้า” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	140
ตารางที่ 57	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “สี” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	141
ตารางที่ 58	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “แดง” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	142
ตารางที่ 59	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “ไก่” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	142
ตารางที่ 60	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “ผีเสื้อ” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	143
ตารางที่ 61	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “ดวงจันทร์” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย....	144
ตารางที่ 62	เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงที่แตกต่างกันในสำนวนจีนกับคำศัพท์และ สำนวนไทยแต่สะท้อนมโนทัศน์เดียวกัน.....	145
ตารางที่ 63	อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	150
ตารางที่ 64	อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย.....	152

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การใช้สำนวนของคนในสังคมมักจะเกิดจากการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว เช่น สัตว์ พืช สื่อบุคคลในประวัติศาสตร์และตำนาน เป็นต้น ดังนั้น สำนวนของแต่ละประเทศจึงมีความแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่และความเชื่อของผู้คนในสังคม จึงทำให้มีผู้วิจัยจำนวนมากสนใจศึกษาเปรียบเทียบสำนวนของแต่ละประเทศ

จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าม้งงานวิจัยหลายชิ้นเกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนของแต่ละประเทศ โดยใช้ทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนวทางอรรถศาสตร์ปริชาน เช่น การศึกษามโนทัศน์ของ “XIN” ในภาษาจีนและ “ใจ” ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวทางอรรถศาสตร์ปริชาน (ภัทรา พิเชฐศิลป์, 2556) การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่สื่อความหมาย “หน้า” (ไตรทิพย์สุตา เสนาธรรม, 2562) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย (มิรินต้า บุรรุ่งโรจน์, 2548) การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนฝรั่งเศสและสำนวนไทย (ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ, 2556) เป็นต้น

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยต่างมีการใช้อุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น สำนวนจีน 虎头虎脑 hǔ tóu hǔ xiōng แปลว่า ผู้ชายที่มีร่างกายกำยำแข็งแรงและดูเป็นคนซื่อตรง ได้มีการนำคำว่า “虎” hǔ ที่แปลว่าเสือ มาอุปลักษณ์ผู้ชายเป็นสัตว์ ขณะที่สำนวนไทย “ชาติเสือต้องไวลาย ชาติชายต้องไวชื่อ” หมายถึง การเกิดเป็นผู้ชายต้องทำตัวให้สมเกียรติของการเป็นลูกผู้ชาย ก็ได้มีการนำคำว่า “เสือ” มาอุปลักษณ์ผู้ชายเป็นสัตว์เช่นกัน แต่ในสองสำนวนนี้ คำว่า “เสือ” สื่อถึงความหมายที่แตกต่างกัน อีกตัวอย่างหนึ่ง สำนวนจีน 破瓜之年 pò guā zhī nián แปลว่า ผู้หญิงที่อายุถึงวัยแต่งงาน (成语大词典, 2004: 687) ได้มีการนำคำว่า “瓜” guā ที่แปลว่าแตง มาอุปลักษณ์ผู้หญิงเป็นพืช ขณะที่สำนวนไทย “แตงเถาตาย” หมายความว่า ผู้หญิงม่ายที่มีอายุมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 516) ก็ได้มีการนำคำว่า “แตง” มาอุปลักษณ์ผู้หญิงเป็นพืชเช่นกัน

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่าทั้งภาษาไทยและภาษาจีนมีลักษณะการใช้อุปลักษณ์ที่คล้ายกัน รวมถึงสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบนั้นอาจมีความคล้ายคลึงกันในบางประเภท ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย ซึ่งสะท้อนมโนทัศน์ของคนไทยและคนจีนที่มีต่อผู้ชายและผู้หญิง ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในสังคมไทยและสังคมจีนมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ถ้อยคำที่ใช้อุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนและสำนวนไทยมีความเหมือน คล้ายคลึงและแตกต่างกัน

1.3.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีความเหมือน คล้ายคลึงและแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 มุ่งศึกษาเฉพาะสำนวนจีน (成语 chéngyǔ) ที่มีความหมายสื่อถึงผู้ชายและผู้หญิงเท่านั้น

1.4.2 มุ่งศึกษาคำศัพท์และสำนวนไทย รวมถึง สุภาษิต คำพังเพย และอุปมาอุปไมยที่มีความหมายเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงเท่านั้น

1.5 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 สำนวนจีนที่มีความหมายเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิง รวมถึงตัวอย่างประโยคจากพจนานุกรมจีน หนังสือสำนวนจีนและคลังข้อมูลภาษาจีน ดังนี้

1.5.1.1 汉语成语大词典 (Hànyǔ chéngyǔ dà cídiǎn) พจนานุกรมสำนวนจีน

โดย (河南人民出版社发行 Hénán rénmin chūbǎn shè fāxíng, 1982)

1.5.1.2 成语大词典 (Chéngyǔ dà cídiǎn) พจนานุกรมสำนวนจีน

โดย 商务印书国际有限公司出版发行 (Shāngwù yìn shū guójì

yǒuxiàn gōngsī chūbǎn fāxíng, 2004)

1.5.1.3 สืบค้นจากเว็บไซต์รวมสำนวนภาษาจีน: <http://www.hao86.com>

1.5.1.4 北京语言大学语料库 Běijīng yǔyán dàxué yǔliàokù

(คลังข้อมูลมหาวิทยาลัยภาษาและวัฒนธรรมปักกิ่ง). สืบค้นจาก:

<http://bcc.blcu.edu.cn/>

1.5.1.5 สืบค้นจากเว็บไซต์รวมสำนวนภาษาจีน: <http://www.esk365.com/chengyu/>

1.5.1.6 สืบค้นจากเว็บไซต์ประโยคภาษาจีน: <https://zaojv.com/197465.html>

1.5.2 คำศัพท์และสำนวนไทยที่มีความหมายเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิง รวมถึงตัวอย่างประโยคจากพจนานุกรมไทย งานวิจัย หนังสือสำนวนไทยและคลังข้อมูลภาษาไทย ดังนี้

1.5.2.1 สำนวนไทย ผู้แต่ง ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนพันธุ์) (2538)

1.5.2.2 บ่อเกิดสำนวนไทย ผู้แต่ง ดนัย เมธิตานนท์ (2548)

1.5.2.3 สมบูรณ์ ครอบถ้วน สำนวนไทย ผู้แต่ง ขวัญกัลยาณี (2548)

1.5.2.4 พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม ๑ (พิมพ์ครั้งที่ ๒) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553)

1.5.2.5 พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม ๒ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552)

1.5.2.6 พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม ๓ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554)

1.5.2.7 สำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554)

1.5.2.8 สำนวนไทยฉบับจัดหมวดหมู่ ผู้แต่ง อุดมพร อมรรธรรม (2556)

1.5.2.9 พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554.สืบค้นจาก:

<https://dictionary.orst.go.th/>

1.5.2.10 Thai National Corpus คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ในพระราชูปถัมภ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. สืบค้นจาก:

<https://www.arts.chula.ac.th/ling/tnc>

1.5.2.11 เว็บไซต์ สำนวนไทย.com. สืบค้นจาก:

<http://www.xn--o3cda1bwq0d9h2c.com/>

1.5.2.12 เว็บไซต์ สุภาษิต.net. สืบค้นจาก: <http://www.xn--m3cv1ac5bny.net/>

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

1.6.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.6.2 รวบรวมและคัดเลือกสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่มีความหมายเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิง

1.6.3 จำแนกประเภทของอุปลักษณะต่างๆเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงที่ปรากฏในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

1.6.4 วิเคราะห์และศึกษาความหมายของถ้อยคำที่ใช้อุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

1.6.5 วิเคราะห์และศึกษามโนทัศน์ที่เกิดจากการอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

1.6.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์และมโนทัศน์ที่เกิดจากการอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชาย และผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

1.6.7 สรุปผลการศึกษาวิจัยและอภิปรายผล

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย ที่เหมือน คล้ายคลึงและแตกต่างกัน

1.7.2 ทำให้ทราบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่เหมือน คล้ายคลึงและแตกต่างกัน

1.7.3 เป็นแนวทางในการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ด้านอื่นๆ ต่อไป

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1.8.1 ใช้แสดงการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางไปสู่วงความหมายปลายทาง

1.8.2 [   ] ใช้แสดงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

1.9 ระบบสัทอักษรที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

การถอดเสียงตัวอักษรจีนในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้ระบบ 汉语拼音 Hànyǔ Pīnyīn ตามแบบหนังสือหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาฮินดี ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2550: 1-10)

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทฤษฎีเกี่ยวกับอุปลักษณ์ 2) คำจำกัดความของสำนวน 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับอุปลักษณ์

ซ์วดี ศรลัมพ์ (2548: 2) กล่าวว่า “การศึกษาและวิเคราะห์อุปลักษณ์ มีทฤษฎีในการศึกษาอุปลักษณ์ที่ต่างกันสองทฤษฎีใหญ่ๆ ได้แก่ อุปลักษณ์ตามทฤษฎีแนวเดิม (traditional theory) ซึ่งอธิบายอุปลักษณ์จากการตีความรูปภาษา และอุปลักษณ์ตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistic) ซึ่งอธิบายว่าอุปลักษณ์เป็นเรื่องของการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับระบบความคิดของผู้ใช้ภาษา” จากการศึกษาค้นคว้าสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1.1 อุปลักษณ์ตามแนวคิดเดิม

การศึกษาอุปลักษณ์ตามทฤษฎีภาษาและภาษาศาสตร์แนวเดิมอธิบายว่า อุปลักษณ์เป็นการนำความหมายของรูปภาษาไปใช้ในเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดภาพพจน์ เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อตกแต่งภาษาให้เกิดความสวยงาม มีความน่าสนใจ สามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านหรือผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

อุลมานน์ (Ullmann, 1962) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับอุปลักษณ์ว่าเป็นการขยายความหมายออกไปจากความหมายเดิม การพิจารณาว่ารูปภาษาใดเป็นอุปลักษณ์ ให้ดูจากการปรากฏร่วมกันของคำที่แสดงการเปรียบเทียบกับรูปภาษาที่นำมาเปรียบเทียบ เช่น ปรากฏพร้อมกับคำว่า เป็น คือ เหมือน ราวกับ เป็นต้น อุปลักษณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างที่สำคัญสองประการคือ แนวคิดที่ต้องการนำเสนอ (Tenor) และสิ่งที่นำมาเปรียบ (Vehicle)

จากการศึกษา อุปลักษณ์ตามแนวคิดเดิม สามารถสรุปได้ว่า การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวทฤษฎีเดิมมีมุมมองเกี่ยวกับอุปลักษณ์ว่า เป็นการนำความหมายของรูปภาษาไปใช้ในเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดภาพพจน์ และเป็นการขยายความหมายของคำออกไปจากความหมายเดิมซึ่งทำให้เกิดความ

เปรียบ โดยจะปรากฏคำว่า เหมือน เป็น คือ อยู่ในโครงสร้างภาษาเป็นข้อความที่แสดงการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้เป็นอีกสิ่งหนึ่ง

2.1.2 อุปลักษณเชิงภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistic)

อุปลักษณเชิงภาษาศาสตร์ปริชานตามแนวคิดของ เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980: 3-4) มองว่าอุปลักษณปรากฏอยู่ทั่วไปโดยการใช้ภาษาของมนุษย์และไม่ได้มีรูปแบบโครงสร้างทางภาษาที่เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเท่านั้น แต่การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันล้วนแต่เป็นอุปลักษณทั้งสิ้น โดยที่มนุษย์ไม่รู้ตัวว่าภาษาที่ใช้อยู่มีรูปแบบการเปรียบเทียบ

เลคอฟและจอห์นสัน (อ้างถึงใน อำนาง ปักษาสุข, 2559: 49) แบ่งอุปลักษณออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1. อุปลักษณในระดับถ้อยคำ เรียกว่า ถ้อยคำอุปลักษณ (metaphorical expressions) หมายถึง ถ้อยคำที่ แสดงการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่แตกต่างกันสองสิ่ง

2. อุปลักษณในระดับมโนทัศน์ เรียกว่า มโนอุปลักษณหรืออุปลักษณเชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor) หมายถึง ความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นความเปรียบเทียบที่อยู่ในระบบการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา

เลคอฟและจอห์นสัน ได้อธิบายว่า การใช้ภาษาเชิงอุปลักษณจะถ่ายทอดรูปแบบทางความคิดจากแวดวงความหมายต้นทาง (source domain) ไปยังแวดวงความหมายปลายทาง (target domain) ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่จะโยงความสัมพันธ์ไปสู่มโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่สะท้อนออกมาจากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน โดยได้ยกตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าในสังคมของผู้ใช้ภาษาอังกฤษมีมโนทัศน์เกี่ยวกับการโต้แย้งว่าเป็นสงคราม (ARGUMENT IS WAR) ดังต่อไปนี้

Your claims are indefensible.

He attacked every weak point in my argument.

His criticisms were right on target.

I demolished his argument.

I've never won an argument with him.

You disagree? Okay, Shoot!

If you see that strategy, he'll wipe you out.

He shot down all of my arguments.

(Lakoff & Johnson, 1980:4)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำศัพท์เช่น indefensible, attacked, won, strategy, shot down ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับสงครามหรือการสู้รบในสมรภูมิ ถูกนำมาใช้กล่าวถึงการโต้แย้งของมนุษย์ แสดงให้เห็นว่ามีการเชื่อมโยงความคิดระหว่างแวดวงความหมาย โดยถ่ายโยงความคิดจากแวดวงความหมายต้นทาง (Source domain) คือ สงครามหรือการสู้รบในสมรภูมิ ไปสู่แวดวงความหมายปลายทาง (Target domain) คือ การโต้แย้งซึ่งเป็นนามธรรม การเปรียบเทียบดังกล่าวนี้เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงหนึ่งไปสู่อีกแวดวงหนึ่งที่มีความแตกต่างกันมาก อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาอังกฤษที่มองว่า การโต้แย้งเห็นเป็นสงคราม

กระบวนการถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์

ครูช (2004) (อ้างถึงใน นันทนา วงษ์ไทย, 2563:142-145) กล่าวว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในอุปลักษณ์มี 2 ประเภท ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงเดียว (ontological correspondence) และความสัมพันธ์เชิงซ้อน (epistemic correspondence) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์เชิงเดียว เป็นความสัมพันธ์ของคุณสมบัติต่างๆ ที่อยู่ในวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทางแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ตัวอย่างเช่น อุปลักษณ์ความโกรธที่แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษามีระบบมนทัศน์ว่า “ความโกรธเป็นของเหลวร้อนในภาชนะ” ดังนี้

ความหมายต้นทาง: ของเหลวที่มีความร้อน	→	ความหมายปลายทาง: ความโกรธ
ภาชนะ	→	ร่างกาย
ของเหลวที่มีความร้อน	→	ความโกรธ
แรงดันในภาชนะ	→	ความรู้สึกกดดัน
ความปั่นป่วนของของเหลวที่เดือด	→	ประสบการณ์ในความรู้สึกปั่นป่วน
ขีดจำกัดความต้านทานของภาชนะ	→	ขีดจำกัดความสามารถของบุคคลใน
		การระงับความโกรธ
การระเบิด	→	สูญเสียการควบคุม

จะเห็นว่าวงความหมายต้นทางเป็นคำเกี่ยวกับความร้อนและของเหลว และวงความหมายปลายทางคือความโกรธ โดยทั้งสองวงความหมายมีการเชื่อมโยงกันเป็นคู่ๆ เช่นภาษาสัมผัสกับร่างกาย ความร้อนกับของเหลวสัมผัสกับความโกรธ ความโกรธเป็นความคิดที่ผู้ใช้ภาษาต้องการสื่อ จึงเป็นวงความหมายปลายทาง ส่วนคำหรือความหมายต้นทางจะทำหน้าที่เป็นอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์

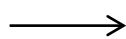
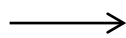
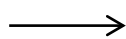
2. ความสัมพันธ์เชิงซ้อน เป็นความสัมพันธ์ของคุณสมบัติต่างๆ ที่อยู่ในวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทางในลักษณะที่คุณสมบัติต่างๆ ในวงความหมายต้นทางจะมีความสัมพันธ์กันก่อนที่จะมีการเชื่อมโยงความหมายไปยังวงความหมายปลายทาง ตัวอย่างเช่น อุปลักษณ์ความโกรธเป็นความร้อนของของเหลวในภาชนะ (ANGER IS HEAT OF FLUID IN CONTAINER) (อ้างถึงใน Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind, 1987) เช่น

ความหมายต้นทาง

เมื่อของเหลวในภาชนะถูกทำให้ร้อน
เกินขีดจำกัดความดันจะเพิ่มขึ้นจนถึง
จุดที่ภาชนะระเบิด

การระเบิดสร้างความเสียหายต่อภาชนะ
และเป็นอันตรายต่อผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์
สามารถป้องกันการระเบิดได้โดยใช้
แรงกดและแรงดันด้านที่เพียงพอ

อาจมีการปล่อยแรงดันควบคุม
ซึ่งช่วยลดอันตรายจากการระเบิด

ความหมายปลายทาง

เมื่อความโกรธเพิ่มขึ้นเกินขีดจำกัด
“ความกดดัน” จะเพิ่มขึ้นจนถึงจุดที่
บุคคลนั้นสูญเสียการควบคุม

การสูญเสียการควบคุมเป็นอันตรายต่อ
บุคคลผู้นั้นและเป็นอันตรายต่อผู้อื่น

ความโกรธสามารถระงับได้ด้วย
แรงแห่งความตั้งใจ

ความโกรธสามารถถูกปลดปล่อยออกมา
ในลักษณะที่ควบคุมได้ หรือระบาย
ออกมาอย่างไม่เป็นอันตราย ซึ่งจะช่วย
ลดระดับลงได้

จะเห็นว่าคุณสมบัติเกี่ยวกับความร้อนของของเหลวซึ่งอยู่ในวงความหมายต้นทางจะมีความสัมพันธ์กันก่อนจะเชื่อมโยงไปยังความโกรธที่อยู่ในวงความหมายปลายทาง โดยความสัมพันธ์เชิงซ้อนนี้ต้องทำความเข้าใจกระบวนการโกรธอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

กล่าวโดยสรุป การศึกษาอุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริชานจะอธิบายอุปลักษณ์ในด้านภาษาที่สัมพันธ์กับกระบวนการคิดและมนทัศน์ของมนุษย์ และแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทางความหมายของอุปลักษณ์ โดยมีหลักสำคัญนอกเหนือจากการทำความเข้าใจความหมายของรูปภาษาที่นำมาใช้อุปลักษณ์แล้ว ยังทำให้สามารถเข้าใจความคิดของผู้ใช้ภาษาในสังคมได้อีกด้วย

2.2 คำจำกัดความของสำนวน

现代汉语词典 (1998: 160) ได้ให้ความหมายของคำว่า 成语 Chéngyǔ สำนวน ไว้ว่า เป็นกลุ่มคำหรือประโยคสั้น ๆ ที่ผู้คนใช้กันมาเป็นเวลายาวนาน มักเป็นคำที่สั้นกระชับ เรียบง่าย ได้ใจความลึกซึ้ง สำนวนภาษาจีนส่วนใหญ่มักจะประกอบด้วยตัวอักษรสี่ตัว โดยปกติจะมีตำนาน เรื่องเล่าและมีที่มา สำนวนบางสำนวนเมื่อดูจากตัวอักษรภาษาจีนก็สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย แต่บางสำนวนก็จำเป็นที่จะต้องรู้แหล่งที่มาถึงจะสามารถทำความเข้าใจความหมายของสำนวนนั้นได้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554:1227) ให้ความหมายของคำว่าสำนวนไว้ว่า ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ ร้าไม่ดีโทษปีโทษกลอง, ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษ เฉพาะภาษาหนึ่ง ๆ เช่น สำนวนฝรั่ง สำนวนบาลี, ชั้นเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด เช่น สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) สำนวนยาขอบ สำนวนไม้ เมืองเดิม

สง่า กาญจนพันธุ์ (2538: 1) ได้ให้ความหมายของคำว่าสำนวน ไว้ในหนังสือสำนวนไทยว่า เป็นคำพูดที่มีชั้นเชิง ไม่ตรงไปตรงมาแต่มีความหมายในคำพูดนั้นๆ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้เราเรียกกันว่า “สำนวน” ถ้าคำพูดมีการใช้อย่างแพร่หลาย คนฟังก็จะสามารถเข้าใจได้ทันที แต่ในบางสำนวนนั้น คนฟังอาจต้องคิดแล้วจึงจะเข้าใจหรืออาจจะไม่เข้าใจเลยก็ได้

दनัย เมธิตานนท์ (2548: 3) ได้ให้ความหมายของคำว่าสำนวน ไว้ในหนังสือบ่อเกิดสำนวนไทยว่าเป็นคำพูดอีกระดับหนึ่งที่ซ่อนความหมายเอาไว้ในหลายแง่มุม เป็นการพูดโดยมีความหมายแฝง ไม่ได้พูดแล้วเข้าใจได้ทันทีเหมือนกับภาษาธรรมดาทั่วไป

อุดมพร อมรรธรรม (2556: 4) ได้ให้ความหมายของคำว่าสำนวน ไว้ในหนังสือสำนวนไทยฉบับจัดหมวดหมู่ว่า เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดในวิถีชีวิตประจำวัน วิถีชีวิตของคนแต่ละวัฒนธรรมประเพณีก็แตกต่างกันไป อาจคล้ายกันบ้าง แต่ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว และสำนวนนี้ก็เป็นเครื่องวัดสติปัญญาของคนชาตินั้นๆ ได้ทางหนึ่ง

จากการศึกษาความหมายของสำนวน สามารถสรุปได้ว่า ความหมายของคำว่าสำนวนในภาษาไทยและภาษาจีนมีความคล้ายคลึงกัน คือ เป็นถ้อยคำหรือคำพูดที่เป็นชั้นเชิง มีลักษณะเฉพาะตัว มีความนัยแฝงอยู่ โดยไม่ได้มีความหมายตรงตามตัวอักษร แต่เป็นความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ ต้องอาศัย

การตีความจึงจะเข้าใจ มักใช้ถ้อยคำที่ไม่ยาวมากแต่ให้ความหมายลึกซึ้ง มักใช้ภาษาที่ไพเราะ คมคาย สละสลวย

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวน

การใช้สำนวนของแต่ละภาษานั้น สามารถสะท้อนมโนทัศน์ ความคิด และวัฒนธรรมของสังคมนั้นได้

ฉิน หยงหลิน (2526) สำนวนจีนและสำนวนไทย: การศึกษาเปรียบเทียบ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยมีความเหมือนและต่างกันในด้านรูปแบบสำนวน จำนวนคำ ลักษณะสัมผัส การเลือกคำศัพท์ หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมาย สรุปได้ว่า สำนวนจีนและสำนวนไทยมีความเหมือนและแตกต่าง ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม ประเพณีของชาติ สิ่งแวดล้อม ความคิด ฯลฯ ระหว่างชาวจีนและชาวไทย

พิริยา สุรขจร (2544) สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์: การศึกษาเปรียบเทียบ ผลการศึกษาพบว่า สำนวนจีนและสำนวนไทยมีความเหมือนและแตกต่างกันในด้าน จำนวนคำ โครงสร้างไวยากรณ์ หน้าที่ของสำนวน ความหมายของสำนวน การเปรียบเทียบสำนวนและภาพสะท้อนจากสำนวน

ภัทรพงศ์ พินงาม (2550) การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่สะท้อนภาพสตรี นั้นทำให้ทราบว่าแนวคิดค่านิยมที่เกี่ยวกับสตรีของคนไทยและคนจีนมีความแตกต่างกัน แต่ต่างก็ให้ความสำคัญกับสตรีในด้านต่างๆที่เหมือนกัน อาทิเช่น บุคลิกลักษณะ กิริยามารยาท ความประพฤติตน การรักนวลสงวนตัว เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวจะใช้การพิจารณาความหมายของสำนวนจีนและสำนวนไทยเป็นเกณฑ์ พบว่าสำนวนจีนที่พบโดยมากจะเป็นกลุ่มรูปลักษณณ์ภายนอกของสตรี สำหรับในภาษาไทยที่พบมากที่สุดจะเป็นแนวคิดค่านิยมเกี่ยวกับสตรี

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสำนวนระหว่างภาษาส่วนมากเน้นไปที่การศึกษาด้านโครงสร้างและความหมายของสำนวน แต่พบการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนในด้านการอุปลักษณณ์ยังไม่มากนัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการเปรียบเทียบสำนวนระหว่างภาษาไทยและภาษาจีนตามแนวทฤษฎีการศึกษาอุปลักษณณ์เชิงมโนทัศน์

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์เชิงมนโฑศน์

มลินด้า บุรรุ่งโรจน์ (2548) อุปลักษณ์เชิงมนโฑศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่ง พบว่าอุปลักษณ์พืช อุปลักษณ์มนุษย์ อุปลักษณ์อาหาร และอุปลักษณ์สัตว์จะถูกนำมาใช้กล่าวถึงผู้หญิงเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลอุปลักษณ์ในเพลงลูกทุ่งหญิงและลูกทุ่งชาย พบว่าอุปลักษณ์สิ่งเสพติดและอุปลักษณ์ยารักษาโรคมีรูปภาพที่เป็นอุปลักษณ์ปรากฏน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังปรากฏในเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดยนักร้องหญิงอีกว่า ผู้หญิงเองยังมีมนโฑศน์ว่า ตนเองหรือผู้หญิงเป็นเพศที่ไม่ปลอดภัย ไม่มีความมั่นคง หากอยู่คนเดียว ต้องมีหลักหรือผู้คอยควบคุมซึ่งเป็นผู้ชายเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับตนเอง

ศุภชัย ต๊ะวิชัย (2549) อุปลักษณ์เชิงมนโฑศน์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทย พบว่าในภาษาไทยและภาษาจีนมีส่วนที่เหมือนกันคือมนโฑศน์อารมณ์โกรธเป็นของเหลวหรือแก๊สที่บรรจุในภาชนะและมีลักษณะการนำเอาอวัยวะร่างกายมาเป็นภาชนะเพื่อบรรจุอารมณ์ แต่มนโฑศน์แก๊สที่แสดงอารมณ์โกรธระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีนมีการปรากฏที่แตกต่างกัน คือ ภาษาไทยนำเอาอวัยวะร่างกายซึ่งเป็นอวัยวะภายนอกในร่างกายมาใช้เป็นภาชนะบรรจุอารมณ์โกรธ ส่วนในภาษาจีนนั้น จะปรากฏกับอวัยวะภายในทำหน้าที่เป็นภาชนะบรรจุอารมณ์โกรธ แตกต่างจากภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฮังกาเรียน รวมถึงภาษาไทยที่เกิดจากความร้อน สาเหตุดังกล่าวมาจากวัฒนธรรมและแนวคิดปรัชญาของจีนเกี่ยวกับเรื่อง Yin และ Yang จึงทำให้การแสดงอารมณ์โกรธของคนจีนแตกต่างจากชาติอื่นๆ ที่กล่าวมา

จุ เชี่ยว (2012) การศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนภาษาจีน ผลการวิจัยพบว่า อุปลักษณ์ผู้หญิงในสำนวนจีนมี 3 ประเภท คือ อุปลักษณ์โครงสร้าง อุปลักษณ์ทางกายภาพและอุปลักษณ์ทิศทาง โดยอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงส่วนมากจะเป็นอุปลักษณ์ทิศทาง โดยโครงสร้างที่ใช้อุปลักษณ์ทั้งในแวดวงความหมายต้นทางและแวดวงความหมายปลายทางต่างมีความซับซ้อน จากการวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและประสบการณ์ที่สะสมของผู้คนในสมัยโบราณ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม และสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่มองความงามของผู้หญิงจากความอ่อนแอ

ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ (2556) การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมนโฑศน์เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนฝรั่งเศสและสำนวนไทย ผลการศึกษามนโฑศน์สรุปได้ว่า ผู้ใช้ภาษาของคนในสังคมฝรั่งเศสและสังคมไทยมองคนเป็นสิ่งมีชีวิต คือ มนุษย์ สัตว์ พืช และ คนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต คือ สิ่งของ อาหาร ธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ ตัวเลขโดยสะท้อนให้เห็นจากรูปภาพที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณ์ และทำให้เห็นว่าสังคม

ฝรั่งเศสและสังคมไทยมองโลกคล้ายคลึงกันแต่เนื่องด้วยความแตกต่างทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ทำให้รูปภาพที่นำมาใช้เปรียบเทียบมีความแตกต่างกัน

ภัทรา พิเชฐศิลป์ (2556) มโนทัศน์ของ “XIN” ในภาษาจีนและ “ใจ” ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวทางอรรถศาสตร์ปริชาน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า XIN” ในภาษาจีนและ “ใจ” ในภาษาไทยสามารถแบ่งได้ออกเป็นสามความหมายหลักคือ อวัยวะหัวใจ ตัวทำหน้าที่คิดและศูนย์กลาง อีกทั้งผู้ใช้ภาษาชาวจีนและชาวไทยต่างมีมโนทัศน์ว่าคำว่า “XIN” ในภาษาจีนและ “ใจ” เป็นสัญลักษณ์ของการมีชีวิตอยู่ และยังเป็นตัวกำหนดความคิดและอารมณ์ของมนุษย์

รัตนา จันทรเทว (2561) อุปลักษณผู้ชายและผู้หญิงในสุภาษิตบ่าวสาวลาว ผลการวิจัยพบการใช้อุปลักษณผู้ชายเป็นสัตว์และผู้หญิงเป็นพืชมากที่สุด โดยสัตว์ส่วนใหญ่เป็นสัตว์ที่มีอยู่ในแหล่งน้ำ ป่า ท้องนา ในชนบทของลาว ส่วนพืชโดยมากจะเป็นพืชที่พบเห็นได้ตามหมู่บ้านหรือท้องนาในสังคมลาว สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของคนลาวที่ให้ความสำคัญและคุณค่าต่อสิ่งรอบตัวจึงนำมาใช้เป็นคำอุปลักษณผู้ชายและผู้หญิงและระบบความคิดของคนลาวว่าผู้ชายและผู้หญิงควรจะมีคุณลักษณะคุณสมบัติบทบาทหน้าที่พฤติกรรมสถานภาพอย่างไรจึงจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะครองเรือนหรือแต่งงานในมโนทัศน์ของสังคมลาว

ไตรทิพย์สุตา เสนาธรรม (2562) การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่สื่อความหมาย “หน้า” ผลการวิจัยพบว่าความหมายของคำว่าหน้าทีพบในสำนวนจีนและสำนวนไทยมีทั้งหมดคือ ลักษณะหน้าตา สีหน้า การแสดงออกทางสีหน้า คน ลักษณะนิสัย เกียรติยศ ชื่อเสียง และศักดิ์ศรี พบมโนอุปลักษณ [หน้า] ในสำนวนจีนและสำนวนไทยที่เหมือนกัน 6 ประเภท และพบมโนอุปลักษณ [หน้า] ที่ปรากฏเฉพาะในสำนวนไทยจำนวน 1 ประเภท โดยในทั้งสองภาษาพบวามโนอุปลักษณ [หน้าคือวัตถุ] มีการปรากฏใช้มากที่สุด

ธนณ์พรศักดิ์ แก้วประดิษฐ์พร (2563) อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ชาวบันเทิงบนเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่ามีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ 9 วงความหมายต้นทางเป็นแบบเปรียบเทียบแสดงให้เห็นอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ที่สะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาในชาวบันเทิงเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของบุคคลในวงการบันเทิง 15 อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ โดยอุปลักษณชาวบันเทิงบนเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์ทำหน้าที่ 3 ด้านคือ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์และหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเกี่ยวกับอารมณ์โกรธในภาษาไทย อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ชาวบันเทิงบนเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์ อุปลักษณะเกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย สำหรับการศึกษาอุปลักษณะข้ามภาษานั้นมีการศึกษาอุปลักษณะเกี่ยวกับคนในภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส การศึกษามโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในภาษาจีนและภาษาไทยและอุปลักษณะผู้ชายและผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาลาว แต่ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะผู้ชายและผู้หญิงระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีน ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาด้านนี้จะสามารถทำให้เข้าใจได้ถึงมโนทัศน์ของชาวจีนและชาวไทยที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชายได้มากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ขายในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ขายที่พบในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย โดยจัดกลุ่มสำนวนตามถ้อยคำอุปลักษณะ เช่น สัตว์ สิ่งของ พืช เป็นต้น ที่นำมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเพื่อนำมากล่าวถึงผู้ขายซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง จากนั้นวิเคราะห์และจัดประเภทอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ขายที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณะเหล่านั้น

3.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ขายในสำนวนจีน

จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ผู้ขายในสำนวนจีน พบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ขายในสำนวนจีนจำนวน 3 ประเภท คือ [ผู้ขายเป็นสัตว์] [ผู้ขายเป็นสิ่งของ] และ [ผู้ขายเป็นพืช] ดังต่อไปนี้

3.1.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ขายเป็นสัตว์]

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ ผู้ขายเป็นสัตว์ หมายถึง อุปลักษณะที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ชื่อเรียกของสัตว์ รูปลักษณะภายนอก พฤติกรรมหรืออาการ รวมถึงลักษณะนิสัยประจำตัวของสัตว์ เป็นต้น มากกล่าวถึงผู้ขายในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่นำมาศึกษาพบว่า มีการนำสัตว์ต่างๆ มาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ขายที่เป็นวงความหมายปลายทาง เช่น รูปลักษณะ กิริยาท่าทาง นิสัยและพฤติกรรม สถานภาพ เป็นต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1.1 รูปลักษณะของผู้ขายเป็นรูปลักษณะของสัตว์

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์รูปลักษณะของผู้ขายเป็นรูปลักษณะของสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์และรูปลักษณะของสัตว์มาอธิบายถึงรูปลักษณะของผู้ขาย ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณะของผู้ขายในแวดวง

ความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณรูปลักษณของผู้ชาย เช่น เสือ หมี มังกร นกนางแอ่น เหยี่ยว วัว ม้า กวางแม่น้ำ หนู อีเกา ฯลฯ ดังตัวอย่าง¹ ต่อไปนี้

ก. สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับรูปร่างของผู้ชาย

ตารางที่ 1 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับรูปร่างของผู้ชาย

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(1) 虎背熊腰	hǔ bèi xióng yāo	ผู้ชายที่มีรูปร่างกำยำแข็งแรง
(2) 虎头虎胸	hǔ tóu hǔ xiōng	ผู้ที่มีรูปร่างแข็งแรงและมีท่าทางดูขี้สตัย
(3) 彪形大汉	biāo xíng dà hàn	ผู้ชายที่รูปร่างสูงใหญ่ แข็งแรง
(4) 活龙鲜健	huó lóng xiān jiàn	ผู้ชายที่รูปร่างแข็งแรงและกระฉับกระเฉง
(5) 神龙马壮	shén lóng mǎ zhuàng	ผู้ชายที่รูปร่างแข็งแรง องอาจ คูมีอำนาจ
(6) 牛高马大	niú gāo mǎ dà	ผู้ชายที่มีรูปร่างสูงใหญ่กำยำและมีร่างกายแข็งแรง

จากตัวอย่างสำนวน (1) – (6) ข้างต้นจะพบว่า มีการนำคำเรียกสัตว์ “虎 hǔ เสือ” “彪² biāo เสือ” “熊 xióng หมี” “龙 lóng มังกร” “牛 niú วัว” และ “马 mǎ ม้า” ซึ่งล้วนเป็นสัตว์ที่มีความแข็งแรง และมีพลังมากมาใช้กล่าวถึงผู้ชายที่รูปร่างลำสัน กำยำ ร่างกายแข็งแรง

สำนวน (1) – (3) นำคำว่า “เสือ” และ “หมี” มาใช้ประกอบกับคำเรียกอวัยวะต่างๆ กลายเป็น “虎背 hǔ bèi หลังเสือ” และ “熊腰 xióng yāo เอวหมี” ในสำนวน (1) “虎头 hǔ tóu ออกเสือ” ในสำนวน (2) และ “彪形 biāo xíng รูปร่างอย่างเสือ” ในสำนวน (3) สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของชาวจีนที่มีต่อรูปลักษณของผู้ชายว่า ผู้ชายควรจะมีร่างกายแข็งแรง กำยำ มีแผ่นอก แผ่นหลังที่ดูกำยำแข็งแรงเหมือนอกเสือ มีเอวหนาเหมือนเอวหมี ดังตัวอย่างประโยค

¹ สำนวนทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์สามารถดูได้ในภาคผนวก ข

² “彪 biāo” เป็นสัตว์ในจินตนาการของชาวจีน กวี 元好问 Yuán Hàowèn ได้บันทึกไว้ใน 癸辛杂识 Guī xīn zá shí (ราชวงศ์หยวน ปีค.ศ.1271-1368) ว่า โดยปกติแล้วเสือจะออกลูกเพียงแค่สองตัว แต่หากมีแม่เสือบางตัวที่ออกลูกถึงสามตัวนั้น จะมีลูกหนึ่งตัวที่ไม่แข็งแรง มีลายของเสือที่ไม่ชัดเจน แม่เสือจะไม่เลี้ยงดูลูกตัวนั้น และส่วนมากลูกเสือดาวนั้นจะตายไปในที่สุด แต่หากว่าลูกเสือดาวนั้นรอดจนโตขึ้นมาได้ มันจะทำการฆ่าแม่เสือเป็นลำดับแรก ตามด้วยพี่น้องของมันอีกสองตัว จึงเรียกเสือดาวนี้ว่า “彪 biāo” (虎生三子, 必有一彪) 中的彪可能是什么动物? 为什么? (2021, March 14). ใน Baidu.

<https://baijiahao.baidu.com/s?id=1694169378101802872&wfr=spider&for=pc>

张永见是一位典型的“山东大汉”的形象：1.78 米的个头，虎背熊腰，走路步伐有力。

Zhāng Yǒng jiàn shì yī wèi diǎnxíng de “shāndōng dàhàn” de xíngxiàng: 1.78 mǐ de gètóu, hǔbèixióngyāo, zǒulù bùfá yǒulì.

จางหย่งเจี้ยนมีภาพลักษณ์ตามแบบฉบับของ “ชายชาวซานตง” ทั่วไป สูง 1.78 เมตร รูปร่างแข็งแรงกำยำ ก้าวเดินมีพลังและแข็งแกร่ง

门口马路上也有一个彪形大汉站着，背向着门，不住地左顾右盼；这是姑老爷杜竹斋随身带的保镖。

Ménkǒu mǎlù shàng yěyǒu yīgè biāoxíngdàhàn zhànzhe, bèi xiàng zhe mén, bú zhùdì zuǒgùyòupàn; zhè shì gū lǎoyé dùzhúzhāi suíshēn dài de bǎobiāo.

บนถนนหน้าประตูก็มีชายรูปร่างกำยำผู้หนึ่งยืนอยู่ หันหลังให้ประตู คอยมองไปทางซ้ายทีขวาที นี่คือนักการศรัทธาที่คุณปู่เจ้าพะมาด้วย

ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนทั้งสี่สำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียว (ontological correspondence) ระหว่างคุณสมบัติของ “เสือ” และ “หมี” ในวงความหมายต้นทาง (source domain) กับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง (target domain) สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นรูปลักษณ์ของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- เสือ
- รูปร่างกำยำ
- มีกำลังมาก แข็งแรง
- หมี
- ตัวใหญ่ รูปร่างกำยำ
- มีกำลังมาก แข็งแรง

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- รูปร่างล่ำสัน กำยำ
- ร่างกายแข็งแรง
- ผู้ชาย
- รูปร่างกำยำ
- ร่างกายแข็งแรง

สำนวน (4) และ (5) นำคำเรียกสัตว์“龙 lóng มังกร” มาใช้เปรียบเทียบกับ
 รูปลักษณ์ของผู้ชาย ฉิน หยงหลิน (2526 : 243 อ้างถึงในพิริยา สุรขจร, 2544 : 64) กล่าวว่า สำหรับชาว
 จีนแล้ว มังกรถือเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ มีฤทธิ์มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ในเทพนิยายจีนเล่าสืบทอดกันมาว่า
 มังกรเป็นสัตว์มหัศจรรย์ชนิดหนึ่ง รูปร่างยาวคล้ายงู มีเกล็ด บนหัวมีเขา มีขาสี่ขา เดินได้ บินเหาะได้ ว่าย
 น้ำได้ และสามารถเรียกลมเรียกฝนได้ ในสมัยก่อนเคยใช้มังกรเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์ฮ่องเต้
 เครื่องใช้ต่างๆ ของฮ่องเต้ต้องใช้คำว่ามังกรนำหน้าทั้งสิ้น ส.พลายน้อย (2543:151) กล่าวถึงมังกรไว้ว่า
 มังกรถือเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในตำนานของชนจีน ตามความเชื่อของชนจีนโบราณเชื่อว่า มีมังกรอยู่จริงๆ ทั่ว
 พื้นแผ่นดินจีน จึงมีตำนานเรื่องราวของมังกรต่างๆ มากมาย อิทธิพลของมังกรจึงมีอยู่ทั้งในเรื่องศาสนา
 และสังคม (อ้างถึงในพิริยา สุรขจร, 2544: 79)

การนำคำ“龙 lóng มังกร” มาใช้ประกอบกับคำศัพท์อื่นกลายเป็น“神龙 shén lóng มีจิตวิญญาณเหมือนมังกร” ในสำนวน (4) และ“活龙 huó lóng มีชีวิตชีวาเหมือนมังกร”
 ในสำนวน (5) สะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของชาวจีนที่เห็นว่า ผู้ชายควรมีรูปลักษณ์ที่แลดูมีพลังกำลัง
 แข็งแรง และมีชีวิตชีวาเหมือนมังกร ดังตัวอย่างประโยค

那时候，一个个青年人都是神龙马壮，气吞牛斗。

Nà shíhòu, yīgè gè qīngnián rén dōu shì shénlóngmǎzhuàng, qì tūn niú dòu.

ในเวลานั้น วัยรุ่นทุกคนต่างมีรูปร่างแข็งแรง องอาจ ดุมีอำนาจ มีความกล้าหาญอย่าง
 มาก

ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมาย
 แบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “มังกร” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ
 “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นรูปลักษณ์ของสัตว์
 ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- มังกร
- ทรงพลัง
- แข็งแรง

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- รูปร่างกำยำ
- ร่างกายแข็งแรง

สำนวน (5) และ (6) มีการนำคำว่า “牛 niú วัว” และ “马 mǎ ม้า” ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างใหญ่ มีเรียวแรงและพลังมาก ทั้งวัวและม้าต่างเป็นสัตว์ที่คนจีนเลี้ยงไว้ใช้งานมาตั้งแต่อดีต จัดว่าเป็นสัตว์ที่พบเจอได้ทั่วไปในชีวิตประจำวันและใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของมนุษย์มาก มาใช้ประกอบกับคำคุณศัพท์ “壮 zhuàng กำยำ” ในสำนวน (5) “高 gāo สูง” และ “大 dà ใหญ่” กลายเป็น “马壮 mǎ zhuàng ม้ากำยำ” “牛高 niú gāo วัวตัวสูง” และ “马大 mǎ dà ม้าตัวใหญ่” ในสำนวน (6) สะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อรูปลักษณะของผู้ชายว่า ผู้ชายควรมีร่างกายสูงใหญ่ แข็งแรง เหมือนวัว เหมือนม้ายิ่งตัวอย่างประโยค

两个牛高马大的男子走上前来，抓住了公爵的身体。

Liǎng gè niú gāo mǎ dà de nánzǐ zǒu shàng qián lái, zhuā zhù le gōngjué de shēntǐ.

ชายรูปร่างกำยำสองคนเดินขึ้นมาข้างหน้า จับตัวของกงเจี๋ยไว้แน่น

ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “วัว” และ “ม้า” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ รูปลักษณะของผู้ชายเป็นรูปลักษณะของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- วัว
- มีรูปร่างใหญ่ แข็งแรง มีเรียวแรงมาก
- ม้า
- มีรูปร่างใหญ่ แข็งแรง มีเรียวแรงมาก

วงความหมายปลายทาง

- ➡ • ผู้ชาย
- ➡ - รูปร่างสูงใหญ่ กำยำ แข็งแรง
- ➡ • ผู้ชาย
- ➡ - รูปร่างสูงใหญ่ กำยำ แข็งแรง

ข. สำนวนจีนที่นำสัตว์มาแสดงความหมายเปรียบเทียบหน้าตาของผู้ชาย

ตารางที่ 2 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบหน้าตาของผู้ชาย

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(7) <u>龙威燕颌</u>	lóng wēi yàn hàn	หน้าตาน่าเกรงขาม

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(8) 虎头燕颌	hǔ tóu yàn hàn	ลักษณะที่สง่างามของหรือลักษณะที่มีอำนาจของชนชั้นสูง
(9) 鹰鼻鹞眼	yīng bí yào yǎn	หน้าตาดุร้าย
(10) 鸱目虎吻	chī mù hǔ wěn	หน้าตาดุร้าย
(11) 獐头鼠目	zhāng tóu shǔ mù	หน้าตาอัปลักษณ์และเจ้าเล่ห์
(12) 彩凤随鸦	cǎi fèng suí yā	ผู้หญิงรูปร่างหน้าตางดงามที่แต่งงานกับผู้ชายที่หน้าตาอัปลักษณ์ น่าเกลียด

จากตัวอย่างสำนวน (7) – (12) จะพบว่า มีการนำคำเรียกสัตว์ เช่น “虎 hǔ เสือ” “龙 lóng มังกร” “燕 yàn นกนางแอ่น” “鹰 yīng เหยี่ยว” “鸦 yā อีกา” เป็นต้น มาใช้กล่าวถึงหน้าตาของผู้ชาย

สำนวน (7) “龙威 lóng wēi มีพลังเหมือนมังกร” เป็นการนำลักษณะความน่าเกรงขามของมังกรมาพรรณนาถึงผู้ชายว่าควรมีรูปลักษณ์ที่มองแล้วทรงพลัง มีอำนาจ น่าเกรงขาม ขณะที่สำนวน (8) “虎头 hǔ tóu หัวเสือ” และ “燕颌 yàn hàn คางนกนางแอ่น” เป็นการนำลักษณะใบหน้าของเสือ และคางของนกนางแอ่นมาพรรณนาถึง ใบหน้าของคนที่มีอำนาจ มีวาสนาบารมี เช่น เป็นเจ้าผู้ครองแคว้น และยังสามารถนำมาใช้เปรียบเทียบถึง ผู้ที่มีหน้าตาดุดัน น่าเกรงขาม เช่น แม่ทัพนายกอง นักรบ เป็นต้น นี่เป็นการสะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่เห็นว่า ผู้ที่จะมีอำนาจวาสนาบารมี ควรมีใบหน้ากว้าง และดุดันอย่างใบหน้าเสือ มีคางลาดและกว้างดังคางนกนางแอ่น ดังตัวอย่างประโยค

绝对错不了，他的眼睛和师傅的眼睛一模一样，而且他的面相长的也和师傅说的一样，虎头燕颌的，相信我！绝对错不了。

Juéduì cuòbùliǎo, tā de yǎnjīng hé shīfù de yǎnjīng yīmóyī yàng, érqǐě tā de miànxiàng zhǎng de yě hé shīfù shuō de yīyàng, hǔtóu yàn hàn de, xiāngxìnwǒ! Juéduì cuòbùliǎo.

ไม่ผิดเป็นแน่ ดวงตาของเขาเหมือนกับของท่านอาจารย์ไม่มีผิด อีกทั้งเขายังรูปร่างหน้าตาเหมือนที่อาจารย์พูดไว้ มีท่าทางที่สง่างามและมีอำนาจ เชื้อฉัน! จะต้องไม่ผิดอย่างแน่นอน

ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “มังกร” “เสือ” และ “นกนางแอ่น” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้ชายเป็นรูปลักษณะของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• มังกร	➡	• ผู้ชาย
- ทรงพลัง น่าเกรงขาม ดุดัน	➡	- น่าเกรงขาม ดุมีอำนาจ
• เสือ	➡	• ผู้ชาย
- ใบหน้าดุดัน น่ากลัว	➡	- หน้าดุ น่าเกรงขาม
• นกนางแอ่น	➡	• ผู้ชาย
- คางลาดกว้าง	➡	- คางลาด กระดูกคางกว้าง

สำนวน (9) และ (10) พบว่า มีการนำคำเรียกสัตว์ “鹰 yīng เหยี่ยว” “鸺 yào เหยี่ยวขนาดเล็ก” และ “鸱 chī เหยี่ยวชนิดหนึ่ง” มาเปรียบเทียบกับรูปลักษณะของผู้ชาย เหยี่ยวเป็นสัตว์ดุร้าย มีดวงตากลมใหญ่ จมูกงุ้มงอ ปากเล็กแหลม มีกรงเล็บแหลมคมและแข็งแรง อาหารโดยทั่วไปของเหยี่ยวคือสัตว์เล็กหรือแม้กระทั่งสัตว์ขนาดใหญ่ เช่น กวาง หรือสัตว์เลี้ยงของมนุษย์ เช่น หมา เหยี่ยวถือเป็นสัตว์ที่มีความอันตรายและดุร้ายชนิดหนึ่ง เหยี่ยวเป็นสัตว์ที่สายตาดีมาก สามารถมองได้ไกล และเมื่อเหยี่ยวจับจ้องเหยื่อไว้แล้ว จะบินพุ่งเข้าหาอย่างรวดเร็ว เมื่อนำคำ “鹰 yīng เหยี่ยว” “鸺 yào เหยี่ยวขนาดเล็ก” และ “鸱 chī เหยี่ยวชนิดหนึ่ง” มาใช้ประกอบกับคำเรียกอวัยวะต่างๆ กลายเป็น “鹰鼻 yīng bí จมูกเหยี่ยว” “鸺眼 yào yǎn ตาเหยี่ยว” ในสำนวน (9) และ “鸱目 chī mù ตาเหยี่ยว” ในสำนวน (10) สะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อรูปลักษณะของผู้ชายว่า ผู้ชายที่หน้าตาดุดัน น่ากลัว ดูอันตรายและไม่น่าไว้วางใจ จะมีลักษณะจมูกงุ้มงอ มีตาโตและแหวดาคุด และปากเล็กแหลม เหมือนเหยี่ยว ดังตัวอย่างประโยค

众人躬身退出大厅, 只留下一个身材瘦削, **鹰鼻鸺眼**的少年。

Zhòng rén gōng shēn tuì chū dà tīng, zhǐ liú xià yī gè shēn cái shòu xuē, **yīng bí yào yǎn** de shào nián.

ทุกคนโค้งคำนับและออกจากห้องโถง เหลือเพียงวัยรุ่นรูปร่างผอมบาง **หน้าตาดุร้าย**

ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “เหยี่ยว” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้ชายเป็นรูปลักษณะของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• เหยี่ยว	➡	• ผู้ชาย
- จมูกงอแง	➡	- จมูกงอแง
- ปากแหลม เล็ก	➡	- ปากแหลม เล็ก
- ตาโต ดุตัน	➡	- ตาโต ดุตัน
- หน้าตาดุร้าย น่ากลัว	➡	- หน้าตาดุร้าย น่ากลัว

สำนวน (11) 獐头鼠目 zhāng tóu shǔ mù หมายถึง คนที่มีหน้าเล็กแหลม คล้ายกวางแม่น้ำ มีตาเล็กกลมคล้ายตาหนู มักนำมาใช้พรรณนาถึงคนที่หน้าตาอัปลักษณ์ มีนิสัยเจ้าเล่ห์ หรือนำมาใช้เปรียบเปรยความชั่วของคนเลว ดังตัวอย่าง

那獐头鼠目的家伙, 整天在门口鬼鬼祟祟, 当心他有什么不轨行动啊!

Nà zhāngtóushǔmù dì jiāhuo, zhěng tiān zài ménkǒu guǐguǐ suìsuì, dāngxīn tā yǒu shé me bùguǐ xíngdòng a!

ชายหน้าตาอัปลักษณ์เจ้าเล่ห์คนนั้น ยืนทำท่าทางลับๆ ล่อๆอยู่ตรงประตูตลอดทั้งวัน ระวัง เขาจะคิดทำเรื่องอะไรไม่ดี!

จะเห็นได้ว่าสำนวนนี้ใช้ลักษณะของสัตว์คือ “獐 zhāng กวางแม่น้ำ” และ “鼠 shǔ หนู” มาเปรียบเทียบหน้าตาของผู้ชาย ในวัฒนธรรมจีน กวางแม่น้ำ คือกวางที่มีเขี้ยวงอกยาวออกมาหนึ่งคู่จากริมฝีปากด้านบน กวางแม่น้ำตัวผู้จะไม่มีเขา อาจเป็นเพราะเขี้ยวที่งอกออกมาและไม่มีเขา จึงทำให้ “獐 zhāng กวางแม่น้ำ” ถูกมองว่ามีหน้าตาอัปลักษณ์และแปลกประหลาดไปจากกวางชนิดอื่นๆ ขณะเดียวกันคนจีนก็ไม่ชอบ “鼠 shǔ หนู” เนื่องจากหนูเป็นสัตว์ที่ชอบอาศัยขโมยกินรวงข้าวในทุ่งนาซึ่งเป็นพืชทางการเกษตรของมนุษย์ หรืออาศัยอยู่ตามบ้านเรือนของมนุษย์เพื่อขโมยอาหารต่างๆ ของมนุษย์ จึงทำให้ชาวจีนมีมโนทัศน์ต่อ “鼠 shǔ หนู” ว่าเป็นสัตว์ที่เจ้าเล่ห์และมีนิสัยขี้ขโมย วรรณกรรมหลายเรื่องที่กล่าวถึงหนูในเชิงนี้ เช่นบทกวี 官仓鼠 Guāncāngshǔ ของ 曹邺 Cáo Yè ในสมัยราชวงศ์ถัง

ได้กล่าวถึงหนูว่า “官仓老鼠大如斗，见人开仓亦不走 Guān cāng lǎoshǔ dà rú dòu, jiàn rén kāi cāng yì bù zǒu” แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า หนูท้องพระคลังของชาติมีขนาดใหญ่ มาก แม้เห็นคนมาเปิดประตูท้องพระคลังก็ไม่กลัว หรือในบทกวี 寒山 Hán shān ใน 诗三百 Shī sān bǎi บทกวีสามร้อยบทในสมัยราชวงศ์ถัง ก็ได้กล่าวถึงหนูว่า “失却斑猫儿，老鼠围饭瓮 Shī què bānmāo er, lǎoshǔ wéi fàn wèng” แปลเป็นไทยได้ว่า เมื่อไม่มีแมว เวลาที่คนกินข้าว จะมีหนูคอยวิ่งอยู่รอบๆ อยู่เสมอ จากกวีทั้งสองบทจะเห็นได้ว่า หนูเป็นสัตว์ที่มีนิสัยชอบขโมยอาหารของมนุษย์ การนำคำเรียกสัตว์เหล่านี้มาประกอบกับคำเรียกอวัยวะต่างๆ กลายเป็น “獐头 zhāng tóu หน้าเหมือนกวางแม่น้ำ” และ “鼠目 shǔ mù ตาหนู” สะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อผู้ชายหน้าตาอัปลักษณ์ว่า ใบหน้าเหมือนกวางแม่น้ำ สำหรับผู้ชายที่ดูเจ้าเล่ห์ ไม่น่าไว้วางใจจะเปรียบเทียบกับมีดวงตาเหมือนตาหนู เนื่องจากหนูเป็นสัตว์ขี้ขโมยดังนั้น ดวงตาจึงกลอกกลิ้งไปมารวดเร็ว เพื่อคอยหาทางหนีทีไรนั่นเอง ลักษณะการถ้อยความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “กวางแม่น้ำ” และ “หนู” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้ชายเป็นรูปลักษณะของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- กวางแม่น้ำ
- หน้าตาน่าเกลียด
- หนู
- ดวงตากลิ้งกลอกไปมา

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- หน้าตาอัปลักษณ์
- ผู้ชาย
- สอดส่ายสายตาไปมา

สำนวน (12) 彩凤随鸦 cǎi fèng suí yā เปรียบเทียบ ผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตางดงามเป็นที่ได้มาแต่งงานกับผู้ชายหน้าตาอัปลักษณ์ชั่วเห่ ดังตัวอย่าง

杜十娘才能出众，可惜她错爱了李甲。真是彩凤随鸦，使人替她惋惜。

Dù Shíniáng cáinéng chūzhòng, kěxí tā cuò' àile Lǐ Jiǎ. Zhēn shì cǎifèngsuíyā, shǐ rén tì tā wànxí.

ตู้ฉือเหินยี้มีความสามารถเหนือคนทั่วไป นำเสียดายที่เธอหลงผิดไปรักหลี เจี้ย ช่างเป็น คู่ที่ไม่คู่ควรกันเลยเหมือนนกตะกรมไม่อาจคุ้มวิหคหงส์ ทำให้ใครๆ ต่างก็เสียดายแทนเธอ

จะเห็นได้ว่า สำนวน 彩凤随鸦 มีการนำคำว่า “鴉 yā อีกา” มาใช้เปรียบเทียบกับรูปลักษณะของ “ผู้ชายที่อัปลักษณ์ชี้เหร่” เนื่องจากสำหรับชาวจีนแล้ว อีกาถือว่าเป็นสัตว์ที่มีลักษณะชี้เหร่และไม่เป็นมงคล เนื่องจากอีกามีขนสีดำทั้งตัว ชาวจีนเชื่อว่าหาก “鴉 yā อีกา” ปรากฏตัวจะเกิดเรื่องไม่ดีขึ้น นอกจากนี้ อิกายังเป็นสัญลักษณ์ของความโชคร้ายอีกด้วย³ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “อีกา” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์รูปลักษณะของผู้ชายเป็นรูปลักษณะของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- อีกา
- ลำตัวสีดำ ไม่สวยงาม

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- หน้าตาอัปลักษณ์ ชี้เหร่

ค. สำนวนจีนที่เปรียบเทียบน้ำเสียงของผู้ชาย

ตารางที่ 3 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับน้ำเสียงของผู้ชาย

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(13) 龙鸣狮吼	lóng míng shī hǒu	ผู้ชายที่เสียงทุ้มต่ำ ทรงพลัง น่าเกรงขาม

สำนวน (13) 龙鸣狮吼 lóng míng shī hǒu เปรียบเทียบ ผู้ชายที่เสียงทุ้มต่ำ ทรงพลัง น่าเกรงขาม ดังตัวอย่าง

龙鸣狮吼般的声音让屏风内喋喋不休的两人停了下来。

Lóng míngshīhǒu bān de shēngyīnrang píngfēng nèi diédiébùxiū de liǎng rén tingle xiàlái.

³ ที่มา 乌鸦 (2021, September 24). 齐装网. <https://m.qizuang.com/baike/13196.html?from=singlemessage>

เสียงที่เสียงทุ้มต่ำ ทรงพลัง นำเกรงขาม ทำให้คนสองคนที่อยู่หลังฉากนั้นสมเหตุการ
พูดคุยกันในทันที

จะเห็นได้ว่าสำนวน 龙鸣狮吼 lóng míng shī hǒu มีการนำคำว่า “龙 lóng มังกร” และ “狮 shī สิงโต” มาใช้ประกอบกับคำกริยา “鸣” และ “吼” กลายเป็น “龙鸣 lóng míng มังกรร้อง” และ “狮吼 shī hǒu สิงโตคำราม” เพื่อพรรณนาเสียงพูดที่ทรงพลัง มีอำนาจ และนำเกรงขามของผู้ชาย เสียงคำรามของสิงโตตัวผู้เพื่อประกาศอาณาเขตและป้องกันผู้บุกรุกในอาณาเขต ปกป้องความปลอดภัยฝูง เป็นเครื่องพิสูจน์ความแข็งแกร่งสิงโตตัวผู้และเป็นการดึงดูดคู่ครอง⁴ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “มังกร” และ “สิงโต” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้ชายเป็นรูปลักษณะของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- มังกร
- คำรามเสียงดัง ทรงพลัง
- สิงโต
- เสียงคำรามทรงอำนาจ

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- เสียงทรงพลัง
- ผู้ชาย
- เสียงทุ้มต่ำ ทรงอำนาจ

3.1.1.2 กิริยาท่าทางของผู้ชายเป็นอาการและท่าทางของสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์กิริยาท่าทางของผู้ชายเป็นอาการและท่าทางของสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงกิริยาท่าทางและบุคลิกของผู้ชาย ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่กิริยาท่าทางของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณ์กิริยาท่าทางของผู้ชาย เช่น เสือ มังกร หงส์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

⁴ ที่มา 雄狮为什么要大喊大叫有什么作用, (2016, March 4). 百度知道.

<https://zhidao.baidu.com/question/555527731228803692.html>

ตารางที่ 4 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับกริยาทำทางของผู้ชาย

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(14) 虎步龙行	hǔ bù lóng xíng	ผู้ที่ทำทางมีอำนาจ น่าเกรงขาม
(15) 龙骧虎步	lóng xiāng hǔ bù	ผู้ที่ทำทางมีอำนาจ มีพลัง น่าเกรงขาม
(16) 舞凤飞龙	wǔ fèng fēi lóng	ผู้ที่มีทำทางกล้าหาญและสง่างาม

จากสำนวน (14) – (16) จะพบว่า มีการนำคำเรียกสัตว์ “虎 hǔ เสือ” และ “龙 lóng มังกร” และ “凤 fèng หงส์” ซึ่งล้วนเป็นสัตว์ที่มีลักษณะสง่างามตามคติความเชื่อของชาวจีน มาใช้ประกอบกับคำกริยาต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบกับ กริยาทำทางของผู้ชาย เสือและมังกรจัดเป็นสัตว์สำคัญที่อยู่ในคติความเชื่อของชาวจีนมาแต่โบราณ ตามที่กล่าวมาแล้วใน 3.1.1.1 สัตว์สำคัญของชาวจีนอีกชนิดหนึ่งได้แก่ “หงส์” หนังสือซานไห่จิง (山海经译注, 2014: 23) ให้คำนิยามของหงส์ไว้ว่าเป็นนกชนิดหนึ่ง มีขนห้าสี มีชื่อเรียกว่าหงส์ ลวดลายบนหัวของมันมองดูคล้ายกับตัวอักษร “德 dé” แปลว่า จริยธรรม ลวดลายบนปีกมองไปดูคล้ายกับตัวอักษร “义 yì” แปลว่า ธรรม ลวดลายบนหลังมองไปดูคล้ายกับตัวอักษร “礼 lǐ” แปลว่า ธรรมเนียม ลวดลายบนหน้าอกมองไปดูคล้ายกับตัวอักษร “仁 rén” แปลว่า เมตตา ; กรุณา ลวดลายบนท้องมองไปดูคล้ายกับตัวอักษร “信 xìn” แปลว่า ความสัตย์จริง จากคำนิยามของหงส์ที่ปรากฏสามารถอธิบายได้ว่าชาวจีนมีความเชื่อว่าหงส์เป็นสัตว์มงคลชนิดหนึ่ง

เมื่อนำคำเรียกสัตว์เหล่านี้มาใช้ประกอบกับคำกริยาต่างๆ เช่น “步 bù จังหวะก้าว” และ “行 xíng เดิน” กลายเป็นการนำอาการและท่าทางของสัตว์มาเปรียบเทียบกับกริยาทำทางของผู้ชาย ดังสำนวน (14) “虎步 hǔ bù เสืออย่าง” และ “龙行 lóng xíng มังกรเดิน” เป็นการนำท่าทางการก้าวอย่างเดินของเสือซึ่งเป็นเจ้าป่า และการก้าวเดินของมังกร มาเปรียบเทียบกับกริยาทำทางของผู้ชาย ผู้ทรงอำนาจ ว่าควรจะมีท่าทางองอาจ น่าเกรงขามเช่นเดียวกับการเดินของเสือและมังกร สำนวน 虎步龙行 hǔ bù lóng xíng แต่เดิมใช้พรรณนาถึงท่าทางที่ทรงอำนาจ ไม่เหมือนกับคนทั่วไปของจักรพรรดิ ต่อมานำมาใช้พรรณนาถึงท่าทางองอาจของทหารหาญ มักนำมาใช้เปรียบเทียบกับ ผู้ที่มีท่าทางน่าเกรงขาม ดูมีอำนาจ ดังตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

这下叶浩轩索性也不用轻手轻脚的怕打扰小燕看书了, 虎步龙行的走向小燕。

Zhè xià Yè Hàoxuān suǒxìng yě bù yòng qīng shǒu qīng jiǎo de pà dǎo Xiǎo Yàn kànshūle, hǔbùlóngxíng de zǒuxiàng Xiǎo Yàn.

ในตอนนี้อยู่เข้าเขยียนไม่ได้ระมัดระวังว่าจะเป็นการรบกวนการอ่านหนังสือของเสี่ยวเยี่ยนแล้ว เขาเดินตรงไปทางเสี่ยวเยี่ยนด้วยท่าทางที่มีอำนาจ น่าเกรงขาม

สำนวน (16) 舞凤飞龙 wǔ fèng fēi lóng นำคำเรียกสัตว์มาใช้ประกอบกับคำกริยากลายเป็น “舞凤 wǔ fèng หงส์ร้ายรำ” และ “飞龙 fēi lóng มังกรบิน” ใช้เพื่อพรรณนาท่วงท่าสง่างาม

ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างกริยาอาการของ “เสื่อ” “มังกร” และ “หงส์” ในวงความหมายต้นทางกับกริยาท่าทางของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ กริยาท่าทางของผู้ชายเป็นอาการและท่าทางของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• เสื่อ	➡	• ผู้ชาย
- ท่วงท่าทรงอำนาจ	➡	- ท่วงท่าทรงอำนาจ
• มังกร	➡	• ผู้ชาย
- ท่วงท่าสง่างาม ทรงอำนาจ	➡	- ท่วงท่าสง่างาม ทรงอำนาจ
• หงส์	➡	• ผู้ชาย
- ท่วงท่าสง่างาม	➡	- ท่วงท่าสง่างาม

3.1.1.3 นิสัยและความประพจน์ของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นิสัยและความประพจน์ของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงนิสัยและความประพจน์ของผู้ชาย ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่นิสัยและความ

ประพจน์ของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปมาอุปไมย นิยายและความประพจน์ของผู้ชาย เช่น ผี ผีเสื้อ กิเลน หมาป่า หนู เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 5 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับนิยายและความประพจน์ของผู้ชาย

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(17) 麟凤龟龙	lín fèng guī lóng	เปรียบเทียบกับคนที่มีคุณธรรม ได้รับการเคารพยกย่อง
(18) 鸿鹄志	hóng chóu hè lǚ	เปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความสูงส่ง มีความสามารถอันโดดเด่น
(19) 熊罴百万	xióng pí bǎi wàn	เปรียบเทียบกับผู้ที่มีความกล้าหาญ เก่งในการต่อสู้
(20) 豺狼虎豹	chai láng hǔ bào	เปรียบเทียบกับคนที่มีนิสัยชั่วร้าย เลวทราม
(21) 鹰视狼步	yīng shì láng bù	สายตาเฉียบคม ดูชั่วร้าย
(22) 狼贪鼠窃	láng tān shǔ qiè	ศัตรูที่มีนิสัยต่ำช้า เลวทราม โลก
(23) 狂蜂浪蝶	kuáng fēng làng dié	ผู้ชายที่ชอบเที่ยวเล่นเสเพล ไม่มีงานการทำ

จากสำนวน (17) – (23) จะพบว่า มีการนำคำเรียกสัตว์ต่างๆ มาใช้เปรียบเทียบกับนิยายและความประพจน์ของผู้ชายทั้งในด้านบวกและด้านลบ สะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อสัตว์ชนิดต่างๆ ทั้งในด้านดีและด้านร้าย จากนั้นนำนิยายและพฤติกรรมที่โดดเด่นของสัตว์เหล่านั้นมาเปรียบเทียบกับนิยายและความประพจน์ของผู้ชาย รายละเอียดดังจะกล่าวต่อไป

สำนวน (17) 麟凤龟龙 lín fèng guī lóng เป็นสำนวนที่ประกอบขึ้นจากสัตว์มงคล 4 ชนิดตามความเชื่อของชาวจีน อันได้แก่ “麟 lín กิเลน” “凤 fèng หงส์” “龟 guī เต่า” และ “龙 lóng มังกร” นำมาใช้เปรียบเทียบกับคนที่มีคุณธรรม ได้รับการเคารพจากผู้อื่น ดังตัวอย่างประโยค

他们用最优厚的待遇，在全国范围内广召麟凤龟龙。

Tāmen yòng zuì yōuhòu de dàiyù, zài quán guó fàn wéi nèi guǎng zhào lín fèng guī lóng.

พวกเขาใช้ผลตอบแทนสูงมาเสนอแสวงหา**คนเก่งและมีคุณธรรม**จากทั่วประเทศ

ในวัฒนธรรมจีนมังกร หงส์ กิเลน และเต่าล้วนเป็นสัตว์มงคล มังกรเป็นสัตว์ในตำนานตามที่ได้กล่าวไปแล้ว หงส์ถูกจัดให้เป็นผู้นำของสัตว์ปีก คนจีนนอกจากจะนำหงส์มาเปรียบเทียบกับความสูงส่ง สง่างามแล้ว ยังนิยมเปรียบเทียบหงส์กับคนเก่งและเฉลียวฉลาดอีกด้วย ส่วนกิเลน⁵ ถูกจัดให้เป็นผู้นำของสัตว์ป่า และถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของคุณธรรม กิเลนมีรูปร่างเหมือนกวาง แต่ตัวใหญ่กว่ากวาง มีกีบเท้าเหมือนม้าและหางเหมือนวัว มีเขาหนึ่งข้างอยู่บนหัว ตัวผู้จะเรียกว่าหลิน ตัวเมียจะเรียกว่าฉี ซึ่งเรียกรวมกันว่าฉีหลิน(กิเลน) แม้ว่ารูปลักษณ์ภายนอกของกิเลนจะดูดุร้าย แต่เป็นสัตว์ในตำนานที่สื่อความหมายถึงความมีเมตตา เพราะมีนิสัยอ่อนโยน ไม่ทำร้ายคนและสัตว์ ไม่เหยียบหญ้าและแมลง ดังนั้นจึงมีการบันทึกไว้ในพงศาวดารว่า “กิเลนเป็นสัตว์ที่มีเมตตา” ขณะที่เต่าเป็นสัตว์ที่มีอายุยืน มักถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของความมีอายุยืนยาว สามศาสนาเก่าแก่ของจีนโบราณได้แก่ ลัทธิขงจื๊อ ลัทธิเต๋าและพุทธศาสนา ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องของเต่า ลัทธิขงจื๊อถือว่าเต่าเป็นศาสดาตั้งแต่ลัทธิเต๋ามีการบูชาเต่า การฝึกต่างๆ ในลัทธิเต๋านั้นได้มาจากพฤติกรรมของเต่า สำหรับศาสนาพุทธมีความสอดคล้องกับเต่าคือไม่สนใจต่อทางโลก⁶ ลักษณะการถ้อยความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายระหว่างนิสัยและพฤติกรรมของ “มังกร” “หงส์” “กิเลน” และ “เต่า” ในวงความหมายต้นทางกับนิสัยและความประพฤติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ **นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์** ดังนี้

⁵ ที่มา 中国龙凤麟传说 麟凤龟龙，谓之四灵 (2012, January 18) . 中國臺灣網.

http://www.taiwan.cn/zt/wj/dragon/dragon14/dragon/201201/t20120118_2253341_2.htm

⁶ ที่มา 中国的龟文化，内涵深厚，龟被赋予了哪些寓意？ (2019, September 4) . 今日头条.

https://m.toutiao.com/article/6732580275659735563/?traffic_source=&in_ogs=&utm_source=&source=search_tab&utm_medium=wap_search&original_source=&in_tfs=&channel=&enter_keyword=龟的寓意

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• มังกร	➡	• ผู้ชาย
- เก่งกาจ มีความสามารถ	➡	- เก่งกาจ มีความสามารถ
• หงส์	➡	• ผู้ชาย
- ฉลาด หล็กแหลม	➡	- ฉลาด หล็กแหลม
• กิเลน	➡	• ผู้ชาย
- มีเมตตา	➡	- มีเมตตา มีคุณธรรม
• เต่า	➡	• ผู้ชาย
- เป็นที่ยกย่อง	➡	- มีคุณธรรม เป็นที่น่ายกย่อง

สำนวน (18) 鸿俦鹤侶 hóng chóu hè lǚ เป็นสำนวนที่ประกอบขึ้นจากสัตว์ 2 ชนิดได้แก่ “鸿 hóng ห่านป่า” และ “鹤 hè นกกระเรียน” นำมาใช้เปรียบเทียบกับคนที่มีคุณธรรมสูงส่ง และมีความสามารถโดดเด่น ห่านป่าและนกกระเรียนถือเป็นนกที่อยู่รวมกันเป็นฝูงและสามารถบินได้สูงมาก เฉินเหมิงเหลยแห่งราชวงศ์ซิงเขียนไว้ในบทที่สิบสี่ของซีเจียวจ่าหย่งว่า “กลุ่มห่านป่าบินไปทางใต้เป็นพันๆ ไมล์และอยู่ด้วยกันเป็นฝูง” เนื่องจากห่านป่านั้นบินได้สูง จึงมักจะหมายถึงผู้คนที่มีความปรารถนาอันสูงส่ง นอกจากนี้ห่านป่ายังเป็นสัญลักษณ์ของอุดมคติ การแสวงหาและความทะเยอทะยาน⁷ สำหรับนกกระเรียนนั้นเป็นสัญลักษณ์ของความรักเดียวใจเดียว จะมีคู่เพียงตัวเดียวตลอดชีวิต มีคุณธรรมสูงส่ง คนสมัยก่อนมักใช้นกกระเรียนขาวเพื่อบรรยายถึงบุคคลผู้มีความดีอันสูงส่ง⁸ ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างนิสัยและพฤติกรรมของ “ห่านป่า” และ “นกกระเรียน” ในวงความหมายต้นทางกับนิสัยและความประพฤติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

⁷ ที่มา 鸿浩在中国人心目中象征什么 (2016, November 17). ใน Baiduzhidao.

<https://zhidao.baidu.com/question/651421438877313805/answer/2650392135.html>

⁸ ที่มา 鹤的寓意 (2019, August 13). 齐装网. <https://m.qizuang.com/baike/15096.html>

วงความหมายต้นทาง

- ห่านป่า
- บินได้สูง
- นกกระเรียน
- รักเดียวใจเดียว

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- มีความสามารถ มีความปรารถนาอันสูงส่ง
- ผู้ชาย
- มีคุณธรรมสูงส่ง

สำนวน (19) 熊黑百万 xióng pí bǎi wàn เป็นสำนวนที่ประกอบขึ้นจากสัตว์ 2 ชนิดได้แก่ “熊 xióng หมี” และ “黑 pí หมีสีน้ำตาล” หมีทั้งสองชนิดเป็นสัตว์ป่า ใช้เปรียบเทียบกับทหารหาญ ทหารกล้า และนำมาใช้บรรยายกองทัพที่ยิ่งใหญ่ กล้าหาญและเก่งกาจในการต่อสู้ ในสังคมวัฒนธรรมจีน คนจีนผูกพันกับหมีมาช้านาน ตั้งแต่สมัยโบราณ มีการค้นพบการบูชาหมี⁹ หมีเป็นสัตว์กินเนื้อที่มีหลากหลายสายพันธุ์ จากการสำรวจพบวัตถุในการบูชาหมีจำนวนมากในซีกโลกเหนือ เขตภาคเหนืออันกว้างใหญ่ของประเทศจีนก็สามารถพบพิธีกรรม “การบูชาหมี” ได้เช่นกัน การบูชาหมีในประเทศจีนปรากฏขึ้นครั้งแรกในพิธีบูชาของวัฒนธรรมหงซาน นักโบราณคดีได้พบซากกระดูก หัวและกรงเล็บของหมีจากประติมากรรมดินเหนียว หมีเป็นตัวแทนของผู้ชายในวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม เป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญและความแข็งแกร่ง ใน คัมภีร์ชานไห่จึงมีการบันทึกไว้ว่า “บนภูเขาหมีมีถ้ำที่มีเทพสถิตอยู่ ถ้าจะเปิดในฤดูร้อนและปิดในฤดูหนาว” บรรพบุรุษโบราณเชื่อว่าหมีเป็นสัตว์ที่จำศีลและออกมาใช้ชีวิตในฤดูร้อนเหมือนแมลง ทำให้ผู้คนเกิดความรู้สึกเหมือนเป็น “การฟื้นคืนชีพจากความตาย” หมียังสามารถตั้งท้องและให้กำเนิดลูกหมีได้ในระหว่างการจำศีล บรรพบุรุษของผู้คนในสมัยโบราณมองว่าพวกมันเป็นสัตว์ที่มีพลังเวทย์มนตร์และเป็นที่เคารพบูชา พิธีกรรมบูชาหมีในวัฒนธรรมของจีนจึงถือกำเนิดขึ้น ลักษณะการถ่ายทอดโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดโยงความหมายระหว่างนิสัยและพฤติกรรมของ “หมี” ในวงความหมายต้นทางกับนิสัยและความประพฤติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

⁹ ที่มา 中国熊文化 (2020, April 20). 搜狐. http://www.sohu.com/a/389561765_120657683#:~:text=熊的寓意-,熊在中国传统文化中代表男性,象征着,重生的体现受到崇拜。

วงความหมายต้นทาง

- หมี
- กล้าหาญ

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- กล้าหาญ

สำนวน (20) 豺狼虎豹 chái láng hǔ bào เป็นสำนวนที่ประกอบขึ้นจากสัตว์ 4 ชนิดได้แก่ “豺 chái หมาป่าชนิดหนึ่ง” “狼 láng หมาป่า” “虎 hǔ เสือ” และ “豹 bào เสือดาว” ซึ่งล้วนเป็นสัตว์ร้าย สามารถทำร้าย ทำอันตรายมนุษย์ได้ สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบกับคนชั่วร้าย โหดร้าย ดังตัวอย่างประโยค

看她意愿啦，不过圈子有很多男人都是豺狼虎豹，一定要小心。

Kàn tā yìyuàn la, bùguò quānzi yǒu hěnduō nánrén dōu shì cháilánghǔbào, yīdìng yào xiǎoxīn.

ดูความปรารถนาของเธอก็แล้วกัน แต่ในวงการมีผู้ชายมากมาย เสือสิงห์กระทิงแรด ทั้งนั้น ต้องระวังให้มาก

“豺 chái” กับ “狼 láng” เป็นสัตว์ในตระกูลสุนัขเหมือนกัน มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดค่อนข้างใกล้เคียงกัน ในวัฒนธรรมจีนหมาป่ามีภาพพจน์ที่สื่อถึงความโลภ เจ้าเล่ห์และโหดร้าย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับวิธีการล่าเหยื่อของมัน ในประวัติศาสตร์ของชาติจีน คนเผ่าฮั่นและหมาป่าอยู่ร่วมกัน หมาป่ามีบทบาทเชิงลบในวัฒนธรรมจีนเสมอมา หมาป่าถูกมองว่าเป็นอันตรายต่อสัตว์ที่มนุษย์เลี้ยงไว้จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับหมาป่ามาเป็นเวลายาวนาน หมาป่าเป็นตัวแทนของความโลภ เจ้าเล่ห์ โหดร้ายและน่าเกรงขาม ซึ่งความเชื่อนี้ยังรากลึกในจิตใจของผู้คน วรรณกรรมและนิทานพื้นบ้านมีการอ้างอิงถึงหมาป่ามากมาย เช่นเรื่อง หมาป่าจางซาน เป็นเรื่องราวที่ทุกคนต่างรู้จัก เรื่องราวเหล่านี้แพร่หลายมานานนับพันปี หมาป่าได้กลายเป็นศูนย์รวมของ “ความโหดเหี้ยม” และ “ความชั่วร้าย” คนสมัยโบราณคุ้นเคยกับหมาป่ามาก พวกเขา มักจะมอง เสือและหมาป่าในฐานะตัวแทนของสัตว์ร้าย นอกจากนี้ยังมีสำนวนที่เกี่ยวข้องกับหมาป่าอีกมากมายที่สื่อความหมายเชิงลบ เช่น 豺狼虎豹 chái láng hǔ bào เปรียบเทียบคนที่นิสัยชั่วร้าย เลวทราม โดย “豺 chái หมาป่า” ยังเป็นสัตว์ในตำแหน่งแรกของสำนวนตามด้วย “狼 láng หมาป่า” “虎 hǔ เสือ” และ “豹 bào เสือดาว”

ซึ่งต่างเป็นสัตว์ที่มีความดุร้าย¹⁰ ทั้งสิ้น สำหรับเสือตานั้น ในหนังสืออึ้งจี้ซึ่งจัดเป็นหนังสือที่เก่าแก่ที่สุดเล่มหนึ่งของจีน ในบทเก๋อว่า 《易经·革卦》 ได้มีกล่าวเกี่ยวกับเสือตาวในวัฒนธรรมจีนไว้ว่า เสือตาวมักแสดงถึงสี่เส้นทางอารมณ์ เช่น ความรุนแรง ความกล้าหาญและความดุร้าย

ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างนิสัยและพฤติกรรมของ “หมาป่า” “เสือ” และ “เสือตาว” ในวงความหมายต้นทางกับนิสัยและความประพฤติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ **นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• หมาป่า	➡	• ผู้ชาย
- โลก	➡	- โลก
- ดุร้าย	➡	- มีความชั่วร้าย
• เสือ	➡	• ผู้ชาย
- ดุร้าย	➡	- มีความชั่วร้าย
• เสือตาว	➡	• ผู้ชาย
- ดุร้าย ความรุนแรง	➡	- มีความชั่วร้าย

สำนวน (21) 鹰视狼步 yīng shì láng bù ใช้พรรณนาถึงลักษณะของคนที่ชั่วร้าย ร้ายกาจ ขณะที่สำนวน (22) 狼贪鼠窃 láng tān shǔ qiè ใช้พรรณนาถึงลักษณะของคนโลภและฉ้อโมย

จะเห็นว่าสำนวน 鹰视狼步 yīng shì láng bù มีการนำคำว่า “鹰 yīng เหยี่ยว” และ “狼 láng หมาป่า” และ “鼠 shǔ หนู” ซึ่งเป็นสัตว์นักล่า เป็นสัตว์ที่กินเนื้อเป็นอาหาร มีความอันตรายและดุร้าย มาปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงกิริยาท่าทาง “视 shì มอง” และ “步 bù จังหวะก้าว” กลายเป็น “鹰视 yīng shì เหยี่ยวมอง” และ “狼步 láng bù หมาป่าก้าวเดิน” เพื่อ

¹⁰ ที่มา 【神奇动物在中国·第8讲】与豺狼为伍 (2019, July 12). 小时新闻.

<https://www.thehour.cn/news/289765.html>

แสดงถึงกิริยาท่าทางของผู้ชายที่แสดงถึงนิสัยอันชั่วร้าย สะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่คิดว่าคนที่นิสัยชั่วร้าย อันตราย ไม่น่าไว้วางใจ จะมีลักษณะเหมือนหมาป่าแถมกินคน และเหยี่ยวจ้องมองเหยื่อ นั่นก็คือจะมีสายตาที่ดุร้าย แฉกๆ พร้อมเข้าโจมตีเหยื่ออย่างรวดเร็วว่องไว ขณะที่สำนวน 狼贪鼠窃 láng t ān shǔ qiè มีการนำคำว่า “狼 láng หมาป่า” และ “鼠 shǔ หนู” มาใช้ประกอบกับคำ “贪 tān ละโมบ” และ “窃 qiè ขี้โมย” กลายเป็น “狼贪 láng tān หมาป่าละโมบ” และ “鼠窃 shǔ qiè หนูขี้โมย” ก็สะท้อนถึงมโนทัศน์ของชาวจีนที่เห็นว่าหมาป่ากับหนูต่างเป็นสัตว์ตัวแทนความชั่ว นิสัยไม่ดี

ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างกิริยาอาการของ “เหยี่ยว” “หมาป่า” และ “หนู” ในวงความหมายต้นทางกับนิสัยและพฤติกรรมของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ **นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• เหยี่ยว	➡	• ผู้ชาย
- สายตาคมปลาบ	➡	- ดุร้าย
- จ้องเหยื่อ	➡	- นิสัยร้ายกาจ
• หมาป่า	➡	• ผู้ชาย
- ดุร้าย	➡	- ดุร้าย
- ละโมบ	➡	- นิสัยชั่วร้าย
• หนู	➡	• ผู้ชาย
- ขี้โมย	➡	- เจ้าเล่ห์

สำนวน (23) 狂蜂浪蝶 kuáng fēng làng dié ใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายเจ้าชู้ เสเพล ไม่ทำงาน ดังตัวอย่างประโยค

从她记事以来，她就知道自己的母亲是一个大美女，常召来狂蜂浪蝶，为此她们经常搬家。

Cóng tā jìshì yǐlái, tā jiù zhīdào zìjǐ de mǔqīn shì yīgè dà měinǚ, cháng zhào lái kuángfēng làngdié, wèi cǐ tāmen jīngcháng bānjiā.

ตั้งแต่จำความได้ เธอก็รู้ว่ามารดาของตัวเองเป็นผู้หญิงที่สวยงามคนหนึ่ง มักจะดึงดูด ผู้ชายเจ้าชู้ ให้เข้ามาอยู่เสมอๆ ด้วยเหตุนี้พวกเธอแม่ลูกจึงต้องย้ายบ้านบ่อยๆ

จะเห็นได้ว่าสำนวน 狂蜂浪蝶 kuáng fēng làng dié มีการนำคำว่า “蜂 fēng ผึ้ง” และ “蝶 dié ผีเสื้อ” มาปรากฏร่วมกับคำกริยา “狂 kuáng บ้า” และ “浪 làng พเนจร” เพื่อแสดงถึงลักษณะนิสัยของผู้ชายที่เจ้าชู้ เสเพล รักอิสระ ไม่ทำงาน โดยลักษณะการใช้ชีวิตของผึ้ง ผึ้งงานซึ่งคือผึ้งตัวเมียทั้งหมดจะเป็นผู้ออกจากรังไปหาอาหาร ส่วนผึ้งตัวผู้จะมีหน้าที่คอยรับอาหารจากผึ้งงาน หรือดูดกินน้ำหวานจากที่เก็บไว้ในรวงเท่านั้น ผึ้งตัวผู้จะไม่มีการออกไปหาอาหารกินเองภายนอกรัง เป็นที่ทราบกันดีว่าผึ้งตัวผู้มีหน้าที่อย่างเดียวกายในรัง คือผสมพันธุ์ และผึ้งตัวผู้จะไม่ทำงานอะไรทั้งสิ้น ภายในรัง ยังได้มีการใช้สัตว์อีกชนิดคือ “蝶 dié ผีเสื้อ” อันที่จริงแล้ว “蝶 dié ผีเสื้อ” ตามความเชื่อชาวจีนถือว่าเป็นเครื่องหมายของความสุข ความมีอิสระในชีวิต ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างลักษณะนิสัยของ “ผึ้ง” และ “ผีเสื้อ” ในวงความหมายต้นทางกับลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ **นิสัยและความประพฤติดของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ผึ้งตัวผู้
- ไม่ออกหาอาหาร
- ผีเสื้อ
- โบยบินอย่างอิสระเสรี

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- ไม่การทำงาน
- ผู้ชาย
- เจ้าชู้ เสเพล

3.1.1.4 สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้ชาย ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวง

ความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบ สัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณ์สถานภาพของผู้ชาย เช่น มังกร กิเลน หมี เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้ชาย

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(24) 飞龙在天	fēi lóng zài tiān	เปรียบเทียบถึงการครองราชย์ของจักรพรรดิ
(25) 乘龙快婿	chéng lóng kuài xù	ในสมัยก่อนหมายถึงลูกเขยที่มีทั้งความสามารถและหล่อเหลา
(26) 凤雏麟子	fèng chú lín zi	เปรียบเทียบถึงลูกหลานของชนชั้นสูงที่มีชื่อเสียงดี
(27) 熊罴入梦	xióng pí rù mèng	ในสมัยก่อนใช้แสดงคำอวยพรให้มีลูกชาย

จากสำนวน (24) – (27) จะพบว่า มีการนำคำเรียกสัตว์ต่างๆ มาใช้เปรียบเทียบกับถึงสถานภาพของผู้ชายในลักษณะต่างๆ สะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อลักษณะของสัตว์ชนิดต่างๆ จากนั้นนำลักษณะที่โดดเด่นของสัตว์เหล่านั้นมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้ชาย รายละเอียดดังกล่าวต่อไป

สำนวน (24) นำ “龙 lóng มังกร” มาใช้เปรียบเทียบกับ “จักรพรรดิ” ขณะที่สำนวน (25) นำ “龙 lóng มังกร” มาใช้เปรียบเทียบกับ “ลูกเขยที่มีครบถ้วนทั้งหน้าตาและความสามารถ” ดังตัวอย่างประโยค

中国文化都缺乏很深的了解，如果能有一位出自圣族名门的乘龙快婿，宋家就会比较容易为传统观念很深的国人接受。

Zhōngguó wénhuà dōu quēfá hěn shēn de liǎojiě, rúguǒ néng yǒuyī wèi chūzì shèng zú míngmén de chénglóngkuàixù, sòngjiā jiù huì bǐjiào róngyì wèi chuántǒng guānniàn hěn shēn de guórén jiēshòu.

ยังขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้ง หากมีลูกเขยที่มีทั้งความสามารถและหล่อเหลา ที่มาจากตระกูลดัง ตระกูลซึ่งจะเป็นที่ยอมรับของคนจีนได้ง่ายขึ้นด้วยแนวคิดดั้งเดิมที่ลึกซึ้ง

สำนวน (24) 飞龙在天 fēi lóng zài tiān หมายถึงฮ่องเต้ครองราชย์อยู่แสดงถึงสถานภาพและบทบาทหน้าที่ขององค์จักรพรรดิจีน ฉิน หยงหลิน (2526 : 243 อ้างถึงในพิริยาสุรขจร, 2544 : 64) กล่าวว่า สำหรับชาวจีนแล้ว มังกรถือเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ มีฤทธิ์มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ในเพนนิยาจีนเล่าสืบต่อกันมาว่า มังกรเป็นสัตว์มหัศจรรย์ชนิดหนึ่ง รูปร่างยาวคล้ายงู มีเกล็ด บนหัวมีเขา มีขาสี่ขา เดินได้ บินเหาะได้ ว่ายน้ำได้ และสามารถเรียกลมเรียกฝนได้ ในสมัยก่อนเคยใช้มังกรเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์ฮ่องเต้ เครื่องใช้ต่างๆ ของฮ่องเต้ต้องใช้คำว่ามังกรนำหน้าทั้งสิ้น สำนวนนี้สะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อสถานะ และบทบาทหน้าที่ของฮ่องเต้ว่า เมื่อยามที่ฮ่องเต้ยังครองราชย์อยู่ จะมีพระราชอำนาจในการปกครองบ้านเมือง เสมือนมังกรที่บินอยู่บนท้องฟ้า ที่สามารถช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านได้

สำนวน (25) 乘龙快婿 chéng lóng kuài xù เป็นสำนวนที่นำมาใช้เรียกลูกเขยของตน หรือแสดงความสุภาพและยกย่องในการเรียนลูกเขยของคนอื่นก็ได้ ตามความเชื่อเกี่ยวกับมังกรที่สามารถเดินได้ บินเหาะได้ ว่ายน้ำได้ ทั้งยังสามารถเรียกลมฝนได้ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นว่าการนำ “มังกร” มาใช้สื่อความหมายถึง “ลูกเขยที่หน้าตาดีและมีความสามารถ” นั้น สะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อลูกเขยในอุดมคตินั่นเอง

ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างลักษณะของ “มังกร” ในวงความหมายต้นทางกับสถานภาพของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ **สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- มังกร
- มีอำนาจ เป็นผู้นำ
- มีความสามารถรอบด้าน

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- ฮ่องเต้
- ลูกเขยที่หน้าตาดีและมีความสามารถ

สำนวน (26) 凤雏麟子 fèng chú lín zi นำ “凤雏 fèng chú ลูกหงส์” และ “麟子 lín zi ลูกกิเลน” มาใช้เปรียบเทียบกับบุตรหลานของครอบครัวคนชั้นสูง หรือ คนหนุ่มที่หล่อเหลาและเก่งกาจ ดังที่กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า หงส์และกิเลน จัดเป็นสัตว์มงคลตามวัฒนธรรมจีน ดังนั้น การนำลูกหงส์และลูกกิเลนมาเปรียบเทียบกับคนหนุ่มหรือคนรุ่นใหม่ นั่น สะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อบุตรหลานในครอบครัวหรือคนหนุ่มรุ่นใหม่ว่า ควรจะต้องมีบุคลิกลักษณะและความรู้

ความสามารถเหมือนหงส์และกิเลน ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างลักษณะของ “สัตว์” ในวงความหมายต้นทางกับสถานะภาพของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ลูกหงส์
- งามสง่า
- มีความสามารถ

- ลูกกิเลน
- มีความสามารถ
- มีคุณธรรม

วงความหมายปลายทาง

- ชายหนุ่มหรือบุตรชายหลานชาย
- หน้าตาหล่อเหลา
- เก่งกาจ

- ชายหนุ่มหรือบุตรชายหลานชาย
- มีความสามารถ
- มีคุณธรรม

สำนวน (27) 熊黑入梦 xióng pí rù mèng นำ “熊 xióng หมี” และ “黑 pí หมีชนิดหนึ่ง” มาใช้เปรียบเทียบถึงบุตรชาย เป็นสำนวนที่นำมาใช้กล่าวอวยพรครอบครัวหรือบุคคลที่เพิ่งคลอดบุตรชาย

ดังที่กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า หมี จัดเป็นสัตว์สำคัญชนิดหนึ่งในวัฒนธรรมจีน ชาวจีนจะนำหมีมาเปรียบเทียบกับผู้ชาย ความแข็งแรง และกล้าหาญ ดังนั้น การนำหมีมาเปรียบเทียบกับบุตรชายและใช้สำหรับการอวยพรนั้น สะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อบุตรชายว่า ควรจะต้องแข็งแรง และมีความกล้าหาญเหมือนหมี ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างลักษณะของ “หมี” ในวงความหมายต้นทางกับสถานะภาพของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- หมี
- แข็งแรง
- กล้าหาญ

วงความหมายปลายทาง

- บุตรชาย
- แข็งแรง
- กล้าหาญ

3.1.2 อุปลักษณฺ์เชิงมนโฑคณฺ์ [ผู้ชายเป็นลัอง]

อุปลักษณฺ์เชิงมนโฑคณฺ์ ผู้ชายเป็นลัอง หมายถึง อุปลักษณฺ์ที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับลัองในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของลัอง มากล่าวถึงผู้ชายในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าศึกษาพบว่า มีการนำลัองมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ชายที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณฺ์ และสถานภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.2.1 รูปลักษณฺ์ของผู้ชายเป็นลัอง

อุปลักษณฺ์เชิงมนโฑคณฺ์ รูปลักษณฺ์ของผู้ชายเป็นลัองเป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของลัองต่างๆ มาอธิบายถึงรูปลักษณฺ์ของผู้ชาย ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติบางประการของลัองในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณฺ์ของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่น่าศึกษาพบว่า มีการนำ หยก มาใช้เปรียบเทียบกับรูปลักษณฺ์ของผู้ชาย ดังนี้

ตารางที่ 7 สำนวนจีนที่น่าลัองมาเปรียบเทียบรูปลักษณฺ์ของผู้ชาย

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(28) 美如冠玉	měi rú guān yù	ผู้ชายที่มีหน้าตาตางดงาม
(29) 面如冠玉	miàn rú guān yù	ผู้ชายรูปงาม หน้าตาหล่อเหลา

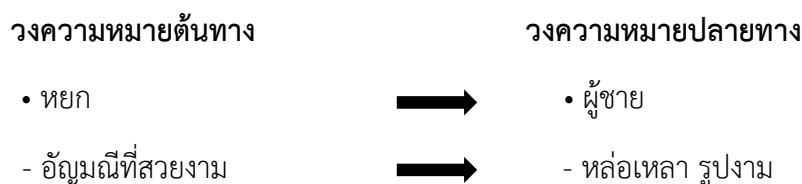
สำนวน (28) 美如冠玉 měi rú guān yù และ (29) 面如冠玉 miàn rú guān yù ล้วนนำมาใช้บรรยายถึงผู้ชายรูปงาม หน้าตาหล่อเหลา ดังตัวอย่างประโยค

可是由于出身贫寒，他比年长的我更通晓事故，容貌也美如冠玉，远非我所能比。

Kěshì yóuyú chūshēn pínán, tā bǐ nián zhǎng de wǒ gèng tōng gxiǎo shìgù, róngmào yě měirúguānyù, yuǎn fēi wǒ suǒ néng bǐ.

อาจเป็นเพราะเขาเกิดมามีฐานะยากจน เขาจึงเข้าใจเรื่องต่างๆ ได้ดีกว่าฉันที่มีอายุมากกว่าเขาเสียอีก หน้าตาก็หล่อเหลาเกินกว่าที่ฉันจะเทียบได้

สำนวนทั้งสองสำนวนได้นำคำว่า “玉 yù หยก” มาเปรียบเทียบกับผู้ชายรูปงาม หน้าตาหล่อเหลา ตามความเชื่อของชาวจีนหยกถือเป็นอัญมณีที่สวยงามและเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคลอย่างมาก ชาวจีนมักใช้หยกในการนำมาทำเครื่องประดับต่างๆ ทั้งสวมใส่เพื่อความสวยงามและเพื่อความหมายอันเป็นสิริมงคล สำนวนนี้คำว่า “玉 yù หยก” ปรากฏร่วมกับคำว่า “面 miàn ใบหน้า” และ “美 měi งดงาม” นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายหน้าตาหล่อเหลาว่ามีใบหน้างดงามราวกับหยก ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียว ระหว่างคุณสมบัติของ “หยก” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้ชายเป็นสิ่งของ** ดังนี้

3.1.2.2 สถานภาพของผู้ชายเป็นสิ่งของ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ สถานภาพของผู้ชายเป็นสิ่งของ เป็นการนำคำที่เกี่ยวกับสิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้ชาย ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งของในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่คุณลักษณะของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ หยก ชุดผ้าแพร กางเกงแพร รายนะเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 สำนวนจีนที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้ชาย

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(30) 弄璋之喜	nòng zhāng zhī xǐ	ยินดีที่มีบุตรชาย
(31) 纨绔纨绔	qī rú wán kù	เสื้อแพร กางเกงแพร นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีฐานะร่ำรวย

สำนวน (30) 弄璋之喜 nòng zhāng zhī xǐ นำ “璋 zhāng หยก” มาใช้เปรียบเทียบกับบุตรชาย เป็นสำนวนที่นิยมนำมาใช้แสดงความยินดีกับครอบครัวหรือบุคคลที่ได้บุตรชายดังตัวอย่างประโยค

三天后，徽因、思成收到了一封贺电，电文是：“恭贺弄璋之喜。”

Sān tiānhòu, Huī Yīn, Sī Chéng shōu dào le yī fēng hèdiàn, diànwén shì: “Gōnghè nòngzhāngzhīxǐ.”

สามวันต่อมาฮุยอินและซือเฉิง ก็ได้รับข้อความแสดงความยินดีว่า “ขอแสดงความยินดีที่ได้ลูกชาย”

“璋 zhāng” เป็นเครื่องหยกชนิดหนึ่งในสมัยโบราณของจีน คนโบราณจะนำเครื่องหยกชนิดนี้ให้เด็กผู้ชายเล่น เพื่อหวังว่าเมื่อเด็กโตขึ้นจะมีคุณธรรมอันดีงามเหมือนกับเครื่องหยกชนิดนี้ สำนวนนี้จึงมีความหมายว่าเด็กผู้ชาย โดยเกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “หยก” ที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคล ไปยังวงความหมายปลายทางคือการคลอดลูกชาย ซึ่งชาวจีนในสมัยโบราณถือว่าการมีลูกชายถือเป็นสิริมงคล ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “หยก” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “การมีลูกผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นโมทัศน์ สถานภาพของผู้ชายเป็นสิ่งของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• หยก	➡	• (การมีลูก) ผู้ชาย
- เป็นมงคล	➡	- เป็นสิริมงคล

สำนวน (31) 绮襦纨绔 qǐ rú wán kù นำ “绮襦 qǐrú เสื้อแพร” และ “纨绔 wánkù กางเกงแพร” มาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีฐานะร่ำรวย เนื่องจากผ้าแพรในสมัยโบราณนั้นเป็นสิ่งที่มีความราคาสูง ผู้ที่สวมใส่จะต้องมีฐานะร่ำรวย ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “เสื้อแพร” และ “กางเกงแพร” ในวง

ความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ สถานภาพของผู้ชายเป็นสิ่งที่ของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• เสือแพรว	➡	• ผู้ชาย
- มีราคาแพง	➡	- มีฐานะร่ำรวย
• กางเกงแพรว	➡	• ผู้ชาย
- มีราคาแพง	➡	- มีฐานะร่ำรวย

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า มีการนำคำว่า “纨绔 wánkù กางเกงแพรว” หรือ “纨裤 wánkù กางเกงแพรว” ไปใช้ประกอบกับคำอื่น เพื่อแสดงความหมายถึงผู้ชายที่มีฐานะร่ำรวย เช่น สำนวน “纨裤公子 wán kù gōng zi” “纨裤子弟 wán kù zi dì” และ “纨绔子弟 wán kù zi dì” ล้วนแสดงความหมายเปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีฐานะร่ำรวย แต่ไม่ทำงาน เอาแต่รักสนุกและผลาญเงินทองของบ้านไปวันๆ ดังตัวอย่างประโยค

他家境富裕，可万没有想到他竟会成了纨裤子弟，不算花花公子也只能算个浅尝辄止的玩家。

Tā jiā jìng fù yù, kě wàn méi yǒu xiǎng dào tā jìng huì chéng le wánkù zǐ dì, bù suàn huā huā gōng zǐ yě zhǐ néng suàn gè qiǎn cháng zhé zhǐ de wán jiā.

แม้ว่าครอบครัวของเขาจะร่ำรวย แต่ไม่เคยคิดเลยว่าเขาจะกลายเป็นผู้ชายที่ไม่ทำงาน เอาแต่รักสนุกและผลาญเงินทองของบ้านไปวันๆ ถึงจะไม่ใช่ว่าผู้ชายที่เอาแต่เที่ยวเล่นติดผู้หญิง แต่ก็ถือว่าเป็นพวกไม่เอาไหน

3.1.3 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นพีช]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ผู้ชายเป็นพีช หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับพีชในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของพีช มากล่าวถึงผู้ชายในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า มีการนำพีชมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ชายที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ นิสัยและความประพฤติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นพีช

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นพีช เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของพืชมาอธิบายถึงลักษณะนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย รวมถึงความสามารถ และคุณสมบัติเชิงจริยธรรม ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของพืชในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่นิสัยและความประพฤติบางประการของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบพืชที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ดอกกล้วยไม้ และต้นไม้อื่นๆ รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 สำนวนจีนที่นำพืชมาเปรียบเทียบนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(32) 芝兰玉树	zhī lán yù shù	ลูกหลานผู้ชายที่มีคุณธรรมความดีอันสูงส่ง ใช้ในการชื่นชมผู้ชายที่มีความสามารถเป็นอย่างมาก
(33) 麟凤芝兰	lín fèng zhī lán	บุคคลที่มีคุณธรรมอันสูงส่ง มีบุคลิกลักษณะท่าทางที่สวยงาม

สำนวน (32) 芝兰玉树 zhī lán yù shù และสำนวน (33) 麟凤芝兰 lín fèng zhī lán ล้วนนำมาใช้เปรียบเทียบถึงผู้ชายที่มีคุณธรรมความดีอันสูงส่ง ดังตัวอย่างประโยค

不过，没想到徐乃锦的家人反对这门婚事，认为蒋孝文是花花公子，嫁给他很难得到保证将来不会闹纠纷。

Bùguò, méi xiǎngdào Xú Nǎijīn de jiārén fǎnduì zhè mén hūnshì, rènwéi Jiǎng Xiàowén shì huāhuāgōngzǐ, jià gěi tā hěn nán dédào bǎozhèng jiānglái bu huì nào jiūfēn.

ถึงอย่างไร พวกเขาก็ไม่คิดว่าครอบครัวของสวีหน่ายจินจะคัดค้านการแต่งงานครั้งนี้ โดยคิดว่า เจียงเซี่ยวเหวินเป็นผู้ชายที่บ้านมีฐานะร่ำรวย แต่ไม่เอาไหน ได้แต่เที่ยวเล่นสนุกสนาน มีเงินมาและเที่ยวหาผู้หญิงไปวันๆ รับประกันได้ยากว่าเมื่อเขาแต่งงานกับเขาแล้วเขาจะไม่ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในอนาคต

จะเห็นได้ว่า สำนวน 芝兰玉树 zhī lán yù shù หมายถึง ลูกหลานผู้ชายที่มีคุณธรรมความดีอันสูงส่ง ใช้ในการชื่นชมผู้ชายที่มีความสามารถเป็นอย่างมากและสำนวน 麟凤芝兰

lín fèng zhī lán หมายถึง บุคคลที่มีคุณธรรมอันสูงส่ง มีบุคลิกลักษณะท่าทางที่สวยงาม ต่างมีการใช้คำว่า “芝 zhī ดอกไม้ชนิดหนึ่งที่มีกลิ่นหอม” และ “兰 lán ดอกกล้วยไม้” ในการกล่าวถึงผู้ชายในด้านความมีคุณธรรมสูงส่ง ตามความเชื่อของชาวจีนเชื่อว่าดอกกล้วยไม้เป็นสิ่งที่มีความสิริมงคล เช่นตามที่ขงจื้อได้เคยกล่าวไว้ว่า “与善人居, 如入芝兰之室, 久而不闻其香, 即与之化矣 Yǔ shàn rén jū, rú rù zhīlán zhī shì, jiǔ ér bù wén qí xiāng, jí yǔ zhī huà yǐ” (陈心启 Chén Xīnqǐ, 1980: 79) แปลว่า “เมื่ออยู่กับคนที่มีคุณธรรมสูงส่งบ่อยๆ ก็เหมือนกับการอาบน้ำอยู่ในห้องที่เต็มไปด้วยกลิ่นหอมของดอกกล้วยไม้ เมื่อเวลาผ่านไปอาจจะไม่ได้กลิ่นหอมแล้ว แต่บนร่างกายนั้นกลับมีกลิ่นหอมที่ติดอยู่ไม่จางหาย แต่เมื่ออยู่กับคนที่มีคุณธรรมต่ำ ก็เหมือนกับการไปสถานที่ที่ขายปลาเค็ม แม้เวลาผ่านไปอาจจะไม่ได้กลิ่นเหม็นแล้ว แต่ก็เท่ากับเป็นการเคยชินกับสภาพแวดล้อมนั้นไปเสียแล้ว” หรือ “芝兰生于幽谷, 不以无人而不芳 Zhīlán shēng yú yōugǔ, bù yǐ wú rén ér bù fāng” (陈心启 Chén Xīnqǐ, 1980: 79) แปลว่า “ดอกกล้วยไม้ที่เจริญเติบโตในป่าลึก ไม่หยุดที่จะส่งกลิ่นหอมเพียงเพราะไม่มีใครชื่นชม” ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “ดอกกล้วยไม้” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **นิสัยและความประพฤติดของผู้ชายเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ดอกกล้วยไม้
- มีกลิ่นหอม
- ส่งกลิ่นหอมจรจาย

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- เก่งกาจ มีความสามารถยอดเยี่ยม
- มีชื่อเสียงเลื่องลือ

นอกจากนี้ สำนวน 芝兰玉树 zhī lán yù shù ยังปรากฏการใช้ “玉树 yùshù ต้นไม้หยก” อีกด้วย คำว่า “玉树 yùshù ต้นไม้หยก” หมายถึง ต้นไม้เทพในตำนานเทพนิยาย ภายหลังมีการนำคำนี้มาใช้เรียกลูกหลานผู้ชายที่มีคุณธรรม ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “ต้นไม้หยก” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **นิสัยและความประพฤติดของผู้ชายเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ต้นไม้หยก
- งดงาม

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- มีความสามารถ

จากการวิเคราะห์อุปลักษณะผู้ชายในสำนวนจีน สามารถแสดงถึงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อผู้ชายในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น มโนทัศน์ผู้ชายเป็นสิ่งของสามารถสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อผู้คนจะพูดถึงผู้ชายในเรื่องรูปร่างหน้าตาซึ่งสื่อถึงความหล่อเหลา มักจะใช้สิ่งของที่ผู้คนในสังคมมองว่าสวยงามดั่งเช่นหยก มาใช้ในการเปรียบเทียบ หรือเมื่อจะกล่าวถึงฐานะของผู้ชาย ก็มักจะอุปลักษณะถึงสิ่งของที่มีราคาแพงเช่น กางเกงแพร มาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีฐานะร่ำรวย นอกจากนี้มโนทัศน์ผู้ชายคือสัตว์ซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่พบมากที่สุดก็ยังสามารถสะท้อนให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น รูปร่างลักษณะของสัตว์ที่นำมาใช้ในการอุปลักษณะได้ ถ้อยคำอุปลักษณะและอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีน สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 10 ถ้อยคำอุปลักษณะและอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีน

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์ ถ้อยคำ อุปลักษณะ	รูปลักษณะ ภายนอก	กิริยาท่าทาง	นิสัยและ ความ ประพฤติ	สถานภาพ
ผู้ชายเป็นสัตว์	เสือ	/	/	/	
	หมี	/		/	/
	มังกร	/	/	/	/
	วัว	/			
	ม้า	/			
	นกนางแอ่น	/			
	เหยี่ยว	/		/	
	กวางน้ำ	/			
	หนู	/		/	
	อีกา	/			
	สิงโต	/			

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์	รูปลักษณะ ภายนอก	กิริยาท่าทาง	นิสัยและ ความ ประพฤติ	สถานภาพ
	ถ้อยคำ อุปลักษณะ				
	หงส์		/	/	/
	กิเลน			/	/
	เต่า			/	
	ห่านป่า			/	
	นกกระเรียน			/	
	หมาป่า			/	
	เสือดาว			/	
	ผึ้งตัวผู้			/	
	ผีเสื้อ			/	
ผู้ชายเป็น สิ่งของ	หยก	/			/
	เสื่อแพร/ กางเกงแพร				/
ผู้ชายเป็นพืช	ดอกกล้วยไม้			/	
	ต้นไม้หยก			/	

3.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในคำศัพท์และสำนวนไทย

จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในคำศัพท์และสำนวนไทย พบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในคำศัพท์และสำนวนไทยจำนวน 5 ประเภท คือ [ผู้ชายเป็นสัตว์] [ผู้ชายเป็นสิ่งของ] [ผู้ชายเป็นพืช] [ผู้ชายเป็นธรรมชาติ] และ [ผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ] ดังต่อไปนี้

3.2.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสัตว์]

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ ผู้ชายเป็นสัตว์ หมายถึง อุปลักษณะที่เกิดจากการนำรูปภาพภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ชื่อเรียกของสัตว์ รูปลักษณะภายนอก พฤติกรรมหรืออาการ รวมถึงลักษณะนิสัยประจำตัวของสัตว์ เป็นต้น มากล่าวถึงผู้ชายในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่

นำมาศึกษาพบว่าการนำสัตว์ต่างๆ มาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ชายที่เป็นวงความหมายปลายทาง เช่น รูปลักษณ์ นิสัยและพฤติกรรม สถานภาพ เป็นต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1.1 รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นรูปลักษณ์ของสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมนโฑ์ศน์รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์และรูปลักษณ์ของสัตว์มาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้ชาย ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณ์รูปลักษณ์ของผู้ชาย ได้แก่ นกตะกรุม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 11 สำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับรูปลักษณ์ของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(34) นกตะกรุม ไม่อาจคุ้มวิหคหงส์	ชายขี้เหร่ ไม่มีวาสนาได้หญิงสาวสวยสูงส่งมาครอบครอง

สำนวน นกตะกรุมไม่อาจคุ้มวิหคหงส์ เปรียบเทียบถึงผู้ชายขี้เหร่ ที่ไม่มีวาสนาจะได้หญิงสาวสวยสูงส่งมาครอบครอง มักนำมาใช้พรรณนาถึงรูปลักษณ์ของผู้ชาย ดังตัวอย่างประโยค

ชาติชั่วตัวดัง**นกตะกรุม**, จะเอื้อมอ้มอิงกวิหคหงส์

จะเห็นได้ว่าสำนวน นกตะกรุมไม่อาจคุ้มวิหคหงส์ ได้มีการนำเอา “นกตะกรุม” มาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชาย โดย “นกตะกรุม” หมายถึง ชื่อนกขนาดใหญ่ซึ่งเป็นนกรรมาดาทั่วไป เป็นนกที่มีลักษณะหัวล้าน คุน่เกสียดไม่สวยงาม ไม่ได้จัดอยู่ในนกตระกูลสูงเช่น “หงส์” ซึ่งหมายถึง นกในนิยายถือว่าเป็นนกในตระกูลสูง มีเสียงไพเราะ เป็นพาหนะของพระพรหม (ราชบัณฑิตยสถาน , 2554: 1237) จึงนำนกตะกรุมมาเปรียบเทียบกับชายขี้เหร่ ไม่มีวาสนาได้หญิงสาวสวยสูงส่งมาครอบครอง (สำนวนไทย ฉบับจัดหมวดหมู่ , 2556: 171) ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “นกตะกรุม” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมนโฑ์ศน์ **รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นรูปลักษณ์ของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- นกตะกรุม
- มีลักษณะหัวล้าน น่าเกลียด

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- ชายที่มีหน้าตาขี้เหร่

3.2.1.2 นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ มีการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่ลักษณะนิสัยและความประพฤติบางประการของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณ์นิสัยและความประพฤติของผู้ชาย เช่น แมงดา ปลาไหล กระรอก ตัวแมง เสือ โค หมา เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 12 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(35) <u>แมงดา</u>	ผู้ชายที่ไม่ทำมาหากิน อาศัยผู้หญิงเป็นเครื่องเลี้ยงตัว
(36) <u>ปลาไหล</u>	ผู้ชายเจ้าชู้ มีพฤติกรรมลื่นไหลล่อหลอกผู้หญิงไปเรื่อยๆ และผู้หญิงจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน
(37) ไม่งาม <u>กระรอก</u> เจาะ	หญิงสาวมักจะไม่บริสุทธิ์
(38) ไม่มี <u>ตัวแมง</u>	ผู้หญิงที่ยังบริสุทธิ์ ไม่มีใครมาจับต้อง
(39) <u>แมลงวันหัวเขียว</u> ยังไม่ตอม	ผู้หญิงที่ยังบริสุทธิ์ ไม่มีผู้ชายมาเกี่ยวข้องพ้องพาน
(40) ผู้หญิงเหมือนดอกไม้ ผู้ชายเหมือน <u>ภมร</u>	ผู้ชายที่มีความปรารถนาอยากจะชื่นชมในความงาม และความหอมหวานของผู้หญิง
(41) <u>เสือ</u> ผู้หญิง	ชายที่ชอบทำลายความบริสุทธิ์ของผู้หญิง
(42) <u>เสือ</u> เฒ่าจำศีล	ชายสูงอายุที่มีท่าทีสงบเสงี่ยมน่านับถือ แต่เจ้ามารยาดีเลห์เหลี่ยมมาก
(43) <u>โค</u> แก่ชอบกินหญ้าอ่อน	ชายสูงอายุที่ชอบผู้หญิงรุ่นสาว

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(44) <u>หมาหยอกไก่</u>	ผู้ชายอายุมากหยอกล้อผู้หญิงสาวเป็นทีเล่นทีจริง

คำศัพท์ (35) แมงดา หมายถึง ผู้ชายที่ไม่ทำมาหากิน อาศัยผู้หญิงเป็นเครื่องเลี้ยงตัว สำนวนนี้มีการนำเอาลักษณะการใช้ชีวิตตามธรรมชาติของ “แมงดา” มาเปรียบเทียบกับ “ผู้ชาย” ดังตัวอย่างประโยค

แกนี่เป็นแมงดาแล้วนะ รู้ตัวหรือเปล่า งานการไม่ทำ เอาแต่เกาะผู้หญิงกินไปวัน ๆ

คำว่า แมงดา ใช้ลักษณะพฤติกรรมของแมงดามาเปรียบเทียบกับแสดงถึงลักษณะนิสัยของผู้ชาย โดยเกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากลักษณะการดำรงชีวิตของแมงดาทะเล โดยแมงดาตัวผู้จะมีขนาดเล็กกว่าแมงดาตัวเมีย และแมงดาทะเลตัวผู้จะเกาะอยู่บนหลังของแมงดาตัวเมียตลอด โดยตัวเมียเป็นฝ่ายหากิน ตัวผู้จะอาศัยเกาะตัวเมียกิน ไปยังผู้ชายที่ไม่ทำมาหากิน อาศัยผู้หญิงเป็นเครื่องเลี้ยงตัว ลักษณะการถ่ายโยงความหมายเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “แมงดา” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

• แมงดา

- อาศัยเกาะหลังตัวเมียหากิน

วงความหมายปลายทาง

• ผู้ชาย

- อาศัยผู้หญิงในการเลี้ยงชีพ

คำศัพท์ (36) ปลาไหล หมายถึง ผู้ชายเจ้าชู้ มีพฤติกรรมลื่นไหลล่อหลอกผู้หญิงไปเรื่อย ๆ และผู้หญิงจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน ดังตัวอย่างประโยค

มีสามีเป็นพ่อปลาไหล เมียหลวงอย่างเธอก็ต้องทำใจ

คำว่า ปลาไหล ใช้ลักษณะของปลาไหลมาเปรียบเทียบกับผู้ชายเจ้าชู้ ปลาไหลมีลักษณะลำตัวกลมและยาว ผิวมีความลื่นเนื่องจากมีเมือกหุ้มผิวลำตัวอยู่มากเพื่อเป็นการลดแรงเสียดสีกับน้ำ ทำให้เคลื่อนตัวได้ไว หากใช้มือเปล่าจับปลาไหลก็ยากที่จะจับให้อยู่ได้ ง่ายต่อการลื่นหลุดออกจากมือ ดังนั้นจึงนำลักษณะของ “ปลาไหล” มาเปรียบเป็น “ผู้ชาย” ที่เจ้าชู้ มีพฤติกรรมลื่นไหล ทำให้ผู้หญิงยากที่จะจับผิดได้ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “ปลา

ไหล” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นโมทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ปลาไหล	➡	• ผู้ชาย
- ผิวลื่น ยากที่จะจับได้	➡	- พฤติกรรมลื่นไหล ผู้หญิงจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน

สำนวน (37) ไ้แกมกระรอกเจาะ สำนวนนี้แม้อาจจะไม่ได้มีความหมายถึงผู้ชายโดยตรง แต่ก็มีการใช้ “กระรอก” ในการอุปลักษณถึง “ผู้ชาย” โดยในสำนวนนี้เปรียบผู้หญิงเป็นเหมือนกับไม้แกม และเปรียบผู้ชายเหมือนกับกระรอก ไม้ท่อนไหนมีความสวยงามก็มักจะถูกกระรอกเจาะ ผู้หญิงสาวที่สะสวยก็มักจะดึงดูดผู้ชายหลายคนเข้ามาชอบพอ จึงอาจจะไม่ใช่สาวบริสุทธิ์ ดังตัวอย่างประโยค

ไม้แกมกระรอกเจาะ ไม้จึงเหมาะกระรอกงามกระรอกก็ไหวหวาม มีครั้นคร้ามไม้แกมใจไม้แก่นไม้เนื้ออ่อน จะซุกซ่อนแห่งหนใดหากงามก็ทรมวย กระรอกไซร้ก็ซุกชน

จะเห็นได้ว่าสำนวน ไม้แกมกระรอกเจาะ ใช้ลักษณะของสัตว์คือ “กระรอก” มาเปรียบเทียบแสดงถึงผู้ชาย โดยในสำนวนนี้เปรียบผู้หญิงเป็นเหมือนกับไม้แกมและเปรียบผู้ชายเหมือนกับกระรอก ไม้ท่อนไหนมีความสวยงามก็มักจะถูกกระรอกเจาะ ผู้หญิงสาวที่สะสวยก็มักจะดึงดูดผู้ชายหลายคนเข้ามาชอบพอ จึงอาจจะไม่ใช่สาวบริสุทธิ์ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “กระรอก” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นโมทัศน์ นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• กระรอก	➡	• ผู้ชาย
- ชอบเจาะไม้ให้เป็นโพรงเพื่อทำเป็นรัง	➡	- ชอบมีความสัมพันธ์กับหญิงสาวสวย

สำนวน (38) ไม่มีด้วงแมง หมายถึง ผู้หญิงที่ยังบริสุทธิ์ ไม่มีใครมาจับต้อง โดยในสำนวนนี้ได้มีการเปรียบเทียบ “ผู้ชาย” เป็นด้วง เนื่องจากอาหารของด้วงคือไม้เนื้ออ่อนและผลไม้บางชนิดเช่น กล้วย อ้อย มะม่วงสุก¹¹ จึงได้มีการนำด้วงมาใช้อุปมาอุปไมยถึงความสัมพันธ์ของหญิงชาย หากหญิงใดมีความสัมพันธ์กับผู้ชายแล้ว ก็ถือว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่บริสุทธิ์ เหมือนกับผลไม้ที่ถูกด้วงแมงเจาะกินแล้ว

สำนวน ไม่มีด้วงแมง ใช้ลักษณะของ “ด้วง” มาเปรียบเทียบแสดงถึงผู้ชาย โดยเกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากลักษณะวิถีชีวิตของด้วงที่กินไม้เนื้ออ่อนและผลไม้เป็นอาหาร เมื่อผลไม้ถูกเจาะไปแล้วก็จะไม่สามารถนำมากินได้อีกต่อไป ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สัตว์” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ด้วง
- กินไม้เนื้ออ่อนและผลไม้

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- มีความสัมพันธ์กับหญิงสาว

สำนวน (39) แมลงวันหัวเขียวยังไม่ตอม หมายถึง หมายถึง ผู้หญิงที่ยังบริสุทธิ์ ไม่มีผู้ชายมาเกี่ยวข้องพ้องพาน

สำนวน แมลงวันหัวเขียวยังไม่ตอม ใช้ลักษณะของสัตว์คือ “แมลงวัน” มาเปรียบเทียบแสดงถึงผู้ชาย ถ่ายโยงความหมายจากลักษณะของแมลงวันเป็นสัตว์ที่กินอาหารหลากหลายรวมถึงเนื้อสัตว์และเศษอาหาร ตามกองขยะ แมลงวันจึงเป็นสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค เมื่ออาหารชนิดใดที่ถูกแมลงวันตอมแล้ว จะถือว่าเป็นอาหารที่ไม่สะอาด จึงได้นำมาอุปมาอุปไมยถึงความสัมพันธ์ของหญิงชายว่า หากหญิงใดมีความสัมพันธ์กับผู้ชายแล้ว ก็ถือว่าไม่เป็นผู้หญิงบริสุทธิ์อีกต่อไป ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “แมลงวันหัวเขียว” ใน

¹¹ ที่มา “ด้วงกว่าง” สัตว์เลี้ยงพื้นบ้าน เจ้าสังเวียนแมลงนักรบ (2552, 15 พฤศจิกายน). เทคโนโลยีชาวบ้าน.

http://siweb1.dss.go.th/qa/search/search_description.asp?QA_ID=934

วงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นโน้ตทัศน์ **นิสัยและความประพฤติ**ของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- แมลงวัน
- ตอมเศษอาหาร

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- มีความสัมพันธ์กับหญิงสาว

สำนวน (40) ผู้หญิงเหมือนดอกไม้ ผู้ชายเหมือน**ภมร** หมายถึง ผู้ชายที่มีความปรารถนาอยากจะทำในความรัก และความหอมหวานของผู้หญิง

สำนวน ผู้หญิงเหมือนดอกไม้ ผู้ชายเหมือนภมร ใช้ลักษณะของสัตว์คือ “ผึ้ง” มาเปรียบเทียบแสดงถึงผู้ชาย ถ่ายโยงความหมายจากลักษณะของผึ้งที่มักจะชอบตอมอยู่ใกล้ๆ ดอกไม้ ดูดเอาน้ำหวานจากเกสรดอกไม้ จึงได้นำมาอุปมาอุปไมยถึงผู้ชายที่มีความปรารถนาอยากจะทำในความรัก และความหอมหวานของผู้หญิง ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “ผึ้ง” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นโน้ตทัศน์ **นิสัยและความประพฤติ**ของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ผึ้ง
- ตอมดอกไม้ ดูดเอาน้ำหวานจากเกสรดอกไม้

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- ปรารถนาอยากจะทำในความรัก และความหอมหวานของผู้หญิง

สำนวน (41) เสือผู้หญิง หมายถึง ชายที่ชอบทำลายความบริสุทธิ์ของผู้หญิง ดังตัวอย่างประโยค

พวกสื่อมวลชนพยายามทำลายชื่อเสียงของประธานาธิบดี โดยกล่าวหาว่าท่านเป็น**เสือผู้หญิง**หรือมีความสัมพันธ์กับพวกมาเฟีย

จะเห็นได้ว่าสำนวน เสือผู้หญิง ใช้ลักษณะสัตว์คือ “เสือ” มาเปรียบเทียบแสดงถึงลักษณะนิสัยของผู้ชาย โดยเกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากลักษณะนิสัยของเสือที่มีความเป็นนักล่า เสือเป็นสัตว์ป่าที่ออกล่าเหยื่อยเมื่อหิว ไปยังผู้ชายที่ชอบบอกล่าทำลายความบริสุทธิ์ของผู้หญิง ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “เสือ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- เสือ
- ล่าเหยื่อ
- พรากชีวิตของเหยื่อ

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- ล่าผู้หญิง
- พรากความบริสุทธิ์ของผู้หญิง

สำนวน (42) “เสือเฒ่าจ๋าศีล” หมายถึง ชายสูงอายุที่มีท่าทีสงบเสงี่ยมที่น่านับถือ แต่เจ้ามารยาดี เล่ห์เหลี่ยมมาก ดังตัวอย่างประโยค

เห็นลูกแกลเข้าวัดเป็นประจำ นึกว่าเป็นคนธรรมะธรรมโมแต่จริงๆ แล้วก็ป่วนพวกเสือเฒ่าจ๋าศีล แกลอยู่เบื้องหลังของพวกค้ายาในหมู่บ้านเราที่เอง

จะเห็นได้ว่าสำนวน เสือเฒ่าจ๋าศีล มีการนำคำเรียกสัตว์ “เสือ” มาใช้ประกอบกับคำว่า “เฒ่า” กลายเป็น “เสือเฒ่า” มาเปรียบเทียบแสดงถึงลักษณะนิสัยของผู้ชายสูงอายุ “เสือเฒ่า” คือ เสือที่มีอายุมาก มีประสบการณ์ในการล่าเหยื่อ หลอกล่อเหยื่อ และรู้จักเอาตัวรอดได้เป็นอย่างดี เปรียบเหมือนกับ “ผู้ชายแก่” ที่มีประสบการณ์ในชีวิตสูง มีเล่ห์เหลี่ยมแพรวพราว ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “เสือ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- เสื่อ (เต่า)
- มีประสบการณ์ในการล่าเหยื่อ
เอาตัวรอดได้เป็นอย่างดี

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย (แก่)
- ประสบการณ์ในชีวิตสูง
มีเล่ห์เหลี่ยมแพรวพราว

สำนวน (43) “โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน” หมายถึง ชายสูงอายุที่ชอบผู้หญิงรุ่นสาว
ดังตัวอย่างประโยค

คดีพรากรผู้เยาว์สมัยนี้เกิดจาก ผู้ใหญ่ที่ชอบทำตัวเป็นโคแก่ชอบกินหญ้าอ่อนกันทั้งนั้น

จะเห็นได้ว่าสำนวน โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน มีการนำคำเรียกสัตว์ “วัว” มาใช้
ประกอบกับคำว่า “แก่” กลายเป็น “วัวแก่” มาเปรียบเทียบกับแสดงถึงลักษณะนิสัยของผู้ชายสูงอายุที่ชอบ
มีความสัมพันธ์กับผู้หญิงรุ่นสาว “วัวแก่” มักจะชอบไปกินหญ้าที่มีต้นอ่อนๆ เป็นอาหารเพราะว่าเคี้ยว
และย่อยง่าย เนื่องจากว่าวัวแก่แล้ว ฟันมักจะหลุดไม่แข็งแรง เปรียบเหมือนกับ “ผู้ชายแก่” แต่มักมีนิสัย
ต๊นหากลับไม่รู้จักแก่ เป็นพวกมักมากในกามโดยเฉพาะกับผู้หญิงสาวที่มีอายุน้อยๆ ลักษณะการถ่ายโยง
ความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติ
ของ “วัว” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็น
มโนทัศน์นิสัยและความประพฤติดของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- วัว (เต่า)
- ฟันไม่ดี
- ชอบไปกินหญ้าที่มีต้นอ่อนๆ

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย (แก่)
- ต๊นหากลับ
- ชอบมีความสัมพันธ์กับ หญิงสาวอายุน้อยๆ

สำนวน (44) “หมาหยอกโก่” นำมาใช้เปรียบเทียบถึง ผู้ชายอายุมากที่หยอกล้อ
ผู้หญิงรุ่นสาวเป็นที่เล่นที่จริง เช่นการใช้มือจับต้องและทำที่เหมือนผู้ใหญ่เอ็นดูเด็ก ดังตัวอย่างประโยค

นายคนนี้ชอบทำหมาหยอกโก่กับพนักงานสาวๆ ที่เข้าใหม่เป็นประจำ ใครๆ เขาก็รู้กัน

ทั่ว

จะเห็นได้ว่าสำนวน หมาหยอกไก่ ใช้ลักษณะสัตว์คือ หมา เมื่อเวลาอยากกินไก่ จึงทำทีเข้าใกล้ แต่ด้วยความไม่แน่ใจว่าไก่จะยอมให้กินหรือไม่ จึงทำทีเป็นเล่นเข้าไปก่อน ถ้าไก่ไม่หนีก็จะทำการจับ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วไก่จะไม่เล่นด้วย ดังนั้นจึงนำลักษณะของ “หมา” มาเปรียบเป็น “ผู้ชายอายุมาก” และเปรียบผู้หญิงเป็นไก่ เมื่อติดเนื้อต้องใจในตัวหญิงคนไหนหวังจะได้มาเป็นแฟน แต่กลัวเจ้าตัวไม่เล่นด้วย ก็จะใช้การ “ทีหนึ่งเล่นทีหนึ่งจริง” หวังลองใจฝ่ายหญิงว่าจะจริงหรือเล่น ถ้าเล่นก็เล่นด้วย ถ้าจริงก็จริงด้วย ลักษณะการถ้อยความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “หมา” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์นิสัยและความประพฤติดของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- หมา
- ซุกซน ชอบเล่น

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- ทำทีหยอกล้อ ทีเล่นทีจริงกับผู้หญิง

3.2.1.3 สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้ชาย ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณสถานภาพของผู้ชาย ได้แก่ หนู กระต่าย หมา เสือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 13 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(45) หนูตกถังข้าวสาร	ผู้ชายที่มีฐานะไม่ค่อยดีได้แต่งงานกับผู้หญิงที่ร่ำรวย
(46) กระต่ายหมายจันทร์	ผู้ชายที่หมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า
(47) หมามองปลากระป๋อง	หนุ่มอยากจนที่หมายปองผู้หญิงที่พ่อแม่หวงและผู้หญิงที่ไม่สนใจตนด้วย
(48) ดอกฟ้ากับหมาวัด	หญิงสูงศักดิ์กับหนุ่มยากจน
(49) ขาดิเสือต้องไวลาย ขาดิชายต้องไวชื่อ	เกิดเป็นผู้ชายต้องทำตัวให้สมเกียรติของการเป็นลูกผู้ชาย

สำนวน (45) “หนูกดถึงข้าวสาร” หมายถึง ผู้ชายที่มีฐานะไม่ค่อยดีได้แต่งงานกับผู้หญิงที่ร่ำรวย ดังตัวอย่างประโยค

นายเชตินี้เป็นหนูกดถึงข้าวสารซัดๆ ได้แต่งงานกับคนรวย ทั้งๆที่บ้านฐานะยากจน ทำงานเป็นเด็กเสิร์ฟร้านอาหาร อยู่ๆก็มีผู้หญิงรวยๆมาชอบพออีก อะไรจะโชคดียขนาดนั้น

จะเห็นได้ว่าสำนวน หนูกดถึงข้าวสาร ใช้ลักษณะของหนูมาเปรียบเป็นผู้ชายที่มีฐานะยากจน เนื่องจากหนูที่อยู่อาศัยตามพื้นที่ทางการเกษตรจะอาศัยกินรวงข้าวเป็นอาหาร ส่วนหนูที่อยู่ในพื้นที่เขตเมืองจะอาศัยตามท่อระบายน้ำหรือในพื้นที่สกปรกที่มีเศษอาหารเพื่อเก็บกินเศษอาหารจากมนุษย์ หากหนูตัวใดตกลงไปในถังข้าวสาร ก็จะมีอาหารให้กินอยู่สบายๆ ไม่ต้องคอยออกไปหาอาหาร เปรียบได้กับผู้ชายฐานะยากจนที่ได้แต่งงานกับผู้หญิงที่มีฐานะร่ำรวย ก็จะได้กินอยู่อย่างสุขสบาย ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “หนู” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- หนู
- อาศัยตามท่อน้ำหรือ ซอกหลืบเล็กๆ
- กินเศษอาหารเพื่อประทังชีพ

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- ฐานะยากจน ทำงานหาเลี้ยงชีพด้วยความยากลำบาก

สำนวน (46) “กระต่ายหมายจันทร์” หมายถึง ผู้ชายที่หมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า ดังตัวอย่างประโยค

เลิกทำตัวเป็นกระต่ายหมายจันทร์เสียที ไปหลงรักลูกสาวเศรษฐี ที่ทำได้แค่เฝ้ามองไปวันๆ หวังอะไรเกินตัวจริงๆ

จะเห็นได้ว่าสำนวน กระต่ายหมายจันทร์ ใช้ลักษณะของสัตว์คือ “กระต่าย” มาใช้เปรียบเทียบกับ “ผู้ชายที่มีฐานะต่ำต้อย” การเปรียบเทียบชายต่ำศักดิ์เป็นกระต่าย หญิงสูงศักดิ์เป็นด้วยจันทร์ในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นที่รู้ดีกันมาแต่โบราณและยังนิยมใช้เปรียบเทียบกันมาจนถึงปัจจุบัน (สง่า กาญจนพันธุ์, 2538: 15) ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “กระต่าย” ในวงความหมายต้นทางกับ

คุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• กระต่าย	➡	• ผู้ชาย
- สัตว์ที่พบเห็นได้ทั่วไป ไม่ได้มีความพิเศษใดๆ	➡	- มีฐานะธรรมดา ไม่ได้มีทรัพย์สิน สมบัติมากหรืออยู่ในตระกูลสูง

สำนวน (47) “หมามองปลากะป๋อง” หมายถึง ผู้ชายที่หมายปองผู้หญิงที่มีฐานะร่ำรวยกว่า และสำนวน (48) “ดอกฟ้ากับหมาวัด” หมายถึง หญิงสูงศักดิ์กับหนุ่มยากจน ดังตัวอย่างประโยค

ผู้หญิงเขาไม่สนใจนายหรอก เลิกเป็นหมามองปลากะป๋องได้แล้ว

ดอกฟ้ากับหมาวัดคู่นี้ไม่มีทางลงเอยกันได้หรอก

สำนวน (47) และ (48) ต่างใช้ลักษณะของสัตว์คือ “หมา” มาใช้เปรียบเทียบกับ “ผู้ชายที่มีฐานะยากจน” ทั้งนี้เนื่องจากหมาวัด มักจะหมายถึง หมาที่ไม่มีเจ้าของเลี้ยงดู อาจจะเป็นหมาที่เจ้าของเอามาทิ้งไว้ที่วัด หรืออาจจะเป็นหมาที่เกิดในวัดก็ได้ ขณะที่ หมามองปลากะป๋อง ก็เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าหมาไม่สามารถเปิดปลากะป๋องกินเองได้ ชายหนุ่มที่หวังปองผู้หญิงที่ไม่สนใจตนก็ไม่มีทางที่จะสมหวังในความรักได้ ลักษณะการถ้อยความของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “หมา” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• หมา	➡	• ผู้ชาย
- สัตว์ที่ถูกทิ้ง	➡	- มีสถานะต่ำต้อย
- ได้แต่เฝ้ามองของที่อยากกิน	➡	- ได้แต่เฝ้ามองหญิงสาวที่ร่ำรวย สูงศักดิ์กว่า
- ไม่ได้กิน	➡	- ไม่สมหวัง

สำนวน (49) “ชาติเสือต้องไว้ลาย ชาติชายต้องไว้ชื่อ” หมายถึง ผู้ที่เกิดเป็นผู้ชาย ต้องทำตัวให้สมเกียรติของการเป็นลูกผู้ชาย ดังตัวอย่างประโยค

เขาสมัครเป็นทหารเพื่อไปรบกับข้าศึก เกิดเป็นชาย ชาติเสือต้องไว้ลาย ชาติชายต้องไว้ชื่อ กล้าหาญ ไม่เกรงกลัวผู้ที่มารุกราน แม้ จะต้องตายก็ไม่เสียดายชีวิต

จะเห็นได้ว่าสำนวน ชาติเสือต้องไว้ลาย ชาติชายต้องไว้ชื่อ ใช้ลักษณะสัตว์คือ เสือ ซึ่งเป็นสัตว์ป่าที่มีความแข็งแรง อีกทั้งในแง่ของความเชื่อ ชาวไทยยังมองว่าเสือเป็นตัวแทนของพลังอำนาจ ความกล้าหาญ เสือยังได้รับการยกย่องให้เป็นราชาแห่งสัตว์ป่า และเป็นเจ้าแห่งนักล่า¹² โดยปกติแล้วเมื่อกล่าวถึง “เสือ” ภาพในความคิดหรือมโนทัศน์ของชาวไทยมักนึกถึงเสือโคร่ง ซึ่งลักษณะเด่นของเสือโคร่งนั้นคือเป็นเสือที่มีลายพาดกลอน ดังนั้นจึงได้นำคำว่า “เสือ” ซึ่งเป็นสัตว์ที่เก่งกล้าและมีลายเป็นเครื่องสำอางความเป็นเสือ มาอุปมาอุปไมย “ผู้ชาย” ที่ควรมีความเก่งกล้าสามารถเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นชาย ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “เสือ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

• เสือ

- มีความกล้าหาญ เป็นเจ้าป่า

วงความหมายปลายทาง

• ผู้ชาย

- มีความเก่งกล้าสามารถ สมกับการเกิดเป็นผู้ชาย

3.2.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสิ่งที่]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ผู้ชายเป็นสิ่งที่ หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งของ มากล่าวถึงผู้ชายในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าศึกษาพบว่า มีการนำสิ่งของมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ชายที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ นิสัยและพฤติกรรม สถานภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

¹² ที่มา เสือนอนกิน (2021, 14 ตุลาคม). GotoKnow. <https://www.gotoknow.org/posts/692827>

3.2.2.1 นิสัยและพฤติกรรมของผู้ชายเป็นสิ่งที่

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นสิ่งที่-เป็นการนำ คำที่เป็นชื่อเรียกของสิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยง ความหมายระหว่างคุณสมบัติ บางประการ ของสิ่งของในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่คุณลักษณะของ ผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบว่า มีการนำ พวงมาลัยมาใช้ เปรียบเทียบกับนิสัยและพฤติกรรม ของผู้ชาย รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(50) เจ้า <u>พวงมาลัย</u>	ชายที่ปล่อยชีวิตตามสบาย ไม่ยอมตั้งตัวหรือทำงานเป็นหลักฐาน
(51) พ่อ <u>พวงมาลัย</u>	ชายที่ปล่อยชีวิตตามสบาย ไม่ยอมตั้งตัวหรือทำงานเป็นหลักฐาน

สำนวน (50) “เจ้าพวงมาลัย” และสำนวน (51) “พ่อพวงมาลัย” หมายถึง ชายที่ ปล่อยชีวิตตามสบาย ไม่ยอมตั้งตัวหรือทำงานเป็นหลักฐาน ดังตัวอย่างประโยค

แพรวอยากจะทำงานสร้างครอบครัวแต่แฟนหนุ่มขอเธอยังทำตัวเป็นพ่อพวงมาลัย ลอยไปลอยมาวันๆ ไม่มีเป้าหมายเสียที ไม่รู้ว่าเธอต้องรอไปถึงเมื่อไหร่

สำนวนเจ้าพวงมาลัยและพ่อพวงมาลัย นี้คาดว่าน่าจะมาจากบทละครเรื่องสังข์ทอง ตอน “รจนาเลือกคู่” กล่าวถึงนางรจนาที่ออกมาเลือกคู่พร้อมด้วยพี่สาว แต่ตัวนางนั้นยังไม่ถูกใจใคร จึงไม่ได้มอบ “พวงมาลัย” ให้ใคร ถูกนำมาเปรียบเทียบกับ “ผู้ชาย” ที่ปล่อยชีวิตตามสบาย ไม่มีภรรยา ไม่มีการมีงานทำเป็นหลักแหล่ง ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยง ความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวง ความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมนทัศน์ นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นสิ่งที่ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- พวงมาลัย
- วัตถุที่ใช้ในการเลือกคู่
- ลอยไปลอยมา
- ไม่ไปตกลงที่ใครสักคน

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- ยังไม่ยอมตกลงปลงใจกับใคร
- ทำตัวลอยไปลอยมา ไม่มีภรรยา
- เป็นตัวเป็นตน

3.2.2.2 สถานภาพของผู้ชายเป็นสิ่งที่

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ สถานภาพของผู้ชายเป็นสิ่งที่ เป็นการนำคำที่เกี่ยวข้อง
สิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้ชาย ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม
และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งของในแวดวง
ความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบ
สิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ขวาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 15 สำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(52) พบไม่งามเมื่อ <u>ขวาน</u> บิ่น	ผู้ชายที่พบหญิงสาวที่ต้องใจเมื่อแก่

สำนวน “พบไม่งามเมื่อขวานบิ่น” หมายถึง ผู้ชายที่พบหญิงสาวที่ต้องใจเมื่อแก่
ดังตัวอย่างประโยค

ทำไมเราไม่เจอกันให้เร็วกว่านี้ซัก 10 ปี คุณไปอยู่ไหนมา ตอนนี้ผมก็มีครอบครัวแล้ว
แบบนี้มันเข้าทำนองพบไม่งามเมื่อขวานบิ่นซัดๆ

จะเห็นได้ว่าสำนวน พบไม่งามเมื่อขวานบิ่น ใช้ลักษณะของสิ่งของคือ ขวานที่บิ่น
เสื่อมสภาพ ไม่สามารถใช้งานได้มาใช้เปรียบเทียบกับ “ผู้ชาย” ที่แก่ชราหรือมีครอบครัวแล้ว ไม่สามารถ
เกี่ยวพาราสีผู้หญิงที่ถูกใจให้มาเป็นของตนได้ ไม่สามารถทำอะไรได้มีประสิทธิภาพเหมือนตอนยังหนุ่ม
เหมือนขวานบิ่นที่ไม่สามารถใช้ตัดต้นไม้ได้ ไม่สามารถใช้งานได้ดีเหมือนขวานใหม่ๆ ลักษณะการถ้อย
ความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติ
ของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้
เห็นมนทัศน์สถานภาพของผู้ชายเป็นสิ่งที่ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ขวานบิ่น
- ใช้งานมานาน บิ่น มีความสึกหรอ
ไม่สามารถใช้การได้ดีเหมือนก่อน

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชายแก่
- อายุมาก ไม่สามารถทำอะไรได้
มีประสิทธิภาพเหมือนตอนยังหนุ่ม

3.2.3 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นพืช]

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ ผู้ชายเป็นพืช หมายถึง อุปลักษณะที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของพืช มากล่าวถึงผู้ชายในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า มีการนำพืชมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ชายที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ์ และสถานภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.3.1 รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นรูปลักษณ์ของพืช

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นรูปลักษณ์ของพืช เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของพืชมาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้ชาย ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของพืชในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบพืชที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ มะขาม

ตารางที่ 16 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำพืชมาเปรียบเทียบรูปลักษณ์ของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(53) <u>มะขาม</u> ข่อยเดียว	คำใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีรูปร่างเตี้ยล่ำ

สำนวน “มะขามข่อยเดียว” หมายถึง ผู้ชายที่มีรูปร่างเตี้ยล่ำ ดังตัวอย่างประโยค

เจ้าบ่าวก็หน้าตาดีหรอก แต่รูปร่างเหมือนมะขามข่อยเดียว

จะเห็นว่าสำนวน มะขามข่อยเดียว ใช้ลักษณะของพืชคือ มะขาม ผลของมะขามจะออกเป็นฝักกลมเล็กยาว หรืออีกชนิดคือฝักใหญ่แบนและโค้ง ส่วนผลของมะขามที่มีข่อยเดียวคือมีลักษณะกลมและสั้น จึงนำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีลักษณะอ้วนเตี้ย ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็น มโนทัศน์รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นรูปลักษณ์ของพืช ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- มะขามข้อเดียว
- ผลที่มีลักษณะกลมและสั้น

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- มีลักษณะอ้วนเตี้ย

3.2.3.2 สถานภาพของผู้ชายเป็นพีช

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ สถานภาพของผู้ชายเป็นพีช เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของพีชมาอธิบายถึงสถานภาพของผู้ชาย ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ บางประการของพีชในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบพีชที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ข้าวเปลือก ดังนี้

ตารางที่ 17 สำนวนไทยที่นำพีชมาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(54) <u>ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร</u>	ผู้ชายเมื่อไปที่ไหนก็สามารถสืบพันธุ์ได้ง่าย

สำนวน “ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร” หมายถึง ผู้ชายเมื่อไปที่ไหนก็สามารถสืบพันธุ์ได้ง่าย ดังตัวอย่างประโยค

ลูกเป็นผู้หญิงจะทำอะไรต้องระมัดระวัง ไม่ใช่ทำตัวห่มๆ เทียวจนตีกินแบบผู้ชายอย่างที่เราบอกว่า ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร ทำอะไรมีแต่จะเสียหายนะ

จะเห็นได้ว่าสำนวน ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร ใช้คุณสมบัติของข้าวเปลือก ที่สามารถนำไปหว่านเพาะปลูก ปลูกใหม่ได้อีก ส่วนผู้หญิงเปรียบเหมือนข้าวสารคือผ่านการขัดสีแล้วพร้อมที่จะนำไปหุงไม่สามารถนำไปปลูกได้อีกแล้ว ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พีช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมนทัศน์ **สถานภาพของผู้ชายเป็นพีช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ข้าวเปลือก
- นำไปปลูกใหม่ได้

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- สามารถมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนอื่นๆ ได้

3.2.4 อุปลักษณเชิงมนทัศน์ [ผู้ชายเป็นธรรมชาติ]

อุปลักษณเชิงมนทัศน์ ผู้ชายเป็นธรรมชาติ หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของธรรมชาติ มากล่าวถึงผู้ชายในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า มีการนำธรรมชาติมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ชายที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รูปลักษณของผู้ชายเป็นธรรมชาติ

อุปลักษณเชิงมนทัศน์รูปลักษณของผู้ชายเป็นธรรมชาติ มีการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของธรรมชาติมาอธิบายถึงรูปลักษณของผู้ชาย ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของธรรมชาติในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบธรรมชาติที่นำมาใช้อุปลักษณรูปลักษณของผู้ชาย ได้แก่ เดือน ดังนี้

ตารางที่ 18 คำศัพท์ภาษาไทยที่นำธรรมชาติมาเปรียบเทียบรูปลักษณของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(55) <u>เดือน</u>	ผู้ชายที่เด่นหรือน่าตาดีที่สุดในสถานศึกษา

คำว่า “เดือน” นำมาใช้เปรียบเทียบถึง ผู้ชายที่เด่นหรือน่าตาดีที่สุดในสถานศึกษา ดังตัวอย่างประโยค

เขาได้รับเลือกให้เป็นเดือนของคณะวิทยาศาสตร์

คำว่า “เดือน” หมายถึง พระจันทร์ จะเห็นได้ว่าเดือน ใช้ลักษณะของดวงจันทร์ เต็มดวงที่มีความกลมและมีสีนวลส่องใส ที่นำมาเปรียบเทียบกับใบหน้าของมนุษย์ที่มีความงาม ดูเด่นชัด ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดี่ยว ระหว่างคุณสมบัติของ “ธรรมชาติ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์**รูปลักษณะของผู้ชายเป็นธรรมชาติ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- เดือน
- พระจันทร์เต็มดวง งดงาม

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- หน้าตาดีที่สุด

3.2.5 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติ]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ผู้ชายเป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติ หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำ รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งเหนือธรรมชาติ มากล่าวถึงผู้ชายในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า มีการนำสิ่งที่เหนือธรรมชาติมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ชายที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ์ นิสัยและพฤติกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.5.1 รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นรูปลักษณ์ของสิ่งที่เหนือธรรมชาติ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์รูปลักษณ์ของผู้ชายเป็นรูปลักษณ์ของสิ่งที่เหนือธรรมชาติ มีการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสิ่งที่เหนือธรรมชาติมาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้ชาย ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งที่เหนือธรรมชาติในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งที่เหนือธรรมชาติที่นำมาใช้อุปลักษณ์รูปลักษณ์ของผู้ชาย ได้แก่ ยักษ์ ดังนี้

ตารางที่ 19 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งที่เหนือธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณ์ของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(56) ยักษ์ปักหลั่น	ผู้ที่มีรูปร่างใหญ่โต

สำนวน “ยักษ์ปักหลั่น” หมายถึง ผู้ที่มีรูปร่างใหญ่โต ดังตัวอย่างประโยค

รปภ.คนนั้นรูปร่างยังกะยักษ์ปักหลั่น

จะเห็นว่าสำนวน ยักษ์ปักหลั่น ใช้ลักษณะของสิ่งเหนือธรรมชาติคือยักษ์ ยักษ์ปักหลั่นเป็นตัวละครตัวหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช¹³ ยักษ์ในวรรณคดีไทยมักจะมีรูปร่างใหญ่โต มีเรียวแรงและพลังมาก จึงได้นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีรูปร่างใหญ่โต ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งเหนือธรรมชาติ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นโมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้ชายเป็นรูปลักษณะของสิ่งเหนือธรรมชาติ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

• ยักษ์

- รูปร่างใหญ่โต มีเรียวแรงและพลังมาก

วงความหมายปลายทาง

• ผู้ชาย

- รูปร่างใหญ่โต

3.2.5.2 นิสัยและความประพัตติของผู้ชายเป็นนิสัยและพัตติกรรมของสิ่งเหนือธรรมชาติ

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ นิสัยและความประพัตติของผู้ชายเป็นนิสัยและพัตติกรรมของสิ่งเหนือธรรมชาติ มีการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสิ่งเหนือธรรมชาติมาอธิบายถึงลักษณะนิสัยและความประพัตติของผู้ชายทั้งนี้เกิดจากการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งเหนือธรรมชาติในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่นิสัยและความประพัตติของผู้ชายในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งเหนือธรรมชาติที่นำมาใช้อุปลักษณนิสัยและความประพัตติของผู้ชาย ได้แก่ ยักษ์ ดังนี้

¹³ ที่มา ยักษ์ปักหลั่น (2556, 14 สิงหาคม). สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=ยักษ์ปักหลั่น-๑๔->
สิงหาคม

ตารางที่ 20 สำนวนไทยที่นำเสนอสิ่งเหนือธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติดของผู้ชาย

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(57) เจ้าชู้ยักซ์	ผู้ชายที่เกี้ยวผู้หญิงด้วยวิธีการถึงเนื้อถึงตัว

สำนวน “เจ้าชู้ยักซ์” หมายถึง ผู้ชายที่เกี้ยวผู้หญิงด้วยวิธีการถึงเนื้อถึงตัว ดังตัวอย่างประโยค

นายจะไปทำเจ้าชู้ยักซ์แบบนี้มันก็ไม่ถูกต้อง ลูกเขามีพ่อแม่ก็ควรจะไปสู่ขอตามประเพณีให้สมชายชาตรีเสียดีกว่า

จะเห็นได้ว่าสำนวน เจ้าชู้ยักซ์ ใช้ลักษณะของสิ่งเหนือธรรมชาติคือยักซ์ ยักซ์เป็นมนุษย์พวกหนึ่ง ถือกันว่ามีรูปร่างใหญ่โตน่ากลัว มีเขี้ยวงอก ใจดำอำมหิต ชอบกินมนุษย์ กินสัตว์โดยมากมีฤทธิ์เหาะได้จำแลงตัวได้ (ราชบัณฑิตยสถาน , 2554: 943) ยักซ์ปรากฏอยู่ในศาสนาและวรรณคดีของไทยมาแต่โบราณ จากสำนวนเจ้าชู้ยักซ์ ได้นำลักษณะท่าทางและกิริยาของยักซ์ที่กล่าวในเรื่องโขนละครหรือโขนละครแสดง มาเปรียบกับ “ผู้ชาย” ที่เข้าเกี้ยวผู้หญิงโดยใช้วิธีพรัดพราดเข้าถึงตัว ไขว่คว้าจับต้อง หักหาญผู้หญิงด้วยกำลังของตน (สง่า กาญจนพันธุ์, 2538: 150) ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งเหนือธรรมชาติ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์นิสัยและความประพฤติดของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ยักซ์
- มีกำลังมาก

วงความหมายปลายทาง

- ผู้ชาย
- ใช้กำลังหักหาญผู้หญิงให้เป็นของตน

จากการวิเคราะห์อุปลักษณผู้ชายในคำศัพท์และสำนวนไทย สามารถแสดงถึงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาไทยที่มีต่อผู้ชายในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น มโนทัศน์ผู้ชายเป็นสัตว์สามารถสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อผู้คนจะพูดถึงผู้ชายในเรื่องของลักษณะนิสัยและความประพฤติด มักเอาสัตว์ชนิดต่างๆ มาใช้เปรียบเทียบ เช่น แมงดาทะเลที่มีลักษณะอาศัยตัวเมียในการหาอาหาร เปรียบกับผู้ชายที่เกาะผู้หญิงกินหรือเมื่อจะกล่าวถึงสถานภาพของผู้ชาย ก็จะอุปลักษณถึงหมาซึ่งเป็นสัตว์ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทย

มานาน นอกจากนี้อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ผู้ชายเป็นสัตว์ยังพบได้มากที่สุดในคำศัพท์และสำนวนไทย เช่นเดียวกับในสำนวนจีน อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในคำศัพท์และสำนวนไทย สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 21 ถ้อยคำอุปลักษณะและอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในคำศัพท์และสำนวนไทย

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์ ถ้อยคำ อุปลักษณะ	รูปลักษณะ ภายนอก	กิริยาท่าทาง	นิสัยและ พฤติกรรม	สถานภาพ
ผู้ชายเป็นสัตว์	นกตะกรุม	/			
	แมงดา			/	
	ปลาไหล			/	
	กระรอก			/	
	ด้วงแมง			/	
	ผึ้ง			/	
	แมลงภู่			/	
	มด			/	
	มดแดง			/	
	เสื่อ			/	/
	ไก่แจ้			/	
	ไก่			/	
	โค			/	
	หมา			/	/
	กระต่าย			/	/
	ช้าง			/	
	งู			/	
	หนู				/
ผู้ชายเป็น สิ่งของ	พวงมาลัย			/	
	ขวาน				/

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์ ถ้อยคำ อุปลักษณะ	รูปลักษณะ ภายนอก	กิริยาท่าทาง	นิสัยและ พฤติกรรม	สถานภาพ
ผู้ขายเป็นพืช	มะขาม	/			
	ข้าวเปลือก				/
ผู้ขายเป็น ธรรมชาติ	เดือน	/			
ผู้ขายเป็นสิ่ง เหนือธรรมชาติ	ยักษ์	/		/	

บทที่ 4

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงที่พบในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย โดยจัดกลุ่มสำนวนตามถ้อยคำอุปลักษณะ เช่น สัตว์ สิ่งของ พืช ธรรมชาติ เป็นต้น ที่นำมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเพื่อนำมากล่าวถึงผู้หญิง ซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง จากนั้นวิเคราะห์และจัดประเภทอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณะเหล่านั้น

4.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ผู้หญิงในสำนวนจีน

จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีน พบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ [ผู้หญิงเป็นสัตว์] [ผู้หญิงเป็นสิ่งของ] [ผู้หญิงเป็นพืช] [ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ] และ [ผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ] รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสัตว์]

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ ผู้หญิงเป็นสัตว์ หมายถึง อุปลักษณะที่เกิดจากการนำรูปภาพาที่มี ความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ชื่อเรียกของสัตว์ รูปลักษณะภายนอก พฤติกรรมหรือ อากาาร รวมถึงลักษณะนิสัยประจำตัวของสัตว์ เป็นต้น มากล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูล ที่นำมาศึกษาพบว่า มีการนำสัตว์ต่างๆ มาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้หญิงที่เป็นวงความหมายปลายทาง เช่น รูปลักษณะ นิสัยและพฤติกรรม สถานภาพ เป็นต้น ดัง รายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1.1 รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นรูปลักษณะของสัตว์

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นรูปลักษณะของสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์และรูปลักษณะของสัตว์มาอธิบายถึงรูปลักษณะของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยง ความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณะของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณะรูปลักษณะของผู้หญิง เช่น นกขมิ้น นกนางแอ่น แมลงเม่า ผีเสื้อ ผึ้ง หงส์ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบเสียงของผู้หญิง

ตารางที่ 22 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบเสียงของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(58) 莺声燕语	yīng shēng yàn yǔ	น้ำเสียงเล็กๆ ของผู้หญิง
(59) 燕语莺呼	yàn yǔ yīng hū	น้ำเสียงที่ไพเราะและน่าฟังของผู้หญิง

สำนวน (58) และ (59) มักนำมาใช้บรรยายถึงน้ำเสียงของผู้หญิง ดังตัวอย่าง
ประโยค

几位华服盛妆的太太都招手莺声燕语地叫许立宇：“许爷，坐我这儿。”

Jǐ wèi huá fú shèng zhuāng de tài tài dōu zhāoshǒu yīngshēng yànyǔ de jiào Xǔ Lìyǔ: “Xǔ yé, zuò wǒ zhè’er.”

ผู้หญิงหลายคนที่แต่งชุดและแต่งหน้าสวยงามต่างกวักมือเรียกสวี่ลี่หยูแล้วพูดด้วย
น้ำเสียงเล็กๆ ว่า “ท่านสวี่ มานั่งกับข้าเถอะ”

จากสำนวน (58) และ (59) จะพบว่ามีการนำคำเรียกสัตว์ “莺 yīng นกขมิ้น” และ “燕 yàn นกนางแอ่น” ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีเสียงร้องเล็กแหลมมาใช้ประกอบกับคำศัพท์ต่างๆ กลายเป็น “莺声 yīng shēng นกขมิ้นร้อง” ในตัวอย่าง (58) “莺呼 yīng hū นกขมิ้นร้องเรียก” ในตัวอย่าง (59) และ “燕语 yàn yǔ นกนางแอ่นร้อง” ในตัวอย่าง (58) และ (59) สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนมองว่าเสียงของผู้หญิงจะเล็กแหลม ใส ดังกังวาน เหมือนเสียงนกขมิ้นและนกนางแอ่น ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “นกขมิ้น” และ “นกนางแอ่น” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นรูปลักษณะของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- นกขมิ้น
- เสียงร้องที่เล็กแหลม
- นกนางแอ่น
- เสียงร้องที่เล็กแหลม

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- น้ำเสียงเล็กๆ ของผู้หญิง
- ผู้หญิง
- น้ำเสียงเล็กๆ ของผู้หญิง

ข. สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบความงามของผู้หญิง

ตารางที่ 23 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบความงามของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(60) 螭首蛾眉	qín shǒu é méi	ลักษณะของหญิงงาม
(61) 蝶粉蜂黄	dié fěn fēng huáng	ผู้หญิงที่หน้าตาดังงาม
(62) 彩凤随鸦	cǎi fèng suí yā	ผู้หญิงรูปร่างหน้าตาดังงามที่แต่งงานกับผู้ชายที่หน้าตาอัปลักษณ์ น่าเกลียด

จากสำนวน (60) – (62) จะพบว่า มีการนำคำเรียกสัตว์ “螭 qín จักจั่น” “蛾 é แมลงเม่า” “蝶 dié ผีเสื้อ” “蜂 fēng ผึ้ง” และ “彩凤 cǎi fèng หงส์หลากสี” มาใช้กล่าวถึงผู้หญิงสวย

เมื่อนำคำเรียกสัตว์เหล่านี้มาใช้ประกอบกับคำศัพท์ต่างๆ กลายเป็น “螭首 qín shǒu หัวจักจั่น” “蛾眉 é méi คิ้วแมลงเม่า” ในตัวอย่าง (60) นำมาใช้เปรียบเทียบลักษณะของหน้าผากและคิ้ว “蝶粉 dié fěn ชมพุดั่งผีเสื้อ” หมายถึงใบหน้าสีอมชมพู และ “蜂黄 fēng huáng เหลืองดั่งผึ้ง” หมายถึง หน้าผากอมเหลือง ในตัวอย่าง (61) แล้วนั้น สามารถสะท้อนทัศนคติของชาวจีนที่มีต่อหญิงสาวที่มีใบหน้าสวยได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น ควรมีหน้าผากกว้างและเหลี่ยมเหมือนหัวจักจั่น มีคิ้วเรียวยาว ผู้หญิงจีนในยุคสมัยหนึ่งนิยมวาดคิ้วแบบนี้กันมาก หรือควรมีใบหน้าอมชมพู เป็นต้น ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียว ระหว่างคุณสมบัติของ “จักจั่น” “แมลงเม่า” “ผีเสื้อ” และ “ผึ้ง” ในวงความหมายต้นทางกับ

คุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นรูปลักษณะของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• จักจั่น	➡	• ผู้หญิง
- หัวใหญ่ กว้าง	➡	- หน้าผากกว้าง
• นกนางแอ่น	➡	• ผู้หญิง
- หนาวเร็ว ยาว	➡	- คิ้วเร็ว ยาว
• ผีเสื้อ	➡	• ผู้หญิง
- สีสดใส	➡	- ใบหน้าอมชมพู
• ผึ้ง	➡	• ผู้หญิง
- สีเหลือง	➡	- หน้าผากขาวนวล อมเหลือง

สำนวน (62) 彩凤随鸦 cǎi fèng suí yā เปรียบเทียบผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตางดงามได้มาแต่งงานกับผู้ชายหน้าตาอัปลักษณ์ ชีเห่ร สำนวนดังกล่าวมีการนำคำว่า “彩凤 cǎifèng หงส์หลากสี” มาใช้เปรียบเทียบกับรูปลักษณะของ “ผู้หญิงสวย” ชาวจีนมีความเชื่อว่า “凤 fèng หงส์” นั้นเป็นสัตว์ที่มีความเป็นมงคลอย่างมาก จากในหนังสือ (山海经译注, 2014: 23) ให้คำนิยามของหงส์ว่าเป็นนกชนิดหนึ่ง มีขนห้าสี มีชื่อเรียกว่าหงส์ ลวดลายบนหัวของมันมองดูคล้ายกับตัวอักษร “德 dé” แปลว่าจริยธรรม ลวดลายบนปีกมองไปดูคล้ายกับตัวอักษร “义 yì” แปลว่าธรรม ลวดลายบนหลังมองไปดูคล้ายกับตัวอักษร “礼 lǐ” แปลว่า พิธีรีตอง ; ของขวัญ ลวดลายบนหน้าอกมองไปดูคล้ายกับตัวอักษร “仁 rén” แปลว่า เมตตา ; กรุณา ลวดลายบนท้องมองไปดูคล้ายกับตัวอักษร “信 xìn” แปลว่า จริง จากคำนิยามของหงส์ที่ปรากฏสามารถอธิบายได้ว่าชาวจีนมีความเชื่อว่าหงส์เป็นสัตว์ที่มีความมงคลชนิดหนึ่งตามความเชื่อของชาวจีน จึงได้นำ “凤 fèng หงส์” มาใช้เปรียบเทียบกับ “ผู้หญิง” ที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม ลักษณะการถ่ายทอดโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวกันระหว่างคุณสมบัติของ “หงส์” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นรูปลักษณะของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- หงส์หลากสี
- สวยงาม

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- หน้าตาสวยงาม

ค. สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับรูปร่างของผู้หญิง

ตารางที่ 24 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับรูปร่างของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(63) 蜂腰猿背	fēng yāo yuán bèi	ผู้หญิงที่มีเอวเรียวบาง รูปร่างงดงาม
(64) 鹤势螂形	hè shì láng xíng	ผู้หญิงที่มีเอวเรียวบาง รูปร่างเพรียวบางงดงาม

สำนวน (63) และ (64) พบครั้งแรกในวรรณกรรมเรื่อง “ความฝันในหอแดง” มีการนำคำว่า “蜂 fēng ผึ้ง” “猿 yuán ลิง” “鹤 hè นกกระเรียน” และ “螂 láng ตั๊กแตน” มาใช้เปรียบเทียบกับรูปร่างของผู้หญิง ดังตัวอย่างประโยค

他一心扑在事业上，一度成了一名“剩男”，但到35岁“情窦骤开”，娶了一位**蜂腰猿背、鹤势螂形**的大美人，令周围人啧啧称奇。

Tā yīxīn pū zài shìyè shàng, yīdù chéngle yī míng “shèng nán”, dàn dào 35 suì “qíng dòu zhòu kāi”, qǔle yī wèi **fēngyāoyuánbèi, hèshìlángxíng** de dà měirén, lìng zhōuwéi rén zézé chēngqí.

เขาอุทิศตัวเองให้กับอาชีพการงานของเขาจนกลายเป็น “ผู้ชายที่ยังไม่มีแฟน” อยู่ระยะหนึ่ง แต่เมื่ออายุได้ 35 ปี เขา “เรียนรู้เรื่องความรัก” และแต่งงานกับหญิงสาวสวยคนหนึ่งที่มี**รูปร่างเพรียวบางงดงาม** คนรอบข้างต่างประหลาดใจเป็นอย่างมาก

การนำคำเรียกสัตว์เหล่านี้มาใช้ประกอบกับคำเรียกอวัยวะ “腰 yāo เอว” และ “背 bèi หลัง” และคำแสดงรูปร่างกลายเป็น “蜂腰 fēng yāo เอวผึ้ง” และ “猿背 yuán bèi หลังลิง” ในตัวอย่าง (63) “鹤势 hè shì ท่าทางดั่งนกกระเรียน” และ “螂形 láng xíng รูปร่างตั๊กแตน” ในตัวอย่าง (64) มาใช้พรรณนาถึงรูปร่างของผู้หญิงทำให้เห็นภาพรูปลักษณ์ของผู้หญิงชัดเจนมากยิ่งขึ้น ว่ารูปร่างบอบบาง เอวเล็กเหมือนเอวผึ้ง แผ่นหลังเล็ก แคบ เหมือนแผ่นหลังลิง ขาเรียว ยาวดั่งนกกระเรียน และรูปร่างเพรียวดั่งตั๊กแตน ลักษณะการถ่ายทอดโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่าย

โยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเตี๋ยระหว่างคุณสมบัติของ “ผึ่ง” “ลิง” “นกกะเรียน” และ “ตึกแตน” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็น มโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นรูปลักษณะของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ผึ่ง	➡	• ผู้หญิง
- เอวเล็ก	➡	- เอวเล็ก
• ลิง	➡	• ผู้หญิง
- หลังแคบ	➡	- หลังแคบ
• นกกะเรียน	➡	• ผู้หญิง
- ขาเล็ก เรียว ยาว	➡	- ขาเรียว ยาว
• ตึกแตน	➡	• ผู้หญิง
- รูปร่างเพรียว เอบาง	➡	- รูปร่างเพรียว บาง

4.1.1.2 กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นอาการและท่าทางของสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นอาการและท่าทางของสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงกิริยาท่าทางของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่กิริยาท่าทางของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณ์กิริยาท่าทางของผู้หญิง ได้แก่ ห่านป่า และสิงโต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 25 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกิริยาท่าทางของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(65) 翩若惊鸿	piān ruò jīng hóng	หญิงงามที่มีท่าทางอ่อนหวาน ชดช้อย งดงาม
(66) 河东狮吼	hé dōng shī hǒu	ผู้หญิงที่กำลังเกรี้ยวกราด โวยวาย

สำนวน (65) 翩若惊鸿 piān ruò jīng hóng เปรียบเทียบถึงหญิงงามที่มี
ท่าทางอ่อนช้อย งดงาม ดังตัวอย่างประโยค

往事一桩桩一幕幕又呈现在眼前，她的身影翩若惊鸿，一下子变得
清晰起来。

Wǎngshì yī zhuāng zhuāng yīmù mù yòu chéngxiàn zài yǎnqián,
tā de shēnyǐng piānrùojīnghóng, yíxià zì biàn dé qīngxī qīlái.

เรื่องราวในอดีตแต่ละฉาก แต่ละตอนกลับปรากฏขึ้นตรงหน้าอีกครั้ง เงามของเธออ่อน
ช้อย งดงาม เพียงชั่วประเดี๋ยวหนึ่งก็กลายเป็นภาพที่ชัดเจนขึ้นมา

สำนวน 翩若惊鸿 piān ruò jīng hóng นำคำว่า “鸿 hóng ในที่นี้
หมายถึง 鸿雁 hóngyàn ห่านป่า” และนำลักษณะการกระพือปีกบินผิวน้ำของห่านป่าซึ่งมีความ
สวยงาม มาใช้เปรียบเทียบกิริยาท่าทางอันงดงาม อ่อนช้อยของผู้หญิง เช่น ท่าทางขณะเดิน ขณะเต้นรำ
ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ
“ห่านป่า” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็น
มโนทัศน์ กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นอาการและท่าทางของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ห่านป่า
- ท่ากระพือปีกบินผิวน้ำ
ที่มีความสวยงาม

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ท่าทางอ่อนช้อย งดงาม

สำนวน (66) 河东狮吼 hé dōng shī hǒu มักนำมาใช้เปรียบเทียบภรรยาที่
โวยวายเกรี้ยวกราดใส่สามี ดังตัวอย่าง

半夜传来河东狮吼，一定是隔壁老王又招惹太太生气了。

Bànyè chuán lái hédōngshīhǒu, yīdìng shì gébì lǎo wáng yòu
zhāorě tàitài shēngqile.

กลางดึกได้ยินเสียงโมโหเกรี้ยวกราดลอยมา ต้องเป็นตาเหล่าหวังข้างบ้านยั่วให้เมียโกรธ
อีกแล้วแน่ๆ เลย

สำนวน 河东狮吼 hé dōng shī hǒu มีการนำคำว่า “狮 shī สิงโต” ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีความดุร้าย มาใช้ร่วมกับคำว่า “吼 hǒu คำราม” กลายเป็น “狮吼 shī hǒu สิงโตคำราม” เป็นการนำเอาลักษณะของสิงโตที่กำลังคำรามมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่กำลังโมโห แสดงท่าทางเกรี้ยวกราด ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิงโต” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นอาการและท่าทางของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• สิงโต	➡	• ผู้หญิง
- ดุร้าย	➡	- อารมณ์โมโห
- คำราม	➡	- เกรี้ยวกราด ฉุนเฉียว

4.1.1.3 สถานภาพของผู้หญิงเป็นสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเป็นสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณ์สถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ ไก่ตัวเมีย ดังนี้

ตารางที่ 26 สำนวนจีนที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(67) 牝鸡司晨	pìn jī sī chén	ผู้หญิงที่มีอำนาจและเหนือผู้ชาย
(68) 牝鸡晨鸣	pìn jī chén míng	ผู้หญิงที่มีอำนาจและเหนือผู้ชาย

จากสำนวน (67) – (68) พบว่า มีการนำคำเรียกสัตว์ “牝鸡 pìn jī ไก่ตัวเมีย” มาใช้กล่าวถึงผู้หญิงที่มีอำนาจเหนือผู้ชาย สำนวน 牝鸡司晨 pìn jī sī chén เปรียบเทียบผู้หญิงที่มีอำนาจและฐานะสูงกว่าผู้ชาย ดังตัวอย่างประโยค

凤姐与丈夫的关系不同于金莲，她在家可以说是“牝鸡司晨”，凡事贾琏都要让她三分。

Fèngjiě yǔ zhàngfū de guānxi bùtóng yú Jīn Lián, tā zài jiālǐ kěyǐ shuō shì “pìnjī sīchén”, fánshì Jiǎ Liǎn dōu yào ràng tā sān fēn.

ความสัมพันธ์ระหว่างพี่เฟิงกับสามีของเธอนั้นแตกต่างจากของจินเหลียน เรียกได้ว่าในบ้านนั้นเธอคือ “ผู้มีอำนาจ” ไม่ว่าเรื่องอะไรเจียเหลียนก็ต้องยอมให้เธอไปหมด

จะเห็นได้ว่า ในสำนวนทั้งสองคำว่า “牝鸡 pìnji ไก่ตัวเมีย” ปรากฏร่วมกับคำว่า “司晨 sī chén” ดังในตัวอย่าง (67) และ “晨鸣 chén míng” ดังในตัวอย่าง (68) ซึ่งล้วนแปลว่า (ไก่) ขันยามเช้า ทว่าโดยปกติแล้วไก่ตัวเมียเป็นสัตว์ที่ขันไม่ได้ จะมีเพียงไก่ตัวผู้เท่านั้นที่ขันได้ การขันของไก่ตัวผู้เปรียบเหมือนหน้าที่ของสามีในครอบครัวที่ควรจะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในบ้าน คุณแลสมาชิกในครอบครัวให้อยู่ดีมีสุข ดังนั้นการที่ไก่ตัวเมียขันจึงเป็นสิ่งผิดปกติหรือสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้น เป็นการสะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่เห็นว่า ในครอบครัวผู้หญิงหรือภรรยาไม่ควรจะมีอำนาจเหนือผู้ชายหรือสามีนั่นเอง หากครอบครัวใดภรรยามีอำนาจในครอบครัวไว้ ครอบครัวนั้นจะวุ่นวาย ไม่สงบสุข ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “ไก่” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ไก่ตัวเมีย
- ไม่ควรขัน

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ไม่ควรมีอำนาจเหนือผู้ชาย

4.1.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสัตว์]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ผู้หญิงเป็นสัตว์ของ หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งของ มากล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าศึกษาพบว่า มีการนำสิ่งของมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้หญิงที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ์ นิสัยและพฤติกรรม และสถานภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.2.1 รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งที่

อุปลักษณเชิงมนทัศน์ รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติบางประการของสิ่งของในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาใช้อุปลักษณรูปลักษณ์ของผู้หญิง ได้แก่ หยก ไช่มุก น้ำแข็ง กลิ่นหอม สี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 27 สำนวนจีนที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบรูปลักษณ์ของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(69) 玉貌花容	yù mào huā róng	ผู้หญิงที่หน้าตางดงาม
(70) 珠辉玉丽	zhū huī yù lì	ผู้หญิงที่มีผิวพรรณสวยงาม
(71) 冰肌玉骨	bīng jī yù gǔ	ผิวพรรณขาวผ่อง กระฉ่ำใส
(72) 软玉娇香	ruǎn yù jiāo xiāng	สาวน้อยวัยรุ่นที่ร่างกายสะอาด หอมจืด ผิวอ่อนนุ่ม
(73) 翠消红减	cuì xiāo hóng jiǎn	ผู้หญิงที่ความงามลดลงเนื่องจากความชรา

สำนวน (69) 玉貌花容 yù mào huā róng มักนำมาใช้พรรณนาผู้หญิงที่หน้าตางดงาม ดังตัวอย่างประโยค

床头边, 蓝衣少女正帮潇潇把着脉, 其身后便是那玉貌花容的紫衣女子。

Chuáng tóu biān, lán yī shàonǚ zhèng bāng Xiāo Xiāo bǎzhe mài, qí shēnhòu biàn shì nà yùmàohuāróng de zǐyī nǚzǐ.

ข้างหัวเตียง สาวน้อยชุดสีฟ้ากำลังช่วยตรวจชีพจรให้เซียว เซียว ด้านหลังของนางก็คือ สาวสวย ชุดสีม่วงคนนั้นนั่นเอง

สำนวนดังกล่าว นำคำว่า “玉 yù หยก” มาใช้ประกอบกับคำว่า “貌 mào ใบหน้า หน้าตา” กลายเป็น “玉貌 yù mào หน้าหยก” แสดงความหมายเปรียบเทียบใบหน้าอันงดงามของสตรีเหมือนดังความงดงามของหยก ตามความเชื่อของชาวจีนหยกถือเป็นอัญมณีที่สวยงาม และเป็น

สัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคลอย่างมาก ชาวจีนมักใช้หยกในการนำมาทำเครื่องประดับต่างๆ ทั้งสวมใส่เพื่อความสวยงามและเพื่อความหมายอันเป็นสิริมงคล¹⁴ ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งของ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• หยก	➡	• ผู้หญิง
- อัญมณีที่งดงาม	➡	- หน้าตางดงาม

สำนวน (70) – (72) เป็นสำนวนที่ใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีผิวพรรณสวยงาม มักนำมาใช้พรรณนาความงามของผู้หญิง รายละเอียดดังต่อไปนี้

สำนวน (70) 珠辉玉丽 zhū huī yù lì ได้นำคำว่า “珠 zhū ไข่มุก” และ “玉 yù หยก” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีผิวพรรณสวยงาม ดังตัวอย่างประโยค

一个个珠辉玉丽, 美得叫大姐看了也眼花。

Yīgè gè zhūhuīyùlì, měi dé jiào dàjiě kànle yě yǎnhuā.

ทุกคนต่างเป็นผู้หญิงที่มีผิวพรรณสวยงาม สวยจนดูจนตาลายไปหมดแล้ว

สำนวนดังกล่าวนำคำว่า “珠 zhū ไข่มุก” และ “玉 yù หยก” มาใช้ประกอบกับคำว่า “辉 huī สะท้อนแสง” และ “丽 lì สวยงาม” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “ไข่มุกที่มีความส่องแสงงดงาม และหยกงาม” เปรียบเทียบผู้หญิงที่มีผิวพรรณสวยงามว่ามีเปล่งประกายดังไข่มุกที่ส่องแสง และเรียบเนียนไร้ที่ติเหมือนดังหยกงาม ตามความเชื่อของชาวจีนนั้นไข่มุกถือเป็นอัญมณีที่สวยงามและมีค่า ชาวจีนถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง ความสุข และความสูงส่ง ในสังคมศักดินา บุคคลสำคัญใช้ไข่มุกเพื่อแสดงถึงสถานะ อำนาจ เงินทอง และเกียรติยศ ในขณะที่คนทั่วไปใช้ไข่มุกเพื่อเป็น

¹⁴ ที่มา 为何古人多偏爱玉? “玉”有什么特殊的象征意义? (2019, June 8). 百度.

<https://baijiahao.baidu.com/s?id=1735043390025568839&wfr=spider&for=pc>

สัญลักษณ์ของความสุก สันติ และความโชคดี¹⁵ ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งของ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ไข่มุก	➡	• ผู้หญิง
- อัญมณีที่สวยงาม	➡	- ผิวพรรณสวยงาม
- เรียบเนียน สะท้อนแสง	➡	- เรียบเนียน กระจ่าง
• หยก	➡	• ผู้หญิง
- อัญมณีที่งดงาม	➡	- ผิวพรรณสวยงาม
- เนียนใส ไร้ตำหนิ	➡	- เรียบเนียน กระจ่างใส ไร้ที่ติ

สำนวน (71) 冰肌玉骨 bīng jī yù gǔ นำมาใช้เปรียบเทียบผู้หญิงหญิงที่มีผิวพรรณขาวผ่อง กระจ่างใส ดังตัวอย่างประโยค

她那冰肌玉骨的肤色和优美绝伦的曲线使大卫顿时怦然心动。

Tā nà bīngjīyùgǔ de fūsè hé yōuměi juélún de qūxiàn shǐ Dà Wèi dùnshí pēng rán xīndòng.

ผิวขาวผ่อง นวลเนียน และส่วนเว้าส่วนโค้งที่สวยงามของเธอทำให้ใจของต้าเว่ยเต้นแรง

สำนวน 冰肌玉骨 bīng jī yù gǔ ได้นำคำว่า “冰 bīng น้ำแข็ง” และ “玉 yù หยก” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีผิวพรรณขาวผ่อง กระจ่างใส เมื่อนำคำว่า “冰 bīng น้ำแข็ง” และ “玉 yù หยก” มาใช้ร่วมกับคำว่า “肌 jī เนื้อ” และ “骨 gǔ กระดูก” กลายเป็น “冰肌 bīng jī” และ “玉骨 yù gǔ” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “เนื้อน้ำแข็งและกระดูกหยก” เปรียบเทียบผู้หญิงที่มีผิวพรรณขาวผ่อง กระจ่างใส เรียบเนียน ว่าสวยงามเหมือนน้ำแข็งและหยก ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งของ** ดังนี้

¹⁵ ที่มา 珍珠代表的含义 (2022, January 13). 百度. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1721805980924444135&wfr=spider&for=pc>

วงความหมายต้นทาง

- น้ำแข็ง
- ใส่สะอาด
- ไหล ลื่น

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ผิวพรรณกระจ่างใส
- เรียบ ลื่น

สำนวน (72) 软玉娇香 ruǎn yù jiāo xiāng เปรียบเทียบสาวน้อยวัยรุ่นที่ร่างกายสะอาด หมดจด ผิวอ่อนนุ่ม ดังตัวอย่างประโยค

不过, 最为吸引他的, 是上首一架宽大的木榻, 榻上纱帐中, 一位青丝掩面, 半露香肩的美人儿正头朝里面, 软玉娇香地卧在那儿。

Bùguò, zuìwéi xīyīn tā de, shì shàng shǒu yī jià kuāndà de mù tà, tà shàng shā zhàng zhōng, yī wèi qīngsī yǎn miàn, bàn lù xiāng jiān dì měirén er zhèng tóu cháo lǐmiàn, ruǎnyùjiāoxiāng de wò zài nà' er.

แต่สิ่งที่ดึงดูดเขามากที่สุด คือ ตั่งไม้ขนาดใหญ่ที่อยู่ตรงกลาง ตรงกลางของผ้าคลุมตั่งนั้นสตรีที่มีผ้าคลุมใบหน้า เผยไหล่ออกมาเล็กน้อยนางหนึ่ง หันหน้าเข้าด้านใน นอนเผยให้เห็นผิวพรรณกระจ่างใส สะอาดหมดจดอยู่ที่นั่น

สำนวน 软玉娇香 ruǎn yù jiāo xiāng ได้นำคำว่า “香 xiāng กลิ่นหอม” และ “玉 yù หยก” มาใช้ร่วมกับคำว่า “软 ruǎn อ่อนนุ่ม” กลายเป็น “软玉 ruǎn yù” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “หยกอันอ่อนนุ่ม” แสดงความหมายเปรียบเทียบกับสตรีวัยรุ่นที่มีร่างกายอ่อนนุ่ม และส่งกลิ่นหอม เหมือนกับภาษาไทยที่ใช้คำว่า “แม่เนื้ออ่อน” และ “แม่เนื้ออุ่น” มาใช้เรียกผู้หญิงเช่นกัน ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นนัยทัศน์ รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- กลิ่นหอม
- ทำให้คนที่ได้กลิ่นรู้สึกสดชื่น

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ทำให้คนที่พบเห็นรู้สึกชอบ ประทับใจ

สำนวน (73) 翠消红减 cuì xiāo hóng jiǎn มักนำมาใช้พรรณนาผู้หญิง ที่ความงามลดลงเนื่องจากความชรา ดังตัวอย่างประโยค

这些女子, 由于生活的艰难, 年过三十, 就渐渐露出人老珠黄、翠消红减的模样来。

Zhèxiē nǚzǐ, yóuyú shēnghuó de jiǎnnán, niánguò sānshí, jiù jiànjian lùchū rénlaozhūhuáng, cuìxiāohóngjiǎn de múyàng lái.

หญิงสาวเหล่านี้ เนื่องจากชีวิตลำบาก อายุเพิ่งจะสามสิบปี ก็ค่อยๆ เผยร่องรอยความชรา ความงามที่ลดลงไป

สำนวน 翠消红减 cuì xiāo hóng jiǎn ได้นำคำว่า “翠 cuì สีเขียว” และ “红 hóng สีแดง” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่รูปโฉมงดงาม สดใส คำว่า 翠 cuì สีเขียว หมายถึง สีเขียวขจีของภูเขาที่เต็มไปด้วยต้นไม้ เช่น ป่าเขาเขียว เป็นต้น คำนี้ยังหมายถึง “สวยงาม” ได้ด้วย มักใช้ร่วมกับคำอื่นที่เกี่ยวข้องกับสาวงาม เช่น “翠蛾 cuì é” แปลว่า คิ้วของสาวงาม นำมาใช้หมายถึง สาวงาม เป็นต้น ส่วนคำว่า 红 hóng สีแดง นั้น ในวัฒนธรรมจีน สีแดงจัดเป็นสีมงคล แสดงถึงเรื่องน่ายินดี การเฉลิมฉลอง ความสดใส และยังสามารถนำมาใช้สื่อความหมายถึง “สาวงาม” ได้อีกด้วย เมื่อนำคำเรียกสีทั้งสองคำมาใช้ร่วมกับคำว่า “消 xiāo ลดลง หมดไป” และ “减 jiǎn ลดลง” กลายเป็น “翠消 cuì xiāo” และ “红减 hóng jiǎn” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “สีเขียวหมดไป สีแดงลดลง” จะแสดงความหมายเปรียบเทียบว่าความงามของผู้หญิงลดลงไปตามกาลเวลาที่ผ่านไป เมื่ออายุมากขึ้น ความงามก็ลดลงไป ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ลดลง ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- สีเขียว
- สดใส สดชื่น
- สีแดง
- สีสัน สดใส

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- สดใส สดชื่น
- ผู้หญิง
- สดใส สดชื่น

4.1.2.2 นิสัยและความประพจน์ของผู้หญิงเป็นสิ่งที่

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ นิสัยและความประพจน์ของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ เป็นการนำ คำที่เป็นชื่อเรียกของสิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงลักษณะนิสัยและความประพจน์ของผู้หญิง รวมถึง ความสามารถ และคุณสมบัติเชิงจริยธรรม ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งของในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่นิสัยและความประพจน์บางประการของผู้หญิงในแวดวง ความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ หยก และน้ำแข็ง รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 28 สำนวนจีนที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบนิสัยและความประพจน์ของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(74) 冰清玉洁	bīng qīng yù jié	ผู้หญิงที่ความประพฤติดี
(75) 玉洁冰清	zhū huī yù lì	ผู้หญิงที่มีจิตใจบริสุทธิ์ มีอุปนิสัยที่ดี

สำนวน (74) 冰清玉洁 bīng qīng yù jié นำมาใช้พรรณนาผู้หญิงที่ ความประพฤติดี สะอาดดั่ง ตัวอย่างประโยค

萧峰怒喝道：“胡说八道，你姊姊一直到死，始终是个冰清玉洁的好姑娘，我对她严守礼法，好生敬重。”

Xiāo Fēng nù hèdào: “Húshuō bādào, nǐ zízǐ yīzhí dào sǐ, shǐzhōng shìgè bīngqīngyùjié de hǎo gūniáng, wǒ duì tā yánshǒu lǐfǎ, hàoshēng jìng zhòng. ”

เซียวเฟิงกล่าวเสียงดังด้วยความโมโหว่า “พูดจาเหลวไหล พี่สาวของเจ้าเป็นผู้หญิงนิสัย ดี จิตใจงดงามมาตลอดจนนางจากไป ข้าปฏิบัติต่อนางตามธรรมเนียมอย่างเคร่งครัด ให้เกียรตินางเป็นอย่างมาก

สำนวน 冰清玉洁 bīng qīng yù jié ได้นำคำว่า “冰 bīng น้ำแข็ง” และ “玉 yù หยก” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่ความประพฤติดี ไม่ทำชั่ว เมื่อนำคำว่า “冰 bīng

น้ำแข็ง” และ “玉 yù หยก” มาใช้ร่วมกับคำว่า “清 qīngใส” และ “洁 jié สะอาด” กลายเป็น “冰清 bīng qīng” และ “玉洁 yùjié” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “ใสเหมือนน้ำแข็ง สะอาดเหมือนหยก” เปรียบเทียบกับความประพฤติของผู้หญิงที่เป็นคนดี จิตใจสะอาดบริสุทธิ์ ลักษณะการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงเป็นสิ่งของ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

• น้ำแข็ง

- ใส สะอาด

• หยก

- งดงาม ไร้ตำหนิ

วงความหมายปลายทาง

• ผู้หญิง

- นิสัยดี

• ผู้หญิง

- ความประพฤติงดงาม ไม่ทำชั่ว

4.1.2.3 สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ เป็นการนำคำที่เกี่ยวกับสิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งของในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ ไข่มุก หยก ชุดแพรไหม กระสวยทอผ้ากลิ่นหอม ผ้าโพกศีรษะ รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 29 สำนวนจีนที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(76) 珠翠罗绮	zhū cuì luó qǐ	สตรีชั้นสูง ร่ำรวย
(77) 掌上明珠	zhǎng shàng míng zhū	ลูกสาวที่พ่อแม่รักและทะนุถนอมเป็นอย่างดี
(78) 弄瓦之喜	nòng wǎ zhī xǐ	การแสดงความยินดีเมื่อได้ลูกสาว
(79) 怜香惜玉	lián xiāng xī yù	ผู้ชายที่รักและทะนุถนอมหญิงผู้เป็นที่รัก
(80) 巾幗丈夫	jīn guó zhàng fū	ผู้หญิงที่มีนิสัยเหมือนผู้ชาย วีรสตรี

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(81) 倚翠偎红	yǐ cuì wēi hóng	เข้าไปคลอเคลียกับผู้หญิง มักนำมาใช้กับผู้ชาย

สำนวน (76) 珠翠罗绮 zhū cuì luó qǐ หมายถึง สตรีชั้นสูง ร่ำรวย โดยสำนวนนี้ประกอบขึ้นจากคำ 4 คำ ได้แก่ “珠 zhū ไข่มุก” “翠 cuì หยกเขียว” “罗 luó ผ้าแพรไหม” และ “绮 qǐ ผ้าแพรไหม” สิ่งของทั้งสี่เป็นของราคาแพง มักถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความร่ำรวยหรูหรา เนื่องจากมีเพียงคนรวย หรือคนสูงศักดิ์เท่านั้นที่จะสามารถซื้อของเหล่านี้ได้ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทางสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ไข่มุก
- ราคาแพง
- หยกเขียว
- ราคาแพง
- ผ้าแพรไหม
- ราคาแพง

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ฐานะร่ำรวย
- ผู้หญิง
- ฐานะร่ำรวย
- ผู้หญิง
- ฐานะร่ำรวย

สำนวน (77) 掌上明珠 zhǎng shàng míng zhū หมายถึง ลูกสาวสุดที่รัก ที่พ่อแม่รักและทะนุถนอมเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างประโยค

她是家中仅有的女儿，在父母面前从来就是掌上明珠，倍受爱护。

Tā shì jiāzhōng jǐn yǒu de nǚ'ér, zài fùmǔ miàncián cónglái jiùshì zhǎngshàngmíngzhū, bèi shòu àihù.

เธอเป็นลูกสาวเพียงคนเดียวของครอบครัว แต่ไหนแต่ไรมาเมื่ออยู่ต่อหน้าพ่อแม่ก็คือลูกสาวสุดที่รัก ได้รับความรักและความทะนุถนอมอย่างมากมา

สำนวน 掌上明珠 zhǎng shàng míng zhū ได้นำคำว่า “珠 zhū ไข่มุก” มาเปรียบเทียบกับลูกสาว เมื่อนำคำว่า “明珠 míng zhū ไข่มุกเรืองรอง” มาใช้ร่วมกับคำว่า “掌上 zhǎng shàng บนฝ่ามือ” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “ไข่มุกเรืองรอง เงามามที่อยู่บนฝ่ามือ” นำมาใช้เปรียบเทียบกับลูกสาวที่ได้รับความรักและความทะนุถนอมจากบิดามารดา เปรียบเสมือนไข่มุกที่อยู่บนฝ่ามือ จะได้รับการดูแลอย่างดีจากเจ้าของ ลักษณะการถ่ายทอดโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “ไข่มุก” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ไข่มุก
- มีค่า
- ควรได้รับการดูแลอย่างดี

วงความหมายปลายทาง

- ลูกสาว
- มีค่า
- ควรได้รับความรักและความทะนุถนอม

สำนวน (78) 弄瓦之喜 nòng wǎ zhī xǐ นำ “瓦 wǎ กระสวยทอผ้า” มาใช้เปรียบเทียบกับบุตรสาว เป็นสำนวนที่นิยมนำมาใช้กล่าวถึงหรือแสดงความยินดีกับครอบครัวหรือบุคคลที่ได้บุตรสาว ดังตัวอย่างประโยค

今年 50 岁的布朗和 37 岁的莎拉去年 12 月 28 日刚刚才有了弄瓦之喜, 可珍尼弗是一名提前 7 周降临人世的早产儿, 出生时体重只有 1.1 公斤。

Jīnnián 50 suì de Bùlǎng hé 37 suì de Shālā qùnián 12 yuè 28 rì gānggāng cái yǒule nòngwǎzhīxǐ, kě zhēn ní fú shì yī míng tíqián 7 zhōu jiànglín rénshì de zǎochānr, chūshēng shí tǐzhòng zhǐyǒu 1.1 Gōngjīn.

บราวน์ที่ปีนี้อายุ 50 ปีกับซาร่าที่อายุ 37 ปี เพิ่งได้ลูกสาวเมื่อวันที่ 28 ธันวาคมปีที่แล้ว แต่ซาร่าคลอดก่อนกำหนด 7 สัปดาห์ น้ำหนักแรกคลอดเพียง 1.1 กิโลกรัม

สำนวน 弄瓦之喜 nòng wǎ zhī xǐ ได้นำคำว่า “瓦 wǎ กระสวยทอผ้า” มาเปรียบเทียบกับลูกสาว คำว่า “瓦 wǎ” ในสำนวนนี้ไม่ได้หมายถึง “瓦 wǎpiàn กระเบื้อง” แต่หมายถึง “纺锤 fǎngchuí กระสวยทอผ้า” เนื่องจากขั้นตอนการทำกระสวยทอผ้าในสมัยโบราณจะต้องมีการเผา จึงทำให้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “纺砖 fǎngzhuān อิฐทอผ้า” หรือเรียกสั้นๆ ว่า

“瓦 ǚ” ได้มีการนำเอาคำว่ากระสวยทอผ้ามาเปรียบเทียบกับการมีลูกสาวเนื่องจากหวังว่าเด็กผู้หญิงเมื่อโตขึ้นแล้วเรียนรู้ทักษะการทอผ้า มีความเป็นแม่ศรีเรือน เมื่อถึงคราวจะต้องออกรับเรียนจะสามารถหาคู่ครองที่ดีได้¹⁶ ดังนั้นสำนวนนี้จึงมีความหมายว่าลูกสาว โดยเกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางคือ “กระสวยทอผ้า” ที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นแม่ศรีเรือน ไปยังวงความหมายปลายทางคือลูกสาว สะท้อนให้เห็นโน้ตทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• กระสวยทอผ้า	➡	• ลูกสาว
- อะไหล่สำคัญที่ใช้ทอผ้า	➡	- เป็นแม่ศรีเรือน

สำนวน (79) 怜香惜玉 lián xiāng xī yù หมายถึง ผู้ชายที่รักและทะนุถนอมหญิงผู้เป็นที่รัก ดังตัวอย่างประโยค

手腕并没有断，陆小凤一向是个怜香惜玉的人，怎么能狠得下这个心来？

Shǒuwàn bìng méiyǒu duàn, Lù Xiǎofèng yīxiàng shìgè liánxiāngxī yù de rén, zěnmé néng hěn dé xià zhègè xīn lái?

ข้อมือไม่หัก ลู่เสี่ยวเฟิงเป็นผู้ชายที่รักและทะนุถนอมเธอมาโดยตลอด ทำไมอยู่ๆ ถึงใจร้ายได้ขนาดนี้

สำนวน 怜香惜玉 lián xiāng xī yù ได้นำคำว่า “香 xiāng กลิ่นหอม” และ “玉 yù หยก” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิง คำว่า “香 xiāng กลิ่นหอม” ยังสามารถนำมาแสดง ความหมายถึง “สาวงาม” หรือนำไปใช้ประกอบคำอื่นเพื่อแสดงความหมายเกี่ยวกับผู้หญิง เช่น 香钩 xiāng gōu แท้สตรีที่เคยรัดเอาไว้ ทั้งคำว่า “香 xiāng กลิ่นหอม” และ “玉 yù หยก” เป็นคำที่ชาว จีนนิยมนำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิง เมื่อนำมาใช้ร่วมกับคำว่า “怜 lián รักเอ็นดู” และ “惜 xī รักทะนุถนอม” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “รักกลิ่นหอมและทะนุถนอมหยก” นำมาใช้หมายถึง ผู้ชายรักและทะนุถนอมหญิงผู้เป็นที่รัก ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยง

¹⁶ ที่มา 古代生女兒被稱為“弄瓦之喜”，也是一種美好的祝福！（2019, April 6). 每日头条.

<https://kknews.cc/other/3va2jl3.html>

ความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็น **สิ่งของ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• หยก	➡	• ผู้หญิง
- ของมีค่า	➡	- สิ่งมีค่า
- ควรได้รับการดูแล ทะนุถนอม	➡	- ควรได้รับความรักและทะนุถนอม
• กลิ่นหอม	➡	• ผู้หญิง
- เป็นที่ชื่นชอบ	➡	- เป็นที่รัก
- ควรได้รับการดูแล	➡	- ควรได้รับการดูแล

สำนวน (80) 巾幗丈夫 jīn guó zhàng fū หมายถึง ผู้หญิงที่มีนิสัยเหมือนผู้ชาย วีรสตรี ดังตัวอย่างประโยค

我只是听说, 巾幗丈夫, 侠肝义胆, 对阁下颇有情义, 不知是否?

Wǒ zhǐshì tīng shuō, jīnguózhàngfū, xiágānyǐdǎn, duì géxià pǒ yǒu qíngyì, bùzhī shìfǒu?

ข้าแค่ได้ยินมาว่า วีรสตรี ผู้กล้าหาญมีใจให้กับท่าน ไม่ทราบว่าจะใช่หรือไม่

สำนวน 巾幗丈夫 jīn guó zhàng fū ได้นำคำว่า “巾幗 jīn guó ผ้าโพกศีรษะสตรี” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิง เมื่อนำมาใช้ร่วมกับคำว่า “丈夫 zhàng fū ผู้ชาย” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “ชายโพกผ้าโพกศีรษะของผู้หญิง” นำมาใช้เปรียบเทียบกับวีรสตรี หรือผู้หญิงที่มีนิสัยคล้ายผู้ชาย ลักษณะการถ้อยความของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “ผ้าโพกศีรษะสตรี” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็น **สิ่งของ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ผ้าโพกศีรษะ
- ชายโพกผ้าโพกศีรษะของสตรี

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- นิสัยเหมือนผู้ชาย

สำนวน (81) 倚翠偎红 yǐ cuì wēi hóng หมายถึง เข้าใกล้คลอเคลียกับผู้หญิง มักนำมาใช้กับผู้ชาย ดังตัวอย่างประโยค

这位爷是喝酒听曲呢, 还是倚翠偎红?

Zhè wèi yé shì hējiǔ tīng qǔ ne, hái shì yǐcuìwēihóng?

นายท่านท่านนี้จะมาร่ำสุราฟังดนตรี หรือมาเคล้านารีเจ้าคะ

สำนวน 倚翠偎红 yǐ cuì wēi hóng ได้นำคำว่า “翠 cuì สีเขียว” และ “红 hóng สีแดง” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิง คำว่า 翠 cuì สีเขียว และ 红 hóng สีแดง เป็นสีที่นิยมนำมาใช้เปรียบเทียบกับ “หญิงสาว” ในภาษาจีน หรือในบางครั้งก็นำมาใช้เปรียบเทียบกับหญิง เมื่อนำคำเรียกสีทั้งสองคำมาใช้ร่วมกับคำว่า “倚 yǐ พึ่งพิง อาศัย” และ “偎 wēi อิงแอบอย่างใกล้ชิด” กลายเป็น “倚翠 yǐ cuì” และ “偎红 wēi hóng” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “อาศัยสีเขียว พักพิงสีแดง” นำมาใช้แสดงความหมายผู้ชายคลอเคลียกับผู้หญิงอย่างแนบแน่น ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สี” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นทัศนคติ สถานภาพของ ผู้หญิงเป็นสิ่งของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- สีเขียว
- อิงแอบอย่างแนบชิด
- สีแดง
- อิงแอบอย่างแนบชิด

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- เคล้าเคลียอย่างแนบชิด
- ผู้หญิง
- เคล้าเคลียอย่างแนบชิด

4.1.3 อุปลักษณเชิงมนนทศน [ผูหญงเปนพีช]

อุปลักษณเชิงมนนทศน ผูหญงเปนพีช หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับพีชในด้านต่างๆ เช่น รูปลักษณ ลักษณะหรือคุณสมบัติของพีช มากล่าวถึงผูหญงในเชิงเปรียบเทียบ จากขอมูลที่นำศึกษาพบว่ มีการนำพีชมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผูหญงที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณของผูหญงและสถานภาพของผูหญง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.3.1 รูปลักษณของผูหญงเปนพีช

อุปลักษณเชิงมนนทศน รูปลักษณของผูหญงเปนพีช เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของพีชมาอธิบายถึงรูปลักษณของผูหญง ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติบางประการของพีชในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณของผูหญงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบพีชที่นำมาเปรียบเทียบรูปลักษณของผูหญง เช่น ดอกไม้ ต้นหลิว ผลท้อ ผลพล้ม ดอกชิง เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 30 สำนวนจีนที่นำพีชมาเปรียบเทียบรูปลักษณของผูหญง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(82) 花容月貌	huā róng yuè mào	หญงสาวที่มีหน้าตางดงามเป็นที่หลงไหล
(83) 柳娇花媚	liǔ jiāo huā mèi	ผูหญงที่สวยงามและมีเสน่ห์
(84) 艳如桃李	yàn rú táo lǐ	ผูหญงที่มีความงามเป็นอย่างมาก
(85) 查脸桃腮	xìng liǎn táo sāi	ผูหญงที่มีหน้าตางดงาม
(86) 菊老荷枯	jú lǎo hé kū	ผูหญงเมื่ออายุมากขึ้นความงามก็ลดลงไป
(87) 残枝败叶	cán zhī bài yè	ผูหญงที่ความงามลดเลือนลงไป

สำนวน (82) 花容月貌 huā róng yuè mào หมายถึง หญงงาม มักนำมาใช้พรรณนาความงามของผูหญง ดังตัวอย่างประโยค

拥有花容月貌的太太，是众多男人一生要追求的几个“重大目标”中最重要的一项。

Yǒngyǒu huāróngyuèdào de tàitài, shì zhòngduō nánrén yīshēng yào zhuīqiú de jǐ gè “zhòngdà mùbiāo” zhōng zuì zhòngyào de yī xiàng.

การมีภรรยาที่หน้าตางดงามเป็นหนึ่งในภารกิจที่สำคัญที่สุดในหลาย“เป้าหมายยิ่งใหญ่” ที่บุรุษส่วนใหญ่จะมุ่งไขว่คว้ามาให้ได้ในชีวิตนี้

สำนวน 花容月貌 huā róng yuè mào ได้นำคำว่า “花 huā ดอกไม้” มาเปรียบเทียบกับหญิงงาม เมื่อนำมาใช้ร่วมกับคำว่า “容 róng ใบหน้า” กลายเป็น “花容 huāróng” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “หน้าดอกไม้” นำมาใช้แสดงความหมายผู้หญิงที่มีใบหน้างดงามสดใสราวดอกไม้ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “ดอกไม้” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ดอกไม้
- สวยงาม

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ใบหน้างดงาม

สำนวน (83) 柳娇花媚 liǔ jiāo huā mèi ได้นำคำว่า “柳 liǔ ต้นหลิว” และ “花 huā ดอกไม้” มาเปรียบเทียบกับหญิงงามมีเสน่ห์ เมื่อนำมาใช้ร่วมกับคำว่า “娇 jiāo งดงาม น่ารัก” และ “媚 mèi น่ารัก มีเสน่ห์” กลายเป็น “柳娇 liǔjiāo” และ “花媚 huāmèi” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “งดงามและมีเสน่ห์ตั้งแต่ต้นหลิวและดอกไม้” นำมาใช้แสดงความหมายผู้หญิงที่หน้าตางดงาม น่ารักน่าเอ็นดู และมีเสน่ห์ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “ต้นหลิว” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ต้นหลิว
- สวยงาม

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- งดงาม

สำนวน (84) 艳如桃李 yàn rú táo lǐ นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่หน้าตางดงาม ดังตัวอย่างประโยค

他从来不曾希冀自己的终身伴侣艳如桃李，美如天仙。

Tā cónglái bu céng xījì zìjǐ de zhōngshēn bànǚ yànrútáoli, měi rú tiānxiān.

แต่ไหนแต่ไรมาเขาไม่เคยคาดหวังว่า คู่ชีวิตของเขาจะมีหน้าตาสดใสราวกับผลท้อ งดงามดั่งนางฟ้า

จะเห็นได้ว่า สำนวน 艳如桃李 ได้มีการนำเอาลักษณะผลของ “桃 táo ผลท้อ” ที่มีผลสีชมพู และ “李 lǐ ผลพลัม” ที่มีผลสีเหลืองหรือสีม่วง มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีหน้าตางดงาม ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ผลท้อ
- ผลสีชมพู
- ผลพลัม
- ผลสีเหลืองหรือสีม่วง

วงความหมายปลายทาง

- ➡ • ผู้หญิง
- ➡ - หน้าสีชมพู
- ➡ • ผู้หญิง
- ➡ - ใบหน้าสีสดใส

สำนวน (85) 杏脸桃腮 xìng liǎn táo sāi เปรียบเทียบผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตางดงาม ดังตัวอย่างประโยค

那女子年纪约莫二十岁，生得皓齿明眸，杏脸桃腮。

Nà nǚzǐ niánjì yuēmò èrshí suì, shēngdé hào chǐ míngmóu, xìngliǎntáosāi.

ผู้หญิงคนนั้นอายุน่าจะยังไม่ถึงยี่สิบปี ฟันขาวสะอาด ดวงตาแวววาว หน้าขาวแก้มอมชมพู งดงามยิ่งนัก

จะเห็นได้ว่า สำนวน 杏脸桃腮 xìng liǎn táo sāi ได้มีการนำเอา
ลักษณะของ “杏 xìng ดอกชิง” ที่มีกลีบดอกสีขาวนวลและบริเวณเกสรสีชมพู และ “桃 táo ดอก
ท้อ” ที่มีกลีบดอกสีชมพู มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีหน้าตางดงาม การนำคำเรียกพืชทั้งสองคำมา
ปรากฏรวมกับคำว่า “脸 liǎn ใบหน้า” และ “腮 sāi แก้ม” กลายเป็น “杏脸 xìngliǎn” และ
“桃腮 táosāi” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “ใบหน้าขาวเหมือนดอกชิงและแก้มอมชมพูเหมือน
ดอกท้อ” ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบ
ความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง”
ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ดอกชิง	➡	• ผู้หญิง
- กลีบดอกสีขาว	➡	- ใบหน้าขาวนวล
• ดอกท้อ	➡	• ผู้หญิง
- กลีบดอกสีชมพู	➡	- แก้มอมชมพู

สำนวน (86) 菊老荷枯 jú lǎo hé kū เปรียบเทียบผู้หญิงที่หน้าตาแก่ชรา
ได้มีการนำเอาคำว่า “菊 jú ดอกเบญจมาศ” และ “荷 hé ดอกบัว” มาเปรียบเทียบกับหน้าตาของ
ผู้หญิง การนำคำเรียกพืชทั้งสองคำมาปรากฏรวมกับคำว่า “老 lǎo แก่ ชรา” และ “枯 kū แห้ง
เหี่ยว” กลายเป็น “菊老 júlǎo” และ “荷枯 hékū” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “ดอก
เบญจมาศแก่ ดอกบัวเหี่ยว” นำมาเปรียบเทียบกับ ความงามของสตรีที่โรยราไปอันเนื่องมาจากความชรา
เปรียบเหมือนดอกเบญจมาศที่เหี่ยวเฉา กลีบใบร่วงหล่นไปหมด และดอกบัวที่แห้งเหี่ยว ลักษณะการถ่าย
โยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวง
ความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์
รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ดอกเบญจมาศ	➡	• ผู้หญิง
- เหี่ยวเฉา	➡	- หน้าแก่ มีริ้วรอย
• ดอกบัว	➡	• ผู้หญิง
- แห้งเหี่ยว	➡	- หน้าเหี่ยว โรยรา

สำนวน (87) 残枝败叶 cán zhī bài yè เปรียบเทียบผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาซีดเซียว โดยการนำเอาลักษณะของ “枝 zhī กิ่งไม้” และ “叶 yè ใบไม้” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่หน้าตาสดใส มีสีสัน แลดูสุขภาพดี การนำคำเรียกพืชทั้งสองคำมาปรากฏรวมกับคำว่า “残 cán ร่วง” และ “败 bài เหี่ยวเฉา” กลายเป็น “残枝 cánzhī” และ “败叶 bàiyè” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “กิ่งไม้ร่วง และใบไม้เหี่ยว” นำมาเปรียบเทียบกับ ผู้หญิงที่หน้าตาซีดเซียว สูญเสียความงาม เปรียบเหมือนกิ่งไม้ที่แห้งเหี่ยวจนร่วงลงมา ใบไม้ที่เหี่ยวเฉากลายเป็นสีเหลือง ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• กิ่งไม้	➡	• ผู้หญิง
- แห้งเหี่ยวจนร่วง	➡	- หน้าตาแห้งเหี่ยว ไม่สวยงาม
• ใบไม้	➡	• ผู้หญิง
- เหี่ยวเฉา	➡	- ใบหน้าซีดเซียว ไม่สวยงาม

4.1.3.2 สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช เป็นการนำคำที่เกี่ยวกับพืช มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของพืชในแวดวงความหมายต้น

ทางไปสู่สถานภาพของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบพืชที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ดอกกล้วยไม้ ดอกไม้ ต้นหลิว ดอกบัว ถั่ว แดง หย้า รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 31 สำนวนจีนที่นำพืชมาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(88) 摧兰折玉	cuī lán zhé yù	การทำร้ายผู้หญิง
(89) 水性杨花	shuǐ xìng yáng huā	ผู้หญิงที่มีใจโลเล ไม่รักเดียวใจเดียว
(90) 红杏出墙	hóng xìng chū qiáng	ผู้หญิงที่นอกใจสามี
(91) 含苞待放	hán bāo dài fàng	เด็กสาวที่กำลังจะเติบโตเป็นหญิงสาววัยรุ่น
(92) 豆蔻年华	dòu kòu nián huá	ผู้หญิงอายุสิบสามสิบสี่ปี
(93) 破瓜之年	pò guā zhī nián	ผู้หญิงที่อายุ 16 ปี ผู้หญิงที่ถึงวัยแต่งงาน
(94) 墙花路草	qiáng huā lù cǎo	หญิงโสเภณี
(95) 路柳墙花	lù liǔ qiáng huā	หญิงโสเภณี

สำนวน (88) 摧兰折玉 cuī lán zhé yù นำมาใช้เปรียบเทียบกับการทำร้ายผู้หญิง มีการนำคำว่า “兰 lán ดอกกล้วยไม้” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิง และนำมาใช้ร่วมกับคำว่า “摧 cuī ทำลาย” กลายเป็น “摧兰 cuī lán” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “ทำลายดอกกล้วยไม้” นำมาเปรียบเทียบถึง การทำร้ายผู้หญิง ลักษณะการถ้อยความของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ดอกกล้วยไม้
- ถูกทำลาย

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ถูกทำร้าย

สำนวน (89) 水性杨花 shuǐ xìng yáng huā เปรียบเทียบถึงผู้หญิงที่มีใจโลเล ไม่รักเดียวใจเดียว ดังตัวอย่างประโยค

她是个水性杨花的女人，一颗心能爱好多男人，这五个军人她个个爱，爱得肠断。

Tā shìgè shuǐxìngyánghuā de nǚrén, yī kē xīn néng àihào duō nánrén, zhè wǔ gè jūnrén tā gè gè ài, ài dé chángduàn. .

เธอนะเป็นผู้หญิงที่มีใจโลเล ไม่รักเดียวใจเดียว รักผู้ชายมากมายหลายคน ทหารทั้งห้าคนนี่เธอก็รักหมดทุกคน รักจนสุดหัวใจเชียวละ

จะเห็นได้ว่า สำนวน 水性杨花 shuǐ xìng yang huā ได้นำคำว่า “杨花 yanghuā ดอกหยาง” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีใจโลเล ไม่รักเดียวใจเดียว โดยนำเอาลักษณะของดอกหยางคือดอกหยางมีลักษณะเป็นปุยสีขาว กลีบดอกหลุดร่วงปลิวไปตามลมได้ง่าย เปรียบเทียบกับหญิงที่ใจโลเล ไม่หนักแน่น ลักษณะการถ้อยความของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

• ดอกหยาง

- กลีบดอกปลิวไปตามลมได้ง่าย

วงความหมายปลายทาง

• ผู้หญิง

- ใจโลเล ไม่หนักแน่น

สำนวน (90) 红杏出墙 hóng xìng chū qiáng เปรียบเทียบถึงผู้หญิงที่มีชู้ดังตัวอย่างประโยค

如今与我相恋 8 年，结婚 10 年的妻子竟然红杏出墙，这等于在我背后捅了一刀。

Rújīn yǔ wǒ xiāng liàn 8 nián, jiéhūn 10 nián de qīzi jìngrán hóngxìngchūqiáng, zhè děngyú zài wǒ bèihòu tǒngle yīdāo.

ตอนนี้ ภรรยาที่คบกับผมมา 8 ปี แต่งงานกันมา 10 ปี กลับไปมีความสัมพันธ์กับชายอื่น นี่เท่ากับแอบแทงข้างหลังผม

จะเห็นได้ว่า สำนวน 红杏出墙 hóng xìng chū qiáng ได้นำคำว่า “红杏 hóngxìng ต้นชิงแดง” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว นำมาใช้ประกอบกับคำว่า “出墙

chūqiáng ยื่นออกไปนอกกำแพง” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “ต้นซึ่งแดงยื่นกิ่งออกไปนอกกำแพง” เปรียบเทียบผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว แต่แอบไปมีความสัมพันธ์กับชายอื่น ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ต้นซึ่งแดง
- กิ่งยื่นออกไปนอกกำแพง

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว
- ออกไปมีความสัมพันธ์กับชายอื่นนอกบ้าน

สำนวน (91) 含苞待放 hán bāo dài fàng เปรียบเทียบถึงเด็กผู้หญิงที่กำลังจะโตเป็นสาว ดังตัวอย่างประโยค

许显华目前还不到 16 岁半，正值含苞待放的花季芳龄。

Xǔ Yùhuá mùqián hái bù dào shíliù suì bàn, zhèng zhí hánbāo dài fàng de huājì fānglíng.

สวี่ฮว้ายังอายุยังไม่ถึง 16 ปีครึ่ง กำลังอยู่ในช่วงเจริญเติบโตเป็นหญิงสาวเต็มตัว

จะเห็นได้ว่า สำนวน 含苞待放 hán bāo dài fàng ได้นำคำว่า “含苞 hánbāo ตุ่ม” มาเปรียบเทียบกับเด็กผู้หญิงนำมาใช้ร่วมกับคำว่า “待放 dài fàng รอคอยการผลิบาน” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “ดอกไม้ตูมที่กำลังจะผลิบาน” เปรียบเทียบเด็กผู้หญิงที่กำลังจะเติบโตเป็นหญิงสาวเต็มตัว ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ดอกไม้
- ตุ่ม
- รอวันจะผลิบาน

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- เด็กผู้หญิง
- กำลังเติบโตเป็นหญิงสาวเต็มตัว

สำนวน (92) 豆蔻年华 dòu kòu nián huá และ (93) 破瓜之年 pò guā zhī nián ล้วนเป็นสำนวนที่นำมาใช้กล่าวถึงหญิงสาววันแรกรุ่น ดังตัวอย่างประโยค

这姑娘正值豆蔻年华, 看起来颇有几分动人。

Zhè gūniáng zhèng zhí dòukòuniánhuá, kàn qǐlái pǒ yǒu jǐ fēn dòng rén.

แม่นางคนนี้อายุกำลังเริ่มสาว ดูแล้วทำให้คนหวนไหวได้ไม่น้อย

金燕子现在也就十六岁, 破瓜之年, 论人情世故, 哪里比得上祝湘这种商业女强人外加朝廷特工呢?

Jīn Yànzi xiànzài yě jiù shíliù suì, pò guā zhī nián, lùn rénqíngshìgù, nǎlǐ bǐ dé shàng Zhù Xiāng zhè zhǒng shāngyè nǚ qiáng rén wàijiā chátíng tègōng ne?

จินเยียนจื่อตอนนี้ก็อายุ 16 ปี กำลังแตกเนื้อสาว ถ้าพูดถึงเรื่องประสบการณ์ในชีวิตละก็ จะเทียบกับนักธุรกิจสาวที่เก่งกล้าอีกทั้งยังเป็นคนของราชสำนักอย่างจู้เซียงได้อย่างไร?

สำนวน (92) 豆蔻年华 dòu kòu nián huá นำคำว่า “豆蔻 dòukòu ถั่วกระวาน” มาเปรียบเทียบกับเด็กสาวอายุ 13-14 ปี ที่มาของสำนวนนี้เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง โดยกวีท่านหนึ่งที่มีชื่อว่า “杜牧 Dù Mù ตู่มู่” ที่ได้เขียนบทกลอนถึงหญิงสาวอายุ 13-14 ปีนางหนึ่งที่เขาสักชอบ โดยได้เปรียบหญิงสาวแรกรุ่นคนนั้นเหมือนกับดอกถั่วกระวานที่กำลังเริ่มผลิบาน¹⁷ ขณะที่สำนวน (93) 破瓜之年 pò guā zhī nián นำคำว่า “瓜 guā แตง” มาเปรียบเทียบกับเด็กสาวอายุ 16 ปี ว่าเป็นช่วงอายุที่เติบโตเต็มที่แล้ว เปรียบเหมือนเมื่อแตงแก่เต็มที่จะแตกออก ลักษณะการถ้อยความของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช ดังนี้

¹⁷ ที่มา 古人为什么要用「豆蔻」形容少女? (2022, April 22). ใน 163.com.

<https://www.163.com/dy/article/H5I0OMH6054391C8.html>

วงความหมายต้นทาง

วงความหมายปลายทาง

• ดอกของต้นถั่วกระวาน	➡	• ผู้หญิง
- กำลังเริ่มผลิบาน	➡	- เด็กสาวอายุ 13-14 ปี
• แดง	➡	• ผู้หญิง
- แดง (แตก)	➡	- หญิงสาวอายุ 16 ปี (แตกเนื้อสาว)

สำนวน (94) 墙花路草 qiáng huā lù cǎo และ (95) 路柳墙花 qiáng huā lù cǎo ล้วนเป็นสำนวนที่นำมาใช้กล่าวถึงหญิงโสเภณี ดังตัวอย่างประโยค

都一样的路柳墙花, 玩哪个不是玩? 犯不上夺人所爱, 是不是?

Dōu yīyàng de lùliǔqiánghuā, wán nǎge bùshì wán? Fànbùshàng duó rén suǒ ài, shì bùshì?

เป็นหญิงขายบริการเหมือนกันทั้งนั้น เล่นกับคนไหนไม่ใช่ว่าเล่นหรือ

สำนวน (94) และ (95) นำคำเรียกพืช 3 คำได้แก่ “花 huā ดอกไม้” “草 cǎo ต้นหญ้า” “柳 liǔ ต้นหลิว” มาใช้ประกอบกับคำนาม “墙 qiáng กำแพง” และ “路 lù ถนน” กลายเป็น “墙花 qiánghuā ดอกไม้ข้างกำแพง” ในสำนวน (94) และ (95) “路草 lùcǎo ต้นหญ้าข้างถนน” ในสำนวน (94) และ “路柳 lùliǔ ต้นหลิวข้างถนน” ในสำนวน (95) และนำมาใช้เปรียบเทียบถึงหญิงโสเภณี ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทางสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ดอกไม้
- งดงาม
- เต็มโตอยู่ข้างกำแพง ไม่มีคนมองเห็นคุณค่า
- ต้นหญ้า
- เต็มโตอยู่ข้างกำแพง ไม่มีคนมองเห็น
- ต้นหลิว
- เต็มโตอยู่ข้างถนน ไม่มีคนให้ความสนใจ

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิงโสเภณี
- หน้าตาสวยงาม
- ไม่มีคนเห็นคุณค่า
- ผู้หญิงโสเภณี
- ไม่มีใครเห็นค่า
- ผู้หญิงโสเภณี
- ไม่มีคนเห็นคุณค่า

4.1.4 อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ]

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของธรรมชาติ มากล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า มีการนำธรรมชาติมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้หญิงที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ มีการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของธรรมชาติมาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของธรรมชาติในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบธรรมชาติที่นำมาใช้อุปลักษณ์รูปลักษณ์ของผู้หญิง ได้แก่ พระจันทร์ ดังนี้

ตารางที่ 32 สำนวนจีนที่นำธรรมชาติมาเปรียบเทียบรูปลักษณ์ของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(96) 花容月貌	huā róng yuè mào	หญิงงาม

สำนวน 花容月貌 huā róng yuè mào มักนำมาใช้พรรณนาความงามของสตรี ดังตัวอย่างประโยค

苏女士天生丽质，虽然已经三十多岁了，仍能算得上花容月貌。

Sū nǚshì tiānshēnglìzhì, suīrán yǐjīng sānshí duō suìle, rén g néng suàndé shàng huāróngyuèmào.

คุณซูเป็นคนสวยตามธรรมชาติ แม้ว่าจะอายุสามสิบปีแล้ว แต่ก็ยังคงนับได้ว่าเป็นหญิงที่งามมากๆ อยู่

จะเห็นได้ว่า สำนวน 花容月貌 huā róng yuè mào ได้นำคำว่า “月 yuè ดวงจันทร์” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีความงาม โดยใช้ลักษณะของดวงจันทร์ที่มีแสงสีขาวนวลงดงาม สำนวนปรากฏร่วมกับคำว่า “貌 mào หน้าตา” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “หน้าตาที่งดงามเหมือนดวงจันทร์” ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “ธรรมชาติ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมีโน้ตส์**รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ดวงจันทร์
- มีแสงสีขาวนวลงดงาม

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ใบหน้าของผู้หญิงที่ผ่องใสงดงาม

4.1.5 อุปลักษณ์เชิงมีโน้ตส์ [ผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ]

อุปลักษณ์เชิงมีโน้ตส์ ผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น รูปลักษณ์ ลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งเหนือธรรมชาติ มากล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าศึกษาพบว่า มีการนำสิ่งเหนือธรรมชาติมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้หญิงที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ์ ดังนี้

รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ

อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ มีการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสิ่งเหนือธรรมชาติมาอธิบายถึงรูปลักษณะของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งเหนือธรรมชาติในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณะของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งเหนือธรรมชาติที่นำมาใช้อุปลักษณะรูปลักษณะของผู้หญิง ได้แก่ นางฟ้า ดังนี้

ตารางที่ 33 สำนวนจีนที่นำสิ่งเหนือธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณะของผู้หญิง

สำนวนจีน	คำอ่าน	ความหมาย
(97) 仙姿玉色	xiān zī yù sè	ผู้หญิงที่มีใบหน้านางงามเป็นอย่างมาก

สำนวน 仙姿玉色 xiān zī yù sè เปรียบเทียบผู้หญิงที่มีใบหน้านางงามเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างประโยค

宫中郑娘娘，乃是郑参政之女，数月前选入宫中，仙姿玉色，世上无双。

Gōng zhōng Zhèng niángniáng, nǎi shì Zhèng Cānzhèng zhī nǚ, shù yuè qián xuǎn rù gōng zhōng, xiānzīyùsè, shìshàngwúshuāng.

นายหญิงเจ้ที่อยู่ในวังเป็นลูกสาวของเจ้ชานเจ้ หลายเดือนก่อนได้รับคัดเลือกเข้าสู่วังหลวง เธอเป็นผู้หญิงที่งดงามยิ่ง ในโลกนี้ไม่มีใครเทียบได้

จะเห็นได้ว่า สำนวน 仙姿玉色 xiān zī yù sè ได้นำคำว่า “仙 xiān นางฟ้า” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีความงาม โดยใช้ลักษณะของนางฟ้าตามความเชื่อของชาวจีน นางฟ้าจะเป็นเทพผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตางดงาม กิริยาท่าทางอ่อนช้อย สำนวนยังปรากฏร่วมกับคำว่า “姿 zī สีหน้าท่าทาง” แปลตามความหมายตรงตัวคือ “สีหน้าท่าทางเหมือนนางฟ้า” ลักษณะการถ้อยความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดี่ยวระหว่างคุณสมบัติของ “นางฟ้า” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมนทัศน์รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- นางฟ้า
- ใบหน้างดงามมาก
- สีหน้าท่าทางอ่อนช้อย

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ใบหน้างดงามเป็นอย่างมาก
- สีหน้าท่าทางอ่อนช้อย

จากการวิเคราะห์อุปลักษณะผู้หญิงในสำนวนจีน สามารถแสดงถึงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อผู้หญิงในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น มโนทัศน์ผู้หญิงเป็นสัตว์ก็สามารถสะท้อนให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น รูปร่าง ลักษณะของสัตว์ที่นำมาใช้ในการอุปลักษณะถึงความงาม ลักษณะนิสัย สถานภาพของผู้หญิงได้ อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์พืช เป็นมโนทัศน์ที่มีการนำมากล่าวถึงผู้หญิงมากที่สุด ซึ่งมีการนำดอกไม้และพืชชนิดต่างๆ มาใช้ในการเปรียบเทียบถึงความงามของผู้หญิง เช่น ลักษณะของผู้หญิงที่มีใบหน้าสวยงามควรมีใบหน้าและแก้มขาวอมชมพูเหมือนดอกชั่งและดอกท้อ เป็นต้น อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีน สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 34 ถ้อยคำอุปลักษณะและอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีน

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์ ถ้อยคำ อุปลักษณะ	รูปลักษณะ ภายนอก	กริยาท่าทาง	นิสัยและ พฤติกรรม	สถานภาพ
ผู้หญิงเป็นสัตว์	นกขมิ้น	/			
	นกนางแอ่น	/			
	จิ้งจก	/			
	แมลงเม่า	/			
	ผีเสื้อ	/			
	ผึ้ง	/			
	หงส์	/			
	ลิง	/			
	นกกระเรียน	/			
	ต๊กแตน	/			
	ห่านป่า		/		

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์		รูปลักษณะ ภายนอก	การทำทาง	นิสัยและ พฤติกรรม	สถานภาพ
	ถ้อยคำ	อุปลักษณะ				
	สิงโต			/		
	ไก่ตัวเมีย					/
ผู้หญิงเป็น สิ่งของ	ไข่มุก	/				/
	หยก	/		/		/
	น้ำแข็ง	/		/		
	กลิ่นหอม	/				/
	สี	/				/
	ชุดแพรไหม					/
	กระสวยทอผ้า					/
	ผ้าโพกศีรษะ					/
ผู้หญิงเป็นพืช	ดอกไม้	/	/			/
	ต้นหลิว	/	/			/
	ผลท้อ	/				
	ผลพลัม	/				
	ดอกท้อ	/				
	ดอกชิง	/				/
	ดอกเบญจมาศ	/				
	ดอกบัว	/				/
	กิ่งไม้	/				
	ใบไม้	/				
	ดอกกล้วยไม้					/
	ดอกหยาง					/
	ถั่วกระวาน					/
	แตง					/
	หญ้า					/

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์	รูปลักษณ์ ภายนอก	กิริยาท่าทาง	นิสัยและ พฤติกรรม	สถานภาพ
	ถ้อยคำ อุปลักษณะ				
ผู้หญิงเป็น ธรรมชาติ	ดวงจันทร์	/			
ผู้หญิงเป็น สิ่งเหนือธรรมชาติ	นางฟ้า	/			

4.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ผู้หญิงในคำศัพท์และสำนวนไทย

จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในคำศัพท์และสำนวนไทย พบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนคำศัพท์และสำนวนไทยจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ [ผู้หญิงเป็นสัตว์] [ผู้หญิงเป็นสิ่งของ] [ผู้หญิงเป็นพืช] [ผู้หญิงเป็นอาหาร] และ [ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ] รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสัตว์]

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ ผู้หญิงเป็นสัตว์ หมายถึง อุปลักษณะที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ชื่อเรียกของสัตว์ รูปลักษณะภายนอก พฤติกรรมหรืออาการ รวมถึงลักษณะนิสัยประจำตัวของสัตว์ เป็นต้น มากล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า มีการนำสัตว์ต่างๆ มาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้หญิงที่เป็นวงความหมายปลายทาง เช่น รูปลักษณ์ กิริยาท่าทาง นิสัยและพฤติกรรม สถานภาพ เป็นต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1.1 รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นรูปลักษณ์ของสัตว์

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นรูปลักษณ์ของสัตว์ มีการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่น่ามาศึกษาพบสัตว์ที่น่ามาใช้อุปลักษณะรูปลักษณ์ของผู้หญิง ได้แก่ ช้าง ดังนี้

ตารางที่ 35 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับรูปลักษณะของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(98) ธิดา <u>ช้าง</u>	ผู้หญิงสาวที่มีรูปร่างอ้วน
(99) ดู <u>ช้าง</u> ให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน	เวลาจะดูผู้หญิงว่าสวยจริงหรือไม่ให้ดูในช่วงฤดูร้อน

คำศัพท์ “ธิดาช้าง” หมายถึง ผู้หญิงสาวที่มีรูปร่างอ้วน และสำนวน “ดูช้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน” หมายถึง เวลาจะดูผู้หญิงว่าสวยจริงหรือไม่ให้ดูในช่วงฤดูร้อน ดังตัวอย่างประโยค

งานคืนสู่เหย้าวันนี้มีธิดาช้างหลายคน

จะเห็นได้ว่าคำศัพท์ ธิดาช้าง ได้มีการนำเอาลักษณะของช้างคือเป็นสัตว์บกที่มีรูปร่างใหญ่มาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีรูปร่างอ้วน ขณะที่ในสำนวน “ดูช้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน” ยังได้มีการนำเอาลักษณะของ “ช้าง” โดยในหน้าหนาวช้างตากมัน ได้เห็นท่าทางของช้างได้ต่างๆ จะเก้งหว้าหาญดุตันอะไรๆ ก็เห็นกันในหน้าหนาวนั้น นำมาใช้เปรียบเทียบกับการดูผู้หญิงโดยหน้าร้อนผู้หญิงเนื้อเต่งผิวงามเปล่งปลั่ง เสื้อผ้าก็ใช้น้อยได้เห็นรูปโฉมสัดส่วนต่างๆ ได้เต็มที่ผิดกับหน้าหนาวซึ่งเนื้อหนังผิวพรรณไม่งาม และใช้ผ้าห่มคลุมร่างกายเสียมาก จะดูสาวจึงให้ดูหน้าร้อน (สำนวนไทย, 2538: 180) ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเตี้ยระหว่างคุณสมบัติของ “สัตว์” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นรูปลักษณะของสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ช้าง
- ตัวใหญ่ มีน้ำหนักมาก
- หน้าหนาว ตากมันเห็นท่าทางต่างๆ

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- อวบอ้วน
- หน้าร้อน เปิดเผยรูปโฉมสัดส่วน

4.2.1.2 กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นอาการและท่าทางของสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นอาการและท่าทางของสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงกิริยาท่าทางและบุคลิกของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ้อย โยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่กิริยาท่าทางของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณ์กิริยาท่าทางของผู้หญิงได้แก่ ม้า ดังนี้

ตารางที่ 36 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับกิริยาท่าทางของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(100) <u>ม้าดีดกะโหลก</u>	มีกิริยากระโดดกระเดกหลุกหลนหรือไม่เรียบร้อย (มักใช้แก่ผู้หญิง)

สำนวน “ม้าดีดกะโหลก” หมายถึง ผู้หญิงที่มีกิริยากระโดดกระเดกหลุกหลนหรือไม่เรียบร้อย ดังตัวอย่างประโยค

แม่มั่มใจจริง ๆ ลูกสาวคนนี้ชอบทำตัวเป็นม้าดีดกะโหลก ทำอะไรหลุกหลนไม่ความเป็นผู้หญิงเอาซะเลย แล้วแบบนี้จะมีผู้ชายคนไหนมาสู่ขอ

จะเห็นได้ว่าสำนวนม้าดีดกะโหลก ได้นำเอาลักษณะของ “ม้า” เวลาที่ม้าที่พยศที่มีอาการดีดโขก โยยกหน้าโยยกหลัง มาใช้เปรียบเทียบกับมีกิริยากระโดดกระเดกหลุกหลนหรือไม่เรียบร้อยของ “ผู้หญิง” จากสำนวนนี้จะเห็นได้ว่าชาวไทยมองว่าผู้หญิงควรเป็นเพศที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อย ไม่ควรทำอะไรกระโดดกระเดก หลุกหลน ลักษณะการถ้อย โยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อย โยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สัตว์” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมนทัศน์ กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นอาการและท่าทางของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

• ม้า

- อาการพยศ ดีดโขก โยยกหน้าโยยกหลัง

วงความหมายปลายทาง

• ผู้หญิง

- กิริยากระโดดกระเดก

4.2.1.3 นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมนโฑศน์ นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงนิสัยและความประพฤติของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่นิสัยและความประพฤติบางประการของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณ์นิสัยและความประพฤติของผู้หญิง เช่น แรด นกกระแตแต้แว๊ด ไก่ กระต่าย ปลาช่อน ช้าง เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 37 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(101) <u>นกกระแตแต้แว๊ด</u>	ใช้เปรียบผู้หญิงที่ชอบจู้จี้จ้าน เจ้ากี้เจ้าการ
(102) <u>กระต่ายแก่แม่ปลาช่อน</u>	หญิงค่อนข้างมีอายุที่มีมารยาและเล่ห์เหลี่ยมมาก และมีกิริยาจัดจ้าน
(103) <u>ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่</u>	ให้รู้จักพิจารณาผู้หญิงที่จะเลือกเป็นคู่ครองโดยดูจากนิสัยใจคอและความประพฤติของมารดา

คำศัพท์ “นกกระแตแต้แว๊ด” ใช้เปรียบผู้หญิงที่ชอบจู้จี้จ้าน เจ้ากี้เจ้าการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 39) คำศัพท์นี้มีการนำเอาลักษณะของ “นกกระแตแต้แว๊ด” ซึ่งเป็นนกที่มีนิสัยปากเปราะ เวลาเจออะไรน่าสงสัย ก็จะร้องเตือนภัยขึ้นมาทันที เสียงของนกกระแตแต้แว๊ดดังสวบแก้วหู จนบางครั้งสร้างความรำคาญให้กับผู้ที่ได้ยิน จึงได้นำนิสัยปากเปราะและร้องเสียงดังสวบแก้วหูของนกกระแตแต้แว๊ดมาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่ชอบจู้จี้จ้าน เจ้ากี้เจ้าการ ลักษณะการถ้อยความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “สัตว์” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมนโฑศน์นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- นกกระแตแต้แว้ด
- ปากเปราะ เสียงดังแสบแก้วหู
จนน่ารำคาญ

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- ผู้หญิงที่ชอบจู้จี้จ้าน
เจ้ากี้เจ้าการ

สำนวน “กระต่ายแก่แม่ปลาช่อน” สำนวนนี้ได้นำเอาลักษณะของ “กระต่าย” มาใช้เปรียบเทียบกับ “ผู้หญิง” สำนวน “กระต่ายแก่แม่ปลาช่อน” พบในวรรณคดีหลาย ๆ เรื่องเช่น พระอภัยมณี ของสุนทรภู่ เป็นตอนที่พระอภัยมณีพูดถึงนางสุวรรณมาลีว่า “ขี้เกียจเกี้ยวเกี้ยวขับเข้ารับแพ กระต่ายแก่แม่ปลาช่อนนอนไม่หาย” และในเรื่องคำขวัญ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระคำวีนางคันทมาลีว่า “ไม่พอที่ตัววักกระทบคราด สัตว์ชาติกระต่ายแก่แม่ปลาช่อน” ในคำประพันธ์ทั้งสองเรื่องนี้ “กระต่ายแก่แม่ปลาช่อน” มีความหมายว่าผู้หญิงที่มีแงอน สะบัดสะบิ้ง มีมารยาสาเหตุที่ใช้ “กระต่าย” ในการเปรียบเทียบกับผู้หญิงอายุมากที่มีเล่ห์เหลี่ยมมารยาเป็นเพราะว่ากระต่ายมีอายุมากขึ้นจะมีความว่องไวมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ยังมีการใช้สัตว์อีกชนิดคือ “ปลาช่อน” ซึ่งเป็นสัตว์ที่โดยปกติไม่ดุร้าย แต่หากถึงช่วงวางไข่ แม่ปลาช่อนจะดุจนสามารถกัดปลาตัวอื่นตายได้ จึงได้นำมาใช้เปรียบเทียบกับหญิงที่ค่อนข้างมีอายุที่มีมารยาและเล่ห์เหลี่ยมมาก และมีกิริยาจัดจ้าน ลักษณะการถ้อยความของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ้อยความแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “สัตว์” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ นิสัยและความประพฤติดของผู้หญิงเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

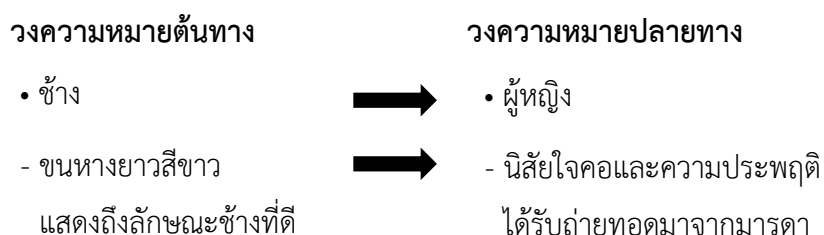
- กระต่าย (แก่)
- ว่องไวมากขึ้น
- (แม่) ปลาช่อน
- ดุมาก ตอนฤดูวางไข่

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง (แก่)
- มีมารยาและเล่ห์เหลี่ยม
- ผู้หญิง (แก่)
- มีมารยาและเล่ห์เหลี่ยมมาก และมีกิริยาจัดจ้าน

สำนวน “ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่” สำนวนนี้มีการนำเอาลักษณะของการพิจารณา “ช้าง” มาใช้ในการเปรียบกับการพิจารณาผู้หญิง มีที่มาจากพิจารณา “ช้างสำคัญ” ที่มีลักษณะพิเศษจะต้องมีคชลักษณะ 7 ประการ หนึ่งในนั้นคือต้องมีลักษณะขนหางยาวสีขาว (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 38, 2464: 45) จึงได้นำลักษณะการพิจารณา “ช้างที่ดี” มาใช้เปรียบเทียบกับการพิจารณา “ผู้หญิงที่ดี” ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สัตว์” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์** ดังนี้

4.2.1.3 สถานภาพของผู้หญิงเป็นสัตว์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเป็นสัตว์ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสัตว์มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายทอดความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสัตว์ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณ์สถานภาพของผู้หญิง เช่น ผีเสื้อ ไก่ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 38 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(104) <u>ผีเสื้อ</u> ราตรี	ผู้หญิงที่มีอาชีพให้บริการในสถานบันเทิงในเวลากลางคืน
(105) <u>ไก่</u> ตาฟาง	ผู้หญิงหากินที่มีอายุมาก

คำศัพท์ “ผีเสื้อราตรี” หมายถึง ผู้หญิงที่มีอาชีพให้บริการในสถานบันเทิงในเวลากลางคืน โดยได้มีการนำเอาลักษณะของผีเสื้อกลางคืนซึ่งเป็นผีเสื้อที่ออกหากินตั้งแต่หัวค่ำไปตลอดคืน มาเปรียบเทียบกับ “ผู้หญิงที่มีอาชีพให้บริการในสถานบันเทิงในเวลากลางคืน” ที่จะเริ่มทำงานตั้งแต่หัวค่ำไป

จนตลอดทั้งคืนเช่นเดียวกัน ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “สัตว์” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ผีเสื้อ	➡	• ผู้หญิง
- ออกหากินเวลากลางคืน	➡	- ทำงานเวลากลางคืน

สำนวน “ไก่ตาฟาง” หมายถึง ผู้หญิงที่มีอาชีพให้บริการในสถานบันเทิงในเวลา กลางคืน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 161) สำนวนนี้ได้นำลักษณะของไก่แก่ที่ตาฝ้าฟาง มาใช้เป็นถ้อยคำ ในการอุปลักษณถึง ผู้หญิงหากินที่มีอายุมาก นอกจากนี้ยังมีสำนวนอื่นๆ ที่เกี่ยวกับไก่ เช่น สำนวน “ไก่หลง” หมายถึง ผู้หญิงที่รู้ไม่เท่าทันโลก พลัดมาอยู่ในที่ที่ถูกผู้ชายล่อลวงไปได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 161) ในภาษาไทยนั้นมักใช้คำว่าไก่ในการเปรียบเทียบกับ “ผู้หญิง” และมักหมายถึงผู้หญิงประเภทหญิงโสเภณีหรือผู้หญิงรักสนุก เช่นพวกผู้ชายชอบพูดว่า “วันนี้จะไปจับไก่” คำว่า “ไก่” ในที่นี้หมายถึงผู้หญิงรักสนุก หรือผู้หญิงที่ถูกผู้ชายหลอกไปมีเพศสัมพันธ์ด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552) หรือในสำนวน “แม่ เล้า” หมายถึง หญิงผู้เป็นหัวหน้าช่องโสเภณี, ผู้หญิงผู้เป็นหัวหน้าควบคุมดูแลเลี้ยงหญิงสาวไว้บำเรอชาย (ราชบัณฑิตยสถาน , 2554: 923) จากที่ได้กล่าวในข้างต้นว่าสำนวนไทยมักใช้คำว่า “ไก่” เป็นถ้อยคำอุปลักษณสื่อถึงผู้หญิงโสเภณี โดยเล้าหมายถึงคอกสำหรับให้สัตว์อาศัยอยู่ ดังนั้นจึงใช้คำว่า “แม่เล้า” ในการเปรียบถึงผู้หญิงที่เป็นหัวหน้าช่องโสเภณี ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “สัตว์” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นสัตว์** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ไก่	➡	• ผู้หญิงหากิน
- สายตาฝ้าฟาง	➡	- อายุมาก
- มองเห็นไม่ชัด	➡	- ยืนหาลูกค้าตามมุมมืด

4.2.2 อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสิ่งที่]

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ ผู้หญิงเป็นสิ่งที่ หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งของ มากล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า มีการนำสิ่งของมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้หญิงที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ์ กิริยาท่าทาง นิสัยและพฤติกรรมและสถานภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.2.1 รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งที่

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติบางประการของสิ่งของในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากจำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาใช้อุปลักษณ์รูปลักษณ์ของผู้หญิง ได้แก่ ไหกระเทียม จอโทรทัศน์ ดังนี้

ตารางที่ 39 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณ์ของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(106) <u>ไหกระเทียมต่อขา</u>	ผู้หญิงที่อ้วนและเตี้ย
(107) <u>จอแบน</u>	มีหน้าอกแบนมาก (ใช้กับหญิงสาว)

คำศัพท์ “ไหกระเทียมต่อขา” หมายถึง ผู้หญิงที่อ้วนและเตี้ย ดังตัวอย่างประโยค

รูปร่างเป็นไหกระเทียมต่อขาอย่างเธอเนี่ย หาแฟนยากหน่อยนะ

จะเห็นว่าคำศัพท์ “ไหกระเทียมต่อขา” ได้มีการนำเอาลักษณะของสิ่งของคือ ไหใส่กระเทียมในสมัยโบราณ ที่มีลักษณะเป็นทรงกลม รูปทรงอ้วนและเป็นทรงเตี้ย นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีรูปร่างอ้วนและเตี้ย ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของคำศัพท์ ดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมนทัศน์ **รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งที่** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ไทกระเทียม
- กลมอ้วนและมีทรงเตี้ย

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- อ้วนและเตี้ย

คำศัพท์ “จอบั่น” หมายถึง ผู้หญิงที่มีหน้าอกแบนมาก ดังตัวอย่างประโยค

ผู้หญิง**จอบั่น**อย่างเธอ ต้องใส่เสื้อฟูๆ จึงจะดูสวย

จะเห็นได้ว่าคำศัพท์ “จอบั่น” ได้มีการนำเอาลักษณะของสิ่งของคือจอบั่นหรือจอบั่นที่มีลักษณะแบนและบาง ไม่เหมือนกับจอบั่นหรือจอบั่นในสมัยก่อนที่มีความนูน มาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีหน้าอกแบนมาก ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของ คำศัพท์ดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์**รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งของ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- จอบั่น
- แบนราบ ไม่มีความนูน

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- หน้าอกแบนมาก

4.2.2.2 กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นสิ่งของ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นสิ่งของ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของสิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงกิริยาท่าทางของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งของในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่กิริยาท่าทางของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาใช้อุปลักษณ์กิริยาท่าทางของผู้หญิง ได้แก่ ผ้า ดังนี้

ตารางที่ 40 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับกริยาทำทางของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(108) <u>ผ้าพับไว้</u>	กริยามารยาทเรียบร้อย

สำนวน “ผ้าพับไว้” หมายถึง ผู้หญิงที่มีกริยามารยาทเรียบร้อย ดังตัวอย่าง
ประโยค

สมัยนี้หายากที่จะเจอผู้หญิงที่เรียบร้อยเหมือนผ้าพับไว้อย่างสมัยก่อน

จะเห็นได้ว่าสำนวน “ผ้าพับไว้” ได้มีการนำเอาลักษณะของสิ่งของคือผ้าที่ถูกพับ
เอาไว้อย่างเรียบร้อย มาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่กริยามารยาทเรียบร้อย ลักษณะการถ่ายโยง
ความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติ
ของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้
เห็นมโนทัศน์ กริยาทำทางของผู้หญิงเป็นสิ่งของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

• ผ้า

- พับไว้อย่างเรียบร้อย

วงความหมายปลายทาง

• ผู้หญิง

- กริยามารยาทเรียบร้อย

4.2.2.3 นิสัยและความประพจน์ของผู้หญิงเป็นสิ่งของ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ นิสัยและความประพจน์ของผู้หญิงเป็นสิ่งของ เป็นการนำ
คำที่เป็นชื่อเรียกของสิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงลักษณะนิสัยและความประพจน์ของผู้หญิง รวมถึง
ความสามารถ และคุณสมบัติเชิงจริยธรรม ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ
ของสิ่งของในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่นิสัยและความประพจน์บางประการของผู้หญิงในแวดวง
ความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ กระเชอ ดังนี้

ตารางที่ 41 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับนิสัยและความประพฤติของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(109) เพอเรือกระเซอ กันร้ว	สุรุษสุร่าย ไม่รู้จักเก็บหอมรอมริบ

สำนวน “เพอเรือกระเซอกันร้ว” หมายถึง ผู้หญิงที่สุรุษสุร่าย ไม่รู้จักเก็บหอมรอมริบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 28) เป็นสำนวนที่มักใช้กับผู้หญิง สำนวนนี้ได้มีการเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นสิ่งที่ของคือ “กระเซอ” กระเซอ คือ ภาชนะสานคล้ายกระจาดขนาดเล็ก แต่สูงกว่า กันสอบ ปากกว้าง ใช้กระเด็ด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) เอาไว้ใช้ในการจับปลา หากกระเซอมีรอบร้ว ก็จะทำให้ไม่สามารถจับปลาได้ เนื่องจากปลาจะว่ายน้ำหนีหมด จึงได้มีการนำสิ่งของชนิดนี้ มาใช้เปรียบเทียบกับ “ผู้หญิง” ที่สุรุษสุร่าย เก็บเงินไม่อยู่ ลักษณะการถ่ายทอดโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ของ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- กระเซอ
- กันร้ว ใช้ดักจับปลาไม่ได้

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- สุรุษสุร่าย เก็บเงินไม่อยู่

4.2.2.4 สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ของ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ของ เป็นการนำคำที่เกี่ยวกับสิ่งของต่างๆ มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายทอดโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งของในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบ เช่น เรือ สี ถังข้าวสาร เครื่องบิน เป็นต้น ดังนี้

ตารางที่ 42 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำสิ่งของมาเปรียบเทียบกับสภาพของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(110) <u>ขึ้นคาน</u>	หญิงโสดที่มีอายุแต่ยังไม่มีสามี
(111) <u>เขี้ยวๆ แดงๆ</u>	ผู้หญิง
(112) หนูดกถึง <u>ข้าวสาร</u>	ผู้ชายที่มีฐานะไม่ค่อยดีได้แต่งงานกับผู้หญิงที่ร่ำรวย
(113) หมามอง <u>เครื่องบิน</u>	ผู้ชายที่หลงรักผู้หญิงที่มีฐานะสูงศักดิ์กว่า

สำนวน (110) “ขึ้นคาน” หมายถึง หญิงโสดที่มีอายุแต่ยังไม่มีสามี ดังตัวอย่างประโยค

ฉันว่าเธอขึ้นคานแน่ อายุ 35 แล้วยังไม่แต่งงานเลย

จะเห็นได้ว่าสำนวนขึ้นคาน ได้มีการนำเอาลักษณะของสิ่งของคือเรือ ซึ่งสมัยโบราณเราไปไหนมาไหนกันทางน้ำ เรือเป็นยานพาหนะสำคัญ เรือแช่อยู่ในน้ำ ตะใคร่จับบ้าง เปรียงกินบ้าง ชำรุดเพราะเหตุอื่นบ้าง ใช้นานเข้าก็ต้องเอาขึ้นบกซ่อมตอกหมันยาขึ้น ทาน้ำมัน ฯลฯ การเอาเรือขึ้นบกต้องทำที่รับเรียกว่า คาน เรืออยู่บนคานอย่างนี้เรียกกันว่า “ขึ้นคาน” นอกจากนี้เรือลำใดที่ไม่ใช้ก็ต้องเอาขึ้นคานไว้ไม่ปล่อยแช่น้ำ การเอาเรือขึ้นคานเลยกลายมาเป็นใช้สำนวนหมายถึงการเลิกร้างอยู่โดดเดี่ยวหรือใช้อยู่กับสาวที่ไม่มีโอกาสจะหาคู่ได้เหมาะสม (สำนวนไทย, 2538: 79) ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์สภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

• เรือ

- ไม่ได้ใช้การ

วงความหมายปลายทาง

• ผู้หญิง

- ไม่ได้แต่งงาน

สำนวน (111) “เขี้ยวๆ แดงๆ” หมายถึง ผู้หญิง ดังตัวอย่างประโยค

เห็นเขี้ยวๆ แดงๆ แล้วอดเหลียวไม่ได้

สำนวน “เขี้ยวๆ แดงๆ” ใช้การแต่งกายของผู้หญิงที่นิยมแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีต่างๆ โดยสีเขี้ยวกับสีแดงมักใช้กันมาก และสะดุดตากว่าสีอื่นๆ “เขี้ยวๆ แดงๆ” จึงเป็นสำนวนหมายถึงผู้หญิง (สำนวนไทย, 2538: 93) ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• สีเขี้ยว	➡	• ผู้หญิง
- สีสันสดใส	➡	- แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสี
• สีแดง	➡	• ผู้หญิง
- สีสันสดใส	➡	- แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสี

สำนวน (112) “หนูกดถังข้าวสาร” หมายถึง ผู้ชายที่มีฐานะไม่ค่อยดีได้แต่งงานกับผู้หญิงที่ร่ำรวย ดังตัวอย่างประโยค

นายเจตินี้เป็นหนูกดถังข้าวสารซัดๆ ได้แต่งงานกับคนรวย ทั้งๆที่บ้านฐานะยากจนทำงานเป็นเด็กเสริฟร้านอาหาร อยู่ๆก็มีผู้หญิงรวยๆมาชอบพออีก อะไระจะโชคดียขนาดนั้น

สำนวน “หนูกดถังข้าวสาร” เปรียบเทียบผู้หญิงที่มีฐานะร่ำรวยเป็นถังข้าวสาร เปรียบเทียบผู้ชายยากจนเป็นหนู เมื่อผู้ชายยากจนได้แต่งงานกับผู้หญิงที่มีฐานะร่ำรวยกว่า ก็มีชีวิตสุขสบาย เปรียบเหมือนเมื่อหนูกดถังไปในถังข้าวสารก็มีกินไปตลอดชีวิต ไม่ต้องออกไปหาอาหาร ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ถังข้าวสาร	➡	• ผู้หญิงที่มีฐานะร่ำรวย
- มีข้าวสารเยอะ	➡	- มีเงินทองมากมาย

สำนวน (113) “หมามองเครื่องบิน” หมายถึง ผู้ชายที่หลงรักผู้หญิงที่มีฐานะสูงศักดิ์กว่าตน ทำอย่างไรก็ไม่ได้ครอบครอง เป็นการเปรียบเทียบผู้หญิงที่มีฐานะสูงศักดิ์เป็นเครื่องบิน เปรียบเทียบผู้ชายที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้หญิงเป็นหมา ผู้ชายที่มีสถานภาพทางสังคมเฝ้ามองผู้หญิงที่สูงศักดิ์กว่า เปรียบเหมือนหมาที่ได้แต่เฝ้ามองเครื่องบิน เครื่องบินบินอยู่บนฟ้า ไม่ได้ครอบครองเป็นเจ้าของ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “สิ่งของ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• เครื่องบิน	➡	• ผู้หญิงสูงศักดิ์
- บินอยู่บนฟ้า	➡	- สถานะทางสังคมสูง
- ไม่ได้มาครอบครอง	➡	- ยากจะได้ครอบครอง

4.2.3 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นพืช]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ผู้หญิงเป็นพืช หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชในด้านต่างๆ เช่น รูปลักษณ์ ลักษณะหรือคุณสมบัติของพืช มากล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า มีการนำพืชมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้หญิงที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ์ของผู้หญิงและสถานภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.3.1 รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นพืช

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นพืช เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของพืชมาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติบางประการของพืชในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง ได้แก่ แดง ดอกไม้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

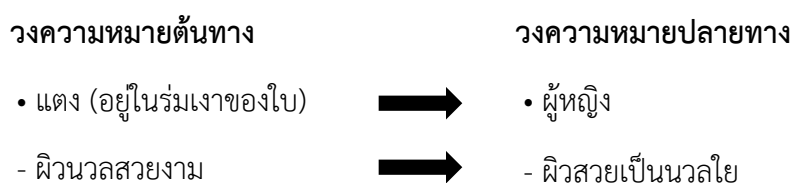
ตารางที่ 43 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำพืชมมาเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(114) <u>แต่งร่มใบ</u>	มีผิวเป็นนวลใยในวัยสาว
(115) สวยแต่รูปจูบไม่ <u>หอม</u>	รูปร่างสวยงาม แต่ไม่มีกิริยามารยาท

สำนวน (114) “แต่งร่มใบ” หมายถึง มีผิวเป็นนวลใยในวัยสาว ดังตัวอย่างประโยค

นางสาวไทยที่ได้ตำแหน่งคนล่าสุด ผิวเหมือนแต่งร่มใบ กิริยามารยาเรียบร้อย เหมาะสมกับตำแหน่งจริงๆ

สำนวน “แต่งร่มใบ” ใช้ลักษณะของพืชคือ “แต่ง” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิง กล่าวคือ แต่งนี้ปลูกอยู่ในที่ร่ม ไม่ให้โดนแสงจึงมีผิวนวลสวย นำมาเปรียบเทียบกับผิวพรรณของผู้หญิงในวัยสาวที่ขาวนวลเป็นใย ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

สำนวน (115) “สวยแต่รูปจูบไม่หอม” หมายถึง รูปร่างสวยงาม แต่ไม่มีกิริยามารยาท ดังตัวอย่างประโยค

เธอควรจะทำตัวให้มีคุณค่ามากกว่านี้นะ อย่าเป็นพวกสวยแต่รูปจูบไม่หอมแบบนี้คงไม่มีผู้ชายคนไหนอยากจะแต่งงานด้วย

สำนวน “สวยแต่รูปจูบไม่หอม” เปรียบเทียบผู้หญิงที่รูปร่างหน้าตาสวยงาม แต่กิริยามารยาทแย่ สำนวนนี้ใช้กับผู้หญิงโดยแสดงถึงสภาพที่เป็นสำนวนที่เอาดอกไม้หลายชนิดมาเปรียบเทียบ เช่น ชบา ทองกวาว ฯลฯ สวยงาม แต่ไม่มีกลิ่นหอม ลักษณะการถ่ายทอดความหมายของ

สำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ดอกไม้	➡	• ผู้หญิง
- สวยงาม	➡	- รูปร่างหน้าตาสวยงาม
- ไม่มีกลิ่นหอม	➡	- ไม่มีกิจกรรมารยาท

4.2.3.2 สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช เป็นการนำคำที่เกี่ยวกับพืช มาอธิบายถึงสถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของพืชในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่คุณลักษณะของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่น่าสนใจเปรียบเทียบ เช่น ไม้ หล้า ดอกไม้ แดง เป็นต้น รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 44 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำพืชมาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(116) ดอกไม้เหล็ก	ผู้หญิงที่มีความเข้มแข็งอดทน สามารถต่อสู้ชนะอุปสรรคต่างๆ ได้
(117) พบ ไม้งาม เมื่อขวนบิน	ผู้ชายที่พบหญิงสาวที่ตบใจเมื่อแก่
(118) โคนอกชอบกิน หญ้าอ่อน	ชายสูงอายุที่ชอบผู้หญิงรุ่นสาว
(119) แดง เถาตาย	ผู้หญิงม่ายที่มีอายุมาก
(120) ดอกฟ้า กับหมาวัด	ผู้หญิงที่มีฐานะหรือศักดิ์ศรีสูงกว่าผู้ชาย

คำศัพท์ (116) “ดอกไม้เหล็ก” หมายถึง ผู้หญิงที่มีความเข้มแข็งอดทน สามารถต่อสู้ชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ ดังตัวอย่างประโยค

ดอกไม้เหล็กแห่งพม่าก็คือนางออง ซาน ซูจี

คำศัพท์ “ดอกไม้เหล็ก” นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่เก่ง มีความสามารถ ลักษณะการถ่ายทอดโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ดอกไม้ (เหล็ก)	➡	• ผู้หญิง (แกร่ง)
- สวยงาม	➡	- รูปร่างหน้าตาสวยงาม
- ทนทาน แข็งแกร่ง	➡	- มีความสามารถ

สำนวน (117) “พบไม้งามเมื่อขวานบิน” หมายถึง พบหญิงสาวที่ต้องใจเมื่อแก้ดังตัวอย่างประโยค

นี่ถ้ายิ่งหนุ่ม ๆ นะแม่สาวคนนี้นั้นจีบแน่เสียดยามา พบไม้งามเมื่อขวานบิน เสียแล้ว

สำนวนดังกล่าวนำคำว่า “ไม้งาม” มาเปรียบเทียบกับ หญิงสาวที่ต้องใจ และเปรียบเทียบกับชายแก้เป็น “ขวานบิน” นำมาใช้เพื่อแสดงความหมายว่า ได้เจอคนที่ต้องใจเมื่อสายไปเสียแล้ว ลักษณะการถ่ายทอดโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ไม้	➡	• ผู้หญิง
- งาม	➡	- ถูกตาต้องใจ
- ได้พบเจอตอนขวานบินแล้ว	➡	- ได้พบเจอตอนที่แก้แล้ว

สำนวน (118) “โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน” หมายถึง ชายสูงอายุที่ชอบผู้หญิงรุ่นสาว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 278) สำนวน “โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน” เปรียบเทียบผู้ชายสูงอายุเป็นโคแก่ และเปรียบเทียบผู้หญิงรุ่นสาวเป็นหญ้าอ่อน สำนวนนี้นำเอาลักษณะของ “วัวแก่” ที่มักจะชอบไปกินหญ้าที่มีต้นอ่อนๆ เป็นอาหารเพราะว่าเคี้ยวและย่อยง่าย เนื่องจากว่าวัวแก่แล้ว ฟันมักจะหลุดไม่แข็งแรง

นำมาเปรียบเทียบกับ “ผู้ชาย” ที่มีอายุมากแล้ว แต่มักมีนิสัยดื้อหากลับไม่รู้จักแก่ เป็นพวกมักมากในกาม โดยเฉพาะกับผู้หญิงสาวที่มีอายุน้อยๆ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• หญิงอ่อน	➡	• ผู้หญิงรุ่นสาว
- กล้วยง่าย	➡	- อ่อนต่อโลก หลอกง่าย

สำนวน (119) “แต่งเถาตาย” หมายถึง หญิงม่ายที่มีอายุมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 516) ดังตัวอย่างประโยค

นายคนนี้ก็แปลกเป็นหนุ่มทั้งแท่งมากินแต่งเถาตายมีสาว ๆ สวย ๆ ขาดิระกุลดีล้อมหน้าล้อมหลังอยู่มากมาย แต่ดันไปแต่งงานแม่หม้ายลูกติด

สำนวนดังกล่าวมีการนำเอาลักษณะของเถาแต่งมาเปรียบเทียบกับผู้หญิง กล่าวคือ แต่งที่เถาตายไปแล้ว ไม่สามารถทำให้แต่งเจริญงอกงามได้อีกต่อไป นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่สามีเสียชีวิตไป ชีวิตของผู้หญิงคนนั้นก็เหมือนขาดที่พึ่ง ไม่พร้อมจะเริ่มต้นชีวิตใหม่ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• แต่ง	➡	• ผู้หญิง
- เถาตาย	➡	- สามีเสียชีวิตไป
- แต่งไม่เจริญงอกงามได้อีกต่อไป	➡	- ขาดที่พึ่ง ไม่สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้

สำนวน (120) “ดอกฟ้ากับหมาวัด” หมายถึง ผู้หญิงที่มีฐานะหรือศักดิ์ศรีสูงกว่าผู้ชาย ดังตัวอย่างประโยค

คุณนั้นเหมือน ดอกฟ้ากับหมาวัด เสียจริง ผู้หญิงเป็นถึงสาวไฮโซแต่ผู้ชายเป็นแค่พนักงานกินเงินเดือนธรรมดา ๆ คนหนึ่งเท่านั้นเอง

สำนวนดังกล่าวนำคำว่า “ดอกฟ้า” ไปเปรียบเทียบกับหญิงสูงศักดิ์ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “พืช” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ดอก(ฟ้า)
- อยู่บนฟ้า
- คนทั่วไปเอื้อมไม่ถึง
- ไม่ได้ครอบครอง

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง(สูงศักดิ์)
- สถานะทางสังคมสูง ฐานะร่ำรวย
- คนทั่วไปเข้าไม่ถึง อยู่คนละกลุ่มสังคม
- ไม่ได้ครอบครอง

4.2.4 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นอาหาร]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ผู้หญิงเป็นอาหาร หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับอาหารในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของอาหาร มากล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าศึกษาพบว่า มีการนำอาหารมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้หญิงที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ์ และสถานภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.4.1 รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นอาหาร

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นอาหาร เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของอาหารต่างๆ มาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติบางประการของอาหารในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาใช้อุปลักษณ์รูปลักษณ์ของผู้หญิง เช่น กุ้งแห้ง ไข่ดาว เป็นต้น

ตารางที่ 45 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำอาหารมาเปรียบเทียบกับรูปลักษณะของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(121) <u>กึ่งแห้ง</u>	มีหน้าอกแห้ง
(122) <u>ไข่ดาว</u>	หน้าอกที่เล็กมาก (ใช้กับผู้หญิง)

คำศัพท์ (121) “กึ่งแห้ง” หมายถึง มีหน้าอกแห้ง ดังตัวอย่าง

พวกสาวกึ่งแห้งชอบใส่เสื้อฟู ๆ แบบนี้แหละ

คำศัพท์ดังกล่าวนำคำว่า “กึ่งแห้ง” ไปเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่รูปร่างผอมแห้ง เหมือนกึ่งตากแห้ง ที่แทบจะไม่มีเนื้อหลงเหลืออยู่ ขนาดก็เล็กลงจากกึ่งสดทั่วไป ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “อาหาร” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นอาหาร** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• กึ่งแห้ง	➡	• ผู้หญิง
- ไม่มีเนื้อ	➡	- รูปร่างไม่มีเนื้อ
- แห้ง กรอบ	➡	- รูปร่างผอม แห้ง

คำศัพท์ (122) “ไข่ดาว” หมายถึง หน้าอกที่เล็กมาก (ใช้กับผู้หญิง) ดังตัวอย่าง

สาว ๆ ออกไข่ดาวไม่น่าสนใจเหมือนพวกเนื้อมะไข่

คำศัพท์ดังกล่าวนำคำว่า “ไข่ดาว” ไปเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่หน้าอกเล็ก เหมือนไข่ดาว ที่เมื่อทอดเสร็จแล้ว จะมีขนาดเล็ก ไม่ฟูเหมือนไข่เจียว และเมื่อทอดทิ้งไว้จะหดและเหี่ยวลงด้วย ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างคุณสมบัติของ “อาหาร” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นอาหาร** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- ไข่ดาว
- ขนาดเล็ก
- ไม่พองฟู

วงความหมายปลายทาง

- (หน้าอก) ผู้หญิง
- ขนาดเล็ก
- ค่อนข้างแบน

4.2.4.2 สถานภาพของผู้หญิงเป็นอาหาร

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นอาหาร เป็นการนำคำที่เกี่ยวข้องกับอาหารมาอธิบายถึงสถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของอาหารในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบ เช่น น้ำตาล น้ำพริก ข้าวสาร เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 46 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำอาหารมาเปรียบเทียบสถานภาพของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(123) <u>น้ำตาล</u> ไกล้มดใครจะอดได้	ชายหญิงที่ใกล้ชิดกันมากยอมห้ามใจไม่ให้อีกกันได้ยาก
(124) กิน <u>น้ำพริก</u> ถ้วยเดียว	อยู่กับเมียคนเดียวและอยู่กับเมียคนเดียว
(125) ชายข้าวเปลือกหญิง <u>ข้าวสาร</u>	ผู้ชายเมื่อไปที่ไหนก็สามารถสืบพันธุ์ได้ง่าย

สำนวน (123) “น้ำตาลไกล้มดใครจะอดได้” หมายถึง ชายหญิงที่ใกล้ชิดกันมากยอมห้ามใจไม่ให้อีกกันได้ยาก สำนวนนี้นำคำว่า “น้ำตาล” ไปเปรียบเทียบกับผู้หญิง และ “มด” เปรียบเทียบกับผู้ชาย ตามธรรมชาติของมดที่มีพฤติกรรมชอบกินของหวาน เช่น น้ำตาล ลูกอม ขนมหวาน เป็นต้น ดังนั้นเมื่อน้ำตาลอยู่ใกล้มด มดย่อมต้องเข้าไปกินน้ำตาลอย่างแน่นอน คนไทยได้นำพฤติกรรมนี้มาเปรียบเทียบกับชายหญิงที่เมื่ออยู่ใกล้ชิดกันมากๆ ย่อมมีโอกาสจะตกหลุมรักกันได้ ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “อาหาร” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นอาหาร** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- น้ำตาล
- หวาน
- ดึงดูดมาให้เข้ามาหา

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง
- มีเสน่ห์
- ดึงดูดผู้ชายให้เข้ามาหา

สำนวน (124) “กินน้ำพริกถ้วยเดียว” หมายถึง อยู่กับเมียคนเดียว ดังตัวอย่างประโยค

ใครจะว่าผมใช้ชีวิตไม่คุ้มยังงี้ก็ช่าง ผมพอใจที่จะกินน้ำพริกถ้วยเดียวนี้ไปจนตาย

สำนวนดังกล่าวนำคำว่า “น้ำพริก” ไปเปรียบเทียบกับภรรยา สำนวนนี้สะท้อนโน้ตทัศน์ของคนไทยที่นำสิ่งที่ตนเองคุ้นเคยและผูกพันอย่างน้ำพริกมาเปรียบเทียบกับภรรยา น้ำพริกถือเป็นอาหารคู่ครัวของคนไทย และโดยทั่วไปแล้ว ผู้ที่เป็นภรรยาจะมีหน้าที่ทำอาหารให้สามีและคนในครอบครัวรับประทาน การนำสภาวะของการมีภรรยาเพียงคนเดียวไปเปรียบเทียบกับ กินน้ำพริกถ้วยเดียว ทำให้การสื่อความหมายมีความชัดเจนและเห็นภาพเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติของ “อาหาร” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเป็นอาหาร ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- น้ำพริก
- อาหารประจำบ้าน
- กินถ้วยเดียวไม่เปลี่ยนถ้วยใหม่

วงความหมายปลายทาง

- ภรรยา
- ดูแลครอบครัว
- มีภรรยาเพียงคนเดียว ไม่มีคนอื่น

สำนวน (125) “ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร” เป็นสำนวนที่นำมาใช้สอนผู้หญิงให้รู้จักรักษานวลสงวนตัว สำนวนดังกล่าวนำคำว่า “ข้าวสาร” ไปเปรียบเทียบกับผู้หญิง และเปรียบเทียบกับผู้ชายเป็นข้าวเปลือก กล่าวคือ ข้าวเปลือก เมื่อตกไปที่ไหนก็สามารถเจริญงอกงามได้ แต่ข้าวสาร ผ่านการขัดสีแล้ว ไม่สามารถนำไปปลูกให้เจริญงอกงามได้อีกต่อไป ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างคุณสมบัติของ “อาหาร” ในวง

ความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเป็นอาหาร ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ข้าวสาร	➡	• ผู้หญิง
- ผ่านการขัดสีแล้ว	➡	- เคยมีความสัมพันธ์กับชาย
- เอาไปปลูกต่อไม่ได้แล้ว	➡	- ยากจะหาคู่ครองใหม่

4.2.5 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของธรรมชาติ มากล่าวถึงผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า มีการนำธรรมชาติมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางเชื่อมโยงไปยังคุณสมบัติต่างๆ ของผู้หญิงที่เป็นวงความหมายปลายทาง ได้แก่ รูปลักษณ์ และสถานภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.5.1 รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์รูปลักษณ์ของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ เป็นการนำคำที่เป็นชื่อเรียกของธรรมชาติมาอธิบายถึงรูปลักษณ์ของผู้หญิง ทั้งนี้เกิดจากการถ้อยความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของธรรมชาติในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่รูปลักษณ์ของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบธรรมชาติที่นำมาใช้อุปลักษณ์รูปลักษณ์ของผู้หญิง ได้แก่ ภูเขาไฟ ดังนี้

ตารางที่ 47 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำธรรมชาติมาเปรียบเทียบบุปลักษณ์ของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(126) อกภูเขาไฟ	หน้าอกที่ใหญ่มาก (ใช้กับผู้หญิง)

คำศัพท์ “อกภูเขาไฟ” หมายถึง นมที่ใหญ่มาก (ใช้กับผู้หญิง) ดังตัวอย่างประโยค

สาวอกภูเขาไฟอย่างเธอ

คำศัพท์ดังกล่าวนำคำว่า “ภูเขาไฟ” ไปเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่หน้าอกใหญ่ เหมือนภูเขาไฟ ที่มีขนาดใหญ่ และมองเห็นได้แต่ไกล ลักษณะการถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าว เป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงเดี่ยวระหว่างคุณสมบัติของ “ธรรมชาติ” ในวง ความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมายปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
• ภูเขาไฟ	➡	• (หน้าอก) ผู้หญิง
- ขนาดใหญ่มาก	➡	- ขนาดใหญ่มาก
- มองเห็นได้แต่ไกล	➡	- มองเห็นได้แต่ไกล

4.2.5.2 สถานภาพของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ สถานภาพของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ เป็นการนำคำที่เป็น ชื่อเรียกของธรรมชาติมาอธิบายถึงสถานภาพของผู้หญิง ได้แก่ เพศ ช่วงวัย บทบาทหน้าที่ สถานภาพทาง สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการถ่ายโยงความหมายระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ของธรรมชาติ ในแวดวงความหมายต้นทางไปสู่สถานภาพของผู้หญิงในแวดวงความหมายปลายทาง จากสำนวนที่นำมา ศึกษาพบสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ดวงจันทร์

ตารางที่ 48 คำศัพท์และสำนวนไทยที่นำธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้หญิง

คำศัพท์และสำนวนไทย	ความหมาย
(127) กระต่ายหมายจันทร์	ผู้ชายที่หมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า

สำนวน “กระต่ายหมายจันทร์” นำมาใช้หมายถึง ผู้ชายที่หมายปองผู้หญิงที่มี ฐานะดีกว่า สำนวนดังกล่าวนำคำว่า “(ดวง)จันทร์” ไปเปรียบเทียบกับผู้หญิงร่ำรวย ฐานะดี ลักษณะการ ถ่ายโยงความหมายของสำนวนดังกล่าวเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่าง คุณสมบัติของ “ธรรมชาติ” ในวงความหมายต้นทางกับคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ในวงความหมาย ปลายทาง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ **สถานภาพของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ** ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

- (ดวง)จันทร์
- อยู่บนฟ้า
- มนุษย์ทั่วไปไม่สามารถ
- เดินทางไปถึงดวงจันทร์ได้

วงความหมายปลายทาง

- ผู้หญิง (ร่ำรวย)
- ฐานะร่ำรวย
- ผู้ชายธรรมดาทั่วไปยากจะได้
- แต่งงานด้วย

จากการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ในสำนวนภาษาไทยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิดที่มีต่อผู้หญิงของคนในสังคมไทยในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์สัตว์ก็สามารถสะท้อนให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษาไทยที่มีต่อสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น รูปร่าง ลักษณะของสัตว์ที่นำมาใช้ในการอุปลักษณ์ถึงความงาม ลักษณะนิสัย สถานภาพของผู้หญิงได้ อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์พืชเป็นมนทัศน์ที่มีการนำมากล่าวถึงผู้หญิงมากที่สุด ซึ่งมีการนำดอกไม้และพืชชนิดต่างๆ มาใช้ในการเปรียบเทียบถึงความงามของผู้หญิงรวมถึงลักษณะนิสัยของผู้หญิง เช่น ผู้หญิงควรมีความงามและควรมีกิริยามารยาทที่ดีเหมือนกับดอกไม้ที่ควรมีทั้งความสวยงามและกลิ่นหอม อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์สิ่งของก็สามารถสะท้อนให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษาไทยที่มีต่อผู้หญิง เช่น เป็นผู้หญิงควรต้องแต่งงาน ไม่เช่นนั้นก็เหมือนเรือที่ไม่ได้ใช้ และต้องนำมา “ขึ้นคาน” หรือเป็นผู้หญิงควรมีกิริยาเรียบร้อยเหมือนกับ “ผ้าพับไว้” นอกจากนี้ จากอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ผู้หญิงคืออาหาร ยังสามารถวิเคราะห์ให้เห็นได้อีกว่า ผู้หญิงมักจะเป็นฝ่ายถูกกระทำอยู่เสมอ เช่นสำนวน “กินน้ำพริกถ้วยเก่า” “ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร” และ “น้ำตาลโกล้มใครจะอดได้” ต่างแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงจะเป็นฝ่ายถูกกระทำเสมอ จากการเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นน้ำพริก ข้าวสารและน้ำตาลที่ถูกกิน รวมถึงจากในสำนวน “ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร” ก็แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในสังคมของผู้ใช้ภาษาไทยคิดว่าผู้หญิงควรต้องรักษาวลสงวนตัว เพราะหากต้องแต่งงานใหม่หรือหาคู่ครองใหม่นั้นเป็นเรื่องยากเหมือนกับข้าวสารที่ไม่สามารถงอกงามได้อีก ไม่เหมือนกับผู้ชายที่เปรียบเหมือนข้าวเปลือกที่สามารถไปเจริญงอกงามอีกต่อไป เป็นต้น อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในคำศัพท์และสำนวนไทย สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 49 ถ้อยคำอุปลักษณะและอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในคำศัพท์และสำนวนไทย

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์	รูปลักษณะ ภายนอก	กิริยาท่าทาง	นิสัยและ ความ ประพฤติ	สถานภาพ
	ถ้อยคำ อุปลักษณะ				
ผู้หญิงเป็น สัตว์	ข้าง	/		/	
	ม้า		/		
	กระต่าย			/	
	ไก่			/	/
	ปลาช่อน			/	
	วัว			/	
	นกกระแตแต้แว้ด			/	
	แรด			/	
	สิงห์			/	
	ผีเสื้อ				/
	ชะนี				/
ผู้หญิงเป็น สิ่งของ	ไหกระเทียม	/			
	จอโทรทัศน์	/			
	ตุ่ม	/			
	ผ้า		/		
	กระเชอ			/	
	ทรัพย์สิน				/
	สินค้า				/
	เรือ				/
	สี				/
	ถังข้าวสาร				/
	เครื่องบิน				/
ผู้หญิงเป็นพืช	แดง	/			/

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์		รูปลักษณะ ภายนอก	กิริยาท่าทาง	นิสัยและ ความ ประพฤติ	สถานภาพ
	ถ้อยคำ อุปลักษณะ					
	ดอกไม้	/				/
	กระตังงา					/
	ไม้					/
	ผลไม้					/
	หญ้า					/
	มะม่วง					/
ผู้หญิงเป็น อาหาร	กุ้งแห้ง	/				
	เนื้อ	/				
	นม	/				
	ไข่	/				
	พะโล้	/				
	ลูกเกด	/				
	ไข่ดาว	/				
	น้ำตาล					/
	น้ำพริก					/
	ข้าวสาร					/
	เนื้อสด					/
	ปลากระป๋อง					/
	กะปิ					/
ผู้หญิงเป็น ธรรมชาติ	ภูเขาไฟ	/				
	จันทร์					/

บทที่ 5

การเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์ และสำนวนไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณะที่นำมากล่าวถึงผู้ชายและผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

5.1 การเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยแล้วพบว่าอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสัตว์] ในภาษาจีนและภาษาไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

5.1.1 สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายชนิดเดียวกัน และสะท้อนมโนทัศน์เหมือนกัน

จากข้อมูลที่นำมาศึกษา พบว่าสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ “ผึ้ง” มาสะท้อนมโนทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเหมือนกัน ดังนี้

ตารางที่ 50 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณะ “ผึ้ง” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
นิสัยและความประพฤติ เช่น 狂蜂浪蝶 yóu fēng xì dié ผู้ชายที่ชอบเที่ยวเล่นเสเพล ไม่มีงานการทำ	นิสัยและความประพฤติ เช่น มณฑาทิพย์กลีบบานตระการกลั่น, <u>ภุมริน</u> หรือจะ ร้างทางเกสร ผู้หญิงเหมือนดอกไม้ ผู้ชายเหมือน <u>ภุมร</u>

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้ชาย มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ผึ้ง” ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยโดยสะท้อนมโนทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเหมือนกันอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาในรายละเอียด พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ “ผึ้ง” นำมาใช้สื่อความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือคำว่า “蜂 fēng ผึ้ง” ในภาษาจีนนำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายเสเพลที่ไม่ทำงาน เอาแต่เที่ยวเล่น อันเป็นการนำลักษณะการใช้ชีวิตของผึ้งมาเปรียบเทียบ กล่าวคือ ผึ้งงานคือผึ้งตัวเมียทั้งหมดจะเป็นผู้ออกจากรังไปหาอาหาร ส่วนผึ้งตัวผู้จะไม่ทำงานอะไรทั้งสิ้น จะมีหน้าที่คอยรับอาหารจากผึ้งงาน หรือดูดกินน้ำหวานจากที่เก็บไว้ในรวงเท่านั้น ผึ้งตัวผู้จะไม่มีการออกไปหาอาหารกินเองภายนอกรัง เป็นที่ทราบกันดีว่าผึ้งตัวผู้มีหน้าที่อย่างเดียวภายในรัง คือผสมพันธุ์ ขณะที่คำว่า “ภุมริน” หรือ “ภุมริน” ในภาษาไทยนำมาใช้เปรียบเทียบกับนิสัยของผู้ชาย ที่มีนิสัยชอบของสวยงาม เมื่อเห็นผู้หญิงก็มักจะอดไม่ได้ที่จะเข้าไปเกี้ยวพาราสี เหมือนผึ้งที่จะออกไปดูดน้ำหวานจากเกสรดอกไม้ นั่นเอง

5.1.2 สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายชนิดเดียวกัน แต่สะท้อนมโนทัศน์แตกต่างกัน

จากข้อมูลที่นำมาศึกษา พบว่าสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ชนิดเดียวกันแต่สะท้อนมโนทัศน์แตกต่างกัน ได้แก่ เสือ ม้า หนู ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.2.1 เสือ

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้ชาย มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “เสือ” ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย แต่สะท้อนมโนทัศน์แตกต่างกัน กล่าวคือเสือในสำนวนจีนสะท้อนมโนทัศน์รูปลักษณะภายนอก กิริยาท่าทาง และนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย ขณะที่เสือในสำนวนไทยสะท้อนมโนทัศน์นิสัยและความประพฤติ และสถานภาพของผู้ชาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 51 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “เสือ” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
รูปลักษณะภายนอก เช่น 虎背熊腰 hǔ bèi xióng yāo ผู้ชายที่มีรูปร่างกำยำแข็งแรง 虎头燕颌 hǔ tóu yàn hàn	นิสัยและความประพฤติ เช่น เสือผู้หญิง เสือเผ่าจำลอง

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
ลักษณะที่สง่างามของหรือลักษณะที่มีอำนาจของ ชนชั้นสูง	
กิริยาท่าทาง เช่น 龙行虎步 lóng xíng hǔ bù ผู้ที่ทำทางมีอำนาจ น่าเกรงขาม	สถานภาพ ได้แก่ ชาติเสือต้องไวลาย ชาติชายต้องไวชื่อ
นิสัยและความประพฤติ เช่น 豺狼虎豹 chái láng hǔ bào เปรียบเทียบกับคนที่มีนิสัยชั่วร้าย เลวทราม	

จากตารางที่ 51 พบว่า สำนวนจีนมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “เสือ” เปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีร่างกายแข็งแรง ก้ำยำ เช่นในสำนวน 虎背熊腰 hǔ bèi xióng yāo ที่เปรียบเทียบกับรูปร่างผู้ชายเป็นหลังเสือ และนำไปเปรียบเทียบกับผู้ชายที่หน้าตาดุดัน ดุมีอำนาจ เช่นในสำนวน 虎头燕颌 hǔ tóu yàn hàn ที่เปรียบเทียบกับหน้าตาของผู้ที่ทรงอำนาจเป็นเหมือนหน้าเสือ ที่ดุดัน น่ากลัว แลดูทรงอำนาจ มีการนำเสือไปเปรียบเทียบกับกิริยาท่าทาง เช่นในสำนวน 龙行虎步 lóng xíng hǔ bù ที่เปรียบเทียบกับท่าทางการเดินของผู้ชายเป็นเหมือนการเดินของเสือ ที่ค่อยๆ ก้าวอย่างช้าๆ แต่หนักแน่นและทรงอำนาจ ทำให้ผู้ที่พบเห็นรู้สึกเกรงกลัว และยังมีการนำลักษณะนิสัยที่ดุร้ายของเสือไปเปรียบเทียบกับผู้ชายที่โหดร้ายอีกด้วย ดังเช่นในสำนวน 豺狼虎豹 chái láng hǔ bào จากสำนวนเหล่านี้สอดคล้องกับที่พิริยา สุรขจร (2544: 79) กล่าวไว้ว่า

“เสือ” เป็นสัตว์ที่ปรากฏอยู่ในสำนวนจีนเป็นจำนวนมาก เช่นกัน เนื่องจากป่าในประเทศจีนมีเสืออยู่มาก ดังนั้นวิถีชีวิตในสังคมของชาวจีนจึงผูกพันกับเสืออยู่ไม่น้อย คนจีนเห็นว่าเสือเป็นสัตว์ดุร้าย มีพลังอำนาจ และแข็งแรง จะสังเกตได้ว่า สำนวนจีนที่มีคำว่า “เสือ” ส่วนใหญ่มักหมายถึงความดุร้าย ความมีพลังอำนาจและความแข็งแรงทั้งสิ้น”

ขณะที่ในสำนวนไทยนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์ “เสือ” สื่อความหมายถึงผู้ชายเจ้าชู้ ที่ชอบทำลายความบริสุทธิ์ของผู้หญิง ดังในสำนวน “เสือผู้หญิง” ที่นำเอาพฤติกรรมออกเล่ห์เหลี่ยมของเสือมาเปรียบเทียบกับนิสัยของผู้ชาย ส่วนในสำนวน “เสือเฒ่าจำศีล” เป็นการเอาลักษณะความเจนจัดต่อโลก มีเล่ห์เหลี่ยม รู้จักเอาตัวรอดของเสือเฒ่า มาเปรียบเทียบกับชายแก่ที่มีเล่ห์เหลี่ยมแพรวพราว การนำ

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของเสือมาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายในสำนวนไทยนี้ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของคนไทยที่มีต่อเสือว่า เสือเป็นสัตว์ดุร้าย เจ้าเล่ห์ ไม่น่าไว้วางใจ และอันตรายต่อชีวิต หากเราเผลอหรือไม่ทันระวังตัวก็มีโอกาสที่จะโดนเสือโจมตีและทำร้ายได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงบทบาท หน้าที่ของผู้ชายแล้ว สำนวนไทยก็เปรียบเทียบกับเสือเช่นกัน ดังในสำนวน “ชาติเสือต้องไวลาย ชาติชายต้องไวชื่อ” ที่สะท้อนมโนทัศน์ว่า เกิดเป็นผู้ชายต้องทำตัวให้สมเกียรติของการเป็นลูกผู้ชายเหมือนเสือนั่นเอง

5.1.2.2 วัว

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้ชาย มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “วัว” ทั้งในทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย แต่สะท้อนมโนทัศน์แตกต่าง กล่าวคือ วัวในสำนวนจีนสะท้อนมโนทัศน์รูปลักษณ์ภายนอกของผู้ชาย ขณะที่วัวในสำนวนไทยสะท้อนมโนทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้ชาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 52 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “วัว” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
รูปลักษณ์ภายนอก ได้แก่ <u>牛高马大</u> niú gāo mǎ dà ผู้ชายที่มีรูปร่างสูงใหญ่กำยำและมีร่างกายแข็งแรง	นิสัยและความประพฤติ ได้แก่ <u>โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน</u>

จากตารางที่ 52 สำนวนจีนและสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นสัตว์ชนิดเดียวกันคือ “วัว” แต่ถ้อยคำอุปลักษณ์ในที่นี้สื่อความหมายแตกต่างกัน โดยถ้อยคำอุปลักษณ์คำว่า “牛 niú วัว” ในภาษาจีนนั้น สื่อความหมายถึงผู้ชายในด้านรูปลักษณ์คือรูปร่างสูงใหญ่กำยำและมีร่างกายแข็งแรง แต่ในสำนวนไทยนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์คำว่า “วัวแก่” สื่อความหมายถึงผู้ชายในด้านนิสัยและความประพฤติ เป็นการนำพฤติกรรมของ “โคแก่หรือวัวแก่” ที่ชอบเคี้ยวหญ้าอ่อน ไปเปรียบเทียบกับชายแก่ที่ชอบมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงรุ่นสาว

5.1.2.3 หนู

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้ชาย มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “หนู” ทั้งในทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย แต่สะท้อนมโนทัศน์แตกต่างกัน กล่าวคือ หนูในสำนวนจีนสะท้อนมโนทัศน์รูปลักษณ์ภายนอก และนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย ขณะที่หนูในสำนวนไทยสะท้อนมโนทัศน์สถานภาพของผู้ชาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 53 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “หนู” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	สำนวนไทย
รูปลักษณ์ภายนอก ได้แก่ 獐头鼠目 zhāng tóu shǔ mù หน้าตาอัปลักษณ์และเจ้าเล่ห์	สถานภาพของผู้ชาย ได้แก่ หนูตกลงข้าวสาร
นิสัยและความประพฤติ เช่น 狼贪鼠窃 láng tān shǔ qiè ศัตรูที่มีนิสัยต่ำช้า เลวทราม โลก	

จากข้อมูลที่นำมาศึกษาพบว่า สำนวนจีนมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “หนู” เปรียบเทียบกับผู้ชายที่หน้าตาน่าเกลียดและดูไม่น่าไว้วางใจ เช่นในสำนวน 獐头鼠目 zhāng tóu shǔ mù ที่เปรียบเทียบกับดวงตาของคนที่ไม่น่าไว้วางใจเป็นดวงตาหนู และมีการนำลักษณะนิสัยของหนูไปเปรียบเทียบกับผู้ชายเจ้าเล่ห์ ไม่น่าไว้วางใจ เช่นในสำนวน 狼贪鼠窃 láng tān shǔ qiè ขณะที่ในสำนวนไทย “หนูตกลงข้าวสาร” นำหนูมาเปรียบเทียบกับผู้ชายฐานะยากจนที่ได้แต่งงานกับผู้หญิงฐานะร่ำรวย เปรียบเสมือนหนูที่เมื่อตกลงไปในถังข้าวสารก็ถือว่าโชคดีไม่ต้องออกไปหาอาหาร สิ่งนี้สะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนและชาวไทยที่มีมองหนูในแง่ลบ กล่าวคือ คนจีนมองว่าหนูเป็นสัตว์ขี้ขโมย เจ้าเล่ห์ ไม่น่าไว้วางใจ และขี้ลาดด้วย ขณะที่คนไทยก็มองว่า หนูเป็นสัตว์สกปรก นิสัยไม่ดี น่ารังเกียจ

5.1.3 สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายแตกต่างกันแต่สะท้อนมโนทัศน์เดียวกัน

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้ชาย พบว่า ในภาษาจีนและภาษาไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์แตกต่างกันแต่สะท้อนมโนทัศน์เดียวกัน กล่าวคือนำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายหน้าตาอัปลักษณ์เหมือนกัน รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 54 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายที่แตกต่างกันในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยแต่สะท้อนมโนทัศน์เดียวกัน

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
รูปลักษณะภายนอก ได้แก่ 獐头鼠目 zhāng tóu shǔ mù หน้าตาอัปลักษณ์และเจ้าเล่ห์ 彩凤随鸦 cǎi fèng suí yā ผู้หญิงรูปร่างหน้าตางดงามที่แต่งงานกับผู้ชายที่หน้าตาอัปลักษณ์ น่าเกลียด	รูปลักษณะภายนอก ได้แก่ นกตะกรุม ไม่อาจคุ้มวิหคหงส์

จากตารางที่ 54 สำนวนจีนใช้คำว่า “獐 zhāng กวางแม่น้ำ” และ “鸦 yā อีกา” ขณะที่สำนวนไทยใช้คำว่า “นกตะกรุม” มาเปรียบเทียบกับชายหน้าตาขี้เหร่ อัปลักษณ์ การเลือกใช้ถ้อยคำอุปลักษณะที่ต่างกันเกิดจากการใช้สัตว์ที่มีตามท้องถิ่นในประเทศของตัวเอง โดยลักษณะของ “กวางแม่น้ำ” ซึ่งเป็นกวางชนิดหนึ่งที่พบในประเทศจีนมีเขี้ยวยาวยื่นออกมาจากปาก และกวางแม่น้ำตัวผู้จะไม่มีเขา อันเป็นลักษณะที่แตกต่างจากกวางชนิดอื่นๆ ชาวจีนจึงมองว่า กวางแม่น้ำมีรูปลักษณะที่น่าเกลียด ขณะที่ “นกตะกรุม” เป็นนกที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในทวีปเอเชียทางตอนใต้ ตั้งแต่อินเดีย, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปจนถึงจีนตอนใต้ และเกาะชวา จุดเด่นของนกตะกรุมคือ ส่วนหัวและลำคอเป็นหนังสีเหลืองแกมแดง มีขนเป็นเส้น ๆ ขึ้นกระจายอยู่ห่าง ๆ ทำให้แลดูล้านเหลียน¹⁸ ชาวไทยจึงมองว่า นกตะกรุมมีลักษณะไม่สวยงาม และนำมาใช้ในการเปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีหน้าตาขี้เหร่ อัปลักษณ์

5.1.4 ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายที่พบเฉพาะคำศัพท์และสำนวนไทย

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้ชาย พบว่ามีถ้อยคำอุปลักษณะที่พบเฉพาะในคำศัพท์และสำนวนไทย ได้แก่ เดือน และยักษ์ กล่าวคือ ถ้อยคำอุปลักษณะ “เดือน” สะท้อนมโนทัศน์ รูปลักษณะของผู้ชายเป็นธรรมชาติ และถ้อยคำอุปลักษณะ “ยักษ์” สะท้อนมโนทัศน์ รูปลักษณะของผู้ชาย กับนิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ

¹⁸ ที่มา นกตะกรุม. (มปป.). ใน วิกิพีเดีย <https://th.wikipedia.org/wiki/นกตะกรุม>

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย พบว่า ทั้งภาษาจีนและภาษาไทยปรากฏอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสัตว์] มากที่สุด ในสำนวนจีนมีการนำสัตว์มาอุปลักษณะรูปลักษณะของผู้ชาย และนิสัยและความประพฤติของผู้ชายมากที่สุด ขณะที่คำศัพท์และสำนวนไทยนำสัตว์มาอุปลักษณะนิสัยและความประพฤติของผู้ชายมากที่สุด สำหรับอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสิ่งของ] สำนวนจีนนำสิ่งของมาอุปลักษณะรูปลักษณะ และสถานภาพของผู้ชาย ขณะที่คำศัพท์และสำนวนไทยนำสิ่งของมาอุปลักษณะนิสัยและความประพฤติ และสถานภาพของผู้ชาย สำหรับอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นพืช] พบว่า สำนวนจีนนำพืชมาอุปลักษณะนิสัยและความประพฤติของผู้ชาย ส่วนคำศัพท์และสำนวนไทยนำพืชมาอุปลักษณะรูปลักษณะของผู้ชายและสถานภาพของผู้ชาย นอกจากนี้ยังพบว่าคำศัพท์และสำนวนไทยปรากฏอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นธรรมชาติ] และ [ผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ] แต่ไม่ปรากฏอุปลักษณะดังกล่าวในสำนวนจีน

เมื่อศึกษาถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย พบว่า ทั้งสองภาษามีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะสัตว์เหมือนกันแต่สื่อความหมายต่างกันคือ เสือ วัว และหนู การใช้อุปลักษณะที่เหมือนกันนี้อาจเกิดจากการที่ทั้งสองประเทศพบสัตว์ชนิดนี้เหมือนกัน แต่ความคิดของผู้คนในสังคมที่มีต่อสัตว์ชนิดนั้นแตกต่างกัน เช่นในสังคมของชาวจีนจะมอง “เสือ” ในด้านพลกำลังคือมีความแข็งแกร่ง แต่ในสังคมของชาวไทยจะมอง “เสือ” ในด้านความกล้าหาญ เก่งกาจและความดุร้าย ในอีกตัวอย่างเช่น “หนู” ที่พบนำมาอุปลักษณะถึงผู้ชายทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย แม้ในภาษาจีนจะสื่อความหมายในด้านรูปร่างหน้าตาและนิสัยของผู้ชาย ในภาษาไทยสื่อถึงด้านสถานภาพของผู้ชาย แต่ในสองภาษาต่างก็มีมุมมองถึง “หนู” ในเชิงลบเหมือนกัน นอกจากนี้ยังพบถ้อยคำอุปลักษณะต่างชนิดกันแต่สื่อความหมายถึงผู้ชายที่มีหน้าตาอุปลักษณะเหมือนกัน โดยในภาษาจีนใช้ “กวางแม่น้ำ” และ “อีกา” ขณะที่ภาษาไทยใช้ “นกตะกรุม” การที่ทั้งสองภาษาใช้สัตว์คนละชนิดมาอุปลักษณะถึงผู้ชายที่มีหน้าตาอุปลักษณะนั้น เกิดจากการใช้สัตว์ที่มีตามท้องถิ่นในประเทศของตัวเอง โดยลักษณะของ “กวางแม่น้ำ” ที่พบในประเทศจีนนั้นจะมีเขี้ยวยาว ชาวจีนจึงมองว่ามีรูปลักษณะที่น่าเกลียด สำหรับในภาษานั้น “นกตะกรุม” เป็นนกที่มีหัวล้าน ชาวไทยมองว่ามีลักษณะไม่สวยงาม จึงนำมาใช้ในการเปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีหน้าตาอุปลักษณะ

5.2 การเปรียบเทียบอุปลักษณเชิงมนนทศนเกี่ยวกับผูหนูงในสำนวนจีนกับคำศัพทและสำนวนไทย

จากการศีกษาถ้อยคำอุปลักษณนำมากล่าวถึงผูหนูงในเชิงเปรียบเทียบในสำนวนจีนกับคำศัพทและสำนวนไทยแล้ว พบว่าอุปลักษณเชิงมนนทศน [ผูหนูงเป็นสัตว์] [ผูหนูงเป็นพืช] [ผูหนูงเป็นสิ่งของ] และ [ผูหนูงเป็นธรรมชาติ] ในภาษาจีนและภาษาไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

5.2.1 สำนวนจีนกับคำศัพทและสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณเกี่ยวกับผูหนูงชนิดเดียวกันและสะท้อนมนนทศนเหมือนกัน

จากข้อมูลที่น่ามาศีกษา พบว่าสำนวนจีนกับคำศัพทและสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณชนิดเดียวกันและสะท้อนมนนทศนเหมือนกัน ได้แก่ ดอกไม้ กล้วยา สี แดง ไก่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1.1 ดอกไม้

จากข้อมูลที่น่ามาศีกษา พบว่าสำนวนจีนกับคำศัพทและสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ “ดอกไม้” มาสะท้อนมนนทศนรูปลักษณภายนอก และสถานภาพของผูหนูงเหมือนกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 55 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ “ดอกไม้” ในสำนวนจีนกับคำศัพทและสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพทและสำนวนไทย
รูปลักษณภายนอก เช่น 花容月貌 huā róng yuè mào หญิงสาวที่มีหน้าตางดงามเป็นที่หลงไหล	รูปลักษณภายนอก ได้แก่ สวยแต่รูปจูบไม่หอม
สถานภาพ เช่น 墙花路草 qiáng huā lù cǎo หญิงโสเภณี	สถานภาพ ได้แก่ ดอกไม้เหล็ก

จากการศีกษาสำนวนจีนกับคำศัพทและสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผูหนูง มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ “ดอกไม้” ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยและสะท้อนมนนทศนรูปลักษณภายนอก

และสถานภาพของผู้หญิงเหมือนกันอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาในรายละเอียด พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ “ดอกไม้” นำมาใช้แสดงความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือคำว่า “花 huā ดอกไม้” ในภาษาจีนนำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงในด้านสถานภาพ ซึ่งสำนวนนี้จะสื่อความหมายถึงผู้หญิงโสเภณี เนื่องจากคำว่า “花 huā ดอกไม้” ปรากฏร่วมกับคำว่า “墙 qiáng กำแพง” แปลตามความหมายตรงตัวหมายถึง “ดอกไม้ที่ขึ้นอยู่ตามข้างกำแพง” ถึงแม้จะเป็นดอกไม้ที่มีความสวยงาม แต่ก็ไม่มีใครเห็นคุณค่า จึงนำมาเปรียบเทียบกับผู้หญิงโสเภณีที่ไม่มีใครเห็นคุณค่า ขณะที่คำว่า “ดอกไม้” ในสำนวน “ดอกไม้เหล็ก” นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่เก่ง มีความสามารถ มีความสวยงามเหมือนกับดอกไม้และมีความสามารถเหมือนกับเหล็กที่มีคุณสมบัติทนทาน แข็งแกร่ง

5.2.1.2 หญ้า

จากข้อมูลที่นำมาศึกษา พบว่าสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “หญ้า” มาสะท้อนมโนทัศน์รูปลักษณ์ของผู้หญิงเหมือนกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 56 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “หญ้า” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
สถานภาพ เช่น 墙花路草 qiáng huā lù cǎo หญิงโสเภณี	สถานภาพ ได้แก่ โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้หญิง มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “หญ้า” ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยและสะท้อนมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเหมือนกันอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาในรายละเอียด พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ “หญ้า” นำมาใช้แสดงความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือคำว่า “草 cǎo หญ้า” ในภาษาจีนนำมาใช้เปรียบเทียบกับหญิงโสเภณี เนื่องจากคำว่า “草 cǎo หญ้า” ปรากฏร่วมกับคำว่า “路 lù ทางเดิน” แปลตามความหมายตรงตัวหมายถึง “หญ้าที่อยู่ริมทางเดิน” เป็นพืชที่ไม่มีใครเห็นคุณค่า จึงนำมาเปรียบเทียบกับผู้หญิงโสเภณีที่ไม่มีใครเห็นคุณค่า ขณะที่คำว่า “หญ้า” ในสำนวน “โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน” นำมาใช้เปรียบเทียบกับหญิงสาว ที่ตกเป็นเหยื่อของชายแก่

5.2.1.3 สี

จากข้อมูลที่นำมาศึกษา พบว่าสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “สี” ได้แก่ สีเขียว และสีแดงมาสะท้อนมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเหมือนกัน แต่ก็มี ความแตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 57 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “สี” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
สถานภาพ เช่น 倚翠偎红 yǐ cuì wēi hóng เข้าใกล้คลอเคลียกับผู้หญิง มักนำมาใช้กับผู้ชาย	สถานภาพ ได้แก่ <u>เขียวๆ แดงๆ</u>
รูปลักษณะภายนอก เช่น 翠消红减 cuì xiāo hóng jiǎn ผู้หญิงที่ความงามลดลงเนื่องจากความชรา	

จากตารางที่ 57 พบว่าคำว่า “翠 cuì สีเขียว” และ “红 hóng สีแดง” ในสำนวน 倚翠偎红 yǐ cuì wēi hóng นำมาใช้สื่อความหมายถึงผู้หญิง เช่นเดียวกับคำว่า “เขียว” และ “แดง” ในสำนวน “เขียวๆ แดงๆ” ในภาษาไทย ซึ่งความหมายของสำนวนหมายถึง ผู้หญิง โดยใช้การแต่งกายของผู้หญิงที่นิยมแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีต่างๆ เช่นสีเขียวกับสีแดงมักใช้กันมาก และสะดุดตาว่าสีอื่นมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิง แต่ในภาษาจีนนอกจากจะสื่อถึงการคลอเคลียกับผู้หญิงแล้ว บางครั้งยังใช้สื่อถึงโสเภณีอีกด้วย นอกจากนี้คำว่า “翠 cuì สีเขียว” และ “红 hóng สีแดง” ยังสามารถนำมาใช้เปรียบเทียบกับความงามของผู้หญิงได้อีกด้วย ดังเช่นในสำนวน 翠消红减 cuì xiāo hóng jiǎn

5.2.1.4 แดง

จากข้อมูลที่นำมาศึกษา พบว่าสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “แดง” มาสะท้อนมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเหมือนกัน แต่ก็มี ความแตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 58 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “แดง” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
สถานภาพ ได้แก่ 破瓜之年 pò guā zhī nián ผู้หญิงที่อายุถึงวัยแต่งงาน	สถานภาพ ได้แก่ <u>แดง</u> เถาตาย
	รูปลักษณะภายนอก ได้แก่ <u>แดง</u> รุ่มไบ

จากตารางที่ 58 พบว่า สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้หญิง มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “แดง” ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยและสะท้อนมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงในทีนี้คือ อายุเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาในรายละเอียด พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ “แดง” นำมาใช้แสดงความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือคำว่า “瓜 guā แแดง” ในสำนวน “破瓜之年 pò guā zhī nián” ใช้สื่อความหมายถึงหญิงสาววัยรุ่นที่อายุถึงวัยที่สามารถแต่งงานได้แล้ว แต่ในภาษาไทยนั้น “แดง” ในสำนวน “แดงเถาตาย” ใช้สื่อถึงผู้หญิงม่ายที่มีอายุมาก นอกจากนี้ในภาษาไทย คำว่า “แดง” ยังนำมาใช้แสดงมโนทัศน์รูปลักษณะภายนอกของผู้หญิงได้อีกด้วย ดังในสำนวน “แดงรุ่มไบ” หมายถึงผู้หญิงที่มีผิวพรรณเป็นนวลไย เป็นการนำผิวพรรณผ่องใสของหญิงสาวมาเปรียบเทียบกับแดงที่อยู่ในรุ่มไบ ไม่โดนแดดเผา ทำให้ผิวแดงยังนวลสวยงามอยู่

5.2.1.5 ไก่

จากข้อมูลที่นำมาศึกษา พบว่าสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ไก่” มาสะท้อนมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงเหมือนกัน แต่ก็มี ความแตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 59 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “ไก่” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
สถานภาพ เช่น 牝鸡晨鸣 pìn jī chén míng ผู้หญิงที่มีอำนาจและเหนือผู้ชาย	สถานภาพ เช่น สมภารกิน <u>ไก่</u> วัด <u>ไก่</u> ตาฟาง

	นิสัยและความประพฤตินั้น เช่น ไก่แกแม่ปลาช่อน
--	---

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้หญิง มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ไก่” ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยและสะท้อนมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิง เหมือนกันอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาในรายละเอียด พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ “ไก่” นำมาใช้แสดงความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือคำว่า “鸡鸣 pin ji ไก่ตัวเมีย” ในภาษาจีนนำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงในด้านบทบาทหน้าที่ ซึ่งสำนวนนี้จะสื่อความหมายถึงผู้หญิงในแง่ลบว่า ผู้หญิงไม่ควรมีอำนาจและอยู่เหนือผู้ชาย ผู้หญิงควรจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่ใช่ไปทำหน้าที่ของผู้ชาย เปรียบเหมือนไก่ตัวเมียที่ไม่ควรขึ้นแต่กลับขึ้นปลุกตอนเช้าตามความหมายของสำนวน ขณะที่คำว่า “ไก่” ในสำนวน “สมภารกินไก่อ้วน” นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่อยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าผู้ชาย เช่น เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นศิษย์ เป็นต้น ส่วนคำว่า “ไก่” ในสำนวน “ไก่ตาฟาง” นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงโสเภณี ในภาษาไทยนั้นมักใช้คำว่าไก่ในการเปรียบเทียบกับ “ผู้หญิง” และมักหมายถึงผู้หญิงประเภทหญิงโสเภณี หรือผู้หญิงรักสนุก เช่นพวกผู้ชายชอบพูดว่า “วันนี้จะไปจับไก่” คำว่า “ไก่” ในที่นี้หมายถึงผู้หญิงรักสนุก หรือผู้หญิงที่ถูกผู้ชายหลอกไปมีเพศสัมพันธ์ด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน , 2552) นอกจากนี้ในสำนวนไทย “ไก่” ยังสะท้อนมโนทัศน์นิสัยและความประพฤตินั้นอีกด้วย กล่าวคือ สำนวนไก่แกแม่ปลาช่อน เดิมทีเพี้ยนมาจากสำนวน กระต่ายแกแม่ปลาช่อน นำมาเปรียบเทียบกับหญิงค่อนข้างมีอายุที่มีมารยาและเล่ห์เหลี่ยมมาก และมีกิริยาจัดจ้าน กระต่ายนั้นเป็นสัตว์ที่ยังแกล้งตัวยังมีความว่องไวมากขึ้น ส่วนปลาช่อนเป็นสัตว์ที่ดุร้ายเมื่อถึงฤดูวางไข่ สำหรับไก่ ที่เพี้ยนมาในภายหลังนั้นเนื่องจากมีเสียงคล้ายกับกระต่ายและออกเสียงสั้นกว่า

5.2.2 สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงชนิดเดียวกัน แต่สะท้อนมโนทัศน์แตกต่างกัน

จากข้อมูลที่นำมาศึกษา พบว่าสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงชนิดเดียวกันแต่สะท้อนมโนทัศน์แตกต่างกัน ได้แก่ ผีเสื้อ และดวงจันทร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.2.1 ผีเสื้อ

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้หญิง มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ผีเสื้อ” ทั้งในทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย แต่สะท้อนมโนทัศน์แตกต่างกัน กล่าวคือ ผีเสื้อในสำนวนจีนสะท้อนมโนทัศน์รูปลักษณะภายนอกของผู้หญิง ขณะที่ผีเสื้อในคำศัพท์และสำนวนไทยสะท้อนมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 60 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “ผีเสื้อ” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
รูปลักษณะภายนอก ได้แก่ 蝶粉蜂黄 dié fěn fēng huáng ผู้หญิงที่หน้าตางดงาม	สถานภาพ ได้แก่ ผีเสื้อราตรี

จากตารางที่ 60 จะเห็นว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์คำว่า “蝶 dié ผีเสื้อ” ในสำนวน “蝶粉蜂黄 dié fěn fēng huáng” แสดงความหมายถึงผู้หญิงในด้านรูปลักษณะคือ มีใบหน้าเป็นสีชมพูเหมือนผีเสื้อ อันสะท้อนมโนทัศน์ของชาวจีนที่เห็นว่า หญิงงามควรมีใบหน้าสีอมชมพู แสดงถึงความสดใส สุขภาพดี ขณะที่ในสำนวนไทยนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์คำว่า “ผีเสื้อ” สื่อความหมายถึงผู้หญิงที่มีอาชีพให้บริการในสถานบันเทิงในเวลากลางคืน เป็นการนำลักษณะของผีเสื้อกลางคืน ที่จะออกหากินในเวลากลางคืนมาเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจนมากขึ้นนั่นเอง

5.2.2.2 ดวงจันทร์

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้หญิง มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ดวงจันทร์” ทั้งในทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย แต่สะท้อนมโนทัศน์แตกต่างกัน กล่าวคือ ดวงจันทร์ในสำนวนจีนสะท้อนมโนทัศน์รูปลักษณะภายนอกของผู้หญิง ขณะที่ดวงจันทร์ในคำศัพท์และสำนวนไทยสะท้อนมโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 61 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ “ดวงจันทร์” ในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
รูปลักษณ์ภายนอก ได้แก่ 花容月貌 huā róng yuè mào หญิงสาวที่มีหน้าตางดงามเป็นที่หลงใหล	สถานภาพ ได้แก่ กระต่ายหมาย จันทร์

จากตารางที่ 61 สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ชนิดเดียวกันคือ “ดวงจันทร์” แต่สะท้อนมโนทัศน์ที่ต่างกัน โดยถ้อยคำอุปลักษณ์คำว่า “月 yuè ดวงจันทร์” ในภาษาจีนนั้น สื่อความหมายถึงผู้หญิงในด้านรูปลักษณ์คือ มีใบหน้างดงามราวจันทร์วันเพ็ญ แต่ในสำนวนไทยนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์คำว่า “จันทร์” สื่อความหมายถึงผู้หญิงในด้านสถานภาพ เป็นการนำตำแหน่งของ “ดวงจันทร์” ที่ลอยอยู่บนฟ้า ไปเปรียบเทียบกับหญิงสูงศักดิ์ที่ผู้ชายธรรมดาทั่วๆ ไปยากจะได้รู้จักและครอบครอง เปรียบเหมือนกระต่ายที่ได้แต่เฝ้ามองความงามและความสว่างไสวของดวงจันทร์นั่นเอง

5.2.3 สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงแตกต่างกันแต่สะท้อนมโนทัศน์เดียวกัน

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้หญิง พบว่า ในภาษาจีนและภาษาไทยมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์แตกต่างกัน แต่สะท้อนมโนทัศน์เดียวกัน กล่าวคือนำมาใช้เปรียบเทียบถึงโสเภณีเหมือนกัน รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 62 เปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงที่ต่างกันในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยแต่สะท้อนมโนทัศน์เดียวกัน

สำนวนจีน	คำศัพท์และสำนวนไทย
โสเภณี เช่น 墙花路草 qiáng huā lù cǎo หญิงโสเภณี 路柳墙花 cǎi fèng suí yā หญิงโสเภณี	โสเภณี เช่น ไม้ตาฟาง ฝักรัตริ

倚翠偎红 yǐ cuì wēi hóng เข้าใกล้คลอเคลียกับผู้หญิง หญิงโสเภณี	
---	--

จากตารางที่ 62 พบว่า สำนวนจีนใช้พืชหลายชนิดมาอุปลักษณ์ถึงโสเภณี ขณะที่คำศัพท์และสำนวนไทยใช้สัตว์มาอุปลักษณ์ถึงโสเภณี รายละเอียดดังนี้

สำนวนจีนนำคำว่า 墙花路草 qiáng huā lù cǎo ได้มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์พืชคือ “花 huā ดอกไม้” “柳 liǔ ต้นหลิว” และ “草 cǎo หญ้า” มาใช้คู่กันสร้างสำนวนจำนวนมาก เพื่อนำมาแสดงถึงความหมายเกี่ยวกับโสเภณี ขณะที่สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นสัตว์คือ “ไก่” และ “ผีเสื้อ” การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แตกต่างกันอาจแสดงถึงมุมมองของสังคมไทยและสังคมจีนที่มีต่อผู้หญิงโสเภณีแตกต่างกัน โดยในสังคมจีนมักใช้ดอกไม้ ต้นหลิวและหญ้า ซึ่งเป็นพืชที่มีความสวยงาม ปรากฏร่วมกับคำต่างๆ ในสำนวนที่แสดงถึงความสวยงามแต่ไม่มีใครมองเห็นคุณค่าของผู้หญิงโสเภณี สำหรับในคำศัพท์และสำนวนไทยมักใช้ลักษณะพฤติกรรมของสัตว์ในการเปรียบเทียบถึงหญิงโสเภณีมากกว่า โดยในสังคมไทยอาจมองว่าโสเภณีไม่ใช่ผู้หญิงที่มีความมั่งคั่ง แต่มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตคล้ายกับลักษณะของสัตว์ที่นำมาใช้เปรียบเทียบ

5.2.4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบเฉพาะในสำนวนจีนหรือคำศัพท์และสำนวนไทย

5.2.4.1 ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงที่พบเฉพาะในสำนวนจีน

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้หญิง พบว่ามีถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบเฉพาะในสำนวนจีน ได้แก่ นางฟ้า สะท้อนมโนทัศน์รูปลักษณ์ภายนอกของผู้หญิง อันเป็นการสะท้อนอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ]

5.2.4.2 ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงที่พบเฉพาะในคำศัพท์และสำนวนไทย

จากการศึกษาสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยที่สื่อความหมายถึงผู้หญิง พบว่ามีถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบเฉพาะในคำศัพท์และสำนวนไทย ได้แก่ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับอาหาร เช่น กุ้งแห้ง พะโล้ ไข่ดาว เป็นต้น อันเป็นการสะท้อนอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นอาหาร]

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยพบว่าอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนมีการใช้อุปลักษณ์พืช

มากที่สุด สำหรับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในคำศัพท์และสำนวนไทยพบว่ามีการใช้อุปลักษณ์สัตว์และอุปลักษณ์พืชมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบในรายละเอียด พบว่า สำนวนจีนนำพืชมาอุปลักษณ์รูปลักษณะภายนอกและสถานภาพของผู้หญิงมากพอๆ กัน ส่วนคำศัพท์และสำนวนไทยใช้พืชมาอุปลักษณ์สถานภาพของผู้หญิงมากกว่ารูปลักษณะภายนอก เมื่อศึกษาเปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ในมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นพืช] ระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยแล้ว พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ “ดอกไม้” และ “หญ้า” ในภาษาจีนและภาษาไทยต่างแสดงมโนทัศน์ถึงรูปลักษณะภายนอก และสถานภาพของผู้หญิงเหมือนกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการใช้อุปลักษณ์พืชมาก เนื่องมาจากชาวจีนและชาวไทยต่างมองว่าผู้หญิงมีความสวยงามเหมือนดอกไม้ คุณสมบัติของผู้หญิงก็เหมือนกับดอกไม้ที่มีหน้าที่สืบพันธุ์ ออกผลผลิตต่อไป สำหรับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสัตว์] สำนวนจีนปรากฏการนำสัตว์มาอุปลักษณ์รูปลักษณะภายนอกของผู้หญิงมากที่สุด ส่วนคำศัพท์และสำนวนไทยจะนำสัตว์มาอุปลักษณ์นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สถานภาพของผู้หญิง เมื่อศึกษาเปรียบเทียบถ้อยคำอุปลักษณ์ในมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสัตว์] ระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยแล้ว พบว่า ภาษาจีนและภาษาไทยนำ “ไก่” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงเหมือนกัน สะท้อนมโนทัศน์ของคนจีนและคนไทยที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงใกล้เคียงกัน กล่าวคือ คนจีนมองว่า ผู้หญิงควรรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ควรอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ชาย ไม่ควรมีอำนาจเหนือผู้ชาย เปรียบเหมือน “ไก่ตัวเมีย” ที่ไม่ควรขันปลุกในตอนเช้า ขณะที่คนไทยมองว่า ผู้หญิงมีลักษณะอ่อนแอ ตกเป็นเหยื่อของผู้ชาย เหมือน “ไก่” ที่ตกเป็นเหยื่อของ “หมา” หรือ “สมภาร” นั่นเอง สำหรับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสิ่งของ] พบว่า ทั้งสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยต่างปรากฏการนำสิ่งของมาอุปลักษณ์สถานภาพของผู้หญิงมากที่สุด นอกจากนี้ การที่สำนวนภาษาจีนไม่ปรากฏอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นอาหาร] อาจเนื่องจากในสังคมของชาวจีนไม่ได้มองว่าผู้หญิงเปรียบเหมือนอาหารที่เป็นฝ่ายถูกบริโภคหรือถูกกระทำอยู่เสมอ ผลการวิจัยที่พบว่า สำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยมีการใช้อุปลักษณ์พืชมากที่สุดสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัตนจันทร์เทว (2561) ที่พบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ “ผู้หญิงเป็นพืช” ในสุภาษิตบ่าวสาวลาว และสอดคล้องกับผลงานของมิรินต้า บุรุงโรจน์ (2548) ที่อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ “ผู้หญิงเป็นพืช” ในบทเพลงลูกทุ่งไทย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

6.1.1 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายที่พบในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีน พบถ้อยคำอุปลักษณะจากความหมายต้นทาง 3 วงความหมาย ได้แก่ อุปลักษณะสัตว์ อุปลักษณะสิ่งของ และอุปลักษณะพืช พบมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชาย 4 มโนทัศน์ ได้แก่ รูปลักษณะของผู้ชาย กิริยาท่าทางของผู้ชาย นิสัยและความประพฤติของผู้ชาย และสถานภาพของผู้ชาย ดังนี้

มโนทัศน์รูปลักษณะของผู้ชายพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 2 ประเภท ได้แก่ [รูปลักษณะของผู้ชายเป็นรูปลักษณะของสัตว์] และ [รูปลักษณะของผู้ชายเป็นสิ่งของ]

มโนทัศน์กิริยาท่าทางของผู้ชายพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 1 ประเภท ได้แก่ [กิริยาท่าทางของผู้ชายเป็นอาการและท่าทางของสัตว์]

มโนทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้ชายพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 2 ประเภท ได้แก่ [นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์] และ [นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นพืช]

มโนทัศน์สถานภาพของผู้ชายพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 2 ประเภท ได้แก่ [สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์] และ [สถานภาพของผู้ชายเป็นสิ่งของ]

จากสำนวนจีนที่นำมาศึกษาพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสัตว์] มากที่สุด สัตว์ที่นำมาใช้อุปลักษณะมากที่สุด ได้แก่ มังกร รองลงมา ได้แก่ หงส์ เสือ หมี และกิเลน โดยมังกรจะนำมาใช้อุปลักษณะรูปลักษณะภายนอก กิริยาท่าทาง นิสัยและความประพฤติ และสถานภาพ หงส์นำมาใช้อุปลักษณะกิริยาท่าทาง นิสัยและความประพฤติ และสถานภาพ เสือนำมาใช้อุปลักษณะรูปลักษณะภายนอก

กิริยาท่าทาง และนิสัยและความประพฤติ หมินำมาใช้อุปลักษณะรูปลักษณะภายนอก นิสัยและความประพฤติ และสถานภาพ ก็เลขนำมาใช้อุปลักษณะนิสัยและความประพฤติ และสถานภาพ สัตว์เหล่านี้ล้วนเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญในวัฒนธรรมจีนมายาวนาน

สำหรับอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในคำศัพท์และสำนวนไทย พบถ้อยคำอุปลักษณะจากความหมายต้นทาง 5 วงความหมาย ได้แก่ อุปลักษณะสัตว์ อุปลักษณะสิ่งของ อุปลักษณะพืช อุปลักษณะธรรมชาติ และอุปลักษณะสิ่งเหนือธรรมชาติ พบมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชาย 3 มโนทัศน์ ได้แก่ รูปลักษณะของผู้ชาย นิสัยและความประพฤติของผู้ชาย สถานภาพของผู้ชาย ดังนี้

มโนทัศน์รูปลักษณะของผู้ชายพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 4 ประเภท ได้แก่ [รูปลักษณะของผู้ชายเป็นรูปลักษณะของสัตว์] [รูปลักษณะของผู้ชายเป็นพืช] [รูปลักษณะของผู้ชายเป็นธรรมชาติ] และ [รูปลักษณะของผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ]

มโนทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้ชายพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 3 ประเภท ได้แก่ [นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นนิสัยและพฤติกรรมของสัตว์] [นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นสิ่งของ] และ [นิสัยและความประพฤติของผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ]

มโนทัศน์สถานภาพของผู้ชายพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 3 ประเภท ได้แก่ [สถานภาพของผู้ชายเป็นสัตว์] [สถานภาพของผู้ชายเป็นสิ่งของ] และ [สถานภาพของผู้ชายเป็นพืช]

จากคำศัพท์และสำนวนไทยที่นำมาศึกษาพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้ชายเป็นสัตว์] มากที่สุด โดยสัตว์ที่นำมาอุปลักษณะมีหลากหลายชนิด แต่ส่วนใหญ่เป็นสัตว์ที่คนไทยคุ้นเคย สามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน เช่น หมา ไก่ วัว กระรอก ปลาไหล แมงดา มด ผึ้ง เป็นต้น

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 63 อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

อุปลักษณะ เชิงมนทัศน์	มนทัศน์ย่อย	ถ้อยคำอุปลักษณะ ในสำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณะ ในคำศัพท์และสำนวน ไทย
ผู้ชายเป็น สัตว์	รูปลักษณ์ของผู้ชาย	เสือ, หมี, มังกร, วัว, ม้า, นกนางแอ่น, เหยี่ยว, กวาง แม่น้ำ, หู, อีเกา, สิงโต	นกตะกรุม
	กิริยาท่าทางของผู้ชาย	เสือ, มังกร, หงส์,	-
	นิสัยและความประพฤติ ของผู้ชาย	เสือ, หมี, มังกร, เหยี่ยว, หนู, หงส์, กิเลน, เต่า, ห่าน ป่า, นกกระเรียน, หมาป่า, เสือดาว, ผึ้งตัวผู้, ผีเสื้อ	แมงดา, ปลาไหล, กระจอก , ตัวแมง, แมลงวันหัว เขี้ยว, ผึ้ง, แมลงภู่, มด, มดแดง, เสือ, ไก่แจ้, ไก่, โค, หมา, กระต่าย, ช้าง, งู
	สถานภาพของผู้ชาย	หมี, มังกร, หงส์, กิเลน	หนู, กระต่าย, หมา, เสือ
ผู้ชายเป็น สิ่งของ	รูปลักษณ์ของผู้ชาย	หยก	-
	นิสัยและความประพฤติ ของผู้ชาย	-	พวงมาลัย
	สถานภาพของผู้ชาย	หยก, เสือแพรว, กางเกงแพรว	ขวาน
ผู้ชายเป็นพืช	รูปลักษณ์ของผู้ชาย	-	มะขาม
	นิสัยและความประพฤติ ของผู้ชาย	ดอกกล้วยไม้, ต้นไม้	-
	สถานภาพของผู้ชาย	-	ข้าวเปลือก
ผู้ชายเป็น ธรรมชาติ	รูปลักษณ์ของผู้ชาย	-	เดือน
ผู้ชายเป็นสิ่ง เหนือ ธรรมชาติ	รูปลักษณ์ของผู้ชาย	-	ยักษ์
	นิสัยและความประพฤติ ของผู้ชาย	-	ยักษ์

6.1.2 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีน พบถ้อยคำอุปลักษณะจากความหมายต้นทาง 5 วงความหมาย ได้แก่ อุปลักษณะสัตว์ อุปลักษณะสิ่งของ อุปลักษณะพืช อุปลักษณะธรรมชาติ และอุปลักษณะสิ่งเหนือธรรมชาติ พบมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง 4 มโนทัศน์ ได้แก่ รูปลักษณะของผู้หญิง กิริยาท่าทางของผู้หญิง นิสัยและความประพฤติของผู้หญิง และสถานภาพของผู้หญิง ดังนี้

มโนทัศน์รูปลักษณะของผู้หญิงพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 5 ประเภท ได้แก่ [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นรูปลักษณะของสัตว์] [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งของ] [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช] [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ] และ [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ]

มโนทัศน์กิริยาท่าทางของผู้หญิงพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 1 ประเภท ได้แก่ [กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นอาการและท่าทางของสัตว์]

มโนทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 1 ประเภท ได้แก่ [นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงเป็นสิ่งของ]

มโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 3 ประเภท ได้แก่ [สถานภาพของผู้หญิงเป็นสัตว์] [สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ] และ [สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช]

จากสำนวนจีนที่นำมาศึกษาพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นพืช] มากที่สุด พืชที่นำมาใช้อุปลักษณะมากที่สุด ได้แก่ ดอกไม้ และต้นหลิว ซึ่งทั้งสองคำมักจะถูกนำมาใช้คู่กันในสำนวนและนำมาใช้อุปลักษณะรูปลักษณะภายนอก กิริยาท่าทาง และสถานภาพของผู้หญิง อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่พบมากรองลงมาจากพืช คือ [ผู้หญิงเป็นสิ่งของ] ซึ่งสิ่งของที่นิยมนำมาใช้อุปลักษณะมากที่สุดคือ หยก จากสำนวนที่นำมาศึกษาพบว่า หยกจะนำมาใช้อุปลักษณะรูปลักษณะภายนอก นิสัยและความประพฤติ และสถานภาพของผู้หญิง โดยหยกมักจะนำมาใช้คู่กับไข่มุกในการอุปลักษณะรูปลักษณะภายนอก และนำมาใช้คู่กับน้ำแข็งในการอุปลักษณะรูปลักษณะภายนอก และนิสัยและความประพฤติ สิ่งที่นำมาใช้อุปลักษณะผู้หญิงในสำนวนจีน ไม่ว่าจะเป็นต้นหลิว หยก หรือไข่มุก ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในวัฒนธรรมจีนและสังคมจีนมาอย่างยาวนาน

สำหรับอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในคำศัพท์และสำนวนไทย พบถ้อยคำอุปลักษณะจากความหมายต้นทาง 5 วงความหมาย ได้แก่ อุปลักษณะสัตว์ อุปลักษณะสิ่งของ อุปลักษณะพืช อุปลักษณะ

อาหาร และอุปลักษณะธรรมชาติ พบมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง 4 มโนทัศน์ ได้แก่ รูปลักษณะของผู้หญิง กิริยาท่าทาง นิสัยและความประพฤติของผู้หญิง และสถานภาพของผู้หญิง ดังนี้

มโนทัศน์รูปลักษณะของผู้หญิงพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 5 ประเภท ได้แก่ [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นรูปลักษณะของสัตว์] [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นสิ่งของ] [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นพืช] [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นอาหาร] และ [รูปลักษณะของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ]

มโนทัศน์กิริยาท่าทางของผู้หญิงพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 2 ประเภท ได้แก่ [กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นอาการและท่าทางของสัตว์] และ [กิริยาท่าทางของผู้หญิงเป็นสิ่งของ]

มโนทัศน์นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 2 ประเภท ได้แก่ [นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงเป็นสัตว์] [นิสัยและความประพฤติของผู้หญิงเป็นสิ่งของ]

มโนทัศน์สถานภาพของผู้หญิงพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ย่อย 5 ประเภท ได้แก่ [สถานภาพของผู้หญิงเป็นสัตว์] [สถานภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งของ] [สถานภาพของผู้หญิงเป็นพืช] [สถานภาพของผู้หญิงเป็นอาหาร] และ [สถานภาพของผู้หญิงเป็นธรรมชาติ]

จากคำศัพท์และสำนวนไทยที่นำมาศึกษาพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [ผู้หญิงเป็นสัตว์] และ [ผู้หญิงเป็นพืช] มากที่สุดโดยพืชที่นำมาอุปลักษณะมีหลากหลายชนิด แต่ส่วนใหญ่เป็นพืชที่คนไทยคุ้นเคยสามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน เช่น ดอกไม้ ต้นไม้ มะม่วง แตง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า คำศัพท์และสำนวนไทยมีการอุปลักษณะ [ผู้หญิงเป็นอาหาร] ซึ่งไม่พบอุปลักษณะชนิดนี้ในสำนวนจีน และอาหารที่นำมาอุปลักษณะก็เป็นอาหารที่พบเจอได้ในสังคมไทย เช่น กุ้งแห้ง น้ำพริก กะปิ เป็นต้น

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทยสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 64 อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสำนวนจีนกับคำศัพท์และสำนวนไทย

อุปลักษณะเชิงมนทัศน์	มนทัศน์ย่อย	ถ้อยคำอุปลักษณะในสำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณะในคำศัพท์และสำนวนไทย
ผู้หญิงเป็นสัตว์	รูปลักษณะของผู้หญิง	นกขมิ้น, นกนางแอ่น, จักจั่น, แมลงเม่า, ผีเสื้อ, ผีเสื้อ, หงส์, ลิง, นกกระเรียน, ตั๊กแตน	ช้าง
	กิริยาท่าทางของผู้หญิง	ห่านป่า, สิงโต	ม้า
	นิสัยและความประพฤติของผู้หญิง	-	ช้าง, กระต่าย, ปลาช่อน, ไก่, วัว, กระแต, แรด, สิงห์
	สถานภาพของผู้หญิง	ไก่ตัวเมีย	ไก่, ชะนี, ผีเสื้อ
ผู้หญิงเป็นสิ่งของ	รูปลักษณะของผู้หญิง	ไข่มุก, หยก, น้ำแข็ง, กลิ่นหอม, สี	ไหกระเทียม, จอโทรทัศน์, ตุ่ม
	กิริยาท่าทางของผู้หญิง	-	ผ้า
	นิสัยและความประพฤติของผู้หญิง	หยก, น้ำแข็ง	กระเชอ
	สถานภาพของผู้หญิง	ไข่มุก, หยก, กลิ่นหอม, สี, ชุดแพรไหม, กระสวยทอผ้า, ผ้าโพกศีรษะ	ทรัพย์สิน, สินค้า, เรือ, สี, ถังข้าวสาร, เครื่องบิน
ผู้หญิงเป็นพืช	รูปลักษณะของผู้หญิง	ดอกไม้, ต้นหลิว, ดอกท้อ, ดอกชั่ง, ผลท้อ, ผลพลัม, ดอกเบญจมาศ, ดอกบัว, กิ่งไม้, ใบไม้	แดง, ดอกไม้

อุปลักษณะเชิง มโนทัศน์	มโนทัศน์ย่อย	ถ้อยคำอุปลักษณะ ในสำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณะ ในคำศัพท์และสำนวน ไทย
	สถานภาพของผู้หญิง	ดอกไม้, ต้นหลิว, ดอกชิง, ดอกบัว, ดอกกล้วยไม้, ดอก หยาง, ถั่วกระวาน, แดง, หญ้า	กระดังงา, ไม้, ผลไม้, หญ้า, ดอกไม้, มะม่วง, แดง
ผู้หญิงเป็น อาหาร	รูปลักษณะของผู้หญิง	-	กึ่งแห้ง, เนื่อ, นม, ไข่, พะโล้, ลูกเกด, ไข่ดาว
	สถานภาพของผู้หญิง	-	น้ำตาล, น้ำพริก, ข้าวสาร , เนื้อสด, ปลากระป๋อง
ผู้หญิงเป็น ธรรมชาติ	รูปลักษณะของผู้หญิง	ดวงจันทร์	ภูเขาไฟ
	สถานภาพของผู้หญิง	-	ดวงจันทร์

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทย ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาในอนาคตสำหรับผู้สนใจ ดังต่อไปนี้

6.2.1 ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะสำนวนจีน (成语 chéngyǔ) ที่มีความหมายเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาคำพังเพย (谚语 yànyǔ) สำนวนละท้าย (歇后语 xiēhòu yǔ) และสำนวนเคยชิน (惯用语 guànyòng yǔ) ที่ยังสามารถศึกษาอุปลักษณะเกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงได้

6.2.2 ในปัจจุบันการศึกษาอุปลักษณะเป็นกระบวนการศึกษาทางภาษาศาสตร์ที่มีความน่าสนใจ กระบวนการนี้จึงน่าสนใจที่จะนำมาใช้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบถึงผู้ชายและผู้หญิงในด้านอื่นๆ ของภาษาจีนและภาษาไทย เช่น การศึกษาอุปลักษณะผู้ชายและผู้หญิงในเอกสารทางวิชาการ สื่อวิทยุโทรทัศน์ นิยายบทเพลงในภาษาจีนและภาษาไทย เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ขวัญกัลยาณ. (2548). **สมบูรณ์ ครบถ้วน สำนวนไทย**. กรุงเทพฯ : ศรีเอทบุ๊คส์.

คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

<https://www.arts.chula.ac.th/ling/tnc>

ฉิน หยงหลิน. (2526). **สำนวนจีนและสำนวนไทย : การศึกษาเปรียบเทียบ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉีฮ่าน หวาง. (2559). **การเปรียบเทียบอุปลักษณะในสำนวนจีนและสำนวนไทยที่เกี่ยวกับผู้หญิง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ. (2548). **การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนฝรั่งเศสและสำนวนไทย**. วารสารมนุษยศาสตร์, 20 (1): 133-152.

ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2548). **อุปลักษณะตามแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน**. วารสารศิลปศาสตร์, 1: 5-6.

เชิดชัย อุดมพันธ์. (2555). **อุปลักษณะเกี่ยวกับโรคในภาษาถิ่นใต้**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

दनัย เมธิตานนท์. (2548). **บ่อเกิดสำนวนไทย**. กรุงเทพฯ : มิติใหม่.

ไตรทิติย์สุตา เสนาธรรม. (2562). **การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่สื่อความหมาย “หน้า”**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถาวร ลิกขโกศล. (2560). **ภาษา อักษรและคำคมสุภาษิตจีน**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.

ธนพรศักดิ์ แก้วประดิษฐ์พร. (2563). **อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในข่าวบันเทิงบนเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2554). **พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่**. กรุงเทพฯ : รวมสาสน์.

นันทนา วงษ์ไทย. (2563). *ภาษาและความหมาย*. กรุงเทพฯ : เค.ซี.อินเตอร์เพรส.

พิริยา สุรขจร. (2544). *สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ : การศึกษาเปรียบเทียบ*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทรพงศ์ พันธ์งาม. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่สะท้อนภาพสตรี*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทรา พิเชฐศิลป์. (2556). *การศึกษามโนทัศน์ของ “XIN” ในภาษาจีนและ “ใจ” ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวทางอรรถศาสตร์ปริชาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มิรินดา บุรรุ่งโรจน์. (2548). *อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย*. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รังสิมา รุ่งเรือง และ ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2560). เมื่อ “คน” กลายเป็น “สัตว์”: ความหมายเปรียบเทียบของ
สัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 35: 27-44.

รัตนา จันทร์เทาว์. (2561). *อุปลักษณผู้ชายและผู้หญิงในสุภาษิตป่าวสาวลาว*. *วารสารภาษา ศาสนา
และวัฒนธรรม*, 7 (1): 154-183.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม ๑ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ ๒)*.
กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม ๒ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ยูเนียน
อุลตร้าไวโอเล็ต.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม ๓ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ยูเนียน
อุลตร้าไวโอเล็ต.

หยาว ซื่อฉี. (2560). อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ “มนุษย์เป็นสัตว์” : กรณีศึกษาสมญานามในวรรณกรรมจีน
เรื่อง 水浒传 /*Shui214 xu214 tshuan51*/ (ซ้องกั๋ง). *วารสารอักษรศาสตร์*, 46: 1-43.

ศรัทธา เพชรเชิดชู. (2560). “อุปลักษณะเวลาในสำนวนจีน”. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 36: 83-100.

ศุภชัย ตั้ววิชัย. (2549). *อุปลักษณะเชิงมนทัศน์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สง่า กาญจนพันธุ์. (2538). *สำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

สุรีย์ ชูณหะเรืองเดช. (2551). สถานภาพหญิงชายในครอบครัวจีน: มุมสะท้อนจากภาษิต สำนวน และคำพังเพยจีน. *วารสารอักษรศาสตร์*, 37: 243-279.

สุภาษิต.net. (ม.ป.ป.). <http://www.xn--m3cv1ac5bny.net/>

สำนวนไทย.com. (ม.ป.ป.). <http://www.xn--o3cda1bwq0d9h2c.com/>

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*
<https://dictionary.orst.go.th/>

อรณิศา อรุณพัฒน์พงศ์. (2563). มโนทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคำว่า “ไก่”: การวิเคราะห์เชิงภาษา. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 38: 61-88.

อำนาจ ปักชาสุข. (2559). มโนอุปลักษณะเกี่ยวกับบุญในภาษาไทย: กรณีศึกษาจากกลุ่มสาระณะในเฟซบุ๊ก. *การประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS*, 6: 49.

อุดมพร อมรธรรม. (2556). *สำนวนไทยฉบับจัดหมวดหมู่*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

ภาษาจีน

北京语言大学 Běijīng Yǔyán Dàxué. (n.d.) . 北京语言大学语料库 Běijīng Yǔyán Dàxué yǔliàokù. <http://bcc.blcu.edu.cn/>

陈心启 Chén xīnqǐ. 1980. 《中国兰史考辨——春秋至宋朝 Zhōngguó lán shǐ kǎo biàn——chūnqiū zhì sòngcháo》. 武汉植物学研究 Wūhàn zhíwù xué yánjiū. 79-83.

成语大全 Chéngyǔ dàquán. <http://www.hao86.com>

成语大词典 Chéngyǔ dà cídiǎn. <http://www.esk365.com/chengyu/>

河南人民出版社发行 Hénán rénmin chūbǎn shè fāxíng. 1982. 《汉语成语大词典 Hànyǔ chéngyǔ dà cídiǎn》. 河南 Hénán : 河南人民出版社 Hénán rénmin chūbǎn shè.

商务印书馆辞书研究中心 Shāngwù yìn shūguǎn císhū yánjiū zhōngxīn. 2002.

《新华成语词典 Xīnhuá chéngyǔ cídiǎn》. 北京 Běijīng : 商务印书馆 Shāngwù yìn shūguǎn.

商务印书国际有限公司出版发行 Shāngwù yìn shū guójì yǒuxiàn gōngsī chūbǎn fāxíng. 2004. 《成语大词典 Chéngyǔ dà cídiǎn》. 北京 Běijīng : 商务印

书国际有限公司 Shāngwù yìn shū guójì yǒuxiàn gōngsī.

中国社会科学院语言研究所词典编辑室 Zhōngguó shèhuì kēxuéyuàn yǔyán yánjiū suǒ cídiǎn biānjí shì 1998. 《现代汉语词典 Xiàndài hànyǔ cídiǎn》. 北京 Běijīng : 商务印书馆 Shāngwù yìn shū guǎn.

造句网 Zàojù wǎng. <https://zaojv.com/197465.html>

朱晓 Zhū Xiǎo. 2013. 《汉语女性类成语的隐喻研究 Hànyǔ nǚxìng lèi chéngyǔ de yǐnyù yánjiū》. 东北师范大学. Dōngběi shīfàn dàxué

ภาษาไทย

George Lakoff & Mark Johnson. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago.

Ogden, C. K. and and Richards, I.A. (1972). *The Meaning of Meaning: A Study of TheInfluence of Language upon Thought and of the Science of Symbolism*. London: Routledge & Kegan Paul.

Ullmann, S. (1962). *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*. Oxford: Basil Blackwell.

Ungerer, & H.-J.Schmid. (1996). *An Introduction to Cognitive Linguistics*. London: Longman

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การแปลรูปความวิธานิพนธ์เป็นภาษาจีน

表“男女”概念隐喻的汉语成语与泰语成语和词语之比较研究

第一章

引言

1.1 问题的提出

社会上人们对于成语的使用，往往来自于对周围事物的比较，比如来自于动物、植物、颜色、历史神话人物等。因此，不同国家的成语会因社会条件、环境、生活和信仰而产生差异。于是许多学者开始了对不同国家成语的对比与研究。

研究者们注意到，对于具有相似特征的男性和女性，中国和泰国都使用了隐喻，例如，汉语里的“虎头虎脑”，意思是身体强壮而阳刚的男人。引入“虎”字，把男人比喻成动物；而泰语成语 “ชาติเสือต้องไว้ลาย ชาติชายต้องไว้ชื่อ (CHAT SUEA DHONG WAI LAI CHAT CHAI TONG WAI CHUE) 老虎必有虎纹, 男人必有诚信”，即生为男，必为男子汉，以尊为男。“老虎”这个词也被用来比喻男人和雄性动物。但是即便如此，在这两种表达方式中“老虎”这个词依然有不同的含义。又如，汉成语中“破瓜之年”的意思是女子到了该出嫁的年龄。这里的“瓜”，被用来比喻女人。而泰语成语里的 “แตงเถาตาย (TANG THAO TAY) 瓜藤死”，这里则是将老瓜藤比喻成老女人；在汉语和泰语语境中皆将植物的“瓜”比喻为女性。

从上面的例子来看，泰语和汉语的成语中都有着一些相似的比喻，包括被比较的对象事物的类型都比较相似。在本论文中笔者将比较汉语成语和泰语成语中关于男人和女人的隐喻的使用，研究两者间的相同点和不同点，并分析产生差异的原因，从而窥视两国之间人们对男性和女性看法的异同。与此同时希望本论文能为学习汉语的泰语学者和学习泰语的汉语学者了解和研究两国社会文化和语言使用概念提供借鉴和参考。

1.2 研究目的

1.2.1 为了研究对比汉语成语与泰语成语和词语中关于男性和女性的词汇隐喻。

1.2.2 为了研究对比汉语成语与泰语成语和词语中关于男性和女性的概念隐喻。

1.3 研究假设

1.3.1 汉语成语与泰语成语和词语中关于男性和女性的词汇隐喻的相同、相似和不同。

1.3.2 汉语成语与泰语成语和词语中关于男性和女性的概念隐喻有相同、相似和不同，概念隐喻能够反映中泰社会里人们的思想体系或观念。

1.4 研究范围

1.4.1 专注于特定的研究仅指意男性和女性的汉语成语。

1.4.2 专注于特定的研究仅指意男性和女性的泰语词汇和成语，包括谚语、格言中关于男性和女性。

1.5 研究申讨

1.5.1 在汉语成语中与男性和女性有关的文献，包括论文、文章、网络以及词典。

1.5.2 在泰语成语和词语中与男性和女性有关的文献，包括论文、文章、网络以及词典。

1.6 研究方法

1.6.1 研究和收集概念隐喻理论的研究资料。

1.6.2 收集并挑选带有男性和女性隐喻的汉语成语及泰语成语和词语。

1.6.3 对汉语成语以及泰语成语和词语中出现的各种关于男性和女性的隐喻进行分类。

1.6.4 分析研究汉语成语以及泰语成语和词语中关于男性和女性的隐喻意义。

1.6.5 分析研究汉语成语以及泰语成语和词语中关于男性和女性的概念隐喻。

1.6.6 研究总结与讨论。

1.7 研究作用

1.7.1 了解汉语成语与泰语成语和词语中关于男性和女性的词汇隐喻有哪些相同、相似和不同。

1.7.2 了解汉语成语与泰语成语和词语中关于男性和女性的概念隐喻有哪些相同、相似和不同。

1.7.3 为其他研究概念隐喻的学者提供资料素材。

1.8 标志

 表示转喻的认知机制以及概念隐喻如何投射

[   ] 表示概念隐喻

第二章

文献回顾

通过收集整理与概念隐喻相关的文献发现,已有语言学家研究过相关课题。在本章之中,笔者提到概念隐喻,汉泰成语的定义,成语对比研究和概念隐喻相关的研究文献。

2.1 概念隐喻的理论

Chatchawadee Salabamba(2548:2) 提到“隐喻研究与分析主要有两个大理论:传统的隐喻理论(traditional theory),从语言的解释来描述隐喻,和概念隐喻(cognitive linguistic),这解释了隐喻是关于与语言使用者的思维系统相关的语言使用。”其研究总结如下:

2.1.1 传统的隐喻理论

传统语言理论和语言学的隐喻研究表明,隐喻是以隐喻的方式使用语言的意义来创造形象。它是用来修饰语言美观的工具。有趣的、也能说服读者或听众的心。

Ullmann, 1962 认为隐喻是原意的延伸。确定哪些语言形式是隐喻可以从有比较形式的单词来看。隐喻由两个重要的结构元素组成:要呈现的概念(Tenor) 和比较的内容(Vehicle)。

从传统的隐喻理论研究可以得出结论,传统的隐喻理论认为隐喻的观点是:它是以比较的方式使用语言形式的含义来创建图像。并且它从原始含义扩展了单词的含义,使其成为类比。一般会有比较的单词出现在语言结构中,作为一个文本,显示一件事与另一件事的比较。

2.1.2 概念隐喻理论

Lakoff & Johnson, 1980: 3-4 的概念隐喻理论认为隐喻是人普通的通过使用语言而普遍存在的,而不是一种将事物与另一事物进行比较的语言结构形式。但日常生活中语言的使用都是隐喻。在人没有意识到的情况下,所使用的语言具有一种比较形式。这样的比喻可以反映语言学家的思想体系。这种比喻叫做概念隐喻。Lakoff 和 Johnson 解释说,隐喻语言将思维模式从始源域(source domain) 转移到与语言相关的目标域(target domain),将关系与语言使用者的概念联系起来,这些概念反映在日常生活中的语言使用中。

2. 1. 2. 1 概念隐喻意义的转意过程

隐喻中存在两种类型的关系，即本体对应(ontological correspondence)和认知对应(epistemic correspondence)，可概括如下：

1. 本体对应关系 是各种性质的关系 即在源语义圈与目标语义圈中一对一的关系。“愤怒是容器中的热液体 ANGER IS HEAT OF FLUID IN CONTAINER”如下：

Source: HEAT OF FLUID		Target: ANGER
container	————→	body
heat of fluid	————→	anger
pressure in container	————→	experienced pressure
agitation of boiling fluid	————→	experienced agitation
limit of container’ s	————→	limit of person’ s ability
resistance		to suppress anger
explosion	————→	loss of control

可见，源意圆是与液体的热量有关的术语。 而这个词的意思就是愤怒，比如容器（container）和身体（体液的热度）和愤怒（anger）有关，愤怒是语言使用者想要传达的意思。 因此是目的地意义圆，原始词或含义充当概念隐喻。

2. 认知对应是各种性质的关系，即在源语义循环到目标语义循环中，属性 在源语义圈中，它们在链接到目标语义圈之前是相关的。例如，隐喻 ANGER IS HEAT OF FLUID IN CONTAINER 如下：

当容器中的液体被加热时 超过极限，压力会增加到 容器爆炸的程度。	————→	当愤怒超过极限时“压力” 增加到人失去控制的程度。
爆炸损坏了集装箱， 对参与事件的人构成危险。	————→	失去控制会伤害到本人， 也会伤害到其他人。
有足够的压力和阻力可以 实现防爆。	————→	愤怒可以被意志力压制。

可以看出，起源语义圈中液体的热特性在与目的地语义圈中的愤怒相关之前是相关的。这种复杂的关系需要一步一步地了解愤怒的过程。

这个比喻将思维模式与语言使用者的潜在感受和体验联系起来。隐喻的重要功能是将抽象思维模式与具体思维模式联系起来。它以身体器官、物体、环境等实际经验为基础。这些可以反映人们使用语言的感知、体验和思维过程。

简而言之，语言隐喻的研究描述了与人类思维过程和概念相关的语言隐喻。并显示隐喻的语义过程 除了理解隐喻中使用的语言的含义之外，还有一个重要的原则。这也使得理解社会中语言使用者的想法成为可能。

2.2 成语的定义

现代汉语词典(1998: 160) 成语的意思是人们长期使用的一组词或短句。它们通常是简短、简单和深刻的词。大多数汉语成语由四个字组成。通常有一个传说故事和起源。

皇家学院词典(2554:1227) 给出成语这个词的定义，是已经传递了很长时间的单词或消息，具有不同的含义或隐藏了其他含义。

2.3 相关的研究

目前，有关成语对比研究和概念隐喻的研究在各个领域都有，如

2.3.1 成语比较相关的研究

Qin Yonglin(2526) 研究表明，汉语成语和泰语成语的总体特点在成语风格、字数、韵律、词汇选择等方面有相似之处，也有不同之处。语法功能和意义，可以断定汉语成语和泰语成语异同。它反映了中泰两国人民在文化、民族传统、环境、观念等各个方面的异同。

Piriya Surakajohn(2544) 研究结果发现，有关动物的汉语成语和泰语成语在字数、语法结构等方面有相似之处，也有不同之处。成语的作用、成语的意思、成语比较及成语反思。

Pattarapong Purnngam(2550) 中泰表达女性形象的比较研究这让我意识到泰国和中国女性的观念和价值观是不同的。但他们在性格、举止、行为等不同方面

重视女性，爱、养育等，上述研究将以此为标准来考虑汉语和泰语成语的含义。发现大部分汉语成语都集中在女性外貌上。在泰语中，最常见的是女权主义的概念。

2.3.2 概念隐喻相关研究

Mirinda Burarubgrot (2548) 研究泰国民俗歌曲中关于女性的概念隐喻发现植物隐喻，食物隐喻和动物的隐喻被用来指代大量的女性。从陆童英和柴陆歌中的隐喻就可以发现药物隐喻表现出最少的语言隐喻形式。它也出现在一位女歌手演唱的六合歌中。女人也有这样的想法，身为女人是不安全的。一个人就不稳定必须有一个男人的主人或主管，以增加自己的安全。

Chanikan Wongpiya (2556) 对法语和泰语成语中与人有关的概念隐喻的比较研究概念的研究结果认为法国和泰国社会的语言使用者将人视为生物，即人类、动物、植物和人是生物，即事物、食物、自然和超自然的事物。数字反映在用作隐喻的语言形式中。并表明法国社会和泰国社会对世界的看法相似，但由于文化差异、价值观和信仰不同，用来比较的语言不同。

Rattana Chanthao (2561) 对老挝语谚语中关于男女的隐喻研究结果表明，男性是动物的隐喻最多，女性是植物的隐喻最多。动物多为老挝农村的水资源、森林、稻田中存在的动物，而植物多为老挝村庄或稻田中可见的植物，体现了老挝人民重视周围环境的观念。因此，环境被用来比喻男人和女人以及老挝人民的思想体系，即男人和女人应该如何拥有属性、角色、职责、行为和地位，才能有资格拥有房屋或婚姻。

Thanapat Kaewpraditbhorn (2563) 在线报纸网站上娱乐新闻的概念隐喻。结果表明，以 9 个起源意义的隐喻作为类比。展示了一个概念隐喻，它反映了娱乐新闻中语言用户对娱乐行业个人事务的思考系统。新闻媒体上的 15 个概念隐喻具有三个功能，分别为传达人们的思想，连接人际关系以及言论表达。

从文献回顾来看，对泰语中的愤怒隐喻进行了比较研究。新闻媒体的概念隐喻，泰国六合歌中关于女人的隐喻。对于跨语言隐喻的研究，有泰语和法语对人的研究。汉语和泰语中“jai（心）”一词的概念研究以及泰语和老挝语中男性和女性的隐喻。但研究人员没有发现泰语和汉语之间的男性和女性隐喻的比较。研究人员认为，这项研究将能够更好地了解中泰两国民众在各个领域对女性和男性的看法。

第三章

汉语成语和泰语词汇与成语中的男性隐喻

在本章之中，笔者将对汉语成语和泰语词汇与成语中的男性隐喻进行整理和归类，将其分为动物隐喻、物品隐喻、植物隐喻等。通过分析这些隐喻来总结和归纳汉语成语和泰语词汇与成语中关于男人概念隐喻的特点。

3.1 汉语成语中关于男人的隐喻

通过整理和分析汉语成语中关于男性的隐喻，根据属性可将其分为三类隐喻：动物隐喻、物品隐喻和植物隐喻。三类隐喻如下：

3.1.1 动物隐喻

将男人隐喻成一种动物，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与动物相关的含义，例如动物的名称、外貌行为或动物的性格特征等等，以比较的方式来隐喻男人。从研究中收集的数据中发现，将各种动物作为始源域转化到男人的目标域的意义，如外貌、动作、性格和行为、地位等。如下：

3.1.1.1 男人的外表是动物的外表

概念隐喻男人的外表是动物的外表，是用动物的称呼和动物的外表来描述一个男人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移从始源域中的动物到目标域中的男人外表。在研究这些成语后发现，用来比喻男人外表的动物有，虎、熊、龙、燕、鹰、牛、马、獐、老鼠、乌鸦等，如下：

将动物比喻男人身体的成语

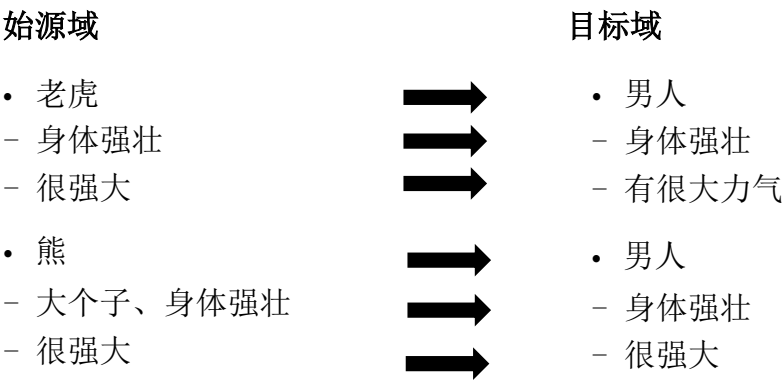
表 1 将动物隐喻为男人身体的成语

汉语成语	拼音	含义
(1)虎背熊腰	hǔ bèi xióng yāo	形容人身体魁梧健壮。
(2)虎头虎胸	hǔ tóu hǔ xiōng	形容长得壮健憨厚的样子。
(3)彪形大汉	biāo xíng dà hàn	身材高大、结实的男子。
(4)活龙鲜健	huó lóng xiān jiàn	形容健壮有活力。
(5)神龙马壮	shén lóng mǎ zhuàng	比喻身体健壮、气宇轩昂。
(6)生高马大	niú gāo mǎ dà	比喻人长得高大强壮。

从上面（1）-（6）个成语可以看出用“虎”、“彪”、“熊”、“龙”、“牛”、“马”等指强壮、有很多的力量的动物来隐喻男人强壮的身体。

在（1）-（3）成语中用“虎背”、“熊腰”、“虎胸”、“彪形”来隐喻男人，反映了中国人对男性外表的看法：一个男人应该身体强壮，身材魁梧，有着像虎一样强壮的背部，像熊一样的粗腰杆。

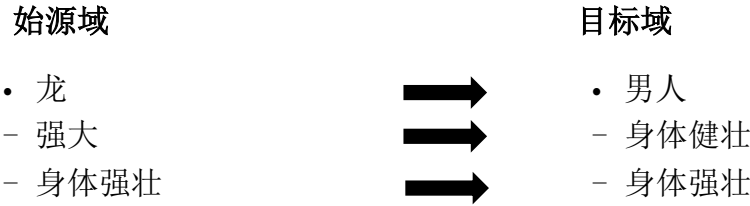
这四个成语表达的含义是将始源域中的“老虎”、“熊”和“燕子”的属性转化为目标域中的“男人”。体现了男人的外表是动物的外表的概念隐喻，从始源域转移到目标域，如下：

成语（4）和（5）使用“龙”来隐喻男人的外貌。对于中国人来说，龙普遍被认为是神圣的动物，拥有超自然的力量。在中国古代人们普遍相信真的有龙存在于中国大地。因此，有很多关于龙的传说和故事，龙的影响广泛存在于宗教和社会中。

“龙”与其他词的组合，比如成语（4）中的“神龙”和成语（5）中的“活龙”，中国人的概念认知里男人应该像龙一样精力充沛、强壮。

这种表达的意义本质是始源域中“龙”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

用动物来隐喻男人外貌的成语

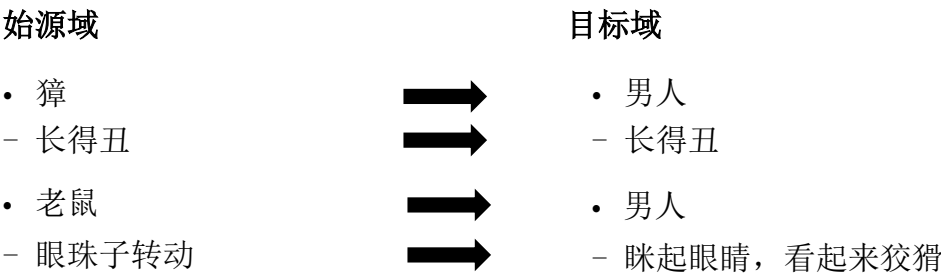
表 2 将动物比喻男人外貌的成语

汉语成语	拼音	含义
(7) <u>龙</u> 威 <u>燕</u> 颌	lóng wēi yàn hàn	形容威严雄武的相貌。
(8) <u>虎</u> 头 <u>燕</u> 颌	hǔ tóu yàn hàn	旧时形容王侯的贵相或武将相貌的威武。
(9) <u>鹰</u> 鼻 <u>鹞</u> 眼	yīng bí yào yǎn	形容奸诈凶狠的相貌。
(10) <u>鸱</u> 目 <u>虎</u> 吻	chī mù hǔ wěn	形容人相貌阴险凶恶。
(11) <u>獐</u> 头 <u>鼠</u> 目	zhāng tóu shǔ mù	形容人相貌丑陋，神情狡猾。
(12) 彩凤随 <u>鸦</u>	cǎi fèng suí yā	美丽的凤鸟跟了丑陋的乌鸦。比喻女子嫁给才貌配不上好的人。

上面的（7）-（12）成语中用“虎”、“龙”、“燕”、“鹰”、“鸦”等用来隐喻男人的外貌。

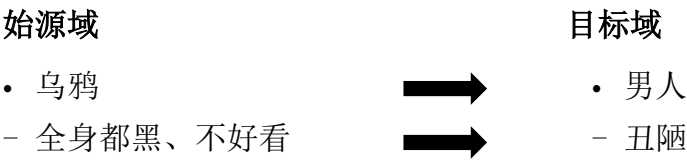
成语（11）獐头鼠目使用“獐”和“老鼠”来隐喻男人的外貌。“獐”，这种动物是鹿的一种，它的上唇长着一对长长的獠牙，这类动物的雄性头上没有犄角。由于它奇特的外貌特征所以中国人用“獐”来比喻长得丑，性格狡猾的男人。同时，中国人不喜欢“鼠”，因为老鼠是田里爱偷吃稻穗的动物，或是住在人家里偷人的食物，所以中国人对“鼠”的认知是一种狡猾、有偷窃习惯的动物。

这种表达的意义本质是始源域中“獐”和“老鼠”的外貌品性与目标域中的“男人”外貌品性之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

成语（12）彩凤随鸦使用“乌鸦”来隐喻男人的外貌。在中国人的传统世界里“乌鸦”被认为是丑陋不祥的动物，乌鸦全身长着黑毛。中国人认为，如果出现“乌鸦”，就会有不好的事情发生，“乌鸦”也是厄运的象征。所以用“乌鸦”来隐喻长得丑的男人。

这种表达的意义本质是始源域中“乌鸦”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻是男人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

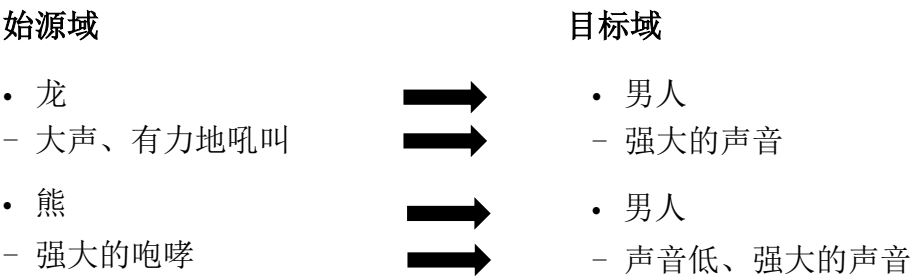

用动物隐喻男人声音的成语

表 3 将动物比喻男人声音的成语

汉语成语	拼音	含义
(13) 龙鸣狮吼	lóng míng shī hǒu	比喻沉郁雄壮的声音。

成语（13）“龙鸣狮吼”使用“龙”和“狮”组合动词“鸣”和“吼”变成“龙鸣”和“狮吼”来刻画雄浑有力、威风凛凛的男声。雄狮吼叫宣布领地，防止领地入侵者。保护畜群安全这证明了雄狮的力量和吸引配偶的能力。上述表达的含义的本质是始源域中的“龙”和“狮子”的品质与目标域中的“男人”的品质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

3. 1. 1. 2 男人的动作是动物的动作

概念隐喻男人的动作是动物的动作，是用动物的名字和动物的动作来描述一个男人的动作。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的男人动作。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人动作的动物，如虎、龙、凤等，如下：

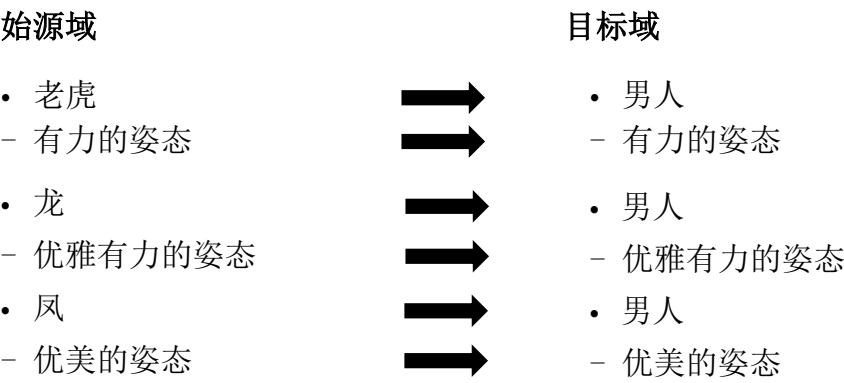
表 4 将动物比喻男人动作的成语

汉语成语	拼音	含义
(14) <u>虎</u> 步 <u>龙</u> 行	hǔ bù lóng xíng	原形容帝王的仪态不同一般。后也形容将军的英武姿态。
(15) <u>龙</u> 骧 <u>虎</u> 步	lóng xiāng hǔ bù	象龙马昂首，如老虎迈步。形容气概威武雄壮。
(16) 舞 <u>凤</u> 飞 <u>龙</u>	wǔ fèng fēi lóng	气势奔放雄壮的样子。

上面的（14）-（16）成语用“虎”、“龙”和“凤”来隐喻。在中国人的信仰里它们都是高贵优雅的并且地位崇高的动物。当这些动物名称与“步”和“行”等动词连用时，动物的动作与男人的动作（14）“虎步”和“龙行”，虎步代表的是丛林之王，龙的行走是全能的领袖，都是英勇霸气的举止。

成语（16）“舞凤飞龙”使用“凤”和“龙”来陪动词“舞”和“飞”变成“舞凤”和“飞龙”来隐喻气势奔放昂扬的样子。

这种表达的意义本质是始源域中“虎”、“龙”和“凤”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

3. 1. 1. 3 男人的性格和行为是动物的行为

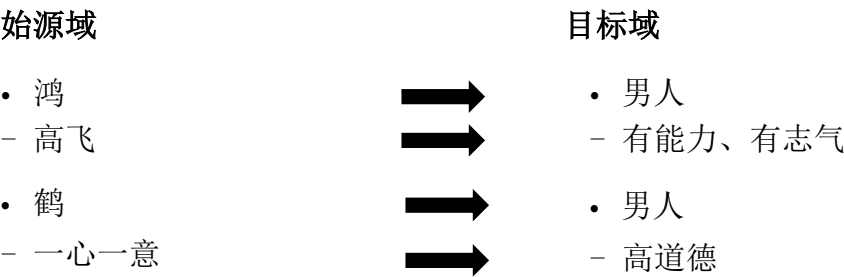
概念隐喻男人的性格和行为是动物的行为，是用动物的名字和动物的动作来描述一个男人的性格和行为。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的男人性格和行为。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人性格和行为的动物有，蜜蜂、蝴蝶、麒麟、狼、老鼠等，如下：

表 5 将动物比喻男人性格和行为的成语

汉语成语	拼音	含义
(17) 麟凤龟龙	lín fèng guī lóng	比喻品格高尚、受人敬仰的人。
(18) 鸿俦鹤侣	hóng chóu hè lǚ	鸿、鹤皆为群居高飞之鸟，因用以比喻高洁、杰出之辈。
(19) 熊罴百万	xióng pí bǎi wàn	形容军队人多将广，英勇善战。
(20) 豺狼虎豹	chai láng hǔ bào	比喻凶残的恶人。
(21) 鹰视狼步	yīng shì láng bù	形容为人阴险狠毒。
(22) 狼贪鼠窃	láng tān shǔ qiè	常形容敌人贪狠卑鄙。
(23) 狂蜂浪蝶	kuáng fēng làng dié	比喻轻薄放荡的男子。

成语（18）“鸿俦鹤侣”使用“鸿”和“鹤”来隐喻高洁、杰出之辈。鸿和鹤是群居的鸟类，可以飞得很高。清朝的陈梦雷的《西郊杂咏》之十四中写到：“鸿鹄羣南飞，千里共盘桓。”因鸿鹄善高飞，常比喻志向远大的人。另外，鸿鹄也象征着理想与追求。”因为大鸿高飞，因此常指人怀着强烈的愿望，鸿象征着理想，追求与抱负。而鹤则是忠贞爱情的象征，一辈子只有一个伴侣。在古代，白鹤常被用来形容德高望重的人。

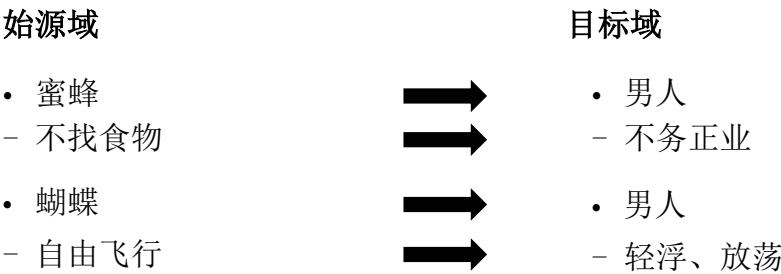
这种表达的意义本质是始源域中“鸿”和“鹤”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的性格和行为是动物，从始源域转移到目标域，如下：

成语（23）“狂蜂浪蝶”使用“蜜蜂”和“蝴蝶”来隐喻轻薄放荡的男子。因为在蜜蜂的世界里由雌性蜜蜂离开蜂巢负责寻找食物，雄性蜜蜂不会在蜂巢外为自己寻找食物，雄蜂没有工蜂的帮助就无法进食，众所周知，雄蜂在蜂巢内的唯一任务就是交配。所以中国人用蜜蜂和蝴蝶来隐喻不务正业，放荡的男人。

这种表达的意义本质是始源域中“蜜蜂”和“蝴蝶”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的性格和行为是动物，从始源域转移到目标域，如下：

3. 1. 1. 4 男人的地位是动物

概念隐喻男人的地位是动物，是用动物的名字和动物的动作来描述一个男人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的男人的地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人地位的动物，如龙、麒麟、和熊，如下：

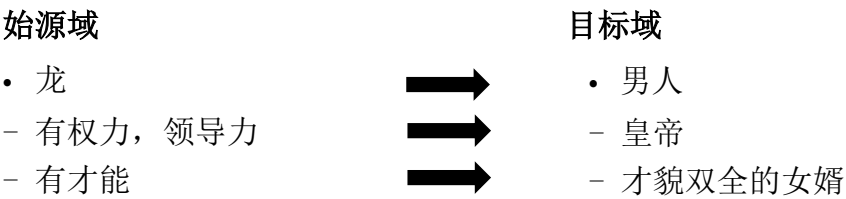
表 6 将动物比喻男人地位的成语

汉语成语	拼音	含义
(24) 飞 <u>龙</u> 在天	fēi lóng zài tiān	比喻帝王在位。
(25) 乘 <u>龙</u> 快婿	chéng lóng kuài xù	旧时指才貌双全的女婿。
(26) 凤 <u>雏</u> <u>麟</u> 子	fèng chú lín zi	比喻贵族子孙或称誉佳子弟。
(27) <u>熊</u> <u>罴</u> 入梦	xióng pí rù mèng	旧时用于祝人生子。

成语（24）“飞龙在天”使用“龙”来隐喻“皇帝”，成语（25）“乘龙快婿”使用“龙”来隐喻“才貌双全的女婿”。在中国人的认知中龙被认为是神圣的动物，拥有超自然的力量，在中国的神话故事中，据说龙会飞，会水，会召唤风雨。

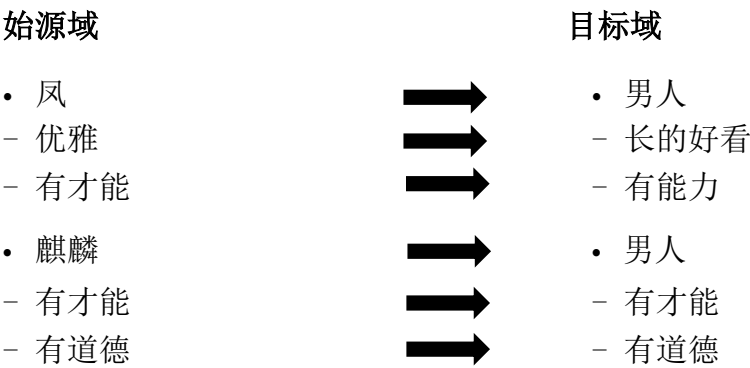
古代时，龙被用来作为皇帝的象征。在皇帝统治国家稳固民心之时，就将自己隐喻为一条在天上飞的龙，可以庇护自己的国家和子民。

这种表达的意义本质是始源域中“龙”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的地位是动物，从始源域转移到目标域，如下：

成语（26）“凤雏麟子”使用“凤”和“麒麟”来隐喻“贵族子孙或世家子弟”。凤和麒麟在中国文化中被认为是吉祥的动物，因此，在将凤和麒麟的幼子与人进行比较时，反映了中国人对家庭和子女的看法，应该有凤和麒麟一样的品性和学识。

这种表达的意义本质是始源域中“凤”和“麒麟”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的地位是动物，从始源域转移到目标域，如下：

3.1.2 物品隐喻

概念隐喻男人是一种物品，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与物品相关的含义，例如物品的名称、事物的性质等，以比较的方式来隐喻男人。从研究中收集的数据中发现，各种物品被作为始源域转化到男人的目标域的意义有外貌和地位等。如下：

3.1.2.1 男人的外表是物品

概念隐喻男人的外貌是物品，是用物品的性质来描述一个男人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的男人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人外表的物品有玉，如下：

表 7 将物品比喻男人外表的成语

汉语成语	拼音	含义
(28) 美如 <u>冠玉</u>	měi rú guān yù	原比喻只是外表好看。后形容男子长相漂亮。
(29) 面如 <u>冠玉</u>	miàn rú guān yù	比喻男子徒有其表，也用来形容男子的美貌。

成语（28）“美如冠玉”和成语（29）面如冠玉使用“玉”来隐喻“男子长相漂亮”。在中国人的认知中，玉被认为是一种美丽的宝石，是繁荣昌盛的象征。中国人经常用玉来制作各种首饰，既为美观又为吉祥之意而佩戴。因此，用玉来隐喻长相俊美的男人。

这种表达的意义本质是始源域中“玉”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是物品，从始源域转移到目标域，如下：

3.1.2.2 男人的地位是物品

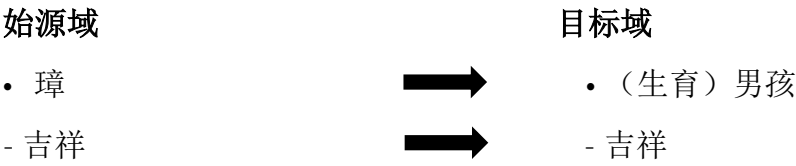
概念隐喻男人的地位是物品，是用物品的性质来描述一个男人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的男人地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人地位的物品有章、绮襦和纨绔，如下：

表 8 将物品比喻男人地位的成语

汉语成语	拼音	含义
(30) 弄 <u>璋</u> 之喜	nòng zhāng zhī xǐ	旧时常用以祝贺人家生男孩。
(31) <u>绮襦纨绔</u>	qǐ rú wán kù	泛指富贵子弟。

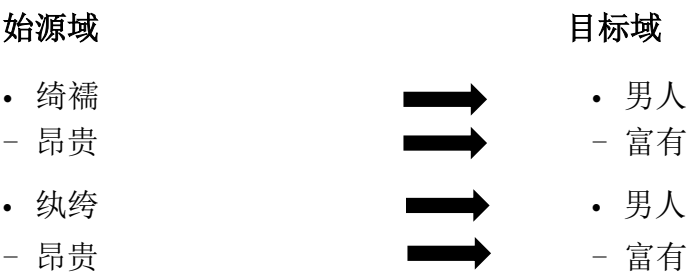
成语（30）“弄璋之喜”中的“璋”旧时用来“祝贺人家生男孩”。“璋”是中国古代玉的一种，古人会把这种玉给男孩子玩，希望男孩长大后，有玉一样的美德。因此，用璋来隐喻男孩，意为男孩出生给家里带来的喜悦。

这种表达的意义本质是始源域中“玉”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的地位是物品，从始源域转移到目标域，如下：

成语（31）“纨绔纨绔”使用“纨绔”和“纨绔”来隐喻“富贵子弟”。用“纨绔”和“纨绔”来隐喻男性的家庭背景，在中国古代，缎布是一种价格昂贵的商品，只有富贵人家的孩子才能穿得上。

这种表达的意义本质是始源域中“纨绔”和“纨绔”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的地位是物品，从始源域转移到目标域，如下：

3.1.3 植物隐喻

概念隐喻男人是一种植物，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与植物相关的含义，例如植物的名称、事物的性质等，以比较的方式来隐喻男人。从研究中收集的数据中发现，各种植物作为始源域转化为男人的目标域的有性格和行为。如下：

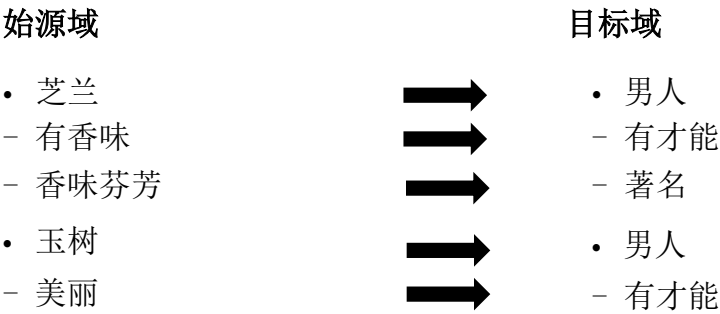
将植物比喻男人性格和行为的成语

表 9 将植物比喻男人性格和行为的成语

汉语成语	拼音	含义
(32) 芝兰玉树	zhī lán yù shù	比喻有出息的子弟。
(33) 麟凤芝兰	lín fèng zhī lán	指人的品德高尚，气质优美。

成语（32）“芝兰玉树”和成语（33）“麟凤芝兰”意为道德高尚的男人。在中国人的信仰中，兰花被认为是高雅的。例如，孔子曾经说过，“与善人居，如入芝兰之室，久而不闻其香，即与之化矣”。(陈心启 Chén Xīnqǐ, 1980:79)

这种表达的意义本质是始源域中“芝兰”和“玉树”的品质与目标域中的“男人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的性格和行为是植物，从始源域转移到目标域，如下：

从汉语成语中的男性隐喻分析可以表达语言使用者在事物上对男人的看法，比如男人作为客体的概念，在人们谈论男人的时候就可以体现在长相上，长得英俊。经常用社会人眼中美如玉的东西来比较。或者当提到一个男人的地位时常用缎子裤等贵重物品与有钱人相比。此外，最常见的是动物的概念，也可以反映语言使用者对动物的认知，如动物的外形、动物的特征等，常被用在隐喻中。成语中关于男人的隐喻和概念隐喻可以用一张表来概括，如下：

表 10 汉语成语中关于男人的隐喻和概念隐喻

概念隐喻	概念隐喻 隐喻	外表	动作	性格和行为	地位
男人是动物	老虎	/	/	/	
	熊	/		/	/
	龙	/	/	/	/
	牛	/			
	马	/			
	燕	/			
	鹰	/		/	
	獐	/			
	老鼠	/		/	
	乌鸦	/			
	狮子	/			
	凤		/	/	/
	麒麟			/	/
	乌龟			/	
	鸿			/	
	鹤			/	
	狼			/	
	豹			/	
	蜜蜂			/	
	蝴蝶			/	
男人是物品	玉	/			/
	绮襦/纨绔				/
男人是植物	兰花			/	
	玉树			/	

3.2 泰语成语与词汇中关于男人的隐喻

通过整理和分析泰语成语与词汇中关于男性的隐喻，根据属性可将其分为五类隐喻：动物隐喻、物品隐喻、植物隐喻、自然隐喻和超自然隐喻。五类隐喻如下：

3.2.1 动物隐喻

概念隐喻男人是动物，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与动物相关的含义，例如动物的名称、外貌行为或动物的性格特征等等，以比较的方式来隐喻男人。从研究中收集的数据中发现，各种动物作为始源域转化到男性的目标域的有，外貌、手势、动作和行为、地位等，相关的成语如下：

3.2.1.1 男人的外表是动物的外表

概念隐喻男人的外表是动物的外表，是用动物的名字和动物的外表来描述一个男人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的男人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人外表的动物有秃鹳属，如下：

表 11 将动物隐喻男人外表的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(34) <u>นกตะกรุม</u> ไม่อาจคู่มีหคหงส์ (NOK TA KLUM MAI OATKTUM WI HOK HONG)	相貌丑陋的男人配不上美丽的女子。

成语（34）นกตะกรุมไม่อาจคู่มีหคหงส์ (NOK TA KLUM MAI OATKTUM WI HOK HONG) 从字面上来翻译的话是秃鹳属配不上天鹅，但是它所指的意思是相貌丑陋的男人配不上美丽的女子。这种表达方式是采用“秃鹳属”这种秃头鸟的形象，来隐喻相貌丑陋的男子。上述表达的意义本质是始源域中“秃鹳属”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

始源域

- 秃鹳属
- 秃头、形象不好看

目标域

- 男人
- 外貌丑陋

3. 2. 1. 2 男人的性格和行为是动物的行为

概念隐喻男人的性格和行为是动物的行为，是用动物的名字和动物的行为特征描述一个男人的性格和行为。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的男人性格和行为。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人性格和行为的动物有蜥、鳗鱼、松鼠、苍蝇和甲虫、蜜蜂、扁柄木蜂、蚂蚁、红蚂蚁、老虎、矮雞、鸡、牛、狗等，如下：

表 12 将动物隐喻男人性格和行为的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(35) แมงดา (MAEG DA)	不工作，靠女人养，吃软饭的男子
(36) ปลาไหล (PLA LAI)	轻浮的男人 具有无限期引诱女性的流畅行为。
(37) ไม่งามกระรอกเจาะ (MAI NGAM KA ROK CHO)	长得漂亮的女人往往是和男人发生过关系。
(38) ไม่มีตัวแมง (MAI MEE DUANG MAENG)	还没有和男人发生过关系的女人。
(39) แมลงวันหัวเขียวยังไม่ตอม (MA LANG WAN HUA KHIW YANG MAI TOM)	还没有和男人发生过关系的女人。
(40) ผู้หญิงเหมือนดอกไม้ ผู้ชายเหมือน ภุมร (PU YING MUEAN DOK MAI PU CHAI MUEAN PA MON)	意思是女人像花，男人像蜜蜂。
(41) เสือผู้หญิง (SUEA PU YING)	放荡、喜欢和女性发生关系的男人。
(42) เสือเฒ่าจ๋าศีล (SUEA THAO CHAM SIN)	一位老男人，态度平静而恭敬。但其实非常狡猾。
(43) โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน (KHO KAE CHOP KIN YA ON)	喜欢年轻女人的老年男人。
(44) หมาหยอกไก่ (MHA HYOK KAI)	戏弄年轻女子的年长男子。

成语（35）แมงดา (MAEG DA) 从字面上来翻译的话是蜃，但是它所指的意思是不工作，靠女人养，吃软饭的男子。这种表达方式使用“蜃”的自然习性，公蜃的身子比母蜃小，公蜃总是骑在在母蜃的背上，母蜃负责寻找食物，而公蜃只会靠着母蜃生活，所以用蜃来隐喻不工作，只靠着女人生活的男人。上述表达的意义本质是始源域中“蜃”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的性格和行为是动物的行为，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 蜃	➡	• 男人
- 靠着母蜃生活	➡	- 不工作，靠女人养，吃软饭的男子

成语（38）“ไม่มีด้วงแมง (MAI MEE DUANG MAENG) 和成语（39）แมลงวันหัวเขียว ยังไม่ตอม (MA LANG WAN HUA KHIW YANG MAI TOM)” 从字面上翻译过来是没有甲虫，没有苍蝇来叮爬过，但其真正的意思时还没有和男人发生过关系的女人。说到苍蝇，人们的脑海里会想到它是肮脏的，带有细菌的，当它叮爬过食物后，食物就会变得不干净。因此将其来比喻一个女人和一个男人发生关系后，她就不再被认为是一个纯洁的。上述表达的意义本质是始源域中“苍蝇”和“甲虫”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的性格和行为是动物的行为，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 甲虫	➡	• 男人
- 吃木头和水果	➡	- 和女人发生关系
• 苍蝇	➡	• 男人
- 吃食物	➡	- 和女人发生关系

成语（41）“เสือผู้หญิง (SUEA PU YING)” 从字面上来翻译的话是“猎捕女性的老虎”，但是它所指的意思是放荡、喜欢和女性发生关系的男人。使用“老虎”来隐喻男人是因为老虎是一种捕食性动物，捕食时凶猛。所以可以将其隐喻为放荡的男人。上述表达的意义本质是始源域中“老虎”的性质与目标域中的“男人”的性

质之间的关系。体现概念隐喻男人的性格和行为是动物的行为，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 老虎	➡	• 男人
- 猎食	➡	- 猎女人
- 夺走猎物的生命	➡	- 夺走猎物的纯洁

成语（44）“หมาหยอกไก่ (MHA HYOK KAI)” 从字面上翻译的话是狗戏弄鸡，但是它所指的意思是戏弄年轻女子的年长男子。这种表达方式是基于狗在像吃鸡时的一种行为状态，狗不确定是否能吃到鸡，在这之前就先假装与鸡玩耍。如果鸡不逃跑，狗就会咬死并吃了那只鸡。因此，狗的特征被隐喻成男人，女人被隐喻成鸡。当男人喜欢上了哪个女人就会试探一下女人的心，如果女人有心的话，他就能得到那个女人。上述表达的意义本质是始源域中“狗”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的性格和行为是动物的行为，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 狗	➡	• 男人
- 淘气，喜欢玩	➡	- 戏弄女人

3. 2. 1. 3 男人的地位是动物的行为

概念隐喻男人的地位是动物的行为，是用动物的名字和动物的行为特征描述一个男人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的男人的地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人地位的动物有老鼠、兔子、狗、老虎等，如下：

表 13 将动物隐喻男人地位的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(45) หนูตกถังข้าวสาร (NU TOK TANG KAO SAN)	穷酸的男子娶了家境殷实的女子。

泰语成语与词汇	含义
(46) <u>กระต่าย</u> หมายจันทร์ (KA TAI MAI JAN)	地位卑贱的男人喜欢上一个地位高贵的女人。
(47) <u>หมา</u> มองปลากระป๋อง (MHA MONG PLA KRA PONG)	一个贫穷的男人想要一个不喜欢他的女人。
(48) ดอกฟ้ากับ <u>หมาวัด</u> (DOK FA KAP MHA WAT)	高贵的女子和贫穷的男人。
(49) <u>ชาติเสือ</u> ต้องไ้ลาย ชาติชายต้องไ้ชื่อ (CHAT SUEA DHONG WAI LAI CHAT CHAI TONG WAI CHUE)	一个男人需要有能力、能干、勇敢。

成语（45）“หนูตกถังข้าวสาร (NU TOK TANG KAO SAN)” 从字面上来翻译过来是老鼠掉到了米缸里，但是它所指的意思是穷酸的男子娶了家境殷实的女子。这个成语隐喻一个穷酸的男子娶了家境殷实的女子就像一只老鼠掉进了米缸，从此便可以不用忍饥挨饿。上述表达的意义本质是始源域中“老鼠”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的地位是动物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域

• 老鼠

- 生活在排水道，吃残渣来维持生命

目标域

• 男人

- 贫穷，努力谋生

成语（49）“ชาติเสือต้องไ้ลาย ชาติชายต้องไ้ชื่อ (CHAT SUEA DHONG WAI LAI CHAT CHAI TONG WAI CHUE)” 从字面上来翻译的话是老虎要有虎纹、男人要有名声，但是它所指的意思是作为一个男人需要有能力、能干、勇敢。通常，当提到“老虎”时，泰国人脑海中想到的往往是老虎身上的斑纹，强壮凶猛，所以用来隐喻充满阳刚之气和有能力的男性。上述表达的意义本质是始源域中“老虎”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的地位是动物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 老虎	➡	• 男人
- 勇敢强壮	➡	- 有能力

3.2.2 物品隐喻

概念隐喻男人是一种物品，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与物品相关的含义，例如物品的名称、事物的性质等，以比较的方式来隐喻男人。从研究中收集的数据中发现，各种物品作为始源域转化到男人的目标域的有，性格、行为和地位等。如下：

3.2.2.1 男人的性格和行为是物品

概念隐喻男人的性格和行为是物品，是用物品的性质来描述一个男人的性格和行为。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的男人性格和行为。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人外表的物品有茉莉花串，如下：

表 14 将物品隐喻男人性格和行为的成语

泰语成语与词汇	含义
(50) เจ้าพวงมาลัย (CHAO PHUANG MA LAI)	还没有妻子，没有工作的男人。
(51) พ่อพวงมาลัย (PHO PHUANG MA LAI)	还没有妻子，没有工作的男人。

成语（50）“เจ้าพวงมาลัย (CHAO PHUANG MA LAI)” 和成语（51）พ่อพวงมาลัย (PHO PHUANG MA LAI) 从字面上来翻译的话是茉莉花串，但是它所指的意思是还没有妻子，没有工作的男人。这个成语来源于泰国的一部话剧《桑通》，其中有一段讲述了择偶的故事，择偶的工具就是茉莉花串，但是剧里的角色没有喜欢的对象，所以没有把茉莉花串给任何人，所以使用茉莉花串隐喻一个生活自由，没有妻子，没有工作的男人。上述表达的意义本质是始源域中“茉莉花串”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的性格和行为是物品，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 茉莉花串	➡	• 男人
- 选择对象的工具	➡	- 没有结婚、没有固定的工作

3. 2. 2. 2 男人的地位是物品

概念隐喻男人的地位是物品，是用物品的性质来描述一个男人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的男人地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人地位的物品有斧头，如下：

表 15 将物品隐喻男人地位的成语

泰语成语与词汇	含义
(52) พบไม้งามเมื่อ <u>ขวาน</u> บิ่น (POP MAI NGAM MUEA KHAN BIN)	当遇到了自己喜欢的女子，自己已经是一个已婚或年老的男人。

成语（52）“พบไม้งามเมื่อขวานบิ่น (POP MAI NGAM MUEA KHWAN BIN)”从字面上来翻译的话是断裂的斧头遇到了好的木头，但是它所指的意思是当遇到了自己喜欢的女子，自己已经是一个已婚或年老的男人。这个表达使用了断裂的斧头来隐喻年老或有家庭的男性，不能和心爱的女人在一起，就像一把有缺口的斧头，不可以用来砍树和木头。上述表达的意义本质是始源域中“斧头”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的地位是物品，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 断裂的斧头	➡	• 男人
- 不能砍树的斧头	➡	- 不能与心爱的女子在一起

3. 2. 3 植物隐喻

概念隐喻男人是一种植物，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与植物相关的含义，例如植物的名称、事物的性质等，以比较的方式来隐喻男人。从研究中收集的数据中发现，各种植物作为始源域转化成男人的目标域的意义有性格和行为。如下：

3. 2. 3. 1 男人的外表是植物

概念隐喻男人的外貌是植物，是用植物的名字和植物的外表来描述一个男人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的男人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人外表的植物有酸角，如下：

表 16 使用植物隐喻男人外表的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(53) มะขามข้อเดียว (MA KHAM KHO DIAO)	指身材矮胖的男人。

成语 (53) มะขามข้อเดียว (MA KHAM KHO DIAO) 从字面上来翻译的话是一颗酸角，但是它所指的意思是身材矮胖的男人。这成语是利用植物的形状和特性，即一颗小而圆的酸角来隐喻男人的身材。因此用来与矮胖的男性进行比较。上述表达的意义本质是始源域中“酸角”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是植物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

始源域

- 一颗酸角
- 果实圆而短。

目标域

- 男人
- 矮和胖

3.2.3.2 男人的地位是植物

概念隐喻男人的地位是植物，是用植物的名字和植物的性质来描述一个男人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的植物到目标域中的男人地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人地位的植物有稻谷，如下：

表 17 将植物隐喻男人地位的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(54) ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร (CHAI KAO PLUEAK YING KAO SAN)	男人无论走到哪里都能够繁殖

成语 (54) ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร (CHAI KAO PLUEAK YING KAO SAN) 从字面上来翻译的话是男人是稻谷，女人是米，但是它所指的意思是男人无论走到哪里都能够轻松地繁殖。这成语把男人隐喻成可以播种或耕种的“稻谷”，意思是男人可以很容易可以再婚生孩子，不像女人如果结婚生孩子了之后就很难有机会再婚。上述表达的意义本质是始源域中“稻谷”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的地位是植物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 稻谷	➡	• 男人
-可以繁殖	➡	- 可以再婚生子

3.1.4 自然隐喻

概念隐喻男人是自然，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与自然相关的含义，例如自然的名称、自然的性质等，以比较的方式来隐喻男人。从研究中收集的数据中发现，自然现象作为始源域转化到男人的目标域的有外表。如下：

男人的外表是自然

概念隐喻男人的外貌是自然，是用自然来描述一个男人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的自然到目标域中的男人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人外表的自然现象有月亮，如下：

表 18 将自然比喻男人外表的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(55) เดือน (DUEAN)	学校里长得最好看的男人。

成语（55）“เดือน (DUEAN)” 月亮，但是它所指的意思是学校里长得最好看的男人。这个词汇是用了满月圆而明亮的特点，隐喻美貌出众的人的脸庞。上述表达的意义本质是始源域中“月亮”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是自然，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 月亮	➡	• 男人
- 满月	➡	- 长得好看

3.2.5 超自然隐喻

概念隐喻男人是一种超自然，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与超自然相关的含义，例如超自然的名称、超自然的性质等，以比较的方式来隐喻男人。从研究中收集的数据中发现，超自然作为始源域转化成男人的目标域的意义有外表和性格和行为。如下：

3.2.5.1 男人的外表是超自然

概念隐喻男人的外貌是超自然，是用超自然的来描述一个男人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的超自然到目标域中的男人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人外表的超自然有巨人，如下：

表 19 将超自然隐喻男人外表的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(56) <u>ยักษ์ปักหลั่น</u> (YAK PAK HLAN)	大个子的男人。

成语（56）ยักษ์ปักหลั่น (YAK PAK HLAN) 从字面上来翻译的话是巨人，但是它所指的意思是大个子的男人。这成语是用超自然的性质。这个成语引用了泰国孔戏剧中的角色“巨人”。泰国文学中的巨人往往是个子巨大的，有很多的力量和能量。用它来隐喻现实中个子高大的男性。上述表达的意义本质是始源域中“巨人”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是自然，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 巨人	➡	• 男人
- 大个子，有很多的力量和能量。	➡	- 大个子

3.2.5.2 男人的性格和行为是超自然

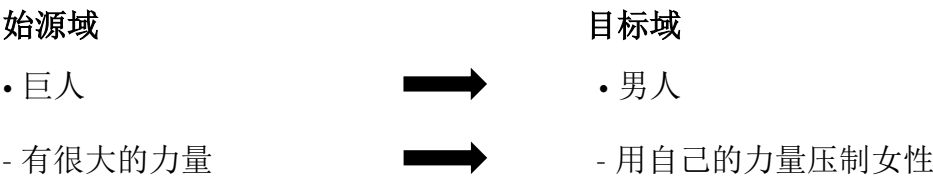
概念隐喻男人的性格和行为是超自然，是用超自然的性质来描述一个男人的性格和行为。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的超自然到目标域中的男人性格和行为。从研究中使用的成语中发现，用来比喻男人性格和行为的超自然有巨人，如下：

表 20 将植物隐喻男人性格和行为的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(57) เจ้าชู้ยักษ์ (CHAO CHU YAK)	一个男人用粗暴的方式对待女人，用自己的力量压制女性。

成语（57）เจ้าชู้ยักษ์ (CHAO CHU YAK) 这个成语指的意思是一个男人用粗暴的方式对待女人，用自己的力量压制女性。这个成语引用泰国孔戏剧中的角色“巨人”来隐喻暴力的男人，使用粗暴的方式来对待女性。上述表达的意义本质是始源域中“巨人”的性质与目标域中的“男人”的性质之间的关系。体现概念隐喻男人的地位是植物，从始源域转移到目标域，如下：

通过对泰语词汇和成语中的男性概念隐喻分析和研究可以发现，人们对男性概念的定义与对动物的概念定义极其相似，当我们从性格和行为方面来定义男人时，就常常引用到不同的动物，例如，用依靠雌鲨寻找食物的雄鲨来隐喻靠女人吃饭的男人；当定义男人的职责时，通常引用的是勇敢的老虎。此外，[男性是动物]的概念隐喻在泰语词汇和成语中最为常见，在汉语成语中也是同样的情况。可以总结为如下表格：

表 21 泰语成语与词汇中关于男人的隐喻和概念隐喻

概念隐喻	概念隐喻	外表	动作	性格和行为	地位
	隐喻				
男人是动物	秃鹫属	/			
	鲨			/	
	鳗鱼			/	
	松鼠			/	
	苍蝇和甲虫			/	

概念隐喻	概念隐喻 隐喻	外表	动作	性格和行为	地位
	蜜蜂			/	
	扁柄木蜂			/	
	蚂蚁			/	
	红蚂蚁			/	
	老虎			/	/
	矮雞			/	
	鸡			/	
	牛			/	
	狗			/	/
	兔子			/	/
	大象			/	
	蛇			/	
	老鼠				/
男人是物品	茉莉花串			/	
	斧头				/
男人是植物	酸角	/			
	稻谷				/
男人是自然	月亮	/			
男人是超自然	巨人	/		/	

第四章

汉语成语和泰语词汇与成语中的女性隐喻

在本章之中，笔者将对汉语成语和泰语词汇与成语中的女性隐喻进行整理和归类，将其分为动物隐喻、物品隐喻、植物隐喻、自然隐喻等。通过分析这些隐喻来总结和归纳汉语成语和泰语词汇与成语中关于女人概念隐喻的特点。

4.1 汉语成语中关于女人的隐喻

通过整理和分析汉语成语中关于女性的隐喻，根据属性可将其分为五类隐喻：动物隐喻、物品隐喻、植物隐喻、自然隐喻和超自然隐喻。五类隐喻如下：

4.1.1 动物隐喻

将女人隐喻成一种动物，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与动物相关的含义，例如动物的名称、外貌行为或动物的性格特征等等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据发现，将各种动物作为始源域转化到女人的目标域的意义，如外貌、动作、性感和行为、地位等。如下：

4.1.1.1 女人的外表是动物的外表

概念隐喻女人的外表是动物的外表，是用动物的称呼和动物的外表来描述一个女人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移从始源域中的动物到目标域中的女人外表。在研究这些成语后发现，用来比喻女人外表的动物有燕、莺、螭、蛾、蝴蝶、蜜蜂、彩凤，等，如下：

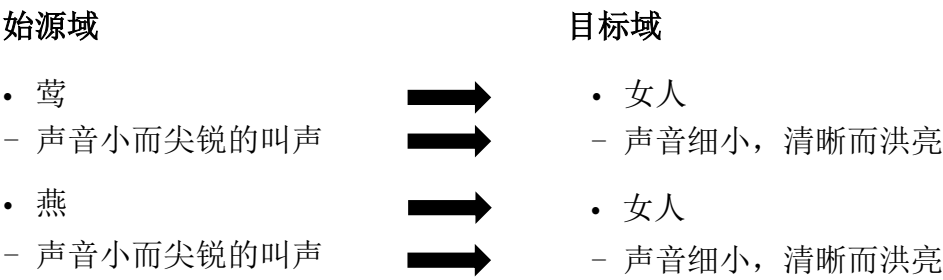
将动物比喻女人声音的成语

表 22 将动物隐喻为女人声音的成语

汉语成语	拼音	含义
(58) 莺声燕语	yīng shēng yàn yǔ	原形容大好春光。后多形容年轻女子说笑的声音。
(59) 燕语莺呼	yàn yǔ yīng hū	形容春天里大好的景象。也比喻女子说话声音婉转动听。

在（58）-（59）成语中用“莺声”、“燕语”、“莺呼”来隐喻女人的声音，这些鸟都是声音小而尖锐的叫声动物。反映了中国人对女性外表的看法：一个女人的声音应该细小，清晰而洪亮，像莺和燕子的声音一样。

这两个成语表达的含义是将始源域中的“莺”和“燕子”的属性转化为目标域中的“女人”。体现了女人的外表是动物的外表的概念隐喻，从始源域转移到目标域，如下：

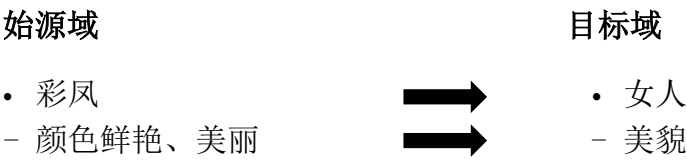
用动物来隐喻女人美貌的成语

表 23 将动物比喻女美貌貌的成语

汉语成语	拼音	含义
(60) 螭首蛾眉	qín shǒu é méi	形容女子容貌美丽。
(61) 蝶粉蜂黄	dié fěn fēng huáng	指古代妇女粉面额黄，妆扮美容。
(62) 彩凤随鸦	cǎi fèng suí yā	美丽的凤鸟跟了丑陋的乌鸦。比喻女子嫁给才貌配不上好的人。

成语（62）“彩凤随鸦”使用“彩凤”来隐喻女人的美貌。中国人认为“凤”是一种非常吉祥的动物。因此，使用“凤”来隐喻容貌漂亮的“女人”。

这种表达的意义本质是始源域中“凤”的外貌品性与目标域中的“女人”外貌品性之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

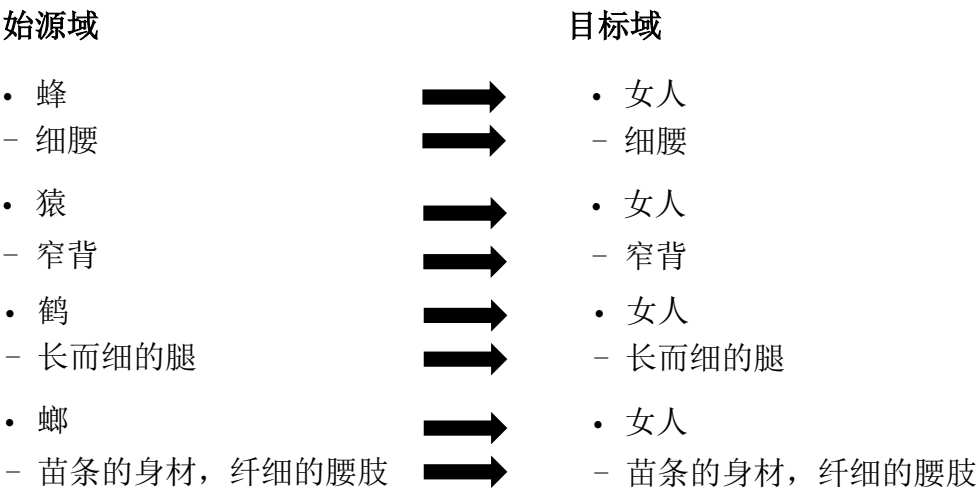
用动物隐喻女人身材的成语

表 24 将动物比喻成女人身材的成语

汉语成语	拼音	含义
(63) <u>蜂</u> 腰 <u>猿</u> 背	fēng yāo yuán bèi	以此形容女子细腰窄背，俊俏轻盈。
(64) <u>鹤</u> 势 <u>螂</u> 形	hè shì láng xíng	指腰肢纤袅，体态轻盈。

成语（63）“蜂腰猿背”和成语（64）“鹤势螂形”使用“蜂”、“猿”、“鹤”和“螂”用来隐喻女人的身材。

这些动物词汇的使用与“腰”和“背”相结合，在本例中的描述形式为“蜂腰”和“猿背”，“鹤势”和“螂形”来描绘女人的形象。女人的腰细如蜂腰，背单薄，窄如猴背；腿细，长如鹤。以及螂般纤细的身形。上述表达的的含义的本质是始源域中的“蜂”、“猿”、“鹤”和“螂”的品质与目标域中的“女人”的品质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

4. 1. 1. 2 女人的动作是动物的动作

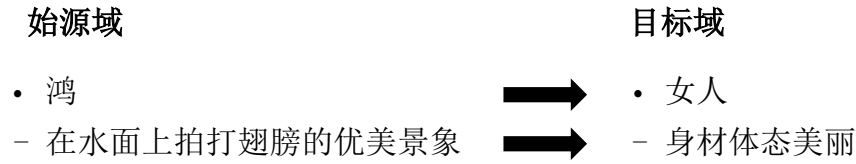
概念隐喻女人的动作是动物的动作，是用动物的名字和动物的动作来描述一个女人的动作。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的女人动作。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人动作的动物，如鸿和狮子等，如下：

表 25 用动物来比喻女人动作的成语

汉语成语	拼音	含义
(65) 翩若惊鸿	piān ruò jīng hóng	比喻美女的体态轻盈。
(66) 河东狮吼	hé dōng shī hǒu	比喻悍妒的妻子对丈夫大吵大闹，借以讥讽惧内的人。

成语（65）“翩若惊鸿”使用“鸿”来隐喻姿态美丽的女子。“鸿”出现在许多中国的诗歌中。这个成语指大雁在水面上拍打翅膀的优美景象。用来隐喻身材体态优雅美丽的女性。

这种表达的意义本质是始源域中“鸿”的外貌品性与目标域中的“女人”外貌品性之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

4. 1. 1. 3 女人的地位是动物

概念隐喻女人的地位是动物，是用动物的名字和动物的动作来描述一个女人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的女人的地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人地位的动物有牝鸡，如下：

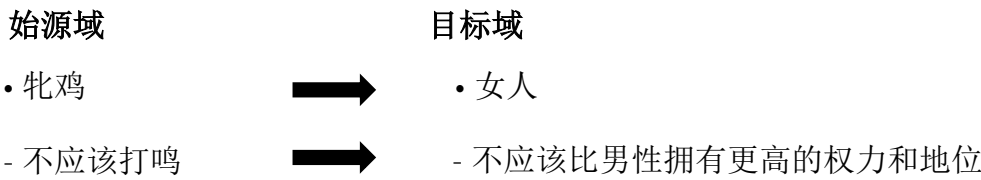
表 26 将动物比喻女人地位的成语

汉语成语	拼音	含义
(67) 牝鸡司晨	pìn jī sī chén	旧时比喻妇女窃权乱政。
(68) 牝鸡晨鸣	pìn jī chén míng	旧时比喻女人越权做主。

成语（67）“牝鸡司晨”和成语（68）“牝鸡晨鸣”使用“牝鸡”隐喻成“女子”，牝鸡就是母鸡，但通常晨鸣的都是公鸡。所以用母鸡晨鸣来隐喻权力比男性大的女性。公鸡打鸣就像是丈夫在家里的职责，男人应该是家里至高无上的权威，有当家作主的权力，这体现了中国人的家庭观念，在一个家庭中，女人或妻子

不应该比男人或丈夫拥有更高权力，如果妻子掌握家庭，那这个家庭将会变得混乱和不稳定。

这种表达的意义本质是始源域中“鸡”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻女人的地位是动物，从始源域转移到目标域，如下：

4.1.2 物品隐喻

概念隐喻女人是一种物品，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与物品相关的含义，例如物品的名称、事物的性质等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据中发现，各种物品被作为始源域转化到女人的目标域的意义有外貌、性格和行为、地位等。如下：

4.1.2.1 女人的外表是物品

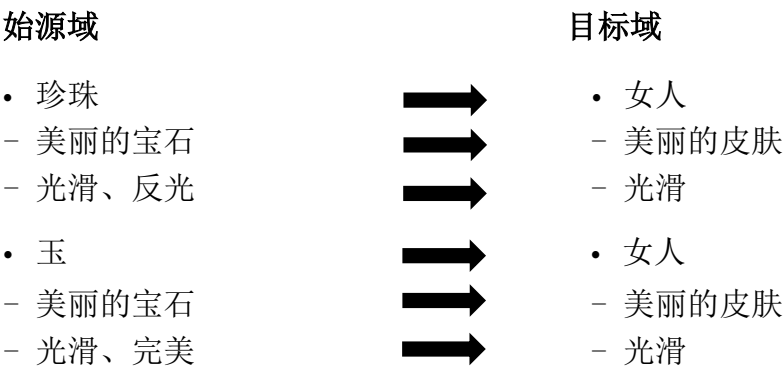
概念隐喻女人的外表是物品，是用物品的性质来描述一个女人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的女人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人外表的物品如玉、珍珠、冰、香味、颜色，如下：

表 27 将物品比喻女人外表的成语

汉语成语	拼音	含义
(69)玉貌花容	yù mào huā róng	形容长得漂亮，如花似玉。
(70)珠辉玉丽	zhū huī yù lì	比喻佳丽的肌肤之美。
(71)冰肌玉骨	bīng jī yù gǔ	形容女子肌肤莹洁光滑。
(72)软玉娇香	ruǎn yù jiāo xiāng	形容年轻女子身体洁白柔软，散发着温馨的青春气息。
(73)翠消红减	cuì xiāo hóng jiǎn	形容女子姿容减退。

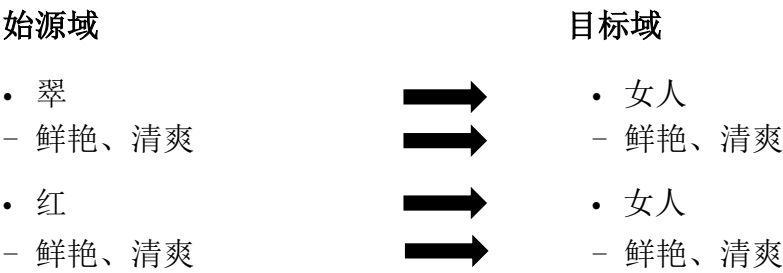
成语（70）“珠辉玉丽”使用“珍珠”和“玉”来隐喻“皮肤漂亮的女人”。在中国人的信仰中，珍珠被认为是珍贵而美丽的宝石。中国人认为它是财富、幸福和高贵的象征。在封建社会上层人物会用珍珠来展现自己的地位、权力、金钱和荣誉，而普通人则认为珍珠可以带来幸福、平安和好运。

这种表达的意义本质是始源域中“珍珠”和“玉”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是物品，从始源域转移到目标域，如下：

成语（73）“翠消红减”意为女性的美丽会随着年龄的增长而消失。这个成语里“翠”和“红”与“消”和“减”一起出现，字面意思是“消失的绿色和红色”这句话的意思是女性的美丽会随着年龄的增长而消失。因此，这个成语使用颜色来隐喻女性。

这种表达的意义本质是始源域中“翠”和“红”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是物品，从始源域转移到目标域，如下：

4.1.2.2 女人的性格和行为是物品

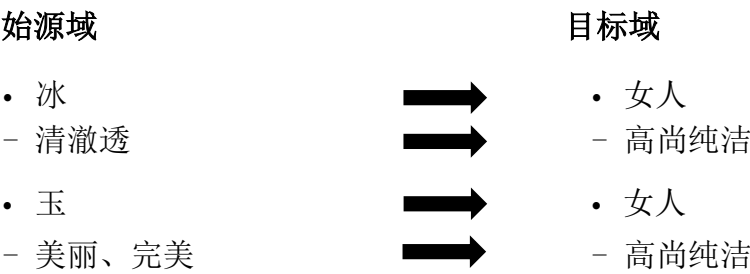
概念隐喻女人的性格和行为是物品，是用物品的性质来描述一个女人的性格和行为。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的女人性格和行为。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人性格和行为的物品有玉和冰，如下：

表 28 将物品比喻女人性格和行为的成语

汉语成语	拼音	含义
(74)冰清玉洁	bīng qīng yù jié	比喻人的操行清白。
(75)玉洁冰清	zhū huī yù lì	形容人心地纯洁，品行端正。

成语（74）“冰清玉洁”使用“冰”和“玉”来隐喻来隐喻“女性”的品行，因为冰是清澈透明的，因此用来隐喻高尚纯洁的女性。中国人认为玉是一种高贵典雅的宝石，人们常用玉来制作各种首饰。既为美观又为吉祥之意而佩戴。

这种表达的意义本质是始源域中“冰”和“玉”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻男人的外表是物品，从始源域转移到目标域，如下：

4.1.2.3 女人的地位是物品

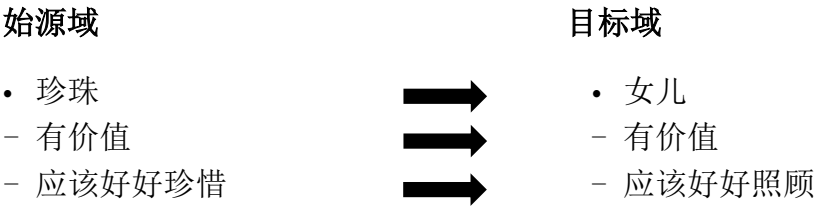
概念隐喻女人的地位是物品，是用物品的性质来描述一个女人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移，从始源域中的物品到目标域中的女人地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人地位的物品如珍珠、玉、绮、香味、纺锤、巾帼，如下：

表 29 将物品比喻女人地位的成语

汉语成语	拼音	含义
(76) <u>珠翠罗绮</u>	zhū cuì luó qǐ	指妇女华丽的衣饰。也指盛装的妇女。
(77) 掌上 <u>明珠</u>	zhǎng shàng míng zhū	比喻接受父母疼爱的儿女，特指女儿。
(78) 弄 <u>瓦</u> 之喜	nòng wǎ zhī xǐ	旧时常用以祝贺人家生女孩。
(79) 怜 <u>香</u> 惜 <u>玉</u>	lián xiāng xī yù	比喻男子对所爱女子的照顾体贴。
(80) <u>巾帼</u> 丈夫	jīn guó zhàng fū	有大丈夫气慨的女子。
(81) 倚 <u>翠</u> 偎 <u>红</u>	yǐ cuì wēi hóng	倚翠：接近女性。形容同女性亲热昵爱。

成语（77）“掌上明珠”意为父母特别疼爱的女儿。用“珠”一词来隐喻“女性”，将女儿比作父母手掌上的“珍珠”。“珍珠”是一种价值很高的宝石，中国人认为它是财富和幸福的象征。在封建社会名人用珍珠来彰显自己的地位、权力、金钱和荣誉，而普通人们普遍认为珍珠象征幸福、平安和好运，因此，“珍珠”一词被用来比喻父母非常疼爱的“女儿”。

这种表达的意义本质是始源域中“珍珠”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻女人的地位是物品，从始源域转移到目标域，如下：

4.1.3 植物隐喻

概念隐喻女人是一种植物，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与植物相关的含义，例如植物的名称、事物的性质等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据中发现，各种植物作为始源域转化为女人的目标域的有外表和地位。如下：

4. 1. 3. 1 女人的外表是植物

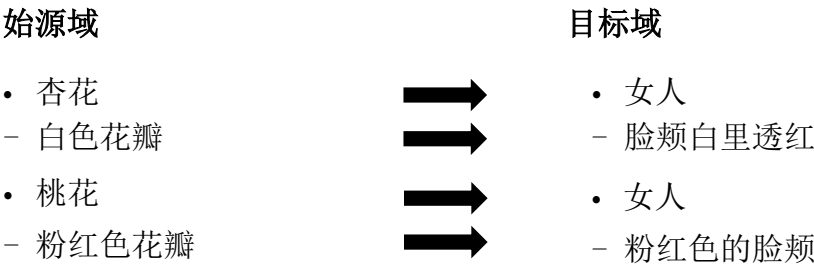
概念隐喻女人的外表是植物，是用植物的性质来描述一个女人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的植物到目标域中的女人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人外表的植物如花、柳、桃、李子、杏子，如下：

表 30 将植物比喻女人外表的成语

汉语成语	拼音	含义
(82) <u>花</u> 容月貌	huā róng yuè mào	形容女子美貌。
(83) <u>柳</u> 娇 <u>花</u> 媚	liǔ jiāo huā mèi	形容女子娇娆妩媚。
(84) 艳如 <u>桃</u> <u>李</u>	yàn rú táo lǐ	容颜像成熟的桃李那样娇艳。
(85) <u>杏</u> 脸 <u>桃</u> 腮	xìng liǎn táo sāi	形容女子容貌美丽。
(86) <u>菊</u> 老 <u>荷</u> 枯	jú lǎo hé kū	比喻女子容颜衰老。
(87) 残 <u>枝</u> 败 <u>叶</u>	cán zhī bài yè	意思是干枯的枝叶，用来比喻容貌失去颜色的妇女。

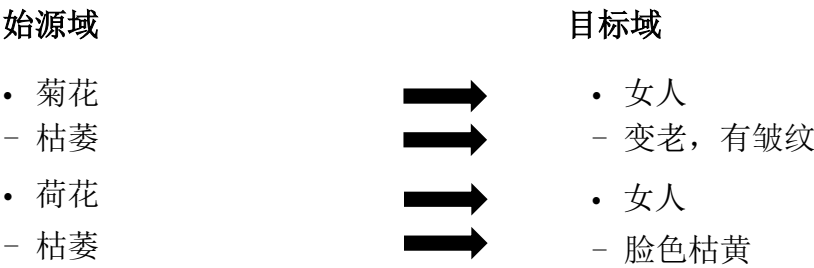
成语（85）“杏脸桃腮” 意指美丽的女子。其中“杏花”和“桃花”有柔软的白色花瓣和粉红色的雄蕊，用作隐喻女性洁白的脸和粉红色的面颊。可见中国人对女性的审美是，脸颊白里透红。

这种表达的意义本质是始源域中“杏花”和“桃花”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是植物，从始源域转移到目标域，如下：

成语（86）“菊老荷枯”意为女性随着年龄的增长，她们会逐渐失去美丽。“菊”与“老”和“荷”与“枯”一起出现，字面意思是“枯老的菊花和荷花”，特指女性随着年龄的增长，她们会逐渐失去美丽。因此，这个表达方式是使用“菊”来隐喻女性。

这种表达的意义本质是始源域中“菊花”和“荷花”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是植物，从始源域转移到目标域，如下：

4. 1. 3. 2 女人的地位是植物

概念隐喻女人的地位是植物，是用植物的性质来描述一个女人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的植物到目标域中的女人地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人地位的植物如兰花、花、柳、荷花、豆蔻、瓜、草，如下：

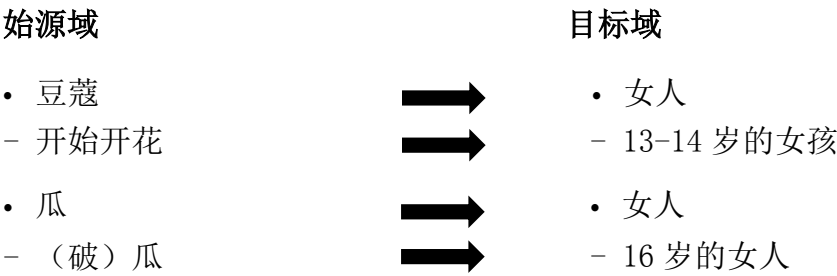
表 31 将植物比喻女人地位的成语

汉语成语	拼音	含义
(88)摧 <u>兰</u> 折玉	cuī lán zhé yù	比喻摧残和伤害女子。
(89)水性 <u>杨花</u>	shuǐ xìng yang huā	象流水那样易变，象杨花那样轻飘。比喻妇女在感情上不专一。
(90) <u>红杏</u> 出墙	hóng xìng chū qiáng	形容春色正浓，情趣盎然。
(91) <u>含苞</u> 待放	hán bāo dài fàng	形容花朵将要开放时的形态。也比喻将成年的少女。
(92) <u>豆蔻</u> 年华	dòu kòu nián huá	指女子十三四岁时。
(93)破 <u>瓜</u> 之年	pò guā zhī nián	花残叶落瓜字可以分割成两个八字，所以旧诗文称女子十六岁时为“破瓜之年”。

汉语成语	拼音	含义
(94) 墙花路草	qiáng huā lù cǎo	比喻不被人尊重的女子。旧时指妓女。
(95) 路柳墙花	qiáng huā lù cǎo	比喻不被尊重的女子，指妓女。

成语（92）“豆蔻年华”使用“豆蔻”隐喻 13-14 岁的少女，起源于唐代，一位名叫“杜牧”的诗人为他喜欢的 13-14 岁女子写的诗，他将那位女子隐喻成刚刚开花的豆蔻。成语（93）“破瓜之年”意为女子到了该结婚的年纪。这个成语用“瓜”来隐喻女性。中国人认为“瓜”字相当于两个八，加起来便是十六。因此，“瓜”被用来隐喻年满十六岁的女性。是古代女子到了该结婚的年纪。

这种表达的意义本质是始源域中“豆蔻”和“珍珠”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻女人的地位是植物，从始源域转移到目标域，如下：

4.1.4 自然隐喻

概念隐喻女人是自然，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与自然相关的含义，例如自然的名称、自然的性质等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据中发现，自然现象作为始源域转化到女人的目标域的有外表。如下：

女人的外表是自然

概念隐喻女人的外貌是自然，是用自然来描述一个女人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的自然到目标域中的女人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人外表的自然现象有月亮，如下：

表 32 用自然来隐喻女人外表的成语

汉语成语	拼音	含义
(96) 花容月貌	huā róng yuè mào	形容女子美貌。

成语（96）成语“花容月貌”意为美貌的女子。这个成语里“月”与“容”和“貌”一起出现，字面意思是“容貌如月亮”，指的是美貌的女子。因此，这个表达方式使用“月亮”一词来隐喻女性。

这种表达的意义本质是始源域中“月亮”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是自然，从始源域转移到目标域，如下：

4.1.5 超自然隐喻

概念隐喻女人是一种超自然，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与超自然相关的含义，例如超自然的名称、超自然的性质等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据中发现，超自然作为始源域转化成女人的目标域的意义有外表。如下：

女人的外表是超自然

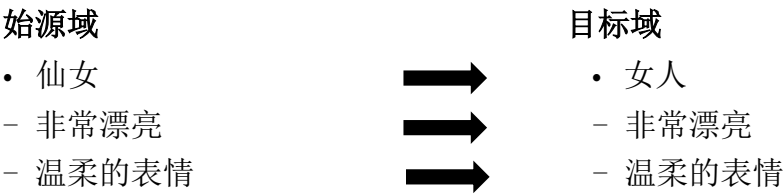
概念隐喻女人的外貌是超自然，是用超自然的现象来描述一个女人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的超自然到目标域中的女人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人外表的超自然有巨人，如下：

表 33 将超自然比喻女人外表的成语

汉语成语	拼音	含义
(97) 仙姿玉色	xiān zī yù sè	意思是形容女子姿态容貌极美。

成语（97）“仙姿玉色”容女子姿态容貌极美。在中国人的信仰中，仙女的特质是拥有美丽的容貌，优雅举止的女神。

这种表达的意义本质是始源域中“仙女”的品质与目标域中的“女人”品质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是超自然，从始源域转移到目标域，如下：

通过汉语成语中的女性隐喻分析发现，语言使用者能用多种事物来隐喻女性，隐喻女性的美貌、性格和地位。其中植物的概念隐喻是最多的。使用各种花草来隐喻女性的美貌，比如容貌漂亮的女性应该是粉白的脸颊，像玫瑰花、桃花等。汉语成语中关于女性的概念隐喻可以用一张表来概括，如下：

表 34 汉语成语中关于女人的隐喻和概念隐喻

概念隐喻	<div>概念隐喻 隐喻</div>	外表	动作	性格和行为	地位
女人是动物	莺	/			
	燕	/			
	螭	/			
	蛾	/			
	蝴蝶	/			
	蜜蜂	/			
	凤	/			
	猿	/			
	鹤	/			
	螂	/			
	鸿		/		
	狮子		/		
	牝鸡				/
女人是物品	珍珠	/			/
	玉	/		/	/

概念隐喻	概念隐喻 隐喻	外表	动作	性格和行为	地位
	冰	/		/	
	香味	/			/
	颜色	/			/
	绮				/
	纺锤				/
	巾幗				/
女人是植物	花	/	/		/
	柳	/	/		/
	桃子	/			
	李子	/			
	桃花	/			
	杏花	/			/
	菊花	/			
	荷花	/			/
	树枝	/			
	树叶	/			
	兰花				/
	杨花				/
	豆蔻				/
	瓜				/
	草				/
女人是自然	月亮	/			
女人是超自然	仙女	/			

4.2 泰语成语与词汇中关于女人的隐喻

通过整理和分析泰语成语与词汇中关于女性的隐喻，根据属性可将其分为五类隐喻：动物隐喻、物品隐喻、植物隐喻、食物隐喻和自然隐喻。五类隐喻如下：

4.2.1 动物隐喻

概念隐喻女人是动物，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与动物相关的含义，例如动物的名称、外貌行为或动物的性格特征等等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据中发现，各种动物作为始源域转化到女性的目标域的有，外貌、动作、性格和行为、地位等，相关的成语如下：

4.2.1.1 女人的外表是动物的外表

概念隐喻女人的外表是动物的外表，是用动物的名字和动物的外表来描述一个女人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的女人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人外表的动物有大象，如下：

表 35 将动物隐喻女人外表的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(98) ธิดาช้าง (THI DA CHANG)	胖的女人。
(99) ดูช้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน (DU CHANG HAI DU NA HNAO DU SAO HAI DU NA RON)	指到了夏天就看女性到底是不是真的漂亮了。

成语（99）ดูช้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน (DU CHANG HAI DU NA HNAO DU SAO HAI DU NA RON) 从字面上来翻译的话是看大象要在冬天的时候看，看女子要在夏天的时候看，但是它所指的意思是到了夏天就看女性到底是不是真的漂亮了。冬天看大象是因为大象冬天会发情，这时候可以看到这头大象的各种行为，并且可以判断其是否勇敢和凶猛。而相对应的，夏季天气炎热，女性着装轻而薄，可以观察女性的身材是否苗条，皮肤是否白皙透亮。上述表达的意义本质是始源域中“大象”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是动物的外表，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 大象	➡	• 女人
- 冬天会发情，可以看到各种行为	➡	- 夏天，显露身材

4.2.1.2 女人的动作是动物的动作

概念隐喻女人的动作是动物的动作，是用动物的名字和动物的动作来描述一个女人的动作。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的女人动作。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人动作的动物有马，如下：

表 36 将动物隐喻女人动作的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(100) ม้าดีดกะโหลก (MA DID KA HLOK)	指女人行为不够得体。

成语（100）ม้าดีดกะโหลก (MA DID KA HLOK) 从字面上来翻译的话是马将前蹄腾空而起，但是它所指的意思是女人行为不够得体。这个成语使用马的行为来隐喻女人的行为，从这个表达中可以看出，泰国人认为女人的举止应该端庄得体。上述表达的意义本质是始源域中“马”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的动作是动物的动作，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 马	➡	• 女人
- 马将前蹄腾空而起	➡	- 行为不够得体

4.2.1.3 女人的性格和行为是动物的行为

概念隐喻女人的性格和行为是动物的行为，是用动物的名字和动物的行为特征描述一个女人的性格和行为。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的

动物到目标域中的女人性格和行为。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人性格和行为的动物如犀牛、肉垂麦鸡、鸡、兔子、蛇头鱼、大象等，如下：

表 37 将动物隐喻女人性格和行为的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(101) <u>นกกกระแตแต้แว้ด</u> (KA TAE TAE WAED)	喜欢管闲事的女人。
(102) <u>กระต่ายแก่แม่ปลาช่อน</u> (KA TAI KAE MAE PLA CHON)	年纪较大且狡猾的女人。
(103) <u>ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่</u> (DU CHANG HAI DU HANG DU NANG HAI DU MAE)	要选择女性做伴侣时要考量女方的母亲的性格和行为。

成语（102）“กระต่ายแก่แม่ปลาช่อน(KA TAI KAE MAE PLA CHON)” 从字面上来翻译的话是老兔子、蛇头母鱼，但是它所指的意思是年纪较大且狡猾的女性。之所以使用“兔子”来隐喻狡猾的老年女性，是因为兔子越老，越活跃。之所以使用“蛇头母鱼”来隐喻非常狡猾的老年女性，是因为蛇头鱼一般不是恶毒的动物，但在产卵期，蛇头母鱼凶猛到可以杀死其他鱼。上述表达的意义本质是始源域中“兔子”和“蛇头鱼”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的性格和行为是动物的行为，从始源域转移到目标域，如下：

始源域

- （老）兔子
- 越老，越活跃
- 蛇头母鱼
- 产卵期，非常凶猛

目标域

- （老）女人
- 狡猾
- （老）女人
- 狡猾

成语（103）“ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่(DU CHANG HAI DU HANG DU NANG HAI DU MAE)” 从字面上来翻译的话是看大象要看尾巴，看女子要看妈妈，但是它所指的意思是要选择女性做伴侣时要考量女方的母亲的性格和行为。这成语采用“大象”来隐喻女性的原因是，一头大象是否是好大象要看它有没有白色的尾巴，因此，使用“好的大象”来隐喻“好女性”。上述表达的意义本质是始源域中“大象”的性

质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的性格和行为是动物的行为，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 大象	➡	• 女人
- 有白色的尾巴	➡	- 性格和行为是母亲遗传下来的

4. 2. 1. 4 女人的地位是动物

概念隐喻女人的地位是动物，是用动物的名字和动物的行为特征描述一个女人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的女人的地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人地位的动物如蝴蝶和鸡等，如下：

表 38 将动物隐喻女人地位的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(104) ผีเสื้อราตรี (PHI SUEA RA TI)	指一个晚上从事娱乐事业的女人。
(105) ไก่ตาฟาง (KAI TA FANG)	年纪较大的妓女。

成语（104）“ผีเสื้อราตรี (PHI SUEA RA TI)” 从字面翻译过来是飞蛾，但是它所指的意思是一个晚上从事娱乐事业的女人。因为飞蛾的生活习性是从傍晚一直到深夜出去找食物，用来隐喻“从事夜里娱乐工作的女性”。上述表达的意义本质是始源域中“飞蛾”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的地位是动物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 飞蛾	➡	• 女人
- 晚上出去找食物	➡	- 从事夜晚娱乐工作

4.2.2 物品隐喻

概念隐喻女人是物品，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与物品相关的含义，例如物品的名称、事物的性质等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据中发现，各种物品作为始源域转化到女人的目标域的有，外貌、动作、性格和行为、地位等，相关的成语如下：

4.2.1.1 女人的外表是物品

概念隐喻女人的外表是物品，是用物品的性质来描述一个女人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的女人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人外表的物品有大蒜罐、电视屏幕、缸，如下：

表 39 将物品隐喻女人外表的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(106) ไทกระเทียมต่อขา (HAI KRA THIAM TO KHA)	矮胖的女人。
(107) จอแบน (CHO BAEN)	胸部非常平的女人。

词汇（107）จอแบน (CHO BAEN) 从字面上来翻译的话是电视的屏幕，但是它所指的意思是胸部非常平的女人。这个词汇是借指现代的电视屏幕或电脑屏幕很薄，不像过去的电视或电脑屏幕是凸面的，用来隐喻女人的胸部非常平。上述表达的意义本质是始源域中“电视屏幕”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是物品，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 电视屏幕	➡	• 女人
- 平，不凸	➡	- 胸部非常平

4. 2. 1. 2 女人的动作是物品

概念隐喻女人的动作是物品，是用物品的性质来描述一个女人的动作。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的女人动作。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人动作的物品有布料，如下：

表 40 将动物品喻女人动作的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(108) ผ้าพับไว้ (PHA PHAP WAI)	举止得体端庄的女人。

词语（108）ผ้าพับไว้ (PHA PHAP WAI) 从字面上翻译的话是叠好的布料，但是它所指的意思是举止得体端庄的女人。物品的性质是折叠整齐的布，用来隐喻有礼貌的女人。上述表达的意义本质是始源域中“布料”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的动作是物品，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 布料	➡	• 女人
- 叠好	➡	- 举止得体端庄

4. 2. 2. 3 女人的性格和行为是物品

概念隐喻女人的性格和行为是物品，是用物品的性质来描述一个女人的性格和行为。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的女人性格和行为。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人性格和行为的物品有渔笼，如下：

表 41 将物品隐喻女人性格和行为的成语

泰语成语与词汇	含义
(109) เผลอเรือ <u>กระเชอ</u> กันรื้อ (PHOE ROE KLA CHOE KON RUA)	浪费钱，不知道省钱的女人。

成语（109）“พอเรือกระชอกันรั่ว (PHOE ROE KLA CHOE KON RUA)”从字面上来翻译的话是有漏洞的渔笼，但是它所指的意思是浪费钱，不知道省钱的女人。这个成语使用捕鱼的渔笼来隐喻女人，如果渔笼有漏洞，这将导致无法钓到鱼，因为鱼会游走，用来隐喻浪费的“女人”。上述表达的意义本质是始源域中“渔笼”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的性格和行为是物品，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 渔笼	➡	• 女人
- 漏底，不能用来抓鱼	➡	- 浪费，无法管住钱

4. 2. 2. 4 女人的地位是物品

概念隐喻女人的地位是物品，是用物品的性质来描述一个女人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的物品到目标域中的女人地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人地位的物品有船、颜色、米缸、飞机，如下：

表 42 将物品隐喻女人地位的成语

泰语成语与词汇	含义
(110) <u>จู้นคาน</u> (KHUEN KHAN)	年纪较大但还没有结婚的女人。
(111) <u>เขียวๆ แดงๆ</u> (KHIAW KHIAW DANG DANG)	女人。
(112) หนูตกลัง <u>ข้าวสาร</u> (NU TOK TANG KAO SAN)	穷酸的男子娶了家境殷实的女子。
(113) หมามอง <u>เครื่องบิน</u> (MHA MONG KHRUEANG BIN)	地位低的男人爱上地位高的女人。

词语（110）“จู้นคาน (KHUEN KHAN)”从字面上来翻译的话是上梁，但是它所指的意思是年纪较大但还没有结婚的女性。古时候泰国的交通都是靠水，船是重要的交通工具，船长期浸泡在水中会长满苔藓导致船的损坏，必须上岸重新修理、

消毒和涂油等。为了不让船长期浸泡在水中，船靠岸后必须停在一根横梁上，而横梁上的船则叫作“上横梁”。不使用的船就都必须放在横梁上，不要让它浸泡在水中，把船放在横梁上，就形成了一种孤独意象，所以用来隐喻没有结婚的女性。

上述表达的意义本质是始源域中“船”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的地位是物品，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
•船	➡	• 女人
-不曾用过	➡	-没有结婚

成语（111）“เขียวๆ แดงๆ (KHIAW KHIAW DANG DANG)” 从字面上来翻译的话是绿色和红色，但是它所指的意思是女子。使用两种颜色作为隐喻是因为女性流行穿着各种颜色的衣服，绿色和红色经常被大量使用，而且比其他颜色更抢眼。所以用绿色和红色来隐喻女子。上述表达的意义本质是始源域中“颜色”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的地位是物品，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 绿色	➡	• 女人
- 颜色鲜艳	➡	- 穿衣颜色鲜艳
• 红色	➡	• 女人
- 颜色鲜艳	➡	-穿衣颜色鲜艳

4. 2. 3 植物隐喻

概念隐喻女人是一种植物，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与植物相关的含义，例如植物的名称、事物的性质等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据中发现，各种植物作为始源域转化成女人的目标域的意义有外表和地位。如下：

4. 2. 3. 1 女人的外表是植物

概念隐喻女人的外貌是植物，是用植物的名字和植物的外表来描述一个女人外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的女人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人外表的植物有瓜和花，如下：

表 43 使用植物隐喻女人外表的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(114) แต่งร่มใบ (TANG ROM BAI)	年轻时拥有光滑的肌肤的女子。
(115) สวยแต่รูปจูบไม่หอม (SUAY TAE RUP CHUP MAI HOM)	长得美丽的女性，但没有教养。

词语（114）แต่งร่มใบ (TANG ROM BAI) 从字面上来翻译的话是种在室内的瓜，但是它所指的意思是年轻时拥有光滑的肌肤的女子。这是因为瓜叶为瓜遮阴，使得瓜不被晒伤，瓜皮光滑。因此用来隐喻皮肤光滑的年轻女子。上述表达的意义本质是始源域中“瓜”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是植物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 瓜	➡	• 女人
- 不被晒伤，瓜皮光滑	➡	- 光滑的肌肤

成语（115）สวยแต่รูปจูบไม่หอม (SUAY TAE RUP CHUP MAI HOM) 从字面上来翻译的话是长得好看，但是没有香味，但是它所指的意思是长得美丽的女性，但没有教养。这成语的表达方式使用了芙蓉花的特点，它是很好看的花，但是没有香味。上述表达的意义本质是始源域中“花”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是植物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 芙蓉花	➡	• 女人
- 漂亮但是没有香味	➡	- 漂亮但是没有礼貌

4. 2. 3. 2 女人的地位是植物

概念隐喻女人的地位是植物，是用植物的名字和植物的性质来描述一个女人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的植物到目标域中的女人地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人地位的植物有稻谷，如下：

表 44 将植物隐喻女人地位的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(116) ดอกไม้เหล็ก (DOK MAI HLEK)	聪明、能干、漂亮如花、坚强的女人。
(117) พบไม้งามเมื่อขวานบั้น (POP MAI NGAM MUEA KHWAN BIN)	在遇到自己心爱的女人时，自己已经是一个已婚或年长的男人。
(118) โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน (KHO KAE CHOP KIN YA ON)	被老男人诱骗成婚的年轻女子。
(119) แต่งเฒ่าตาย (TANG THAO TAY)	指年迈的寡妇。
(120) ดอกฟ้ากับหมาวัด (DOK FA KAB MHA WAT)	地位低的男人爱上地位高的女人。

成语（116）成语“ดอกไม้เหล็ก (DOK MAI HLEK)”它所指的意思聪明、能干、漂亮如花、坚强的女人。上述表达的意义本质是始源域中“铁花”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的地位是植物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域

- 铁花
- 美丽
- 坚固

目标域

- 女人
- 美貌
- 有能力

4.2.4 食物隐喻

概念隐喻女人是一种食物，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与食物相关的含义，例如食物的名称、事物的性质等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据中发现，各种食物作为始源域转化成女人的目标域的意义有外表和地位。如下：

4.2.4.1 女人的外表是食物

概念隐喻女人的外貌是食物，是用植物的名字和食物的外表来描述一个女人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的女人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人外表的食物有虾米和荷包蛋，如下：

表 45 使用食物隐喻女人外表的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(121) กุ้งแห้ง (KUNG HAENG)	胸部很平。
(122) ไข่ดาว (KHAI DAO)	胸部很小。

成语（122）ไข่ดาว (KHAI DAO) 从字面上来翻译的话是荷包蛋，但是它所指的意思是女人的胸部很小。这个成语使用荷包蛋的形状，煎过之后就会变得很平很小，不像煎蛋卷那样蓬松，用来隐喻女人的胸部很小。上述表达的意义本质是始源域中“荷包蛋”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是食物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域

- 荷包蛋
- 很平很小

目标域

- 女人
- 胸部很小

4. 2. 3. 2 女人的地位是食物

概念隐喻女人的地位是食物，是用食物的名字和食物的性质来描述一个女人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的植物到目标域中的女人地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人地位的食物如糖、辣椒酱、米，如下：

表 46 将食物隐喻女人地位的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(123) น้ำตาลใกล้มดใครจะอดได้ (NAM TAN KAI MOD KHAI CHA OD DAI)	亲近的男女，很容易就会互相爱上。
(124) กินน้ำพริกถ้วยเดียว (KIN NAM PRIK THUAY DIAO)	只有一个妻子。
(125) ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร (CHAI KAO PLUEAK YING KAO SAN)	男人无论走到哪里都能够轻松地繁殖。

成语（123）“น้ำตาลใกล้มดใครจะอดได้(NAM TAN KAI MOD KHAI CHA OD DAI)”从字面上来翻译的话是糖离蚂蚁很近，谁会忍受得了，但是它所指的意思是亲近的男女，很容易就会互相爱上对方。在之前的篇幅中已经提到，通常都用动物来隐喻男性，而用食物隐喻女性。这个成语也是同样的情况，用糖来隐喻女人，用蚂蚁隐喻男人。当它们彼此靠近时就很难分开。上述表达的意义本质是始源域中“糖”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的低位是食物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域

- 糖
- 甜
- 吸引蚂蚁

目标域

- 女人
- 有吸引力
- 吸引男人

成语（124）“กินน้ำพริกถ้วยเก่า(KIN NAM PRIK THUAY KAO)”从字面上来翻译的话是只吃同一碗辣椒酱，但是它所指的意思是只有一个妻子。吃同一碗辣椒酱，

没有任何改变，甚至碗也是同一个碗。它所隐喻的是与一个女人长期一起生活，没有任何改变。上述表达的意义本质是始源域中“辣椒酱”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的低位是食物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 辣椒酱	➡	• 女人
- 同一个碗，不变	➡	- 同一个人，不变

成语（125）“ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร (CHAI KAO PLUEAK YING KAO SAN)”
从字面上来翻译的话是男人是稻谷，女人是米，但是它所指的意思是男人无论走到哪里都能够轻松地繁殖。这成语把男人隐喻成可以播种或耕种的“稻谷”，意思是男人可以很容易可以再婚生孩子，不像女人如果结婚生孩子了之后就很难有机会再婚。上述表达的意义本质是始源域中“辣椒酱”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的低位是食物，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 米饭	➡	• 女人
-不能种植	➡	-很难再婚

4. 2. 5 自然隐喻

概念隐喻女人是自然，是指使用语言产生的隐喻，在各个领域都具有与自然相关的含义，例如自然的名称、自然的性质等，以比较的方式来隐喻女人。从研究中收集的数据中发现，自然现象作为始源域转化到女人的目标域的有外表和地位。如下：

4. 2. 5. 1 女人的外表是自然

概念隐喻女人的外貌是自然，是用自然来描述一个女人的外表。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的动物到目标域中的女人外表。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人外表的自然现象有火山，如下：

表 47 使用自然隐喻女人外表的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(126) อกภูเขไฟ (OK PHU KHAO FAI)	胸部丰满的女人。

成语（126）อกภูเขไฟ (OK PHU KHAO FAI) 所指的意思是胸部很大的女人。这成语运用了火山的形状特点，并且可以从远处看到，来隐喻女人的胸部丰满。上述表达的意义本质是始源域中“火山”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的外表是自然，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 火山	➡	• 女人的胸部
- 非常大	➡	- 丰满
- 从远处能看到	➡	- 从远处能看到

4. 2. 5. 2 女人的地位是自然

概念隐喻女人的地位是自然，是用植物的名字和自然的性质来描述一个女人的地位。这是由于各种属性之间的意义转移。从始源域中的植物到目标域中的女人地位。从研究中使用的成语中发现，用来比喻女人地位的自然现象有月亮，如下：

表 48 将自然隐喻女人地位的泰语成语与词汇

泰语成语与词汇	含义
(127) กระต่ายหมายจันทร์ (KA TAI HMAI CHAN)	地位卑贱的男子喜欢上了地位高贵的女子。

成语（127）“กระต่ายหมายจันทร์ (KA TAI HMAI CHAN)”从字面上来翻译的话是兔子望着月亮，但是它所指的意思是地位卑贱的男子喜欢上了地位高贵的女子。把兔子隐喻为地位卑贱的男人，把月亮隐喻为地位高贵的女子。这种隐喻在泰国的大城时期就已存在，它自古就为人所知，至今仍被普遍使用。上述表达的意义本质是

始源域中“月亮”的性质与目标域中的“女人”的性质之间的关系。体现概念隐喻女人的地位是自然，从始源域转移到目标域，如下：

始源域		目标域
• 月亮	➡	• 女人
- 普通人无法触摸到月亮	➡	- 地位高，普通男人娶不到

从泰语成语中的概念隐喻分析，可以在多方面反映泰国社会人们对女性的思想和女人的地位。其中植物的概念隐喻最多，以各种花草来隐喻女人的美貌和女人的性格，比如女人应该有美貌，也应该端庄得体，就像花应该美丽并且有香气。概念隐喻也可以反映泰国人对女性的看法，例如女性应该结婚，否则，就像一艘没有用过的船，必须“横梁”，或者女人应该像“叠好的布”一样整齐有序。从中也可以看出女人总是被动的，比如“吃同一碗辣椒酱”、“男人是稻谷、女人是米”等表达方式都表明女人总是被动的。从用辣椒酱、米饭和糖来隐喻女性，能清楚地表明在泰国社会中，人们认为女性应该是矜持和被动的。比如用不可以耕种的米饭来隐喻不能再婚生子的女性，而男性再婚生子却像稻谷可以继续播种一样简单，等等。可以总结为如下表格：

表 49 泰语成语与词汇中关于女人的隐喻和概念隐喻

概念隐喻	概念隐喻	外表	动作	性格和行为	地位
	隐喻				
女人是动物	大象	/		/	
	马		/		
	兔子			/	
	鸡			/	/
	蛇头鱼			/	
	牛			/	
	肉垂麦鸡			/	
	犀牛			/	
	狮子			/	

概念隐喻	概念隐喻	外表	动作	性格和行为	地位
	隐喻				
	蝴蝶				/
	长臂猿				/
女人是物品	大蒜罐	/			
	电视	/			
	缸	/			
	布料		/		
	渔笼			/	
	财产				/
	商品				/
	船				/
	颜色				/
	米缸				/
	飞机				/
女人是植物	瓜	/			/
	花	/			/
	依兰花				/
	木头				/
	水果				/
	草				/
	芒果				/
女人是食物	虾米	/			
	肉	/			
	牛奶	/			
	鸡蛋	/			
	卤肉	/			
	葡萄干	/			

概念隐喻	概念隐喻		外表	动作	性格和行为	地位
	隐喻					
	荷包蛋	/				
	糖					/
	辣椒酱					/
	米					/
	生肉					/
	鱼罐头					/
	虾酱					/
女人是自然	火山	/				
	月亮					/

第五章

汉语成语和泰语词汇与成语中关于男女概念隐喻的比较

在本章中，笔者将把汉语成语与泰语词汇和成语中的隐喻男人和女人进行比较，可以反映汉语成语和泰语词汇与成语中关于男女的概念隐喻。

5.1 汉语成语和泰语词汇与成语中关于男人的概念隐喻比较

通过对汉语成语和泰语词汇与成语中关于男人的概念隐喻研究发现，两者都存在概念隐喻[男人是动物]。笔者将其分为四种类型，如下：

5.1.1 汉语成语和泰语词汇与成语中用同一个隐喻词语隐喻男人，反映同一个概念隐喻。

通过研究发现汉语成语和泰语词汇与成语中使用“蜜蜂”来隐喻男人，相同的隐喻有男人的性格和行为，如下：

表 50 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“蜜蜂”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
性格和行为，如： 狂蜂浪蝶 yóu fēng xì dié	性格和行为，如： มณฑาทิพย์กลีบบานตระการกลั่น, ภูมรินหรือจะ ร้างท่าंगเศร (MON THA THIP KLIP BAN THA KAN KLIN PUM MA RIN HRUE CHA RANG HANG KE SON) ผู้หญิงเหมือนดอกไม้ ผู้ชายเหมือนภุมร (PU YING MUEAN DOK MAI PU CHAI MUEAN PA MON)

汉语成语和泰语成语中提到男性的隐喻的研究，汉语成语和泰语成语中都使用了“蜜蜂”来隐喻，体现了男人的性格和行为。但是仔细的看，“蜜蜂”的隐喻被用来传达不同的含义。换句话说，汉语成语中“蜂”是用来隐喻不工作的男人。使用蜜蜂的隐喻，因为从蜜蜂的生活习惯出发，即都是母工蜂离开蜂巢寻找食物，雄蜂根本不找食物，仅负责从工蜂那里接收食物，雄性蜜蜂不会在蜂巢外为自己寻找食物。众所周知，雄蜂在蜂巢内只有一个功能，那就是交配，而泰语成语中的“ภูมริน PUM MA RIN”或“ภุมร PA MON”则使用雄蜂的行为来隐喻男人的性格和

行为。当男人看到一个女人时，常常情不自禁地去调情，就像蜜蜂会出去寻找花朵，吸取花蜜一样。

5.1.2 汉语成语和泰语词汇与成语中用同一个隐喻词语隐喻男人，反映不同概念隐喻。

研究发现汉语成语和泰语词汇与成语中用同一个隐喻词语隐喻男人，反映不同概念隐喻，如老虎、马、老鼠，如下：

5.1.2.1 老虎

汉语成语和泰语成语中两种语言都出现用“老虎”作为隐喻，但反映了不同的概念。汉语成语中的老虎反映了男人的外表、动作、性格和行为的概念隐喻。而泰语中的老虎则反映了男人性格和行为以及地位的概念隐喻。如下：

表 51 将汉语成语和泰语词汇与成语中的“老虎”隐喻进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
外表，如： 虎背熊腰 hǔ bèi xióng yāo 虎头燕颌 hǔ tóu yàn hàn	性格和行为，如： เสือผู้หญิง (SUEA PU YING) เสือเฒ่าจ๋าศีล (SUEA THAO CHAM SIN)
动作，如： 龙行虎步 lóng xíng hǔ bù	地位，如： ชาติเสือต้องไฉไล ชัยชัยต้องไวชื่อ (CHAT SUEA DHONG WAI LAI CHAT CHAI TONG WAI CHUE)
性格和行为，如： 豺狼虎豹 chāi láng hǔ bào	

从表 51 显示，汉语中使用“老虎”来比喻强壮、健壮的人，例如，在“虎背熊腰”中，将人的某些外形比作虎背；又用老虎来比喻长相凶悍、威武雄壮的人，如“虎头燕颌”。将强者的脸比作凶猛、可怕、威武的老虎的脸。又比如动作方面，“龙行虎步”，将人的步态比作老虎的缓慢步伐。将强大危险的老虎比喻成凶恶残忍的人，如“豺狼虎豹”。在泰语成语中，“老虎”这个隐喻是指调情的人，喜欢破坏女性纯洁的人，如成语“เสือผู้หญิง (SUEA PU YING)”，将老虎的掠夺行为与男性的性格和行为相对比。成语“เสือเฒ่าจ๋าศีล (SUEA THAO CHAM SIN)”形容一个面慈心狠的老男人，在这个泰语成语中用老虎的行为来隐喻男人的性格。反映了

泰国人对老虎的认知，老虎是凶猛、狡猾、不值得信赖和威胁生命的动物，如果我们不小心谨慎，便有机会被老虎袭击和伤害。

5.1.2.2 牛

汉语成语和泰语成语中两种语言都出现用“牛”作为隐喻。但反映了不同的概念。汉语成语中的牛反映了男人外表的概念隐喻，而泰语成中的牛则反映了性格和行为的概念隐喻。如下：

表 52 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“牛”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
外表，如： 牛高马大 niú gāo mǎ dà	性格和行为，如： โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน (KHO KAE CHOP KIN YA ON)

从表 52 可以看出，汉语成语和泰语的成语使用了相同的动物隐喻“牛”，但这里的隐喻表达了不同的含义。汉语中“牛”的隐喻指长相高大、身材魁梧、体格健壮的男子。但在泰语成语中，“老牛”这个词的隐喻体现的是一个人在性格和行为方面的情况。使用喜欢咀嚼嫩草的“老牛”来隐喻喜欢与年轻女性建立关系的老年男性。

5.1.2.3 老鼠

汉语成语和泰语成语中两种语言都用“老鼠”作为隐喻，但反映了不同的概念，汉语成语中的老虎反映了男人外表、性格和行为的概念隐喻。而泰语成中的老鼠则反映了地位的概念隐喻。如下：

表 53 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“老鼠”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
外表，如： 獐头鼠目 zhāng tóu shǔ mù	地位，如： หนูตกลังข้าวสาร (NU TOK TANG KAO SAN)
性格和行为，如： 狼贪鼠窃 láng tān shǔ qiè	

从研究发现，在汉语成语中“鼠”这个比喻用来比喻长相丑陋和不值得信任的人，如“獐头鼠目”将狡猾的人的眼睛比作老鼠。老鼠的行为被用来隐喻狡猾的人，如“狼贪鼠窃”。而在泰语成语中“หนูตกลังข้าวสาร (NU TOK TANG KAO

SAN)”把男人隐喻为一个娶了有钱的妻子的穷男人，就像一只老鼠掉进了米缸，不用出去觅食。这反映了中国人和泰国人对老鼠的负面看法：中国人对于老鼠的认知是偷窃、狡猾、不可信任和懦弱的形象；而泰国人看到的老鼠则是肮脏、坏习惯和令人作呕的。

5.1.3 汉语成语和泰语词汇与成语中用不同隐喻词语隐喻男人，但反映的概念隐喻相同。

通过对汉语成语和泰语成语中指代男人的隐喻研究发现，汉语成语和泰语成语中的隐喻使用不同，但反映了相同的概念。也就是说，它是用来隐喻长相丑陋的男人的，如下：

表 54 汉语成语和泰语词汇与成语中用不同隐喻词语隐喻男人，但反映的概念隐喻是相同的。

汉语成语	泰语词汇与成语
外表，如： 獐头鼠目 zhāng tóu shǔ mù 彩凤随 鴉 cǎi fèng suí yā	外表，如： นกตะกรุม ไม่อาจคุ้มวิหคหงส์ (NOK TA KLUM MAI OATKTUM WI HOK HONG)

从表 54 中可以看出，汉语成语使用“獐”和“鸦”，而泰语成语使用“秃鹫属”来隐喻长相丑陋的人。“獐”是中国人发现的一种鹿，嘴里长着长长的獠牙，雄性的獐没有角，这是与其他鹿不同的特征，中国人认为獐的外表丑陋，所以用来隐喻男人长得丑陋。而“秃鹫属”是一种栖息在南亚的鸟类，它的头部和颈部是红黄色的，头上的毛分散，使它看起来像秃头一样。所以泰国人普遍认为秃鹫属看起来不好看，所以把它隐喻为一个长相丑陋的男人。

5.1.4 只在泰语词汇与成语中发现男人的概念隐喻。

通过对汉语成语和泰语词汇与成语中的研究发现，只存在泰语成语中的隐喻有月亮和巨人。月亮反映出概念隐喻男人的外表是自然。巨人反映出概念隐喻男人的外表、男人的性格和行为是超自然。

综上所述，通过对汉语成语和泰语词汇与成语的概念隐喻比较研究，发现汉语成语和泰语成语都出现了概念隐喻。[男人是动物] 汉语成语中发现最多是用动物来隐喻男人的外貌和男人的性格和行为。而泰语词汇与成语中发现最多的是

用动物来隐喻男人的性格和行为。对于概念隐喻[男人是物品]，汉语成语用来隐喻男人的外貌和男人的地位。而泰语词汇与成语中是用来隐喻的男人的性格和行为以及男人的地位。对于概念隐喻[男人是植物]，汉语成语用来隐喻男人的性格和行为。但在泰语词汇与成语中植物被用来隐喻男人的外貌和男人的地位。除此之外还发现泰语词汇与成语中出现了[男人是自然]和[男人是超自然]的概念隐喻，而这两种概念隐喻在汉语成语中是没有的。

5.2 汉语成语和泰语词汇与成语中关于女人的概念隐喻比较

通过对汉语成语和泰语词汇与成语中关于男人的概念隐喻研究发现，两者都出现了概念隐喻[女人是动物]、[女人是物品]、[女人是植物]和[女人是自然]。可以比较的隐喻，可以分为四种，如下：

5.2.1 汉语成语和泰语词汇与成语中用同一个隐喻词语隐喻女人，反映同一个概念隐喻。

通过研究发现汉语成语和泰语词汇与成语中用同一个隐喻词语隐喻女人，反映不同概念隐喻，如花、草、颜色、瓜、鸡，如下：

5.2.1.1 花

通过对汉语成语和泰语成语中两种语言的研究发现都用“花”作为隐喻。反映的概念是女人的外表和女人的地位，但在细节上有区别，具体如下：

表 55 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“花”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
外表，如： 花容月貌 huā róng yuè mào	外表，如： สวยแต่รูปจูบไม่หอม (SUAY TAE RUP CHUP MAI HOM)
地位，如： 墙花路草 qiáng huā lù cǎo	地位，如： ดอกไม้เหล็ก (DOK MAI HLEK)

通过对两者的对比研究。“花”这个隐喻在汉语和泰语中都有使用，反映了女性的外貌以及地位。

隐喻“花”用来表达不同的意思。也就是说，汉语中的“花”是用来隐喻女性地位的。这个隐喻的“花”一词与“墙”一起出现，体现了女人的地位低下，“生在墙边的花”，虽然它们是美丽的花，但是没有人看到它的价值。“铁花”一词中的“花”字，用来比喻聪明、能干、漂亮如花、能干如钢的女人。

通过研究发现，在汉语成语和泰语词汇与成语中都用“花”来隐喻女人的外表和女人的地位。但是两种隐喻仍略有不同。汉语成语中用“花”来隐喻女人的地位，常用来指妓女。因为“花”和“墙”出现，意思就是“墙角边的花”虽然是美丽的花但是没有价值。而泰语成语中“ดอกไม้เหล็ก (DOK MAI HLEK)”用来隐喻有才华、能干、美如花、能如钢、坚韧、刚强的女性。

5.2.1.2 草

通过对汉语成语和泰语成语中两种语言的研究发现，两者都用“草”作为隐喻。反应的概念隐喻是女人的外表，但在细节上仍有区别，如下：

表 56 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“草”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
地位，如： 墙花路草 qiáng huā lù cǎo	地位，如： โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน (KHO KAE CHOP KIN YA ON)

研究发现，在汉语成语和泰语词汇与成语中都用“草”来隐喻女人的地位。但是两种语言还有一点不一样。在汉语成语中用“草”来隐喻女人的地位，指妓女。因为“草”和“路”同时出现，意思就是“路边的草”是没有价值的植物。而泰语成语中“โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน (KHO KAE CHOP KIN YA ON)”用来隐喻被老男人诱骗成婚的年轻女子。

5.2.1.3 颜色

从汉语成语和泰语成语中两种语言的研究发现，两者用“颜色”如绿色和红色作为隐喻。反应的概念隐喻是女人的地位，但在细节上有区别，如下：

表 57 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“颜色”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
地位，如： 倚翠偎红 yǐ cuì wēi hóng	地位，如： เขียวๆ แดงๆ (KHIAW KHIAW DANG DANG)
外表，如： 翠消红减 cuì xiāo hóng jiǎn	

在表 57 中，“倚翠枕红”中的“翠”和“红”用于隐喻女人。与泰语“เขียวๆ แดงๆ (KHIAW KHIAW DANG DANG)”中的“เขียว (KHIAW)”和“แดง (DANG)”两

个词一样，成语的意思是指穿着五彩缤纷颜色艳丽衣服的女性。而在这里通常使用绿色和红色，使用这两种颜色比其他颜色更抢眼。但在中国，除了指女人以外，它有时也用于指代妓女。有时“翠”和“红”也可以用来形容女人的姿色，如成语“翠消红减”

5.2.1.4 瓜

从汉语成语和泰语成语中两种语言的研究都出现用“瓜”作为隐喻。反映的概念隐喻是女人的地位，但在细节上有区别，如下：

表 58 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“瓜”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
地位，如： 破 <u>瓜</u> 之年 pò guā zhī nián	地位，如： แต่งงานตาย (TANG THAO TAY)
	外表，如： แต่งร่มใบ (TANG ROM BAI)

观察表 58 可以发现，在汉语成语和泰语词汇与成语中都用“瓜”来隐喻女人的地位，但是两者之间存在差别。在汉语成语中用“瓜”来隐喻女人的地位，指已经到了结婚年龄的女子。而泰语成语中“แต่งงานตาย (TANG THAO TAY)”用来隐喻年纪大的寡妇。此外“瓜”在泰语成语中还用来隐喻女人的外表，成语“แต่งร่มใบ (TANG ROM BAI)”指皮肤白皙的女人，是把年轻女子的白皙肌肤与有瓜叶遮光的瓜的部分进行比较，因为有瓜叶遮光的瓜，瓜皮是细白柔软的。

5.2.1.5 鸡

汉语成语和泰语成语中两种语言的研究都用“鸡”作为隐喻。反映的概念隐喻是女人的地位，但在细节上有区别，如下：

表 59 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“鸡”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
地位，如： <u>牝</u> 鸡晨鸣 pìn jī chén míng	地位，如： สมภารกินไก่วัด (SOM PAN KIN KAI WAT) ไก่ตาฟาง (KAI TA FANG)

	性格和行为，如： ไก่แม่ปลาช่อน (KAI KAE MAE PLA CHON)
--	--

从研究发现，在汉语成语和泰语词汇与成语中都用“鸡”来隐喻女人的地位。但是两种语言还有一点不一样。在汉语成语中用“牝鸡”来隐喻女人的地位，牝鸡就是母鸡，但通常晨鸣的都是公鸡，所以用母鸡晨鸣来隐喻权力比男性大的女性。而泰语成语中“ไก่ตาฟาง (KAI TA FANG)”用来隐喻女人的地位，指妓女。在泰语中，“鸡”这个词经常用来隐喻“女人”，通常指的是妓女或爱玩的女人。此外在泰语成语中“鸡”还用来隐喻女人的性格和行为，如成语“ไก่แม่ปลาช่อน (KAI KAE MAE PLA CHON)”，指比较狡猾的老女人。

5.2.2 汉语成语和泰语词汇与成语中用同一个隐喻词语隐喻女人，反映不同概念隐喻。

研究发现汉语成语和泰语词汇与成语中出现用同一个隐喻词语隐喻女人，反映不同概念隐喻，如蝴蝶和月亮，如下：

5.2.2.1 蝴蝶

在汉语成语和泰语成语中，两种语言都出现用“蝴蝶”作为隐喻。但反映了不同的概念，汉语成语中的蝴蝶反映了女人外表的概念隐喻。而泰语成中的蝴蝶则反映了地位的概念隐喻。如下：

表 60 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“蝴蝶”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
外表，如： 蝶粉蜂黄 dié fěn fēng huáng	地位，如： ผีเสื้อราตรี (PHI SUEA RA TI)

从表 60 可以看出，成语“蝶粉蜂黄”中的“蝴蝶”用来隐喻女人的外貌，女人的脸应该像蝴蝶一样是粉红色的。反映中国人的审美观念，一个漂亮的女人应该有一张粉红色的脸，代表光明和健康。而在泰语成语中，“蝴蝶”的隐喻是指一个晚上从事娱乐事业的女人，这是用飞蛾的外观来隐喻女人的地位。

5.2.2.2 月亮

在汉语成语和泰语成语中，两种语言都出现用“月亮”作为隐喻。但反映了不同的概念，汉语成语中的月亮反映了女人外表的概念隐喻。而泰语成中的月亮则反映了地位的概念隐喻。如下：

表 61 将汉语成语和泰语词汇与成语中的隐喻“月亮”进行比较。

汉语成语	泰语词汇与成语
外表，如： 花容月貌 huā róng yuè mào	地位，如： กระต่ายหมายจันทร์ (KA TAI HMAI CHAN)”

从表 61 可以看出，汉语成语和泰语词语使用相同的比喻“月亮”，但反映的概念不同。在汉语成语中“月亮”代表着女人的外表，有一张像满月一样美丽的脸；但在泰语成语中，“月亮”是隐喻地位高的女性，是悬挂在天空中的“月亮”，普通男人无法娶地位高的女人，就只能看着美丽的月亮和月亮里的兔子。

5.1.3 汉语成语和泰语词汇与成语中用不同隐喻词语隐喻女人，但反映的概念隐喻是相同的。

通过对汉语成语和泰语成语中指代女人的隐喻研究发现，汉语成语和泰语成语中的隐喻使用不同，但反映了相同的概念。也就是说，都是用来指妓女，如下：

表 62 汉语成语和泰语词汇与成语中用不同隐喻词语隐喻女人，但反映的概念隐喻相同。

汉语成语	泰语词汇与成语
妓女，如： 墙花路草 qiáng huā lù cǎo 路柳墙花 cǎi fèng suí yā 倚翠偎红 yǐ cuì wēi hóng	妓女，如： ไก่อตาฟาง (KAI TA FANG) ผีเสื้อราตรี (PHI SUEA RA TI)

从表 62 可以看出，汉语成语中使用很多植物来隐喻妓女。而泰词汇与成语中则使用动物来隐喻妓女。

在汉语成语中，成语“墙花路草”使用植物“花”、“柳”和“草”结合其他意境词汇使用，形成许多表达方式。而泰语词汇与成语中使用“鸡”和“蝴蝶”来隐喻妓女。

蝶”等动物隐喻，隐喻的不同用法可能代表泰国和中国社会对妓女的不同看法。在中国社会中，人们经常使用鲜花，柳树和草这些美丽的但不起眼的植物来隐喻地位低下的妓女。在泰语词汇的表达中，动物行为更常用来隐喻妓女，其特点是用与妓女相似的动物行为来进行隐喻。

5.2.4 只在汉语成语或泰语词汇与成语中发现女人的概念隐喻。

5.2.4.1 只在汉语成语中发现女人的概念隐喻。

在汉语成语和泰语词汇与成语中的研究发现，只出现在汉语成语中的隐喻是：仙女。仙女反映出的概念隐喻为女人的外表是超自然。

5.2.4.2 只在泰语词汇与成语中发现女人的概念隐喻。

在汉语成语和泰语词汇与成语中的研究发现，只在泰语成语中出现的隐喻是，虾米、卤肉、荷包蛋等。这些关于食物的隐喻反映出概念隐喻女人是食物。

综上所述，通过对汉语成语和泰语词汇与成语的比较分析，发现汉语成语中女性的概念隐喻以植物隐喻最多。在泰语词汇和表达中关于女性的概念隐喻，动物和植物的隐喻是最常用的。仔细比较会发现，在汉语成语中，植物同样被用来比喻女性的外貌和地位，而在泰语词汇中则用植物来比喻女性的地位，而不是她们的外表。在比较研究中泰成语词汇[女人是植物]的概念隐喻后发现，汉语和泰语中“花”和“草”的隐喻都在表达人们对女性外表的看法，以及女性的地位。研究者认为植物隐喻的使用较多，这是因为中国人和泰国人都认为女人像花一样美丽，女性特质就像负责繁殖的花朵。对于概念隐喻女人是动物，汉语成语似乎用动物来比喻女人的外表最多。至于泰语词汇，动物最常被用来隐喻女性的性格和行为，其次是妇女的地位。对隐喻进行比较研究时，从中泰之间的[女性是动物]的概念中发现，中泰也曾将“鸡”用来隐喻女性。它反映了中泰两国人民对女性角色和职责的认知观念一致。认为在男人的统治之下女人不应该有较高的权力，就像早上不应该打鸣的“母鸡”。而泰国人侧重于女人是软弱的，比如成为“狗”的猎物“鸡”。在概念隐喻女性是物品中发现，汉语成语和泰语成语都常采用物品来隐喻女人的地位。但只在泰语成语中出现的隐喻是，女人是食物。产生这种区别的原因可能是，在中国社会中人们并不总是将女性视为被食用的食物。

第六章

结论和建议

6.1 结论

通过对汉语成语和泰语词汇与成语中关于男性与女性的隐喻进行对比和研究后发现，在两种语言中关于男性和女性的隐喻使用可以分为以下几种类型：

6.1.1 汉语成语和泰语词汇与成语中关于男人的概念隐喻

通过对汉语成语中关于男人的概念隐喻研究，发现三种隐喻，动物隐喻、物品隐喻和植物隐喻；发现四种关于男人的概念隐喻，分别是男人的外表、男人的动作、男人的性格和行为、男人的地位，如下：

在男人的外表概念隐喻中发现两种隐喻，分别是：[男人的外表是动物]和[男人的外表是物品]。

在男人的动作概念隐喻中发现了一种隐喻：[男人的动作是动物的动作]

在男人的性格和行为概念隐喻中发现两种隐喻，分别是：[男人的性格和行为是动物的行为]和[男人的性格和行为是物品]。

在男人的地位概念隐喻中发现两种隐喻分别是：[男人的地位是动物]和[男人的地位是物品]。

通过对汉语成语中关于男人的概念隐喻研究，发现概念隐喻[男人是动物]的最多。用来隐喻的最多的动物是龙，其次是凤、老虎、熊和麒麟。龙用来隐喻外表、动作、性格和行为。凤是用来隐喻男人的动作、性格、行为和地位。老虎用来隐喻外表、动作、性格和行为。熊用来隐喻外表、性格和行为。麒麟是用来隐喻性格、行为与地位。这些动物长期以来一直是中国传统文化中的重要动物。

通过对泰语词汇与成语中关于男人的概念隐喻研究，发现五种隐喻分别是，动物隐喻、物品隐喻、植物隐喻、自然隐喻和超自然隐喻。发现三种关于男人的概念隐喻分别是男人的外表、男人的性格和行为及男人的地位，如下：

在男人的外表概念隐喻中发现四种隐喻，分别是：[男人的外表是动物的外表]、[男人的外表是植物]、[男人的外表是自然]和[男人的外表是超自然]。

在男人的性格和行为概念隐喻中发现三种隐喻，分别是：[男人的性格和行为是动物的行为]、[男人的性格和行为是物品]和[男人的性格和行为是超自然]。

男人的地位概念隐喻发现三种隐喻分别是：[男人的地位是动物]、[男人的地位是物品] 和 [男人的地位是植物]。

通过对泰语词汇与成语中关于男人的概念隐喻研究，发现概念隐喻 [男人是动物] 的最多。用作隐喻的动物种类繁多，大部分是泰国人熟悉的动物，可以在日常生活中找到，如狗、鸡、牛、松鼠、鳗鱼、蜚、蚂蚁、蜜蜂等。

汉语成语和泰语词汇与成语中关于男人的概念隐喻可归纳如下表：

表 63 汉语成语和泰语词汇与成语中关于男性的概念隐喻。

概念隐喻	概念隐喻的分类	汉语成语中的隐喻	泰语词汇与成语中的隐喻
男人是动物	男人的外表	老虎、熊、龙、牛、马、燕、鹰、獐、老鼠、乌鸦、狮子	秃鹫属
	男人的动作	老虎、龙、凤	-
	男人的性格和行为	老虎、熊、龙、鹰、老鼠、凤、麒麟、乌龟、鸿、鹤、狼、豹、蜜蜂、蝴蝶	蜚、鳗鱼、松鼠、甲虫、苍蝇、蜜蜂、扁柄木蜂、蚂蚁、红蚂蚁、老虎、矮雞、鸡、牛、狗、兔子、大象、蛇
	男人的地位	熊、龙、凤、麒麟	老鼠、兔子、老虎
男人是物品	男人的外表	玉	-
	男人的性格和行为	-	茉莉花串
	男人的地位	玉、绮襦、纨袴	斧头
男人是植物	男人的外表	-	酸角
	男人的性格和行为	兰花、玉树	-
	男人的地位	-	稻谷
男人是自然	男人的外表	-	月亮
男人是超自然	男人的外表	-	巨人
	男人的性格和行为	-	巨人

6. 1. 2 汉语成语和泰语词汇与成语中关于女人的概念隐喻

通过对汉语成语中关于女人的概念隐喻研究，发现五种隐喻分别是，动物隐喻、物品隐喻、植物隐喻、自然隐喻和超自然隐喻。发现四种关于男人的概念隐喻，分别是女人的外表、女人的动作、女人的性格和行为以及女性的地位，如下：

在女人的外表概念隐喻中发现五种隐喻，分别是：[女人的外表是动物的外表]、[女人的外表是物品]、[女人的外表是植物]、[女人的外表是自然]和[女人的外表是超自然]。

在女人的动作概念隐喻中发现一种隐喻是：[女人的动作是动物的动作]

在女人的性格和行为概念隐喻中发现一种隐喻是：[女人的性格和行为是物品]。

在女人的地位概念隐喻中发现三种隐喻分别是：[女人的地位是动物]、[女人的地位是物品]和[女人的地位是植物]。

通过对汉语成语中关于女人的概念隐喻研究发现，概念隐喻[女人是植物]的最多。用来隐喻最多的植物是花和柳。这两个词在成语中经常一起使用，用于隐喻女人的外表、动作和地位。其次是[女人是物品]的概念隐喻，用来隐喻最多的是玉。玉用来隐喻女人的外表、性格和行为，玉经常与珍珠一起使用，来隐喻女人的外表；玉与冰一起用来隐喻女人的外表、性格和行为。汉语成语中的女性隐喻无论是柳树、玉还是珍珠，它们一直在中国文化和中国社会中占有重要地位。

通过对泰语词汇与成语中关于女人的概念隐喻研究，发现了五种隐喻，分别是动物隐喻、物品隐喻、植物隐喻、食物隐喻和自然隐喻。发现四种关于男人的概念隐喻，分别是女人的外表、女人的动作、女性格和行为以及女性的地位，如下：

在女人的外表概念隐喻种发现的五种隐喻分别是：[女人的外表是动物的外表]、[女人的外表是物品]、[女人的外表是植物]、[女人的外表是食物]和[女人的外表是自然]。

在女人的动作概念隐喻中发现了两种隐喻，分别是：[女人的动作是动物的动作]和[女人的动作是物品]。

在女人的性格和行为概念隐喻中发现了两种隐喻，分别是：[女人的性格和行为是动物]和[女人的动作是物品]。

在女人的地位概念隐喻中发现了五种隐喻，分别是：[女人的地位是动物]、[女人的地位是物品]、[女人的地位是植物]、[女人的地位是食物]和[女人的地位是自然]。

通过对泰语词汇与成语中关于女人的概念隐喻研究发现，[女人是动物]和[女人是植物]的概念隐喻最多。植物隐喻的大部分都是泰国人熟悉的植物，可以在日常生活中看到，如花、树、芒果、瓜等。此外在[女人是食物]的概念隐喻中，

发现了泰语词汇与成语中出现了汉语成语没有使用过的隐喻，这些用来隐喻的食物是泰国社会可以看到的食物，比如虾米、辣椒酱、虾酱等。

汉语成语和泰语词汇与成语中关于女人的概念隐喻可归纳如下表：

表 64 汉语成语和泰语词汇与成语中关于女性的概念隐喻。

概念隐喻	概念隐喻的分类	汉语成语中的隐喻	泰语词汇与成语中的隐喻
女人是动物	女人的外表	莺、燕、螭、蝴蝶、蜜蜂、凤、猿、鹤、螂	大象
	女人的动作	鸿、狮子	马
	女人的性格和行为	-	大象、兔子、蛇头鱼、鸡、牛、肉垂麦鸡、犀牛、狮子
	女人的地位	牝鸡	鸡、长臂猿、蝴蝶
女人是物品	女人的外表	珍珠、玉、冰、香、颜色	大蒜罐、电视、缸
	女人的动作	-	布料
	女人的性格和行为	玉、冰	渔笼
	女人的地位	珍珠、玉、香、颜色、绮、纺锤、巾帼	财产、商品、船、颜色、米缸、飞机
女人是植物	女人的外表	花、柳、桃花、杏花、桃子、杏子、菊花、荷花、树枝、树叶	瓜、花
	女人的地位	花、柳、杏花、荷花、兰花、杨花、豆蔻、瓜、草	依兰花、木头、水果、草、花、芒果、瓜
女人是食物	女人的外表	-	虾米、肉、牛奶、鸡蛋、卤肉、葡萄干、荷包蛋
	女人的地位	-	糖、辣椒酱、米、生肉、鱼罐头
女人是自然	女人的外表	月亮	火山
	女人的地位	-	月亮

6.2 建议

6.2.1 在本论文中，笔者只研究了成语里关于男女的隐喻，尚未涉及对谚语、歇后语和惯用语的男女隐喻研究。

6.2.2 隐喻的研究是一个有趣的语言研究过程，我们可以从其他不同的领域去研究中泰语言关于男性和女性的概念隐喻。因此，学术论文中对男性和女性隐喻的研究我们还可以从中文和泰文的电视媒体、文学作品以及音乐歌曲等领域去展开。

ภาคผนวก ข

สำนวนจีนและคำศัพท์สำนวนไทยที่เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิง

สำนวนจีนที่เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงสำนวนจีนที่เกี่ยวกับผู้ชาย

1. 虎背熊腰   形容人身体魁梧健壮。
2. 虎体熊腰   形容身材魁梧，体格健壮。
3. 熊腰虎背   形容人身体魁梧健壮。
4. 虎头虎胸   形容长得壮健憨厚的样子。
5. 彪形大汉   身材高大、结实的男子。
6. 神龙马壮   比喻身体健壮、气宇轩昂。
7. 活龙鲜健   形容健壮有活力。
8. 牛高马大   比喻人长得高大强壮。
9. 鸱目虎吻   形容人相貌阴险凶恶。
10. 鹰鼻鹞眼   形容奸诈凶狠的相貌。
11. 鹰嘴鹞目   形容外貌奸诈凶狠。
12. 鹰扬虎视   形容十分威武。
13. 虎头燕颌   旧时形容王侯的贵相或武将相貌的威武。
14. 燕颌虎头   形容相貌威武。借指武将、勇士。
15. 燕颌虬须   形容相貌威武。借指武将、勇士。
16. 燕颌虎须   形容相貌威武。
17. 燕颌虎颈   旧时形容王侯的贵相或武将相貌的威武。
18. 龙威燕颌   形容威严雄武的相貌。
19. 龙眉豹颈   形容勇士的长相。

20. 獐头鼠目 形容人相貌丑陋，神情狡滑。
21. 彩凤随鸦 美丽的凤鸟跟了丑陋的乌鸦。比喻女子嫁给才貌配不上好的人。
22. 牛头马面 比喻各种丑恶的人。
23. 龙鸣狮吼 比喻沉郁雄壮的声音。
24. 蜂目豺声 形容恶人面目可憎，声音恐怖。
25. 龙眉凤目 形容贵人相貌不同寻常。
26. 虎步龙行 原形容帝王的仪态不同一般。后也形容将军的英武姿态。
27. 龙行虎步 原形容帝王的仪态不同一般。后也形容将军的英武姿态。
28. 龙骧虎步 象龙马昂首，如老虎迈步。形容气概威武雄壮。
29. 龙蟠虎伏 雄踞的样子。
30. 龙骧虎啸 比喻气概威武。
31. 龙跃虎踞 比喻超逸雄奇。
32. 龙骧虎视 形容人的气概威武。也比喻雄才大略。
33. 龙骧虎跱 雄踞的样子。
34. 龙腾虎啸 声势壮盛的样子。
35. 龙腾虎跃 象龙在飞腾，虎在跳跃。形容跑跳时动作矫健有力
36. 如龙似虎 形容勇猛有活力
37. 生龙活虎 形容活泼矫健，富有生气
38. 元龙豪气 形容性格豪放。
39. 龙睁虎眼 形容蛮横霸道。
40. 龙翔虎跃 比喻奋发有为。
41. 舞凤飞龙 气势奔放雄壮的样子。
42. 龙姿凤采 形容姿态风采非凡。
43. 龙骧凤矫 喻指行动迅猛。

44. 凤翥龙翔 龙飞凤舞，形容气势非凡。
45. 猛虎出山 形容动作勇猛又快速。
46. 虎狼之势 形容极凶猛的声势。
47. 麟凤龟龙 比喻品格高尚、受人敬仰的人。
48. 龟龙鳞凤 传统上用来象征高寿、尊贵、吉祥的四种动物。比喻身处高位德盖四海的人。
49. 麟凤芝兰 指人的品德高尚，气质优美。
50. 鸿俦鹤侣 鸿、鹤皆为群居高飞之鸟，因用以比喻高洁、杰出之辈。
51. 熊罴百万 形容军队人多将广，英勇善战。
52. 豺狼虎豹 比喻凶残的恶人。
53. 狼顾虎视 形容威严而凶狠。
54. 狼虫虎豹 比喻恶人歹徒。
55. 狼猛蜂毒 形容人凶狠毒辣。
56. 鸱视狼顾 形容人的凶狠贪戾。
57. 鹰视狼顾 意思是形容目光锐利，为人狠戾。
58. 鹰睺狼顾 形容目光锐利，为人狠戾。
59. 鹰视狼步 形容为人阴险狠毒。
60. 鹰视虎步 形容为人阴险狠毒。
61. 鹰扬虎噬 形容耀武扬威，穷凶极恶。
62. 鹰瞵虎视 形容心怀不善，伺机攫取。
63. 狼吞虎噬 比喻极为贪婪残忍。
64. 狼贪鼠窃 常形容敌人贪狠卑鄙。
65. 狼突鸱张 形容坏人猖狂嚣张到了极点。
66. 鹰头雀脑 形容相貌丑陋而神情狡猾。
67. 鸱鸢弄舌 比喻小人拨弄是非，得以逞强。

68. 稷蜂社鼠 比喻倚势作恶的人。
69. 狂蜂浪蝶 比喻轻薄放荡的男子。
70. 浪蝶游蜂 比喻态度轻佻好挑逗女子的男子。
71. 浪蝶狂蜂 比喻轻狂的男子。
72. 游蜂戏蝶 用以比喻浪荡子弟。
73. 飞龙在天 比喻帝王在位。
74. 龙翰凤翼 比喻杰出的人才。
75. 龙驹凤雏 比喻英俊秀颖的少年。常作恭维语。
76. 伏龙凤雏 指隐而未现的有较高学问和能耐的人。
77. 凤雏麟子 比喻贵族子孙或称誉佳子弟。
78. 麟子凤雏 比喻年轻的颖异俊秀之人。
79. 天上麒麟 称赞他人之子有文才。
80. 天上石麟 旧时称人有文采的儿子。
81. 梦熊之喜 祝贺生男孩之语。
82. 熊罴入梦 旧时用于祝人生子。
83. 乘龙快婿 旧时指才貌双全的女婿。
84. 得婿如龙 形容得到称心如意的佳婿。
85. 鸾鹄停峙 用以比喻子孙贤俊。
86. 美如冠玉 原比喻只是外表好看。后形容男子长相漂亮。
87. 面如冠玉 比喻男子徒有其表，也用来形容男子的美貌。
88. 面如美玉 比喻貌美。
89. 弄璋之喜 旧时常用以祝贺人家生男孩。
90. 纨绔纨绔 泛指富贵子弟。
91. 纨裤公子 浪荡浮华的富家子弟。
92. 纨裤子弟 浪荡浮华的富家子弟。

93. 纨绔子弟 旧时指官僚、地主等有钱有势人家成天吃喝玩乐、不务正业的子弟
94. 白袷蓝衫 意思是指旧时士人的服装。亦借指尚未取得功名的士人。
95. 芝兰玉树 比喻有出息的子弟。

สำนวนจีนที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง

1. 彩凤随鸦 美丽的凤鸟跟了丑陋的乌鸦。比喻女子嫁给才貌配不上好的人。
2. 红粉青蛾 原指红色的铅粉，为女子化妆用品，后借指美女。
3. 螭首蛾眉 形容女子容貌美丽。
4. 蝶粉蜂黄 指古代妇女粉面额黄，妆扮美容。
5. 莺声燕语 原形容大好春光。后多形容年轻女子说笑的声音。
6. 燕语莺呼 形容春天里大好的景象。也比喻女子说话声音婉转动听。
7. 鹤势螂形 指腰肢纤袅，体态轻盈。
8. 蜂腰猿背 以此形容女子细腰窄背，俊俏轻盈。
9. 翩若惊鸿 比喻美女的体态轻盈。
10. 河东狮吼 比喻悍妒的妻子对丈夫大吵大闹，借以讥讽惧内的人。
11. 牝鸡晨鸣 旧时比喻妇女窃权乱政。
12. 牝鸡司晨 旧时比喻女人越权做主。
13. 牝鸡司旦 旧时比喻妇女窃权乱政。
14. 莺巢燕垒 比喻妓院。
15. 仙资玉色 意思是形容女子姿态容貌极美。
16. 如花似玉 形容女子姿容出众。
17. 玉貌花容 形容长得漂亮，如花似玉。
18. 美如珠玉 形容女子之美貌。
19. 翠消红减 形容女子姿容减退。

20. 冰肌玉骨 形容女子肌肤莹洁光滑。
21. 珠辉玉丽 比喻佳丽的肌肤之美。
22. 粉妆玉琢 形容女子妆饰的漂亮或小孩长得白净。
23. 粉妆玉砌 形容女子皮肤白嫩。
24. 软香温玉 形容年轻女子身体洁白柔软，散发着温馨的青春气息。
25. 软玉娇香 形容年轻女子身体洁白柔软，散发着温馨的青春气息。
26. 冰清玉洁 比喻人的操行清白。
27. 玉洁冰清 形容人心地纯洁，品行端正。
28. 珠联璧合 珍珠联成串，美玉放在一起。比喻杰出的人才或美好的事物聚集在一起。
29. 珠翠罗绮 指妇女华丽的衣饰。也指盛装的妇女。
30. 掌上明珠 比喻接受父母疼爱的儿女，特指女儿。
31. 掌上珍珠 比喻接受父母疼爱的儿女，特指女儿。
32. 弄瓦之喜 旧时常用以祝贺人家生女孩。
33. 软玉温香 软：柔和；温：温和；玉、香：女子的代称。旧小说形容女子的身体
34. 怜香惜玉 比喻男子对所爱女子的照顾体贴。
35. 摧兰折玉 比喻摧残和伤害女子。
36. 偷香窃玉 比喻引诱妇女。
37. 断香零玉 比喻女子的尸骸。
38. 香消玉减 比喻美女日渐消瘦。
39. 香消玉损 比喻年轻美貌女子死亡。
40. 香消玉殒 比喻美丽的女子死亡。
41. 小家碧玉 旧时指小户人家美丽的年轻女子。

42. 人老珠黄   旧时比喻女子老了被轻视，就象因年代久远而失去光泽的珍珠一样不值钱。
43. 金钗十二   原形容妇女头上首饰多。后指人姬妾多。
44. 依翠偎红   指同年轻女子厮混的风流韵事。翠，翡翠一类饰物；红，脂粉唇膏一类化妆品。“翠”与“红”均借指女人。
45. 倚翠偎红   倚翠：接近女性。形容同女性亲热昵爱。
46. 巾帼英雄   指女子中的英雄。
47. 巾帼丈夫   有大丈夫气慨的女子。
48. 巾帼奇才   女子中有特殊才能的人。
49. 如花似玉   形容女子姿容出众。
50. 玉貌花容   形容长得漂亮，如花似玉。
51. 花容月貌   形容女子美貌。
52. 柳娇花媚   形容女子娇娆妩媚。
53. 柳弹花娇   比喻女子貌美。
54. 柳眉倒竖   形容女子发怒时耸眉之状。
55. 人面桃花   指女子的容貌与桃花相辉映。
56. 艳如桃李   容颜像成熟的桃李那样娇艳。
57. 杏脸桃腮   形容女子容貌美丽。
58. 菊老荷枯   比喻女子容颜衰老。
59. 出水芙蓉   也形容天然艳丽的女子。
60. 芙蓉出水   也形容天然艳丽的女子。
61. 初发芙蓉   芙蓉：荷花。刚开放的荷花。比喻诗文清新不俗。也形容天然艳丽的女子。
62. 秋水芙蓉   也形容天然艳丽的女子。
63. 柳弱花娇   形容女子苗条妍美。

64. 柳夭桃艳 形容女子貌美。
65. 柔枝嫩叶 比喻温柔美貌的妙龄女子。
66. 残枝败叶 意思是干枯的枝叶，用来比喻容貌失去颜色的妇女。
67. 花枝招展 形容打扮得十分艳丽。
68. 分花拂柳 形容女子走路姿态美好。
69. 分花约柳 形容女子走路姿态美好
70. 兰心蕙性 比喻人品高尚，举止文雅
71. 残花败柳 旧时用以比喻生活放荡或被蹂躏遗弃的女子。
72. 败柳残花 旧时用以比喻生活放荡或被蹂躏遗弃的女子。
73. 摧花斫柳 比喻摧残女子。
74. 惹草沾花 比喻男女调情。多指调戏妇女。
75. 惹草沾风 比喻迷恋女色，与配偶以外的女性发生暧昧关系。
76. 沾风惹草 比喻卖弄风流，挑逗、勾引异性。
77. 名花有主 女孩子已经有了心仪的对象或者女孩子已经许配嫁人了。
78. 水性杨花 象流水那样易变，象杨花那样轻飘。比喻妇女在感情上不专一。
79. 含苞待放 形容花朵将要开放时的形态。也比喻将成年的少女。
80. 含苞欲放 意思是形容花将开而未开时的样子，常用来形容少女。
81. 豆蔻年华 指女子十三四岁时。
82. 破瓜之年 花残叶落瓜字可以分割成两个八字，所以旧诗文称女子十六岁时为“破瓜之年”。
83. 红杏出墙 形容春色正浓，情趣盎然。
84. 花街柳陌 指妓院聚集的街市。
85. 花街柳巷 旧指游乐的地方。也指妓院。
86. 墙花路草 比喻不被人尊重的女子。旧时指妓女。

87. 问柳寻花 后人以“花”、“柳”比喻妓女，故指狎妓。
88. 路柳墙花 比喻不被尊重的女子，指妓女。
89. 墙花路柳 比喻不被人尊重的女子。旧时指妓女。
90. 眠花宿柳 比喻狎妓。
91. 眠花卧柳 比喻狎妓。
92. 攀花问柳 比喻狎妓。
93. 攀花折柳 比喻狎妓。
94. 柳户花门 旧时称妓院。
95. 柳市花街 旧指妓院密集之处
96. 柳营花阵 旧指妓院或妓院聚集之处。
97. 柳陌花街 旧指妓院或妓院聚集之处。
98. 柳巷花街 旧指妓院或妓院聚集之处。
99. 柳圣花神 喻指风流女子。
100. 拈花惹草 比喻到处留情，多指男女间的挑逗引诱。
101. 闲花野草 野生的花草。比喻男子在妻子以外所玩弄的女子。
102. 仙姿玉色 意思是形容女子姿态容貌极美。
103. 美如天仙 形容女子究极美丽。

คำศัพท์สำนวนไทยที่เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิง

คำศัพท์สำนวนไทยที่เกี่ยวกับผู้ชาย

1. นกตะกรุมไม่อาจคุ้มวิหคหงส์
2. แมงดา
3. ปลาไหล
4. ไม้งามกระรอกเจาะ

5. ไม่มีดั่งแมง
6. แมลงวันหัวเขียวยังไม่ตอม
7. ผู้หญิงเหมือนดอกไม้ ผู้ชายเหมือนภมร
8. แมลงภู่อากตอมกลิ่นหอมใหม่
9. มณฑาทิพย์กลับบานตระการกลั่น ภูมรินหรือจะร่วงห่างเกสร
10. น้ำตาลไกล้มด
11. เสือผู้หญิง
12. เสือเฒ่าจำศีล
13. เสือเฒ่าเจ้าเล่ห์
14. โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน
15. เฒ่าหัวงู
16. หมาหยอกไก่
17. ไก่ตาฟาง
18. เจ้าชู้ไก่แจ้
19. มดแดงเฝ้ามะม่วง
20. กัดมัน
21. หนูตกลังข้าวสาร
22. กระต่ายหมายจันทร์
23. ดอกฟ้ากับหมาวัด

24. หมามองปลากระป๋อง
25. หมามองเครื่องบิน
26. หมาเห่าเครื่องบิน
27. ชาตีสื่อต้องไว้ลาย ชาตีสายต้องไว้ชื่อ
28. กระต่ายป่า
29. เจ้าพวงมาลัย
30. พ่อพวงมาลัย
31. พบไม้งามเมื่อขวานบิน
32. มะขามข้อเดียว
33. ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร
34. เดือน
35. ยักษ์ปักหลั่น
36. เจ้าชู้ยักษ์

คำศัพท์สำนวนไทยที่เกี่ยวกับผู้หญิง

1. ดูช้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน
2. ธิดาช้าง
3. ม้าดีดกะโหลก
4. กระต่ายแก่แม่ปลาช่อน
5. ไก่แก่แม่ปลาช่อน
6. ไก่ตาฟาง

7. ดูว์ให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่
8. ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่
9. กระแตแต้แว๊ด
10. แรด
11. สิงห์ผู้ขาย
12. ผีเสื้อราตรี
13. แม่แปรง
14. ชะนี
15. หมาหยอกไก่
16. สมภารกินไก่วัด
17. ไก่หลง
18. แม่เล้า
19. ไก่กระเทียมต่อขา
20. จอแบน
21. ตุ่มต่อขา
22. ตุ่มมังกร
23. ตุ่มสามโคก
24. ผ้าพับไว้
25. เพอเรือกระเชอกันร้ว

26. แม่ร้อยซึ้ง
27. ขายไม้เอก
28. ขึ้นคาน
29. คาน
30. คานทอง
31. คานทองนิเวศน์
32. เขียวๆ แดงๆ
33. หนูกถึงข้าวสาร
34. หมามองเครื่องบิน
35. แดงร่มใบ
36. สวยแต่รูปจูบไม่หอม
37. ไม่มีด้วงแมง
38. กระดังงาลนไฟ
39. โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน
40. หญ้าอ่อน
41. หญ้าแก่
42. ไม้งามกระรอกเจาะ
43. พบไม้งามเมื่อขวานบิน
44. ดอกไม้

45. ดอกไม้ริมทาง
46. ดอกไม้เหล็ก
47. แมลงวันหัวเขียวยังไม่ตอม
48. แต่งเถาตาย
49. ดอกฟ้า
50. สอยดอกฟ้า
51. ได้ดดอกฟ้า
52. ดอกฟ้ากับหมาวัด
53. ขบเผาะ
54. มดแดงเฝ้ามะม่วง
55. กุ้งแห้ง
56. เนื่อนมไข่
57. พะโล้
58. ลูกเกด
59. ออกไข่ดาว
60. น้ำตาลโกล้มตใครจะอดได้
61. กินน้ำพริกถ้วยเก่า
62. กินน้ำพริกถ้วยเดียว
63. ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสาร

- 64. ขายนื้อสด
- 65. ค้าเนื้อสด
- 66. หมามองปลากระป๋อง
- 67. ออกภูเขาไฟ
- 68. กระต่ายหมายจันทร์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปณิตตา ตียวุฒิโรจนกุล เกิดวันที่ 7 มกราคม 2537 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน จากคณะนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล สาธารณรัฐประชาชนจีน ในปีการศึกษา 2558 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2560